

J E S E N I C K O

J E S E N I C K O

S B O R N Í K O K R E S U J E S E N Í K V E S L E Z S K U

V Y D A L O K R E S N Í N Á R O D N Í V Ý B O R V J E S E N Í K U Z A S P O L U P R Á Č E
M Í S T N Í H O S D R U Ž E N Í Č S . C E S T O V N Í H O R U C H U V J E S E N Í K U

ÚVODEM

Zdeněk Slezák, předseda ONV

Mám-li veřejnost seznámit s dosavadní prací veřejné správy a s výsledky této práce, musím se zmínit aspoň ve zkratce o národnostních a hospodářských poměrech v této naší části Slezska.

Před okupací žilo v okrese Frývaldov 71.717 obyvatel, z toho pouze 2703 národnosti československé. Během okupace se tento poměr ještě zhoršil v náš neprospěch a zbylo zde pouze několik málo osob národnosti české, které zůstaly věrné. Tyto osoby žily převážně ve smíšených manželstvích.

Za takového poměru národnostního byl okres převzat po skončení okupace. Veřejnou správu tehdy převzal z revoluce vzešlý okresní národní výbor — v obcích nebyly ani takové orgány vytvořeny — do něhož se ovšem vloudili i lidé národně nespolehliví. Trvání tohoto t. zv. revolučního národního výboru nebylo dlouhé a koncem června 1945 byla vytvořena okresní správní komise z obyvatel české národnosti, kteří se buď v pohraničí již usazovali, nebo které delegovaly politické strany ze svých příslušníků z vnitrozemí. Teprve vytvořením okresní správní komise byl položen základ pro organisování veřejné správy. Ale až okresní národní výbor, vzešlý na základě výsledků voleb do Ústavodárného národního shromáždění v květnu 1946, jehož členy se staly osoby, které se v tomto kraji usadily a které si zde vytvářejí nový domov, lze považovati za první řádný orgán lidové správy v okrese.

Prvá okresní správní komise vykonávala zčásti i správu obcí, pro které nebyly k dispozici vhodné osoby, které by vytvořily první správní orgány obcí. Postupem doby byl i tento nedostatek odstraněn a nyní jsou již ve většině obcí národní výbory. První velkou starostí správních orgánů okresu bylo, aby ve spolupráci s jednotkami vojenskými, jednotkami Sboru národní bezpečnosti a finanční stráž byla zajištěna bezpečnost slovanského obyvatelstva, které počalo osidlovati kraj a dále, aby byl zahájen a organisován provádní odsun německého obyvatelstva. Původní počet Němců se sice během okupace o něco snižoval,

žil, před příchodem Rudé armády a našich jednotek menší počet Němců uprchl, ale přesto jich zůstalo okrouhle 60.000, takže v tomto směru očekávala naše správní orgány práce namáhavá a dlouho trvající. Její provádění zapadlo organizačně do celostátní akce s odsunem německého obyvatelstva bezvadně a bylo využito všech možností, aby odsun byl proveden urychleně. To se celkem podařilo, takže nyní máme v okrese necelé 4000 obyvatel německé národnosti. Tento počet stále klesá dalším odsunem, a to jak do Německa, tak do vnitrozemí. Nebude již dlouho trvat a nebudeme mít u nás vůbec Němců a tento kraj se stane opět krajem slovanským.

Na místo odsunovaného původního obyvatelstva přicházelo obyvatelstvo slovanské. Z počátku se to dalo poskrovnu, neboť vlakového spojení až do srpna 1945 nebylo, ježto železniční trať byla přerušena pobožením mostů mezi Hanušovicemi a Jeseníkem. Po jejich opravení, které si vyžádalo velikého vypětí železničních orgánů, nastal velký příliv osídlenců, z počátku celkem neorganizovaný. Správním orgánům okresu vyvstal zde nový úkol, totiž zachytiti a organizovaně dirigovati příliv osídlenců.

V tomto směru bylo naléhavé, aby v první řadě byly obsazeny zemědělské usedlosti, aby tak byla podchycena sklizeň roku 1945 a bylo zabezpečeno obdělání půdy na rok 1946. Vcelku se to podařilo, sklizeň 1945 nepřišla nazmar a v roce 1946 nebylo téměř neobdělané půdy. I živočišná produkce zůstala nejméně v téže výši, v jaké byla v předchozích letech za okupace. Ruku v ruce s osidlováním zemědělským bylo nutno podchytiti a organizovati osidlování živnostenských podniků, aby tak obyvatelstvo mělo zajištěno výrobu a nákup předmětů denní potřeby. To se nám dařilo tak, že jsme vytvořili síť živnostenských podniků, spravovaných osobami slovanské národnosti, takže téměř ve všech oborech živnostenského podnikání, které jest nezbytné pro krytí běžné potřeby obyvatelstva, jsme měli koncem roku 1945 nezbytný počet v provozu. Tento počet stále stoupal, takže nyní jsou všechny obory satureovány.

Rovněž průmyslové podniky volaly po lidech, kteří by je opět uvedli do provozu. Podařilo se nám téměř pro všechny podniky opatřiti vhodné správce, a těm se opět podařilo získati nezbytný počet dělnictva, takže téměř všechny průmyslové podniky, způsobilé provozu, jsou v chodu.

Dnes žije v okrese Jeseník okrouhle 35.000 obyvatel slovanské národnosti. Je to sice jen polovina původního počtu. Potřebujeme, aby počet u nás usazeného obyvatelstva se ještě o něco zvýšil, ale není třeba, aby se zde usadilo celých 70.000. Okres, který je ze značné části zalesněn a který spojuje šťastně průmysl se zemědělstvím, čilým živnostenským podnikáním a vyspělým cestovním ruchem, který jest přírodou tak obdařen nevšedními krásami, může poskytnouti blahobyt okrouhle 40.000—45.000 obyvatel. Potřebujeme ještě průmyslové zaměstnance a zemědělské pracovníky, zejména pro naše krásné lesy.

Po provedení prvých úkolů, o kterých jsem se stručně zmínil, bylo třeba přistoupiti k zabezpečení existence obyvatelstva a k úpravě majetkově-právních poměrů movitého i nemovitého majetku, který byl obyvatelstvu svěřen do správy.

Základním předpokladem úpravy poměrů majetkově-právních bylo provedení konfiskace majetku nepřátel státu. A to byla většina majetku, nalézajícího se na okrese. Tato akce se končí. Byla provedena konfiskace majetku zemědělského i nezemědělského. Držitelům zemědělského majetku vydalo ministerstvo zemědělství ve většině případů dekrety o vlastnictví a přikročuje k provádění zaknihování přidělů. Nezemědělský majetek movitý, zejména bytová zařízení, byl již ve všech případech po předchozím komisionálním řízení odhadním a soupisovým předán do vlastnictví oprávněných uchazečů. Jest připraveno okrouhle 770 drobných živnostenských podniků k předání do vlastnictví jejich úspěšných správců a jiných přednostních uchazečů — tato akce bude během několika měsíců ukončena. Připravujeme přiděl rodinných domků — přidělové řízení bylo zahájeno a do dvou měsíců bude vyhlášen první rámcový plán pro přiděl rodinných domků, a to jako první ve Slezsku. Projednali jsme a projednáváme více než 2000 žádostí veřejných svazků (státu, státních a národních podniků, obcí, okresu, Sokola a pod.) o přiděl nemovitostí, kterých potřebují, aby mohly plniti se zdarem své úkoly.

A tak postupně přecházíme z mimořádných poměrů, způsobených vítěznou válkou, do poměrů normálních, které plně zabezpečí naše nové obyvatelstvo a umožní mu, aby zde založilo nové rody, které zůstanou trvale na této naší půdě.

Na jiném místě tohoto sborníku se dočtete o tom, jakými krásami jest obdařen tento kraj. Hory, vysoké až 1400 m, přecházejí krásnými údolními, protékanými horskými bystřinami, do roviny 200 m n. m., úrodnější než sama Haná. Tento kraj vytvořil takové podmínky pro existenci, že sama příroda nutila obyvatelstvo k tomu, aby jich využilo. Proto je v tomto kraji tak rozmanitý průmysl a tak vyvinutý cestovní ruch.

Jest přirozené, že velké lesní komplexy vyvolaly v život veliký počet podniků, zabývajících se zpracováním dřeva. Po skončení okupace jsme našli jen 63 pil. Samozřejmě takovéto roztržité podnikání jest neúspěšné a plýtvá se při něm nejen pracovními silami, ale i surovinou a dopravními prostředky a

možnostmi. Zredukovali jsme proto počet těchto podniků na počet únosný a zajistili tak vybudování rozsáhlých podniků, které se budou moci vyvíjeti ekonomicky a zabezpečí úsporné zpracování lesní těžby. Tak tomu bylo podobně i v jiných oborech, zejména v kovoprůmyslu. I v těchto ostatních oborech byly vybrány podniky, schopné existence a tak položené, že mají možnost se řádně vyvíjeti. Pro základnu pro budování těchto podniků jsme záměrně volili formu národních podniků a většina našich průmyslových podniků byla nebo bude připojena k národním podnikům příslušného oboru, při čemž v Jeseníku byl vytvořen jeden samostatný národní podnik, totiž tkalcovny a úpravny jemného lnu, které již nyní s úspěchem plní úkoly jim svěřené, zejména ve vývozu.

Zvláštností, která se v jiné části státu v takovém rozsahu a v takovém složení nevyskytuje, jsou naše naleziště kamene, slezské žuly a mramoru. Je to evropská jedinečnost. Na sklonku okupace bylo zde více než 100 podniků, zabývajících se těžbou a zpracováním žuly a mramoru a v tomto průmyslovém oboru pracovalo mnoho tisíc dělníků. Podniky byly až na 3 v rukou německých. Po skončení okupace byly podniky Čechů vráceny jejich předokupačním vlastníkům, podniky nerentabilní byly vyřazeny a zbývající podniky byly spojeny v jeden hospodárně vytvořený kamenoprůmyslový podnik pod vedením národního podniku Konstruktiva. Bylo to šťastné řešení, neboť po počátečních potížích pracují tyto podniky se ziskem a nikde není tak vzorný a kladný poměr mezi podnikem a zaměstnanci, jako je tomu ve Slezském průmyslu kamene.

Bohatým zdrojem obživy původního obyvatelstva byl cestovní ruch. Bohužel, krásy toho kraje nebyly obyvatelstvu ostatních částí našeho státu dostatečně známy, neboť okolnost, že kraj byl osídlen Němci, bránila našim lidem, aby jej navštěvovali. Proto krásný Gräfenberg (nyní Lázně Jeseník) a proslulá Dolní Lipová byla známější za hranicemi než ve vlastním státě. Bylo a jest proto naším úkolem, aby tento kraj byl zpřístupněn a přiblížen všemu obyvatelstvu státu a aby byl opět vyhledáván hosty ze zahraničí. Lázně Jeseník a Dolní Lipová byly již převzaty podnikem Státní lázně. Připravuje se výstavba nejen lázní, ale i hotelů a ubytovacích podniků. Organisuje se možnost, aby tento kraj mohli navštěvovat i méně majetní. Využití přírodních možností a krás přinese nejen blahobyt obyvatelstvu tohoto kraje, ale i zdraví, osvěžení a upevnění sil všech, kdož jej navštíví. Zahraniční hosté se opět scházejí. Jsou to hosté nejen ze severských států, ale i z Kanady, Afriky, ba i z Indie.

OKRESNÍ MĚSTO JESENÍK

TKALCOVNY A ÚPRAVNY JEMNÉHO LNU

národní podnik

JESENÍK (Frývaldov), ČSR

dodávají do všech světadílů hodnotné textilní výrobky:

stolní a ložní prádlo z jemného lnu a bavlny,
skvělé vzory, též ručně malované,
hotelové prádlo s vetkanými názvy a znaky,
ručníky, korsetové látky,
letní pánské a dámské šatovky,

uspokojí nejnáročnější zákazníky.

WEAVING-MILLS AND FINISHING WORKS FOR FINE LINEN

National Corporation

JESENÍK (Fryvaldov), Czechoslovakia

supply every part of the world with valuable textile products:

table and bed linen made of fine linen and cotton,
beautiful designs, also hand painted
hotel linen with woven names and emblems
towels, corset cloths
dress linen for Summer, dresses and suits

satisfy the most pretentious customers

MANUFACTURES DE TISSUS DE LIN ET ATELIERS D'APPRETAGE

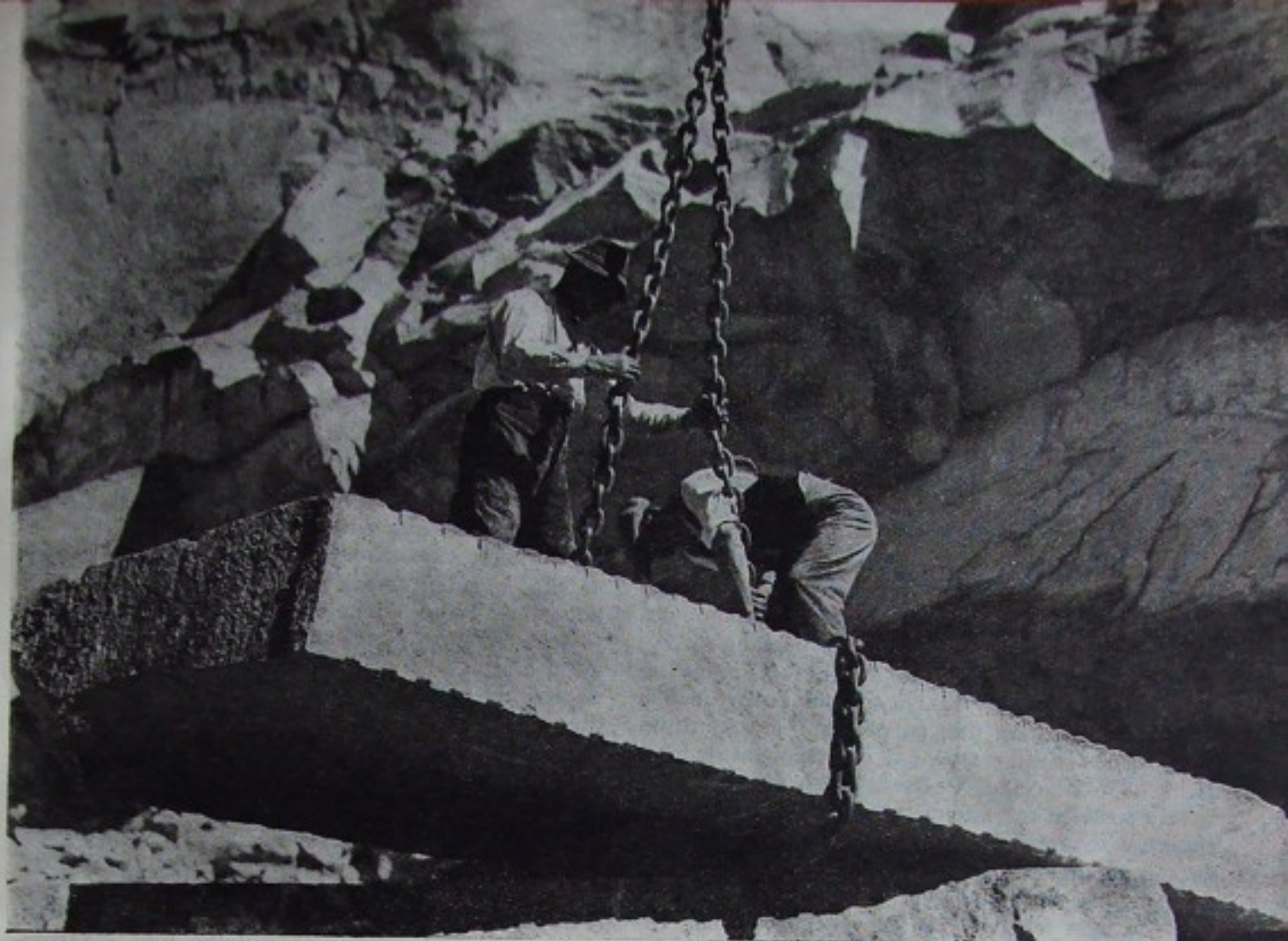
Entreprise nationale

JESENÍK (Fryvaldov) Tchécoslovaquie

livrent dans toutes les parties du monde des produits textiles de valeur:

linge de table et de lit en lin et en coton fins
dessins splendides pouvant être peints à la main
linge d'hôtel avec noms et emblèmes tissés
serviettes, tissus pour corsets
Tissus pour la confection de vêtements d'été masculins et féminins

contentent les clients les plus exigeants

ZULA JE ZLATEM JESENICKA

Vylíčení činnosti orgánů veřejné správy a načrtnouti jejich program jen pro blízkou budoucnost by si vyžádalo celé knihy. V této zkratce jsem jen naznačil, za jakých poměrů a s jakými výsledky orgány veřejné správy pracovaly. Podmínky byly těžké, práce obtížná, mnohdy mařená různými drobnými osobními i stranickými zájmy. Daří se nám však. I když to není takovým tempem, jak bychom si přáli a jak by bylo třeba, věříme, že své úkoly plníme poctivě a že se nám, i oněm, kteří nastoupí po nás, podaří.

K ostatnímu obyvatelstvu státu máme jednu prosbu:

Uvědomte si, že žijeme a pracujeme v nejsevernějším cípu země, že potřebujeme stále ještě vaši pomoci, že nechceme nic zadarmo — dáváme vám své výrobky zemědělské i průmyslové a že, i když vítáme vaši kritiku, nevystačíme s ní, nepomůžete-li nám i kladnými skutky.

Prosíme vás, přijíždějte k nám, prospěje to vám a nás to posílí pro další naši práci. Víme, že nepracujeme pro sebe, ale pro generace, které přijdou po nás a pro které klademe základy jejich existencí. A opět ani tyto generace nebudou jediné, které budou mít z naší práce užitek, ale bude to kolektiv všeho obyvatelstva státu. A navštěvující nás a pomáhající nám, přispíváte k velké práci výstavby pro blaho všeho lidu tohoto státu a jeho prostřednictvím pro blaho všeho lidstva. Tak nejlépe pomůžete vy i my k zabezpečení míru ve světě.

Jsme připraveni, abychom vám poskytli vše, co náš kraj a naše práce lidem poskytnouti může.

PROGRAMOVÉ PROHLÁŠENÍ PŘEDSEDY MNV 9. IV. 1948

Mil. Sochor,
předseda MNV v Jeseníku.

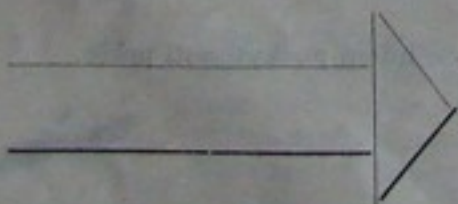
Místní národní výbor dnešním dnem vstupuje do nového údobí, do údobí práce a intenzivního budování po skoro tříleté době, době, ve které se pracovalo většinou místo komunálně pouze politicky, době, kdy dvě strany pracovaly na postavení státního celku a statků a národního blahobytu, zatím co dvě druhé strany nejdříve pomalu a skrytě, později naprosto zjevně a s největším úsilím bořily a podkopávaly základy státní svébytnosti a národního důchodu tím, že předním jejich úsilím bylo shromáždění majetku a obohacování jednotlivců na úkor celku. Veškerá jejich činnost směřovala poslední rok k tomu, aby znemožnily lidovou správu a zřízení našeho státu a přitom zapomínaly, že strana komunistická stojí na stráž proti všem politickým a hospodářským intrikám, a že je tak silná, že byla schopna rozdrtit všechny pokusy reakce, ale že chtěla dát pouze příležitost svým příkladem a pracovním úsilím v budování všem, aby se vzpamatovali a oprostili od starého smýšlení a nazírání na státní a hospodářské zřízení kapitalistických národů. Odvaha zpátečnických živlů dostoupila vrcholu počátkem tohoto roku a vyvrcholila v únorových událostech podáním demise známých ministrů za tím účelem, aby byla nucena podat demisi celá vláda Klementa Gottwalda. A právě

v této historické době se ukázala síla a odhodlanost našeho lidu, který klidným, ale rázným způsobem roztrhal plány zpátečnické kapitalistické kliky a ujal se veškeré moci jak politické, tak hospodářské v celém státě. A nyní teprve nastupuje doba, kdy tento lid musí ukázat celému světu, že je schopen důstojným, ale pevným způsobem vládnouti a plnit úkoly, které mu dává státní a národní zřízení naší lidové republiky. Je proto na nás všech, abychom i my na svém úseku plně se zhostili všech svých povinností. Práce je mnoho, a to práce často velmi těžké a odpovědné. V této práci budeme nyní podporováni MAV a OAV, které po stránce politické nám budou vodítkem a iniciátorem, čímž se práce MNV ulehčí a přitom dostane náplň vůle širokých vrstev lidu.

Místní národní výbor v Jeseníku, který je nyní složen ze všech vrstev pracujícího lidu a zástupců celostátních zájmových organizací, stojí před mnoha úkoly, z nichž nejdůležitějším je zbudování města po stránce stavební, hospodářské a kulturní a zpevnění obecního hospodářství po stránce finanční a administrativní.

Po stránce stavební je to nejprve postavení nejméně dvou školních budov, a to školy měšťanské a obecné, v plánu je i stavba gymnasia a stavba

Při návštěvě Jeseníku
nezapomeňte navštívit:

JESENÍK V ZIMĚ — Foto O. Kocman

učňovské školy. Tyto stavby budou řešeny po vydání prováděcího nařízení k novému školskému zákonu. Není naší vinou, že v celém městě není ani jedna aspoň průměrně uspokojující školní budova, ale je to úkazem, že již za první republiky bylo pohraničí a český živel v něm opomíjeno kapitalistickou a agrárníckou vládou, která dbala na to, aby měly různé živly postaveny zámky a odpisovala miliardy daní továrníkům, ale nedala ani nejmenší částky na zbudování škol v pohraničí.

Bohužel nejsou to jenom školy, rovněž zdravotní otázka byla také opomíjena. Proto musíme rovněž zbudovat řádnou kanalizaci, jejíž stavba potrvá nejméně deset let a usilovat s ONV o stavbu nové nemocnice, která bude zahájena, doufejme, v příštím roce, jelikož od přestavby sanatoria Dr. E. Beneše bylo upuštěno.

Plánované rozšíření vodovodu k České Vsi a Bukovicím bude uskutečněno v nejbližších letech.

Prvou stavbu, kterou město započne ještě tento měsíc, je stavba jatek, jejíž zadání bude provedeno okamžitě po vrácení rozpočtů ZNV v Ostravě.

Do dvouletého plánu máme zařazeno ještě postavení 30 bytových jednotek, jejichž stavba bude zahájena ještě tohoto roku. Tím, že staví ONV v Jeseníku rovněž 50 bytových jednotek, bude

Jeseník ve 2 letech zbaven bytové krise, která zatěžuje dosídlení města lékaři a jinými důležitými obory. K otázce bytové upozorňuji, že vyřešení celé bytové otázky však závisí též na velkých podnicích, jako jsou na příklad tkalcovny. Je naprosto nutné, aby si tyto podniky postavily byty pro svoje zaměstnance, neboť se jinak bytová otázka nezvládne.

Velmi ožehavý problém města, a to opravy silnic, zdoláváme za pomoci ONV již od podzimu minulého roku opravdu s úspěchem, takže většina obecních silnic je již v pořádku. V letošní jarní sezóně jsme si vzali za úkol řádně opravit Rudé náměstí a pokud možno již do 1. května tím, že celá horní vrstva bude stržena a nově navedena štěrkem a vyasfaltována. Úpravy silnic jsou velmi nákladné a bez pomoci dobrovolných pracovních sil bychom tuto práci nemohli zvládnout. Věřím však, že občané pochopí nutnost této práce a zapojí se svorně do výstavby města, jelikož jest to na prospěch celé jesenícké veřejnosti.

Při této příležitosti vyzývám majitele domů a národních správce, kteří stejně ještě letošního roku dostanou domy do vlastnictví, aby také sami dali opravit chodníky, opravili ploty a zahrady a fasády domů tak, aby město nabylo čistého a úpravného

ho vzhledu. Všichni občané si musí uvědomit, že tato otázka je pouze v jejich rukou a proto apelují na jejich svědomitost a pečlivost.

Velmi důležité je zřízení sítě mateřských škol. Tyto jsou však plánovány decentralisačně, takže pro jejich zřízení bude stačit vždy zajištěný dům z konfiskátů, čímž se ušetří značný náklad a uspíší jejich zbudování. Po prázdninách plánujeme otevření dalších tří mateřských školek a 1 celodenní, a to v prvním poschodí budovy v ulici Karla Čapka, normální školky v ulicích Benešově, Kalvodově a v oblasti Osvětového domu. Při zřízení těchto školek potřebujeme však nutně, aby bytový referent uvolnil vyhlédnuté byty, k čemuž mu musí být MAV nápomocen, a to v krátké době tak, abychom mohli nejpozději do prázdnin provést jejich adaptace a po případě jejich otevření ještě před prázdninami. Věřím, že kdyby v této otázce bylo u bývalých členů MNV a bytové komise více pochopení, že by byly tyto školky již dávno v provozu. Bohužel já, jako předseda, nemám tolik času a možnosti sám potřebné věci zařizovat, takže jsem odkázán na druhé členy, kteří často nemají děti a nechápou velký význam mateřských škol. Apelují proto znovu na MAV a ONV i bytového referenta, aby vyhlédnuté budovy, a to katastrální úřad a obchod Blafákův v Kalvodově ulici co nejdříve uvolnili a tak ulehčili maminkám jejich práci v do-

mácnosti, případně jejich zapojení do výrobního procesu a lepší výchovu našich dětí.

Po ukončení této první stavební etapy budov, kanalisace a komunikací přijde etapa druhá, a to splnění směrného regulačního plánu, jehož náčrt je již hotov. Město Jeseník přesto, že je městem lázeňským, je stavebně velmi zanedbané a neúpravné. Na nejpřednějších místě bude stržení bloku domů mezi Revoluční ulicí a ulicí V oblouku a stržení hotelu Praděd. Tím se uvolní komunikačně nejživější část našeho města a vytvoří se náměstí, ze kterého bude později proražena ulice do Stalinovy třídy zbouráním rohových domů V oblouku a Stalinovy třídy. Kromě stržení několika starých domů v různé části města nemůžeme z finančních důvodů počítat v bližších letech s větším množstvím stavebních úprav, jelikož dosud není také známo, jakým způsobem dostanou města od FNO budovy potřebné ke zlepšení vzhledu města, případně k přímému používání. Je však jisté, že ke všem těmto stavebním pracím a úpravám bude nucen MNV uzavírat velké výpůjčky, které je možno uzavřít pouze se svolením ZNV. Bohužel, státní pokladna není tak silná, aby se mohlo všem městům dáti podle potřeby a na druhé straně zase hlavní města zapomínají na obce menší, často i potřebnější a tyto i macešsky odbývají. Po ukončení pětiletého plánu musí být naše město vybaveno nejen dostatečným počtem budov

Velmi navštěvovaným a vyhledávaným obchodem v Lázních Jeseníku jest klenotnický a hodinářský závod Bří Metzenauerů. Nachází se v centru města na jedné z nejživějších tříd, Stalinově ul. č. 137 proti hotelu Jeseník.

Dosazením bratří Metzenauerových do nár. správy získal tento závod odborného vedení a těší se velké oblibě nejen u místního obyvatelstva, ale jest vyhledáván zvláště lázeňskými hosty, které upoutává pestrostí svého výkladu.

Ve výkladě, jakož i v obchodě najdeme opravdu všechno. Od levnějších prstýnků a náramků počínaje až po drahocenné, umělecky tepané zlaté předměty. Budoucí novomanželé kupují výhradně své něžné pouto lásky, zlatý kroužek, u Metzenauerů — neboť tento přináší štěstí.

Živá frekvence po celý den svědčí o sympatii a důvěře veřejnosti.

Prohlédněte si i Vy nezávazně bohaté sklady vzorů u fy

Bří Metzenauerové

LÁZNĚ JESENÍK, STALINOVA Č. 137

DRAHOKAMY

ZLATO V PEČLIVÉM PROVEDENÍ

POZLACENÉ ZBOŽÍ

STŘÍBRNÉ ZBOŽÍ BOHATÝCH VZORŮ

POSTŘÍBŘENÁ ALPAKA

DÁRKOVÉ SOUPRAVY

veřejných a obytných, ale i řádnou komunikací a zbaveno všech budov určených ke zbourání a překážejících komunikaci.

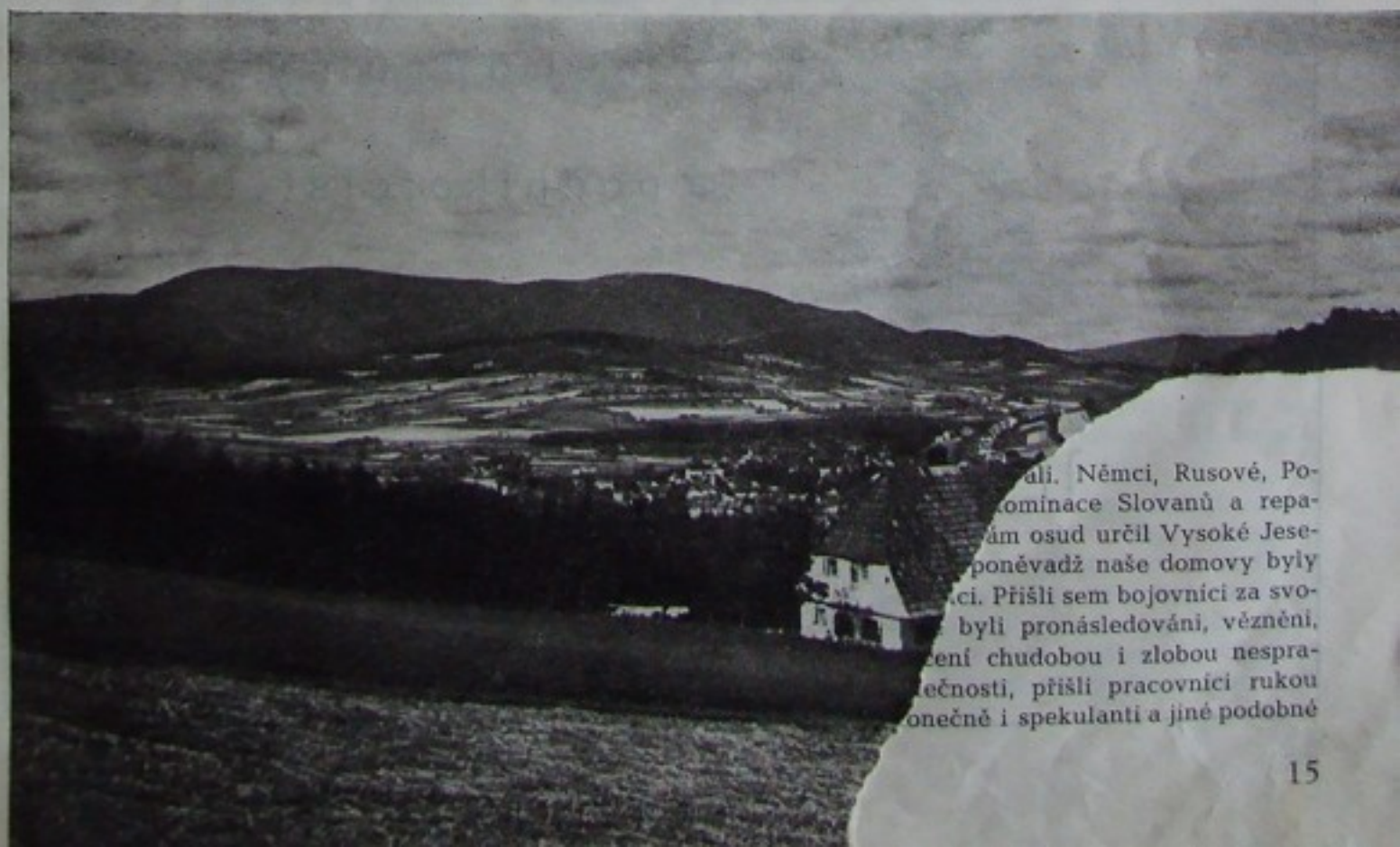
V pětiletce plánujeme rovněž zapojení Bukovic a České Vsi k Jeseníku. I když tamní občané z nedostatku uvědomění a chápání této věci se staví zásadně proti sloučení, věřím, že tato nová doba přinese i nové nazírání a tito občané pochopí, že spojení bude k prospěchu více těmto okrajovým obcím než Jeseníku, jelikož budeme mít možnost po stránce dopravní spojit tyto obce s Jeseníkem pravidelnou autobusovou linkou a tím umožníme rychlé a laciné spojení tamních občanů s okresním městem. Dále získáme větším počtem obyvatel daleko příznivější vyhlídky při řešení stavebních, školských a finančních záležitostí spojených obcí. V připojených obcích bychom zřídili v nejkratší době vodovod a kanalizační síť bychom již budovali současně i v těchto obcích. Upozorňuji, že domněnky některých občanů, že o toto sloučení usilujeme z finančních důvodů, jsou naprosto mylné a neoprávněné, jelikož při dnešním systému hospodaření obcí nemá vůbec tato stránka opodstatnění. Přál bych si pouze, aby se v uvedených obcích našli občané nezaujatí, kteří rozumí komunální politice a hospodářství, poněvadž by sloučení těchto obcí bylo potom spontánní u vědomí prospěchu obou stran.

K veškerému budování je zapotřebí zdravá finanční základna, kterou MNV nemůže ani sám zís-

kat, ale ke které potřebuje pomoci nadřazených úřadů. Město Jeseník po znárodnění plynárny a zestátnění kina pozbylo skoro jediné zdroje příjmů, takže nemá pramenů, ze kterých by mohlo čerpat. Hotely, o které město žádalo, pravděpodobně nedostane, jelikož veškeré hotelnictví je nyní řízeno na podkladě zestátnění. Podle jednání o novou ústavu mají být obecní rozpočty součástí státních rozpočtů a v krajském zřízení bude jistě financování obcí postaveno cele na pružnější základnu. Jelikož vyřešení této otázky bude provedeno v nejbližší době, nebudu se o tom rozšiřovat, chci jenom upozornit, že MNV musí v každém případě po stránce finanční hospodařit co nejúsporněji a plánovitě podle rozpočtu.

Po stránce hospodářské MNV může působit vlastně pouze nepřímo, jelikož tato otázka závisí hlavně na schopnosti a snaze jednotlivých podniků a sice ne pouze těch, které tvoří základ obživy místních občanů, ale i těch drobných živnostníků, jelikož i tito snižují nebo zvyšují úroveň občanů. Jménem MNV ubezpečuji všechny průmyslové a hospodářské činitele, že MNV bude vždy podporovat vzrůst těchto podniků a rovněž však žádám, aby i správy největších podniků nezapomněly, že i jejich práce a úsilí musí směřovat k pozvednutí úrovně občanů i města a že musí budovat nejen provozní podniky, ale i byty pro svoje zaměstnance a podporovat kulturní snahy všeho občanstva. Zvýšení možnosti pro pozvednutí kulturního života místních občanů

LETO NA JESENICKU

ali. Němci, Rusové, Po-
dominace Slovanů a repa-
ám osud určil Vysoké Jese-
poněvadž naše domovy byly
ci. Přišli sem bojovníci za svo-
byli pronásledováni, vězněni,
čení chudobou i zlobou nespra-
tečnosti, přišli pracovníci rukou
onečně i spekulanti a jiné podobné

narází na nedostatek finančních a stavebních možností a přesto jsme do pětiletého plánu zařadili stavbu kulturního domu. Nemůžeme počítat s tím, že bychom mohli tuto stavbu v tak krátké době uskutečnit. Částečně bude tato otázka vyřešena tím, že bude upraven Lidový dům pro divadelní spolek a dále že v budově nové měšťanské školy bude sál pro 500 osob s divadelním jevištěm a projekční stěnou a zařízením, což bude možno používat. Je na místních občanech, kteří mají zájem o kulturní podniky, aby nejen byli diváky a kritiky, ale aby se stali aktivními členy jak divadelního spolku, tak i pracovníky při veškerém kulturním snažení. Jistě potěší milovníky filmových představení zpráva, že ještě letošního roku bude v Jeseníku postaveno nové kino. Bude to stavba montovaná, řešená jednotně pro všechna města, takže bude poměrně levná. Její stavební řešení i vnitřní vybavení, i když nebude nejlepší, přece jenom bude plně vyhovující a dobré. Kino v lázních přitom zůstane i nadále v provozu. Po stránce lázeňského a turis-

tického ruchu dochází rovněž k zásadním změnám, a to zestátněním hotelů a lázní. Místní občanstvo si však musí uvědomit, že lázeňský a turistický ruch přinášel vždy občanům tohoto města vydatný zdroj příjmů a že s textilní továrnou to byl nejdůležitější hospodářský faktor našeho města. Proto vyzývám všechny občany, aby ukázali hostům, že si jich vážíme, byli k nim ochotní a vlídní, udržovali čistotu města i bytů. Rovněž živnostníci, kteří dostávají již živnosti do vlastnictví, budou mít vedle sektoru znárodněného a družstevního možnost vyvíjet se v takové míře, aby to prospělo nejen jim, ale i lázeňskému a turistickému ruchu. Přesto, že tyto lázeňské hosty a turisty získáváme pro finanční přínos, nechceme nevhodným lakotnictvím a předražováním ztěžovat jejich pobyt a kazit tak dobrou pověst našeho města. V lázních po dobu hlavní sezóny hraje denně hudba, takže i místní občané mají možnost nedostatečnou příležitost ve městě v této době si vynahraditi hudebními požitky plnou měrou.

Bratří J. a K. JAŠKOVÉ a spol.

k a m e n o p r ů m y s l

a p o d n i k a t e l s t v í

d l a ž e b v P ř e r o v ě

ZLATO V P
POZLACENÉ ZBO
STŘÍBRNÉ ZBOŽÍ BO
POSTŘÍBRNÁ ALPAR
DÁRKOVÉ SOUPRAVY

B Y • K O S T K Y • Š T Ě R K Y

HAMROVÁ V ZIMĚ

Práce a povinností je mnoho, že ani nemohu se o všem zmiňovat, a každý bod, který jsem uvedl, potřeboval by podrobného vysvětlení a výkladu. Není to však nyní mým úkolem, ale chci pouze, a to hlavně nové členy MNV, upozornit na práci a povinnosti, které nás v nejbližší době očekávají.

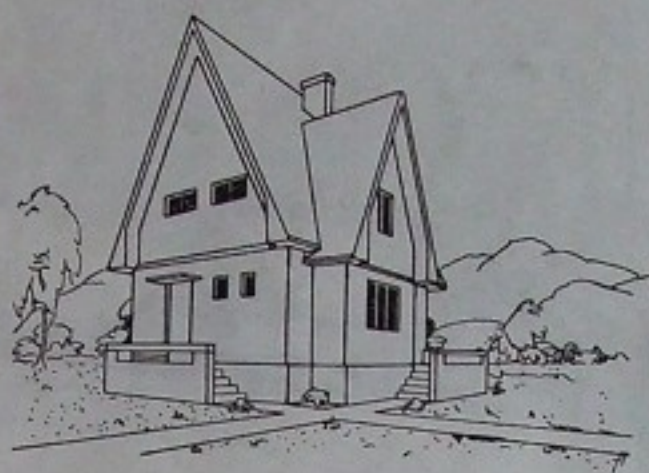
Apeluji proto na všechny členy plena i rady, aby uvedli v činnost poradní komise a iniciativně a s plným elánem se chopili budovatelské práce, která nyní bude bez překážek a těžkostí, které dříve ve všem činily bývalé protilidové živly a o to bude naše práce radostnější a mnohem úspěšnější.

JESENICKO V PÁSMU DĚJIN

Josef Dvořák

Zrádná válka o vládu Německa nad veškerým lidstvem světa, po celých 6 let s neutuchající prudkostí a všemi nejnelidštějšími prostředky vedená, hluboce rozryla celou Evropu. Rozrušila rodiny, národy, státy a uvedla do pohybu celý svět. Její prudkostí rozjittenou zradou vlasti, vlastních našich Tisových Slováků a pak proradností sudetských Němců byli jsme i my vrženi do nových sídlišť krví vykoupené vlasti. Byly v pohybu mi-

liony lidí, kteří se stěhovali. Němci, Rusové, Poláci, u nás všechny denominace Slovanů a repatrianti z celého světa. Nám osud určil Vysoké Jeseníky. Přišli jsme sem, poněvadž naše domovy byly zničeny, jako trosečníci. Přišli sem bojovníci za svobodu, přišli ti, kteří byli pronásledováni, věznění, mučení, přišli utlačení chudobou i zlobou nespravedlivé staré společnosti, přišli pracovníci rukou i mozku a přišli konečně i spekulanti a jiné podobné

VEŠKERÉ STAVEBNÍ PRÁCE PROVÁDÍ

KONSTRUKTIVA

NÁRODNÍ PODNIK STAVEBNÍ

JESENÍK, BENEŠOVA 3

TELEFON 254

NAMESTÍ V JESENÍKU — Foto Helios

živly ... Jsme zde ... Víme, že zde byli Němci a že tito Němci nazývali tyto kraje svojí vlastí. Ve všech německých spisech o našem Jeseníku se tvrdí, že prvními usedlými obyvateli byli zde Němci. Jaká je pravda?

Okres jesenícký patří do oblasti nisské v povodí Nisy, kraje kdysi vratislavského, blíže středního Poodří. Za Ramzovou tekou vody k jihu do Moravy a Dunajem do Černého moře, ale naše toky Bělá a Starice obracejí se již na sever do Nisy a Odrou k Baltu. Máme plné právo hlásiti se k svému praslovanskému sídlišti. Jména: Frývaldov-Gräfenberg a ostatní německé názvy v našem okrese nejsou nejstarší a původní znaky německého prvenství v těchto slezských oblastech. Dávno v pohanských dobách bylo Nissko osídleno Slovany, kmenem Slezanů a tvořilo kolébku Slezska. Jisté bylo tehdy v živější paměti než dnes slovanství těchto krajů, když Vratislav, otec sv. Václava, hlásil se k těmto územím a zakládal hrad, nynější Vratislavu, od nás vzdušnou čarou něco přes 100 km vzdálenou. Od ní nedaleko stojí svatá hora Slezanů Sobotka neboli Slez, podle řeky Slezky (J. Skutil), která se vlévá u Vratislavy do Odry. Tam putovali pohan-

ští poutníci k slavným letním pohanským slavnostem. V témže obvodu je nové (r. 1929—33) jezero Otmuchovské, jehož okolí bylo veliké hradiště slovanské, památník mohutnění prvních Slezanů, od nichž se jméno Slezsko rozšířilo na celé slezské území. A kmen Slezanů byl jen částí velikého národního celku Bílých Charvátů, kteří ony kraje, k nimž i naše oblast patřila, tehdy koncem 3. století po Kristu obývali.

Tvořili velikou národní skupinu od Karpat až po Krkonoše a od nich na sever po řece Bobru až k jeho soutoku s Odrou s prvními znaky ústřední státní moci v prostoru: Vratislav, Sobotka, Otmuchov, Nisa. Poslední vzdušnou čarou od nás 20 km. Zachovaná jména slezských kmenů této skupiny jsou od severu k jihu: Dědošané, Bobrané, Třebované, Milčané, Slezané, Opolané, Holasici.

Vysoké Jeseníky svažují se do oderské nížiny. Nejsou nepřekročitelné. Jejich svahy a předhoří po obou stranách byly po celý pravěk až do historického období osídleny. Proto také byla osídlena i zdejší krajina pro svojí výhodnou polohu i přístupnou i chráněnou, pro svoje příznivé klimatické poměry, pro úkryty horských úvalů a lesů, pro

HRAČKA -

nejlepší přítel dítěte

LÁDA VÍTEK

má pro Vaše nejmenší
vždy to nejkrásnější

Krásná keramika

Upomínkové předměty z Lázní Jeseníku

JESENÍK - naproti kostelu
Filiálka: LÁZNĚ JESENÍK - Pasáž

bohatství zvěře hlubokých lesů a rybnatost vod. I polní hospodářství sleduje údolí Bělé a Starice, hluboko do lůna hor. K tomu přistupují dva přechody spojující Moravu s úrodnou nížinou nisskou a Poodřím. Západně přes předěl vod u Ramzové, 759 metrů, a jižně přes Červenou horu, 1011 m. Kolem dokola se tyčí horští velikáni přes 1000 m a dosahují na Pradědu, Sněžniku 1490 m výšky.

Ústřední opevněná hradiště Sobotka — Otmuchov, kde byl zemský hrad s nisským územím, obepínal od nepaměti ochranný les Preseka (německy Hag = háj). Podle zakládací knihy z Jindřichova (Heinrichau) 1222 od pradávných (již tehdy pradávných) dob bylo zakázáno v tomto pomezím lese rubati. Obepínal celou zemi Slezskou, to znamená území kmene Slezanů, jádro mohutného celku Bílých Charvátů, a vyplňoval celý okres jesenický.

Les Preseka doplňoval vnitřní opevnění, hájil nejdůležitější posice a proto se také tam boje nejčastěji strhovaly a jejich dobytím byla zlomena i moc slezského lidu pravoslavného — Bílých Charvátů.

Uprostřed hor, lesů, strání, údolí a menších rovin patřil kdysi k nejvýznamnějším místům Slezska a celé staré naší vlasti. Naše Jesenicko představuje dokonalou jednotu, kterou nazýváme Vysoké Jeseniky. Příroda vytvořila zde mohutné hřbety horské, které dokonale obklopují a oddělují se všech stran nižší předhoří s údoly a údolíčky s jednotnými vodami, uzavřený svět pro sebe. Naše Jesenicko.

Naši nadřazenou, přirozenou oblast tvoří povodí Nisy s přilehlou rovinou nisskou nebo nížskou a hlavním městem Nisou. Úrodné její roviny opíraly se o naše a kladské hory. Byly vždy hustě obydleny a místa Otmuchov — Nisa silně opevněna od nepamětných dob až po Bedřicha II., který opevnění ještě zesílil. U města Nisy se vlévá naše Bělá do řeky Nisy. Nisa byla založena na stoku obou řek na počátku 13. stol. vedle prastarého hradiště slovanského v kraji močalovitém, jak už samo jméno Nisa — nízká — nížina ukazuje. Území nisské bylo pruským Bedřichem roztrženo a v našem okrese zůstaly po

roce 1763 jen malé zbytky okrajových částí s městy: Hlucholazy (Ziegenhals), Vidnava, Cukmantl, Jeseník (Frývaldov) a Javorník. Toto knížetství bylo darováno r. 1199 biskupství vratislavskému. Roku 1763 připadla větší část Prusku. Roku 1810 byl církevní majetek v Prusku zestátněn a tak zůstalo vratislavskému arcibiskupu jen to, co nebylo tehdy roku 1763 zabráno, t. j. 880 čtverečních km v našem okrese a městečko Javorník se zámek Janským vrchem, kde je sídlo arcibiskupské správy statků.

Ne vždy byla Vratislava hlavou země, ba ani bližšího území, třebaže bylo místo jejího založení kromobyčejné důležitosti. Jak nám otec našeho dějepisu Palacký sděluje a němečtí historikové potvrzují, byl jejím zakladatelem Vratislav I., otec sv. Václava, syn Bořivoje a sv. Ludmily, pokřtěných sv. Cyrilem a Metodějem. Již svatost zúčastněných osob svědčí o jejich kromobyčejném významu v dávné minulosti. Avšak původní a ještě starší památník praslovanských obyvatel velkého pooderského kraje, úrodných oblastí s četným a bohatým obyvatelstvem v pradávných dobách pohanských Slovanů byla hora „Sobotka“, lidově Zoten. Byla to posvátná hora slezská, k níž putoval lid z celé země. Pro Slezsko měla právě takový význam jako sv. Hostýn na Moravě, kde jsou rovněž vykopávky hradiště, 4000 let starého. Jsou i spisovatelé, kteří ji přirovnávají i k českému Řípu. Sobotka, také Slez nazý-

SKLENÁŘSTVÍ

výroba zrcadel
rám. obrazů
sklad krystal. předmětů, brusírna plochého skla

Albert **MATĚNA**

JESENÍK,
nám. Svobody
Tel. 299

— 0 KOSTELÍK SV. ANNY NA KRIZOVÉM VRCHU — Foto Helios

vaná, je osamělá hora, poslední výběžek svídnického pohoří, 718 m vysoká, tvaru kuželovitého. Od Vratislavy je přes 30 km vzdušně vzdálena. Leží v rovině mezi řekou Bystřicí (vzpomeňte na Bystřici pod Hostýnem) a řekou Slezou. Má dvojité vrchol s nádherným pohledem do širého kraje a na naše Vysoké Jeseníky. Jméno její v dávných dobách pohanských slovanů bylo Gora Sobótka, Svatá Hora. Nadšeně o ní píše veliký ctitel Slezska Dr. Josef Skutil: „Stala-li se od druhé polovice minulého století místem a shromaždištěm slezských politických táborů a slezských plamenných národních manifestací Ostrá Hůrka u Háje na Opavsku, bylo to jen proto, že pravá národní hora slezská a pravý symbol vši starobylosti slezské, svídnická hora Slez neboli Sobotka a něm. Zobtenberg, nebo jak si ji Němci překlátili Siling, hora, kde se začíná vlastní slezská minulost, zůstala od nešťastných válek polovice 18. stol. na dlouhou dobu v Prusku. A máme-li dnes přehlédnouti pravěký a časně historický vývoj starého Slezska, budeme se k tomuto památníku slezanství mnohokrát vraceti, protože tam je pravý pojem slezanství nejen mythologicky zpoetisován, ale takřka zmentalizován, i když ho vyzvedli ve vši jeho slávy vlastně největší odpůrci slezského slovanství.“

Jméno Sobotka, množné číslo Sobotki, pochází z pohanské oslavy sobotek u pohanských Čechů,

jméno ohňů svatojánských při letním slunovratu a souvisí s pálením čarodějnic. V ruštině kupálo, Ivána — Kupála byla v jižním a západním Rusku lidová slavnost letní 24. června, při které dívky a chlapci květy ozdobení tancovali kolem ohňů, zpívali a ohně přeskakovali a na konec se v řece koupali. Je to tatáž slavnost, jako slavnost kupalských sobotek u Čechů a u Poláků.

Naše Jesenícko považují všichni němečtí autoři za částečně obydlené teprve od konce 12. stol., kdy sem přišli němečtí kolonisté. Má tedy původně a od počátku býti německé. A tu se vyskytnou dvě jména Bělá a Starica. Odkud se tu vzala? Ta přece nejsou německá, a Slované zde nikdy nebyli! Přece je sami nepojmenovali českými názvy. Tam dávají Silingové jméno celé zemi, ačkoliv jsou pouze podřadnou složkou hlavního kmene Vandalů, a u nás nepojmenují ani dvě říčky svým jazykem, ale také je ani za 800 let dalších nezmění.

První lidé na území našeho okresu jsou prokázáni archeologicky ze starší a střední doby kamenné. Po velké ledové zimě v období severních ledovců, které dosahovaly až k okraji našich hor, pokryla se země chudým rostlinstvem mechů, lišejníků, zakrnělých bříz a sosen. Lesů zde ještě nebylo. A tehdy objevil se na našem okresu první praobyvatel člověk, lovec zvířete velmi rozdílné od nynějších druhů. První, starší období sahá do dávné

Vodoléčebný dům R. Franze, n. spr. Žofie Matlochová

Vodol léčba dle Priessnitzovy metody, zábaly,
spec. masáže a koupele pod lékařským dozorem

L Á Z N Ě J E S E N Í
K. Čapka 344
Telefon číslo 103

minulosti přes 100.000 let staré. Mladší období s hojnějšími nálezy je 30—20.000 let staré. Pozůstatky pravěkého člověka byly nalezeny v okolí Javorníka, Vidnavy až k Cukmantlu a do okolí Frýdberka a Sandhýblu. Tak prošli a tábořili zde první lidé. Za obydli jim sloužily jeskyně a sluje. Živili se lovem divoké zvěře a rybolovem. Příklad nálezů nám podává okolí Bernartic: kamenná sekyra z okolí Bukovce (Buchs Dorf), kamenné kladivo z Hermsdorfu, asi 3 dm dlouhá kamenná sekyra z Bernartic a kamenné kladivo od Vidnavského potoka (Weidenbach). Vývoj ubíral se Slezskem.

Časem ustoupila zima mírnějšímu podnebí. Rostlinstva přibývalo, lesy v horských oblastech mohutněly. V rovinách panovalo suché podnebí stepní, křovinaté s travnatými pruhy a řídkým stromovím. Je to mladší doba kamenná 5000—2000 př. Kr. Přicházejí noví lidé. Nebydlí již v jeskyních a zemních děrách, ale v chýších. Ochočují a chovají domácí zvířata, obdělávají půdu, pěstují obilí. Lov a rybolov přestávají býti jejich hlavní obživou. Svoje mrtvé pochovávali ve skrčené poloze a dávali jim do hrobu v nádobách potraviny. Na našem území bylo učiněno mnoho nálezů z té doby, které svědčí o častějším a snad trvalém jejich pobytu, zvláště

když přilehlé sousední území nisské a otmuchovské bylo již hustě obydleno a mělo trvalé usedlíky. Ze jmenovaných krajín vedla cesta údolím Vidnavského potoka k Ramzové a údolím Bělé přes naše kraje na Červenou horu, 1011 m, a dále do moravských, dobře osídlených oblastí příbuzných kmenů. Cestu jim usnadňovalo tehdy teplejší podnebí a méně husté lesy. Nálezy z mladší doby kamenné v Adolfovicích.

Nadešlo vyspělé období doby bronzové 2000 až 800 let př. Kr. Nastává věk kovů. Kulturní úroveň lidu neobyčejně vzrostla. Lidstvo dospívá od chudých počátků k blahobytu, pohodlí a luxusu tehdejších poměrů. U nás klesá počet nálezů proti mladší době kamenné, ale přesto je značný. Bohatý nález skladu bronzových předmětů u Skorošic, snad z mladší doby bronzové. Jiné nálezy byly učiněny až u Ramzové, což dokazuje, že už v pravěkých dobách lidé tam procházeli a bydleli. Tato cesta spojovala nisské a otmuchovské obyvatelstvo přes Javorník, Skorošice, Lipovou a Ramzovou s Moravou.

V mladší době bronzové se objevuje nový způsob pohřbívání spalováním. Kolem r. 1400 př. Kr. popel spálených mrtvol byl ukládán do popelníc a tyto

Při návštěvě Lázní Jeseníku navštivte hotel „Květen“

Domáci kuchyně, prvotřídní ubytování,
lázeňská pense, vzorná obsluha,
odborné vedení

náp. správce Jar. Jurášek

pohřbívány na hřbitovech — žárových polích popelnicových. Středisko jejich klade archeologie na čaru Varta—Labe. „Je pochopitelné," pravi univers. profesor docent Dr J. Skutil: Slezsko, český stát a česká kultura, str. 16, „že praehistorikové jevíli vždy značný zájem o otázku národní příslušnosti podobně rozsáhlé a mocné kulturní oblasti, jakou byla právě zmíněná žárová pole popelnicová, která prošla i u nás pod cizími vlivy různými vývojovými stupni. A tu není divu, že v této kultuře byli hledáni různí rolníci národové, jako na př. Germáni, většinou Illyrové, ba v některých oblastech a snad ne zcela neprávem i nejstarší slovanští předkové nebo předkové národů balto-slovanských." Totéž náš v poslední době největší starožitník slovanský Dr Lubor Niederle, který klade Slované v našich zemích až do 2. polovice druhého tisíciletí př. Kr. a jiných více.

Obyvatelé doby bronzové zhotovovali nástroje, zbraně a ozdoby z bronzu, t. j. z mědi s 10 procenty cínu. Zdobili paže bronzovými spirálami a prsty rukou i nohou prsteny.

Podle archeologických nálezů shrnuje zmíněný badatel Dr J. Skutil svá pozorování: „Zkrátka je viděti, že již dokonce nejstarší osídlení slezské souviselo velice úzce s bohatým moravským diluviálním osídlením a mělo s ním dokonce daleko více

vztahů, než se severním sousedním německým nebo s osídlením přilehlé polské nížiny. A tento poměr léto stálé a trvalé souvislosti lze pak nezvratně nerušeně pozorovati od doby diluviální po celý mladší předhistorický a časně historický vývoj slezský."

V dalším pokračování věků nastává zhoršení podnebí. Ochladuje se a přibývá srážek. Řídké lesy suchého stepního podnebí u nás počínají se vyplňovati a zalesněná plocha tlačí se i na území kulturní, pokud tomu nebrání obdělávání půdy zemědělské. Zhoršování klimatických poměrů trvá až do doby historické a dosahuje kolem r. 1000 po Kr. nejvyššího bodu.

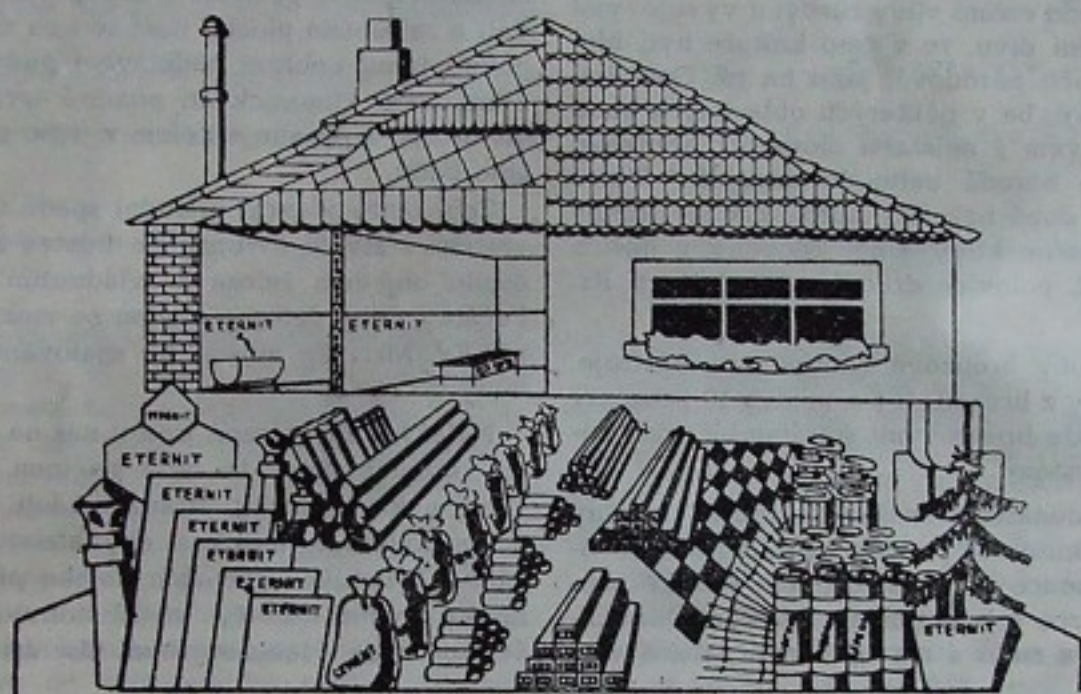
Celý tento převrat přírodní spadá v jedno s převratem v životě evropského lidstva a jeho dalších osudů objevem železa a zvládnutím jeho výroby. Počátky doby železné kladou se mezi 9.—8. století př. Kr. Mrtvoly nejsou již spalovány, ale pohřbívány do země.

Nálezy doby železné jsou u nás na Jesenicku velmi skromné. Snad to byly příčinou hluboké lesy, které pokryly vrchy, stráně i údolí našeho pohoří a tím podmínily i řídkost obyvatelstva, které nalézalo v přilehlých rovinách daleko příznivější podmínky životní. Později, ve 12 stol. dobývala se zde železná ruda: Hammergrund, Eisenberg.

LYZARSKÉ TERENY V OKOLÍ JESENÍKU

NOVOSTAVBY A OPRAVY

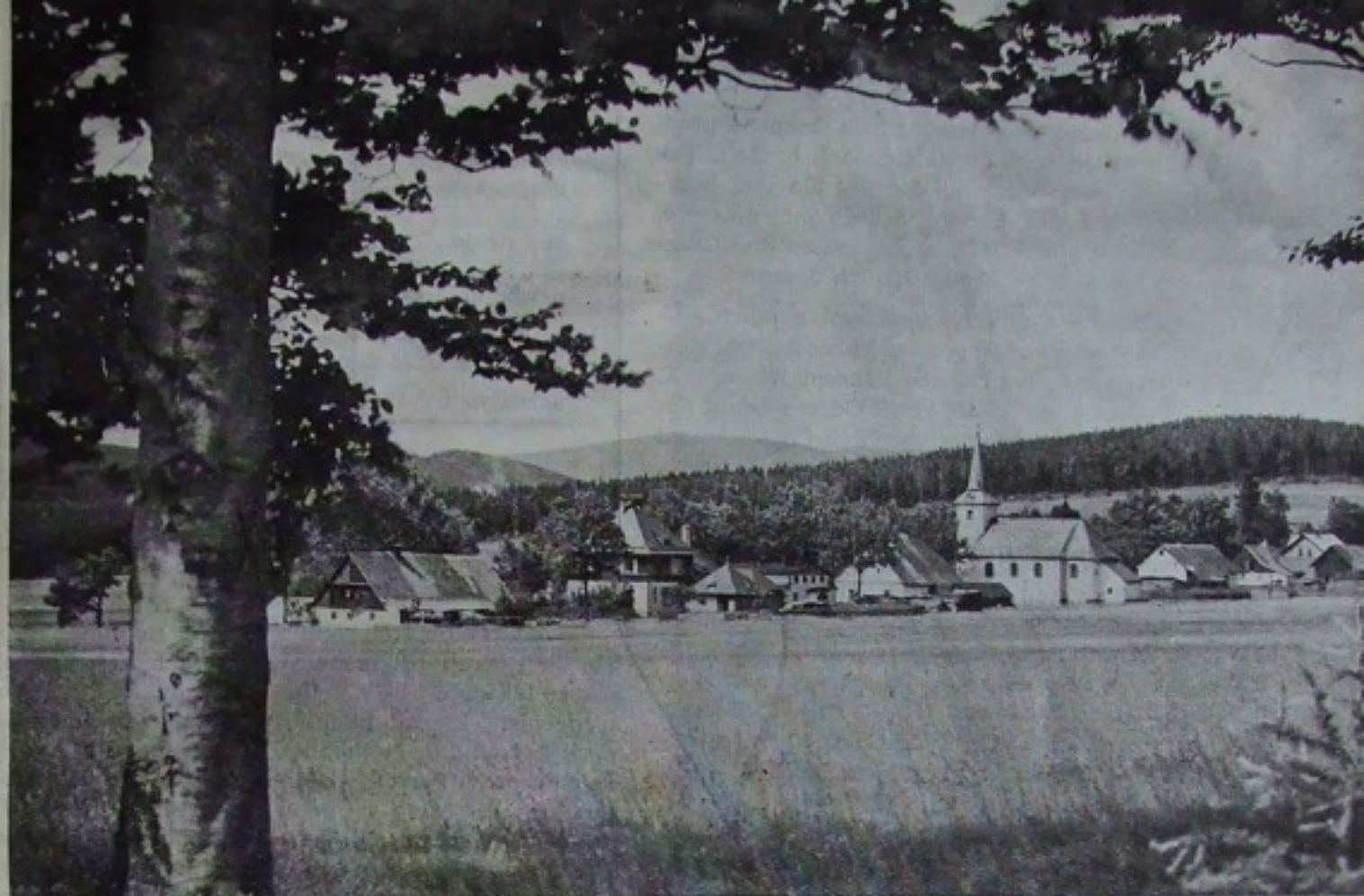
provádí odborně

Miloslav Gerža

POKRYVAČSTVÍ A ASFALTÉRSTVÍ

TELEFON ČÍSLO 286 *Jeseník* ULICE 28. ŘÍJNA 492

SKLAD eternitu, břidle přírodní, krycí lepenky všeho druhu, tašek, asfaltu, dehtu, dřevocementu

LETOVISKO REJVIZ — 780 m n. m.

Slezskem procházeli i potulní lovci, kořistnické tlupy i rody a celé národy, jednak kočující, jednak hledající nová sídliště k trvalému osazení. Vlna za vlnou plynuly tudy zástupy národů. V mladší době kamenné měly svá sídliště na území nisském illyrské národy indogermánského původu. Tento dlouhý, nejasný název lidu zde sídlícího v tehdejší mladší době kamenné 5000—2000 let př. Kr. stává se při bližším ohledání ještě nezbadatelnějším. Dalšími obyvateli byli od 4. stol. př. Kr. keltští Volkové. (Prof. Dr. Pohl: Der pol. Bezirk Freiwaldau 1938, Burschovsky, Zábřeh.) Volk, rusky vlk, latinsky volcoe — vlci; Illyrové byli také Keltové. Volkové byli vytlačeni z Nisska Silingy, kteří patřili ke germánským Vandalům, v 1. stol. po Kr. Od Silingů prý obdrželo Slezsko své jméno.

V době punských válek 264—146 př. Kr. žili na západním břehu Odry Suevové, mnozí tvrdí, že tito Suavi byli Slávi (široké l) = Slované, na východním břehu Vandali. (Historicko-zeměpisný školní atlas, Dr. Balcar, Dr. Kameníček, nové vyd. Dr. Bohuslav Horák, Neubert, Praha-Smíchov.) Dále tam a v blízkém prostoru oderském bydleli Burgundioni, Semnoni a nejdůležitější na Odře až severně od Čech Lugiové (Lug = luh), Lužičané nebo Lučané, ale věda je za Slovany neuznává. (Putzgers historischer Schulatlas, Wien, Pichlers Wwe u. Sohn 1896.)

Když po r. 600 př. Kr. zaplavili Gali (Holi) Horní Itálii, postavili se Římané ve 4. stol. př. Kr. jejich přistěhovalectví na odpor a jejich proudy se obrátily do Panonie . . . „dále do Krajiny, Korutan, Štyrska, Rakous, západních Uher, Slavonie, Chorvatska, Srbska i Bosny. Tedy vesměs tam, kde sídlili nebo doposud sídlí Slované. Ze všeho je patrné, že pod jménem Keltů a Galů při nejmenším se ukrývá mnoho kmenů slovanských, a že mají dokonce pravdu ti, kteří tvrdí, že slovo Celte znamená čeledě a Gali (goli = holi), oholení. Podle toho by první obyvatelé Slezska z doby kamenné byli Slované. Později ve 4. stol. př. Kr. to byli Volkové, slovanští Vlci, latinsky Volcae. Konečně ještě starší dobu Slovanů ve střední Evropě připouští náš přední archeolog Dr. Luboš Niederle, který se podle univ. doc. archeologa Dr. Jos. Skutila, Český stát a česká kultura, Matice opavská 1946, str. 19, zcela oprávněně domnívá, že Praslované byli již aspoň od konce druhého tisíciletí př. Kr. ve střední Evropě, ne-li snad i dříve.“ V témže díle, str. 16, praví Dr. Skutil, že „ne zcela neprávem možno hledati v nejstarších obyvatelích Nisska z doby kamenné naše nejstarší slovanské předky nebo předky národů balto-slovanských“. Totéž opakuje v díle Naše pravlast je střední Evropa, naklad. Jelinek, Blansko, 1946, str. 23.

Z toho můžeme usuzovat, že naši slovanští předkové zde již od těch nejstarších dob bydleli. Tak tomu vůbec nasvědčují velké celky Slovanů pravděpodobně již Lugiů (Lučanů = Lužičanů) na Odře, ale určitě ze 4. stol. a starší doby známe Bílé Charváty, kteří bydleli po obou stranách Jeseníků.

Otázku Bílých Charvátů zpracoval a jejich existenci bezpečně prokázal prameny historickými slezský badatel Dr L. Peřich, „že koncem IX. a v X. stol. sídlila na horní Visle, horní Odře a odtud podle Jeseníků až do severovýchodních Čech národní skupina, zvaná Charváty nebo Bílými Charváty... Charvátí sem přišli asi koncem IV. stol. ze svých původních sídel, prostírajících se na sever od Karpat, téměř po celém jejich svahu západovýchodním. Hory, při nichž sídlili, daly jim jméno. Jiné části toho lidu hnuly se při šíření Slovanů z pravlasti na jih na Balkán a menší skupiny zůstaly na místě, případně se posunuly dále na východ, kde pak splynuly s ostatními Slovany.“ (Dr L. Peřich, Slezsko, nakl. Vyšehrad, 1945.) O Bílých Charvátech se zmiňuje již Palacký a všichni, kteří se otázkou pradávného osídlení Slezska zabývají. Čtvrté století po Kr. jest nejzazší mez jejich příchodu do Slezska, t. j. doba, kdy vstupují do dějin. O Charvátech na sever od Karpat mluví prameny VIII. stol.

Jízdní kola,

šicí stroje,

dětské kočárky

levně a výhodně

nakoupíte u fy:

FRANT. PLUCNAR

mechanická dílna

V LÁZNÍCH JESENÍKU

Slované jako národ rolnický tíhli k rovinám. Jestliže se usazují při mohutných horách a bařinách, pak se tak děje jistě z velmi vážných důvodů. Je to bezpečnost, kterou hledají před nájezdy loupeživých kočovníků. Nejhoršími byli Hunové a Avari. K tomu praví Palacký, Dějiny, str. 63: „Že tedy slovanští kmenové od východu rozhostili se již ve IV. století, ne-li dříve (Niederle, již koncem II. stol. po Kr., Lugiové byli v Panonii již v I. stol. atd.) v hořejším Poodří, o tom s nížádným důvodem pochybovati nelze. A proto tím podobněji jest se domýšleti, že udatní popředníci jejich pokoušeli se již tehdy o uvázání se v nynější vlast svou, což i v době hunské, jmenovitě po převratech léta 450—451 zběhlých, musilo konečně jim se zdařiti.“ Dále se vypravuje: Atila, přijímá bič boží, táhl r. 450 do nynější Francie s vojskem 500—700.000, složeným ze všech jim podrobených národů. Byl poražen ve strašlivé bitvě na polích Katalonských. Tam i zpět táhl jeho hlavní voj přes naši vlast, kde jeho Avari všecko vyvraždili a do otroctví odvlékli, co neuprchlo do nepřístupných pralesů, osady a města vypálili, takže, ačkoliv známe jejich jména od dějepisce Ptolomea z druhého stol. po Kr., nevíme, kde ležela. Od r. 451 upevnilo se panství Čechů v Čechách. Jméno Hunů se v dějinách ztratilo.

Sto let po hunské porážce vpadli do Evropy noví násilní Avari r. 558. Byli voláni na pomoc od různých „Germánů“, Duryňků r. 567, potom Longobardů, ale když se tito vystěhovali ze severní Italie, opanovali Avari celé Uhry a Slované upadli do jejich kruté poroby. Země neosazovali, ale když je ohněm a mečem zplenili, procházeli jimi za dalším lupem do vzdálenějších zemí. Lid je, kde mohl, napadal a proto Avari jako opěrné body zakládali v popleněných zemích hrinky. Svoje hlavní sídlo — hrink měli v Uhrách mezi Dunajem a Tisou. Dlouho sužovali naše kraje a marně se proti nim naši předkové bránili. Konečně vyvstal hrdina naší pradávnej minulosti v nejhorší tísní Samo. Původ jeho není znám. Snad z Francie, snad ze „země slovanských Valetů v Nizozemsku“ (Palacký). Byl to Slovan. Již od r. 623 bojoval proti Avarům, procházejícím přes

FRANT. PETR

•
národní správce fy

RUDOLF RICHTER

•
obchod železem

•
Jeseník

Telefon 259

naše země, které od Avarů osvobodil a založil mocnou říši slovanskou 623—659. O říši a sídle Samově připomíná Dr Skutil, že „již sám tento politický čin předpokládá zcela nutně daleko větší sídelní slovanskou tradici a delší pobyt Slovanů, hlavně středoevropských na př. na Moravě a stejně na podunajsko-moravské křižovatce. Tam je nyní hledati jádro Samovy říše, jak upozornil prof. B. Horák. Všechny tyto okolnosti předpokládají tím daleko větší starobylost slovanskou na Poodří ve Slezsku.“ Citováno z knihy: Slezsko, český stát a česká kultura: J. Skutil str. 19.

Obě veliké slovanské říše, Samova i říše Velkomoravská, nebyly útvary pomíjející jako meteory na obloze, ale pevné svazky. Je naprosto logické, že útvary, které odolaly tak velkým náporům, nezahynuly v době míru a pokoje. Umístění jejich v prostoru odersko-podunajském zařazuje také naše zdejší hory do ohniska velikých a slavných, ale také tragických bojů, než se nad nimi zavřely ničivé vlny jejich odvěkých nepřátel. Ospravedlňujícím důvodem těch bojů bylo pokřesťanství pohan-ských Slovanů.

Tím se stalo, že národ slovanský, žijící po obou stranách vysokých hor v Moravě a ve Slezsku, ačkoliv poražen a jeho vojsko rozprášeno, nebyl vyhuben, ale ochromen a odporu neschopen. Tak k nejvyšší škodě našich předků padla i mocná opora Ří-

VODNÍ ZÁMEK V JESENÍKU

Knihkupectví Papírnictví SVOBODA

JESENÍK - nám. Rudé armády

POBOČNÝ ZÁVOD LÁZNĚ JESENÍK

Umělecké předměty - Hrací

karty - Hudebniny - Půjčovna knih

ma a Cařihradu. Češi pomoci nemohli a nechtěli. Odtrhli se od Moravy a nyní nebyli ještě tak mocní, aby převzali její vedoucí místo. O tom píše Palacký, str. 133: „od té doby všechny bezprostřední svazky s Římem a Cařihradem, co zřídily osvěty a křesťanství, jim skrze Maďary přetrženy jsou, oni tedy na potom jako všichni polabští a pooderští Slovaní vůbec samou potřebou náboženství vázáni byli k Němcům co jediným prostředníkům“. K tomu pak Palacký dodává, že největší překážkou obnovy českými Boleslavy bylo, že Slované podléhali nyní německým biskupům a nikoliv již Římu bezprostředně.

Jestli však v Čechách slovanské bohoslužby zanikly již před pádem říše Velkomoravské, pak u nás ve Slezsku se udržely déle. Jsou to především pověsti, které nám byly Němci dochovány, že u nás, a to na Rejvízu, byli sv. Cyril a Metoděj a jejich učedníci. Mimoto měli býti také na Červené hoře a Kazatelně. Josef Nietzsche píše o tom ve svých pověstech. Na Rejvízu jsou zde dvě jezírka horská,

větší a menší. Tiše a bez pohybu je hladina jejich vody, temnou barvou budící tiseň. Nic neruší mrtvé ticho. Kdysi prý na jejich místě stálo krásné město. Do tohoto města prý zavítali sv. Cyril a Metoděj hlásat obyvatelům měst a okolí křesťanství, ale obyvatelé je vyhnali. Za to je sv. Cyril a Metoděj prokleli. Město se propadlo a na jeho místě jsou horská jezírka. Výklad je určitě jiný. Latinsko-německá církev a její němečtí biskupové slovanské pokřtění neuznávali a takový lid buď ubíjeli jako pohany, nebo je brali do otroctví či nevolnictví.

Že i v našem okrese bylo slovanské náboženství východní neboli křesťanství hlášáno slovansky, potvrzuje nám Palacký ve svých dějinách d. I, str. 150: „Potom též o pobytí jeho (sv. Vojtěcha) v Krakově řeč jest v starých písemnostech; a tu na tom místě, kde až po dnes kaple sv. Vojtěcha stojí, mnohá k lidu kázání mival a usiloval prý také zvláště o zrušení liturgie slovanské a uvedení latinské na místo její.“ Sv. Vojtěch, narozen kolem r. 955, byl vychován v Magdeburku-Děvině. Byl přítelem rodiny Otty II. a pak syna jeho Otty III. Znal politiku jejich i proradného vraha polabských Slovanů markýze Géro. Proto hleděl odvrátit od nich osud jiných pohanských Slovanů.

O Rejvízu píše také historik Slezska V. Prasek: Dějiny kraje holasovského čili opavského, Opava,

1891, str. 12... „i poněvadž ze životopisů těchto apoštolů (sv. Cyrila a Metoděje) jest zjištěno, že ze jména sv. Metoděj navštívil i kraje povislanské, netřeba nám také pochybovat, že buď oba svatí bratři, buď jen Metoděj na pouti své blahodárné spatřili i náš milý kraj. Však jiných zpráv o tom nemáme, leč pověsti, jež se vykládají o studánce u Slatiny a o jezeře na Rejvízu.“ (Vlastivěda slezská).

Také Červená hora podle německé báje dostala své jméno od cesty učeníků Cyrila a Metoda, kteří zde křesťanství hlásali. Na Červené hoře přenocoval jeden z nich pod širým nebem. V noci obklopili jej dravci se strašidelným řevem, jako by peklo vychrlilo své ďábly, až se ubohý hlasatel krví potil. Proto Červená hora.

Třetí místo pobytu a působení Cyrila a Metoděje je v našem okrese — podle uvedené báje — skála nazývaná Kazatelna. Tam prý kázali velikému zástupu lidí. Proto není divu, že i německý pisatel píše: „Názor až do nedávna převládající, že před 13. stol. na našem území byl jen neproniknutelný prales, v němž němečtí kolonisté prvá sídliště založili, jest již dávno překonán. Ovšem jest prokázána v našem okrese kolonizační vlna na počátku 13. stol., ale přitom nejde o žádné nové osídlení, nýbrž toliko o rozmnožení polních hospodářství a domů německými kolonisty.“

SLEZSKÝ PRŮMYSL KAMENE

národní správa

KONSTRUKTIVA

NÁRODNÍ PODNIK

2

JESENÍK

SLEZSKO

PETROVY KAMENY— V POZADÍ PRADEJ

Zatím postupoval vývoj událostí. Úzké spojení Čechů a Moravanů za Bořivoje a Ludmily vzalo za své smrtí Bořivojovou a synové jeho přiklonili se k Němcům. Na jejich stranu se přidala i Lidmila. Kdo vytrval v boji Slovanů za svébytnost, byla manželka Vratislavova Drahomíra. Zdá se, že jí, obvykle pohankou nazývané, slovansky hlásané křesťanství nebylo nepřijatelné. (Legenda o sv. Václavu.) Aspoň, když po druhé prchala po zavraždění sv. Václava z Čech, uchýlila se do Charvát, tedy sem do Slezska. To bylo r. 940. (L. Peřich, Slezsko, str. 34.) Zde manžel její zakládá hrad vratislavský, z něhož vznikla Vratislava. Vratislav zemřel 926. Sv. Ludmila byla zavražděna 927. Drahomíra za své vlády podporovala své rodné Lutice.

Po pádu Maďarů v Bavorsku na řece Lechu r. 955 vzrostla moc Boleslavova a on také osobně. Stává se panovníkem samovládcem a lid jeho poddanými bez všeliké právní ochrany podle vzoru západního. Zavádí podle Kosmy letopisce kruté roboty zemské, které lid těžce nesl. Proto bylo později vítáno německé právo.

Tento Boleslav však bojoval také proti sousedům svým, t. j. zbytkům říše Velkomoravské. To dokazují jeho „slavné prospěchy válečné v Moravě a

v Charvátech“. „Také v tehdejší Charvátsku, zdá se, že dobyl sobě panství nad několika krajinami, které potom od jeho syna a nástupce Boleslava II. ještě rozšířeno bylo.

Toto po hořejším Poodří a Povislí v dnešní Haliči rozlehlé Charvátsko, přijímám bílé nebo veliké, jehož hlavním městem bylo Krakov (viz Krkonoše = Krakonoš) ... není nám známo, jak Boleslavové naši se ho zmocnili a v ně se uvázali. Jaké pak boje to vše stálo ...“ (Palacký, str. 143.)

Snad tehdy, snad již dříve dolehlo podobné neštěstí jako na Moravě i na slovanské obyvatelé a pravděpodobně i uprchlíky, hledající záchranu před záhubou v horách našeho okresu. Vzpomeňme jen na Drahomíru, pohanku, která utekla do Charvát. V našem okrese skutečně slovanské obyvatelstvo již tehdy sídlilo. To dokazuje pověst o sv. Cyrilu a Metoději na Rejvízu, o slovanském kázání evangelia v našich horách, to dokazují české názvy obcí zvláště v okrese Javorník, Vídnava, Cukmantl, Hlučolazy, názvy řek Bělé a Starice.

Jak daleko zasáhly nelítostné vyhlazovací boje Otonů a krvelačného markýze Géra až sem, jest těžko zjistiti. Sv. Vojtěch, který tak dobře znal plány svých přátel Otonů, spěchal zachránit před záhu-

Opravy**KANCELÁŘSKÝCH STROJŮ**

odborně provádí

a KANCELÁŘSKÉ POTŘEBY

dodá fa

Jg. Strakoš

LÁZNĚ JESENÍK, Puškinova 324, tel. 203

OBCHOD

SMÍŠENÝM ZBOŽÍM

Vladimír Pánek

J E S E N Í K

Rudé náměstí - Telefon číslo 172

bou pohanské Slované v Prusích a přitom zahynul smrtí mučednickou. Dříve, než se na tuto poslední cestu vypravil, navštívil německého císaře Ottu III., svého přítele a obdivovatele. Od něho mohl dobře vědět, co se chystá a proto jeho výprava k pohanským slovanským Prusům a proto také jeho kázání v Krakově proti slovanské liturgii ve Slezsku, neboť pokud nepatřili pod pravomoc biskupů německých, nebyli považováni za křesťany, byli zvěři, na kterou mohly být prováděny hony (viz výpravy našeho krále Jana Lucemburského, otce Karla IV., do pohanských Prus) jako proti pohanům. I tu promluví již věda. Cituji p. docenta brněnské university, našeho archeologa Dr J. Skutila: Slezsko, český stát atd. Matice opavská, 1946, str. 20: „Staré slovanské osídlení slezské, omezené přirozeně značně poměry horopisnými a pralesem, zabíralo v podstatě opět ono staré tradiční kulturní předhistorické území spráše a černoze, jak je bylo možno stopovat v Poodří takřka již od mladší doby kamenné. Bylo to území, které omezoval značně prales, který zde vytvořil četná osídlovací hnízda. Toto slovanské osídlení svědčí svou rozlohou a nálezy opět lidu rolnického, živícímu se současně lovem a rybolovem. Bylo neobyčejně silné. V prvních třech stoletích

druhé poloviny prvního tisíciletí po Kristu nelze je snad ještě přesněji datovat, ale v X. a XI. století ukazovalo již vlastně jádro budoucího politicko-historického Slezska. Bylo soustředěno opět hlavně mezi Odrou a Sobotkou. Je velice zajímavé, že také zde na levém břehu Odry je i většina slezských opevněných hradišť. Dále je nanejvýš důležité, že mnohá tato hradiště, silně opevněná valy s dřevěnými vystuženími a ochozy, zaujala vlastně někdejší hallštatská opevnění. Podobně je velmi důležité, že hojně těchto starých hradišť, jak je podle výzkumů zřetelně vidět, zašlo velikými požáry. Byla opuštěna asi přibližně na rozhraní obou tisíciletí, tedy v době boleslavské a svatovojtěšské.

Také náš vodní zámek svou polohou uprostřed kdysi bařiny nad stokem Bělé a Starice připomíná pradávno slovanské hrady vodní IX. a X. století a dříve. Úkolem tohoto vodního hradiště nebylo snad hájit území jesenického úvalu, ani nebyl chlubivou libůstkou pánů, jak tvrdí někteří němečtí pisatelé, ale skutečnou potřebou zajistiti a ochrániti spojovací horské přechody přes Červenou horu, 1011 m, a Ramzovou, 753 m vysokou. Bylo na místě nynějšího vodního zámku obranné hradiště s týmž účelem jako měl obranný prales vyplňující kotlinu je-

Lázeňská pekárna

Edislar Smyčka

dodá veškeré druhy

jemného pečiva

a domácí chléb

Lázně Jeseník, ulice 28. října č. 8

|| Telefon č. 115

Karel Kučera

lakýrník

autolakýrník

Jeseník, Leninova 24 - Telef. 95

senickou ve starých listinách Preseka nazývaný. Hradiště uzavíralo přístup údolím říčky Bělé v horské soutěsce pod Zlatým Chlumem.

Památný jest ne snad tím, že by v nynější podobě byl od nepamětných dob tak jak jest zachován, ale že stojí na místě starého slovanského hradiště, vodního hradu. Tímto přirozeným výkladem stává se později Němci pojmenovaný Wasserschloss = vodní zámek, také nám památným. K tomu ještě nutno dodat:

V nejstarší listině našeho archivu, pro nás zvláště důležité, ze dne 14. července 1295 jest zvlášť nápadným označení nově kolonizovaného sídliště dvojitým způsobem, a to hned na několika místech, město a ves... „požitky, které v onom městě a v oné vsi... byly odváděny“. Jinde... „výše jmenované město a výše jmenovaná ves Vrienwalde...“, dále... „že každý šestý lán k osídlení určené půdy fojtovi jmenovaného města...“. Naproti tomu „fojt a obyvatelé města a vsi Vrienwalde jsou povinni...“. Tak jest to uvedeno podle sbírky dokladů k dějinám původu měst a uvedení a rozšíření německých kolonií a německého práva ve Slezsku a Horní Lužici od G. A. Tschoppe a G. A. Stenzela, Hamburk 1832. Franz Schauer, opisovatel. Již opisovateli tohoto dokladu bylo dvojí označení Frývaldova nápadné, ale přešel to pouhou poznámkou:

„Vrienwalde = Freiwaldau, město v rakouském Slezsku, 4 míle od Nisy, zde častěji civitas et villa, město a ves vedle sebe jmenované“. Jinak však o tom soudí německý profesor Josef Ehrlich ve svém článku: Freiwaldau. Ein geschichtlicher Überblick v díle Der politische Bezirk Freiwaldau, str. 12: „Darnach umfasste Stadt und Dorf Freiwaldau, die zu einer Einheit verschmolzen waren“ = Podle ní (staré listiny) město a ves Frývaldov, které v jedno splynuly. Z toho všeho je patrné, že město a ves Frývaldov jsou dvě sídliště a existovala současně hned od počátku. Kdyby šlo o postup vývojový, napřed ves, která později byla povýšena na město s příslušnými městskými právy, pak při nejmenším by to bylo vyjádřeno ves a město nebo ves a později město nebo město, dříve ves. Ale pak by šlo také o listiny dvě a ne o listinu jednu. V dokladu stojí výslovně: žádal předložení osidlovacího dokladu, který vystavil biskup Jan III. Romka, o založení města a vsi, nikoliv dvě listiny o založení vsi a druhou o povýšení na město. (Pol. okr. Frývaldov, str. 12.)

Nově založená ves Frývaldov neměla městských práv. Kde bylo však město, jehož městská práva jsou v zakládací listině přesně vymezena? Nesvobodný les, vyplňující jesenický úval, se jmenoval Preseka a svobodný les, propůjčený k vybudování nové vsi, „Svobodný les = Vrienwalde, mohlo býti

— me
RANO NA JESENÍKACH

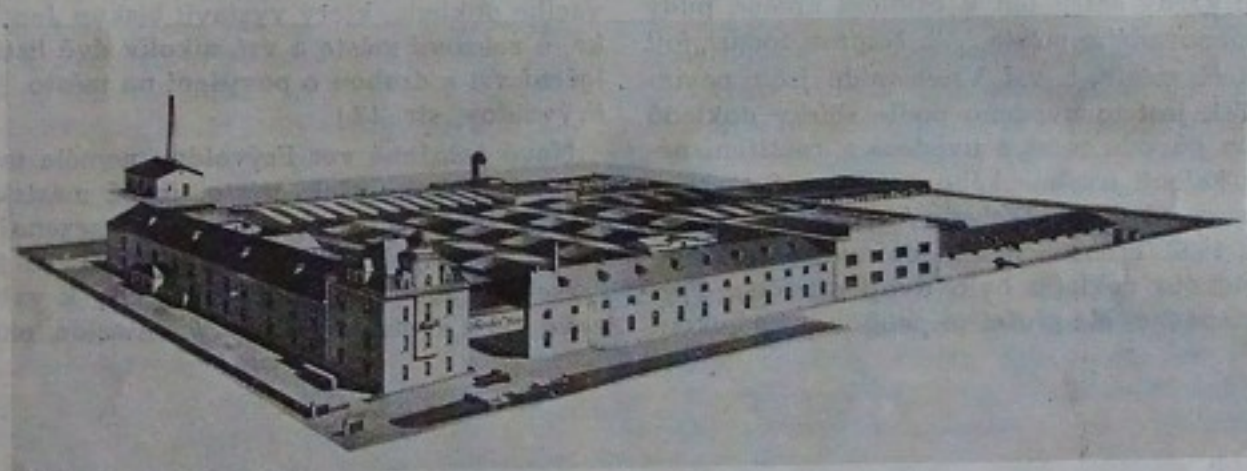

jen nynější předměstí Na Svobodě, které si zachovalo své původní jméno Svoboda = Freiheit. Tam stálo až do roku 1841 36 stodol, které toho roku vyhořely. Město pak bylo v předhradí, kde býval starý vodní hrad a kde byl i starý kostel = castellum (hrad, tvrz, obdobně jako specialis castellania b. Joannis, darovaná potom r. 1000 novému biskupství ve Vratislavě), jehož snad nejstarší stavba gotická (viz nalezené ve starém zdivu gotické měřidlo) jest neznámého původu a doby. Pozdější stavba pochází z r. 1457. Zasvěcený Nanebevzetí Panny Marie. V místech nynějšího vodního zámku

a kostela jest hledati v zakládací listině uváděné město Frývaldov. Byl to hrad, ruský gorod = město.

Stará města vznikala v podhradí. K tomuto městu patřila i Česká ulice, nyní Titova, osazená v době kolonizační českými kolonisty. Je to na docela opačné straně od založené vsi Na Svobodě.

Po celá staletí trávající zápas Slovanů a jejich svobodného lidové demokratického řádu s nově se tvořícím systémem pánů a otroků v nových státních útvarech křesťansko-feudálního ražení, jehož symbolem byl dvojí meč — světský a duchovní — vyvrcholil v dějinně známé době pod názvem říše Vel-

FKZ závody FUCHS a spol.

v národní správě Zbrojovky Brno, národní podnik

Cukmantl ve Slezsku

Továrna na jízdní kola a součástky

LAZNE JESENÍK V R. 1850

komoravské. Jest to nekonečně dlouhá řada strašných válek na všech stranách s konečným podlehnutím slovanského východu. Ani později neustaly boje západu s východem, ba ani v době nejnovější. Válečné úspěchy byly střídavé. Ve své podstatě to byly boje o práci, hospodářskou volnost práce nebo otrocké ujařmení. Rolníci Slované se bránili proti válečnickým nájezdníkům západu. Ani později změna otroctví v nevolnictví ničeho na věci nezměnila. Otroka musel pán koupiti, živiti, oblékati, ubytovati.

U nevolníka tyto nevýhody odpadly. Otrok se musel vykoupiti, nevolník nikoli. Nadto zákony světské i boží nechránily pracující, ale vykořisťovatele, pány.

Největšího rozmachu dosáhla kulturní i vojenská obrana Slovanů v době sv. Cyrila a Metoda a pak slavného válečníka Svatopluka. Ještě český kníže Bořivoj s manželkou Ludmilou dal se pokřtiti podle ritu slovanského. Svatopluk snad měl sestru Bořivojovu za manželku (Palacký), ale již synové jeho

HOTEL JESENÍK V JESENÍKU

František Bolek

h o t e l i é r

Pension Jana - A. Hančl

poskytuje prvotřídní lázeňské ubytování
Ústřední topení
Společenské místnosti
Dobrá domácí kuchyně
Jídelna - zahrada
Koupele k dispozici

Lázně Jeseník, u ozdravovny Dr. E. Beneše

MAJES

zaps. spol. s ručením obmezeným

mlékařsko - drůbežnické družstvo pro okres Jeseník pracuje všemi silami na splnění dvouletého plánu, aby mohlo dnes i v budoucnu dobře obsloužit mléčnými výrobky a specialitami všechny návštěvníky Jeseníků.

Spytihněv a Vratislav uchylují se v červenci r. 895 do Řezna v Bavořích k Arnulfovi a žalují na Moravanů „o bezpráví, které od Moravanů prý snášeti museli“. Mojmír II. však, odbojem bratrovým příliš zaneprázdněn, nic nepočínal opravdového proti Čechům; stěžoval si toliko jen poselstvím r. 897 u císaře, že odpadlíky přijímá i podporuje; snad i Srbové tehdy k Arnulfovi přistoupili. Místo nápravy začal Arnulf „bratrskou“ válku proti Moravě a vedl ji až do své smrti 8. XII. 899 „bez prospěchu i bez

rozhodnutí“. Teprve když následujícího léta r. 900 „Bavoři s Čechy spojení do Moravy vpadše, 3 týdny tu i tam ji plenili...“ (Palacký). Také proti Maďarům se Mojmír r. 906 ještě ubránil, ale pozdější prameny o Moravě již mlčí.

Také Boleslav I. plenil Moravu a Slezsko i syn jeho Boleslav II., zakladatel Kamence na řece Nise, bojoval ve Slezsku.

Za Boleslava III. navštívil Otta III., přítel sv. Vojtěcha, jeho hrob v Hnězdně a r. 1000 založil nad

ELEKTRICKÁ PILA A MLÝN

nár. správce Josef PETR

DOMAŠOV

okres JESENÍK - SLEZSKO

dodává

veškeré druhy jehličnatého řeziva, prvotřídní slezské provenience pro domácí a zahraniční trh.

PRIESSNITZOVO SANATORIUM V LAZNÍCH JESENÍKU

jeho hrobem nové arcibiskupství. Prvním arcibiskupem byl bratr sv. Vojtěcha Radim. Dále založil biskupství vratislavské a krakovské. Území vratislavské se vztahovalo na slezské kmeny, které byly odtrženy od biskupství pražského. Za druhého syna Boleslava II., Jaromíra, vpádl císař německý hluboko do Slezska a poplenil tuto zemi. Syn třetího syna Boleslava II., Oldřich a Břetislav I. vpádl do Slezska

a opanoval území kmenů slezských (r. 1038). Pronikl až ke Hnězdu a převezl ostatky sv. Vojtěcha do Prahy.

„Vedlo by příliš daleko,“ praví dějepisec Jindřich Šebánek ve své stati Slezsko a Česká země IX. až XIII. stol. v díle Slezsko, český stát a česká kultura, Matice opavská 1946, str. 37—38, „kdybych sledoval průběh těchto zápasů, kdybych vypočítával, koli-

*Při návštěvě lázní nezapomeňte navštívit
odborné lahůdkářství*

Antonína Vaverky

ŠUNKY - SALÁMY
VÍNA - LIKÉRY
JIŽNÍ OVOCE

LÁZNĚ JESENÍK - BÍLÝ KŘÍŽ

krát došlo k bojům na půdě kmenů slezských a kolikrát se tyto zápasy přenesly aspoň na chvíli i na půdu moravskou a českou. Vedlo by také daleko, kdybych líčil pozadí těchto zápasů, které rozdmýchovali uprchlí Piastovci na dvoře českém stejně jako uprchlí Přemyslovci na dvoře polském."

Po tolika válkách, bojích, plenění a vraždění i prodávání do otroctví bylo obyvatelstvo velmi prořídle a do vylidněných okrsků nastalo stěhování z území méně postižených a snad v dřívějších dobách i uprchlíků, jak nebezpečí od západu se blížilo. Zmínku o tom činí i Palacký, „že obyvatelé lidnatého města Gedce vyšli vítěznému Břetislavovi vstříc se zlatou ratolestí a prosbou, aby se směli pokojně přestěhovati do Čech, což se i stalo".

Jaký byl lid našeho okresu před příchodem německých kolonistů, není těžko prokazovati. Téměř 800 let obývali Slované přilehlé roviny po obou stranách Jeseníků, jaké národnosti mohl tedy býti lid našeho okresu? Již název nejstaršího lesa u nás Preseka ukazuje na osídlení slovanské. Rovněž pojmenování řek „Bělá" a „Starice" muselo se státi před příchodem Němců.

Vratislavský biskup Lorenc (1207—1232) poznal hospodářskou výhodnost lidské práce a počal po vzoru světských pánů kolonisovati málo obydlený les Preseku. K tomu účelu uvolnil pruh lesa v šířce 20 km. Tehdy nebylo ještě přesně upravených hranic moravsko-slezských. Takovou hranici stanovil moravský markrabě Vladislav Jindřich, bratr krále Otakara I. a násilím zabral celý kraj až po Cukmantl, jehož zlaté doly jej lákaly. Spor o tyto hranice zůstal nerozřešen, poněvadž Vladislav Jindřich zemřel r. 1222.

Gruntovní kniha z roku 1284 hlásí obce s 29 velikými lány v naší oblasti. Mezi nimi jsou i vsi: Villae Cunczendorf (Dürrkunuzendorf), Longa (Dlouhá Ves), Geraltici (Giersdorf), Byssephswalde (Bischhofswalde), Thomicovici (Domasov), Supicovici (Supíkovice), Rothwasser (Červená Voda), Vriwald (Frývaldov - Jeseník), Adolcovici (Adolfovice), Co-

Při návštěvě Jeseníku

navštivte známou

CUKRÁRNU - KAVÁRNU

Josefa Juříka

JESENÍK, STALINOVA

bila (Kobyly), Quatuor Crash (Kraš), Popalim (Vlčice), Villa Bernhardi (Bernartice), Henrici (Jindřichovice).

„A když se začne uzavírat ten nádherný, plný slávy a hluboké tragiky našich předků kruh od slavné doby Cyrila a Metoda po dlouhé věky až do dob Karla IV., od doby, kdy počala historická epocha našeho slovanského písemnictví, až do doby Karla IV., Otce vlasti, po období 500 let, celého pětistiletí, vítězí nepřemožitelná síla lidu a v souhlase s reformačními snahami církevními Karla IV. Konrád II. zakládá r. 1380 kostel a klášter pro benediktiny slovanského obřadu z kláštera emauzského v Praze, spadá tato událost sice do doby Václava IV., ale její vnitřní a pravý kořen je u Karla IV. a jeho snahy po obnovení slovanské liturgie jako zvláštní počty pro národ jeho. Je to rozmach slovanské národnosti ve Slezsku." Dr L. Peřich, Slezsko, str. 79—91. Jak živá musela být a silná idea slovanské liturgie ve Slezsku, jak výrazný její význam, že právě ve Slezsku je obnovena památka staré slovanské vzdělanosti.

V jedné německé pověsti zdejšího kraje vyprávěli si Němci, že jezero Sühnteich na Rejvízu je

MUSIL ALOIS

mistr kominický

OBVOD I.

JESENÍK,

Ulice 28. října číslo 92

Jan Gazárek

malíř a natěrač

JESENÍK, Stalinova 104

ve spojení s Baltickým mořem. Přitom je vysloveno také proroctví, že se vylijí z rejvízských jezer tak ohromné spousty mořské vody, až zatopí jesenickou kotlinu. Pověst znázorňuje v podstatě jednu věc, a to spojení se Severním mořem Baltickým, ale také s baltickými provinciemi. Dnes jsou tu kraje opět slovanské a vlny slovanského moře spláchly německé vystěhovalce z celého našeho okresu tak jako z baltických zemí, s nimiž před staletími trpěly a upadly do německé poroby. A v krajích kdysi slovanských ožil opět duch dávných předků a místa dávno ztracená ozývají se znovu hláholem slovanských národů.

Podrobnosti z historie Jesenicka jsou většinou z větších či menších děl německých autorů, kteří někdy citují své prameny, někdy ne, ale vždy vyzdvihují jen německví, mlčí nebo haní a zkreslují slovanství. Věřím, že ještě mnoho práce čeká české badatele, ale i mnoho vyjasnění v pradávne minulosti Slezska i Jesenicka.

Nejstarší památnost Jeseníku.

Nejúplnějším popis starého zámku nám podává průvodce Frývaldovem (Jeseníkem) od Josefa Nitsche, vydaný po roce 1919. „Do hradu se vstupuje po zděném kamenném mostě. Procházíme klenutým průchodem se dvěma bočními přístavbami. Nalevo od průchodu jsou zapuštěny do zdiva podpěrného sloupu dvě kamenné desky s reliefy. Jeden připomíná Karla Ferdinanda Polského, který byl biskupem v Bratislavě 1625—1655, druhý Fr. Ludvíka, falckého hraběte na Rýně. Biskupem byl 1683—1732. Na vnější zdi přístavku jest pamětní deska Dittersova. Klenutou branou vstupujeme do zámku. Není velký; vyznačuje se zvláštní stavbou a dřevěnými verandami. Zdi jsou masivní z lomového kamene. Střecha je kryta šindelem. Jako již v dávných dobách, jest i nyní ještě zámek obehnan příkopem, který kdysi byl jistě značně širší. Tento val byl napájen z Bělé. Vtok byl proti usedlosti rolníka Josefa Šakuli na jižním konci města. Štola jde pod zemí až do klášterní zahrady, kde se objevuje a vyúsťuje pak do zámeckého příkopu. Také odtok ve své první části jest zakryt. Teprve u hotelu Slezský dvůr se opět objevuje a vyúsťuje do Bělé.

Před staletími měl zámek docela jiné vzezření než nyní. Tehdy vedl přes hradní příkop padací most. Jest připomenut ještě v urbáři z 28. února 1689: „Okolo zámku je hluboký vodní příkop nebo val kolem dokola, do kterého se vhání z Bělé voda přes zahradu. V něm je vždy chováno několik kop nejkrásnějších a největších pstruhů. Nad příkopem je zřízen řádný padací most, aby jím mohl býti zámek uzavřen.“ Shora popsaná přístavba tehdy ještě nebyla, takže padací most dosahoval až ke kamenné zdi zámku. Vnější okna byla teprve za knížete biskupa Gottharda, knížete Schafigotsche (1766—1795) proražena.

— LAZNĚ JESENÍK — Foto Helios

Již (ještě, pozn.) v listině ze 14. VI. 1295 jmenuje se Frývaldov místem opevněným, z čehož lze usuzovati, že právě tehdy zámek již stál.

Během času zámek zpustl a upadal čím dál více a byl by zůstal pouhou ruinou, kdyby se biskup Martin Gerstmann 1574—1583 nebyl rozhodl dát jej znovu vybudovati.

Ve třicetileté válce protáhli Švédové také touto částí naší vlasti a způsobili zde různé škody. Obléhali prý zdejší zámek a tři dělové koule zasazené do zdiva na severní průčelní straně zůstaly po nich na památku.

V roce 1638 vyhořely budovy poplužního dvora kolem zámku a velká část města. Zámek sám spolu utrpěl požárem. Snad ještě téhož roku byl poplužní dvůr zřízen a zámek opraven.

Konečně kníže biskup Christian, říšský kníže Hohenlohe-Bartenstein (1795—1817), který v zámku po tři léta měl svou residenci, dal kastelu nynější vzhled.

G. Körner pod nár. správou

veřejná
obchodní společnost
velkoobchod
zbožím koloniálním

LÁZNĚ JESENÍK

Stalinova 38 - Telefon 272

Odborná výroba a prodej
lyžařské a lovecké obuvi
Správkárna

JAN ŠVUB

LÁZNĚ JESENÍK

Stalinova 18 - Telefon 79

LÁZNĚ JESENÍK A ČESKOSLOVENSKÉ LÁZENSTVÍ

Vojtěch Šmíd, člen lázeňské komise

Z dosavadního vývoje lázeňských míst můžeme zjistiti, že lázně, jakmile si dobyly světové pověsti, upevňují svůj původní význam k určitému pojmu, řadí se po bok světových měst a konečně spolupůsobí na celkový obraz té které krajiny, kde se nacházejí. Jestliže se vysloví jejich jméno, vyvolávají v představách cizích států a zemí určitou představu.

S hrdostí můžeme tvrditi, že není na světě jiné země, tak bohaté na léčivé zdroje, jako Československo. Naše vlast nestojí na prvním místě jen počteností léčivých pramenů, nýbrž i jejich růzností a jest namnoze vzorem zařízením a úpravností lázeňských míst. Od revoluce přistoupila k vynikajícím vlastnostem československých lázeňských míst ještě jedna velice pozoruhodná charakteristika. Naše lázeňská místa se stala přístupnými i vrstvám méně zámožným, dokonce nemajetným. Ve veřejnosti sice ještě tu a tam převládá přesvědčení, že lázeňská léčba jest finančně nedostupným prostředkem, než to je mylný názor, který byl oprávněn v dobách předválečných, kdy lázeňská léčba byla privilegiem horních deseti tisíc. Dnes si však může každý dopřáti několikanedělního pobytu v lázeňském místě, neboť ceny pokojů a stravy stojí tu značně pod hladinou těchto cen v našich městech. Velmi často vidíme, že středostavovský pacient, který se nemohl po několik let rozhodnouti pro lázeňské léčení, ke kterému se konečně musí uchýliti, když obtíže dosáhly nesnesitelné intensity, jest mile překvapen, že v našem světovém lázeňském místě žije tak levně jako na letním bytě. Nadto paušální léčby, dnes všude zavedené, moderní a vzorně vybavené léčebny nemocenských pojišťoven i dělnických, dávají každému možnost, aby se léčil v lázních i tehdy, když jeho prostředky jsou nadmíru skromné.

Ze zkušenosti víme, jak často nemocní se rozhodnou pro lázeňské léčení teprve v době, kdy vyléčení nebo podstatné zlepšení lze dosáhnouti jedině opětovným pobytem v lázních. Na lázeňskou léčbu se nemá pohlížeti jako na poslední útočiště v nouzi, nýbrž i zde platí, že každá choroba se daleko lépe a rychleji dá ovládnouti na začátku, než ve stadiu nadmíru pokročilém.

U nás, jak jsem již řekl, máme tu výhodu, že nemusíme vyhledávati cizinu, chceme-li léčiti jakýkoliv neduh, který možno lázeňským léčením uzdravit. Máme totiž prameny všeho složení a možno s klidem říci, že naše bohatství minerálních pramenů není ještě ani zdaleka využito. I když uvážíme, že v našich lázeňských místech nachází uzdravení tisíce cizinců, musíme připustiti, že jednou, až bude využití léčivých zdrojů mezinárodně organisováno, stane se Československo jistě střediskem nesmírného významu.

Všechny země naší republiky jsou bohatě požehnány léčebnými ústavami všeho druhu. Jedním z nej důležitějších středohorských léčebných míst, které jsou zařízeny na vodoléčbu a dietu, jsou Lázně Jeseník.

Jméno Lázně Jeseník, dříve Gräfenberg, jest známo po celé Evropě jako místo požehnané Priessnitzovy kury. Malebně rozloženy na návrší severně od města Jeseníku, chráněny proti mrazivému severáku vrchy, na první pohled místo, kde bohyně zdraví slaví své triumfy. V celé republice by nenašly vhodnějšího místa, které by mělo všechny znaky a předpoklady lázní: rozsáhlé lesní plochy, horské klima, silný, čistý vzduch, bohaté vodní prameny, a nade vším nádherný klid. Poloha ve výši 640 m n. m. způsobuje, že vzduch jest zde silně prosycen ozonem, je čerstvý a vlhký, působící výjimečně blahodárně i na jemné, citlivé dýchací ústrojí, takže i plicní nemohy se zde léčí nad očekávání dobře.

Lázně byly založeny zdejším rodákem Čeňkem Priessnitzem roku 1826. Již jako malý chlapec měl ostrý postřeh pro všechny jevy přírodní. Jednoho dne, když pásł dobytek na stráni blízko pramene, spatřil, jak raněné srnčí každodenně namáčí ve vodě svůj raněný běhák a pozoroval za čas, že se zvíře pohybuje volněji a lehčeji, až do úplného vyhojení. Jeho bystrému duchu neušlo, že voda má blahodárný účinek na všechno rostlinstvo, zvířata i lidi a přišel na nápad, použití vody jako léčivého prostředku. Vyzkoušel to sám na sobě. Když se vracel z lesa raněn při svážení dříví, kde si rozdrtil prst o skálu, po použití opětovné koupele ve studené vodě se mu tento velmi brzy zhojil. Zkoušel to pak v několika případech na lidech a zvířatech. Později, sám těžce zraněn, přišel na nyní známý Priessnitzův obklad, který na svém

PRIESSNITZOVO SOUSOŠÍ V MESTSKÉM SADU V JESENÍKU, ZNAZORNUJÍCÍ NEMOC A ZDRAVÍ

Stavební a galanterní klempířství

*Speciální výroba pilinových kamen
a komínových nástavců*

JAN BERG

JESENÍK

Ulice maršála Tita číslo 32

Telefon 251

zraněném hrudníku sám vyzkoušel. I v jiných případech nemocí interních používal obkladů, takže se brzy stal známým nejen v blízkém okolí, ale i ve vzdálenějších Čechách. Přicházeli nemocní z blízka i z daleka a zůstávali u něho až do uzdravení. První léčebné úkony pozůstávaly z omývání studenou vodou, střídavě studených a teplých obkladů, z pití vody, vhodné diety a čerstvého vzduchu. Tímto způsobem léčil všechny druhy nemocí.

To byly ovšem začátky jeho metody. Tehdejší lékaři se dívali přirozeně na jeho metodu nedůvěřivě, ba odmítavě. Ale mladý Priessnitz se nedal odradit a pokračoval dál ve svém způsobu léčby a dával své zkušenosti a poznatky všem, kdož je přijímali a potřebovali. A všichni pak, kteří se podle jeho rad řídili a vyléčili se, stali se jeho stoupenci a živými svědky přírodní úspěšné vodoléčby. Plného vítězství dobyl pak Priessnitz vyléčením ministerského rady dvorní kanceláře z Vídně, načež mu bylo roku 1838 povoleno, aby vodoléčebný ústav, jím r. 1826, jak shora uvedeno, založený, zůstal veden svým zakladatelem.

Nejen prostí lidé venkovští, ale i bohatí měšťtínové a posléze i mocní šlechtici, proslulí umělci, vědci a cizinci až ze zámoří přijížděli načerpat nových sil, osvěžit ducha, uklidnit nervy unavené četnými rušnými událostmi života. Lázeňské pavilony rostly jako houby po dešti. Současně stoupala proslulost lázní samých. Lázně Jeseník staly se útočištěm a střediskem všech, kdož chtěli skutečně vyléčit své tělo i ducha z neduhů. A bylo to konečně období romantismu, které přivedlo lidi z městského života, salonních společností, zakouřených hospod a heren do čisté panenské přírody. Časem byl jednoduchý léčebný systém podroben zkoušce odborníků, kteří vědeckou cestou prozkoumali příčiny léčebných účinků vody a zdokonalovali systém léčby svými vědeckými metodami.

Dnes jsou Lázně Jeseník vyhlášeným místem a vyhledávaným všemi, kteří je potřebují. Stinná lázeňská kolonáda je vkusně vyzdobena květinovou úpravou a spolu s hudebním pavilonem je nezbytným do-

KOŠIKÁŘSTVÍ

dětské kočárky,
výroba
košík, zboží
a proutěného
nábytku

Dobeš Antonín JESENÍK, STALINOVA TR. 119, Tel. 280

ČAST LAZEŇSKÉ ČTVRTI

plňkem těchto lázní. Jde souběžně s hlavní frontou ústředního paláce a pokračuje kolem lázeňské kavárny, strážného domku, polského a maďarského pomníku přes celý vrch. S této okružní cesty je možno shlédnouti celé velkolepé panorama jeseníckého kraje, jemuž vévodí mohutný Praděd, Sněhová hora, Keperník, Šerák, Polední hora, Jelení hora, Zlatý chlum, Křížový vrch atd.

Asi 40 pramenů různě pojmenovaných v lázeňských lesích, většinou všechny v mramoru tesané, mluví zde o lesku dřívější doby. Pocity vděčnosti zástupci všech národů zanechali tak pro budoucno trvalé svědectví svého znovunabytého zdraví. Pro zajímavost jmenujeme zvláště český pomník na promenádě Dr. Beneše, který nese nápis: „Nad vodu nic, z vody vznik, z vody vzrůst, voda léčivo živné. Thales moudře co tušil, Priessnitz zdárně konal.“ Dále francouzský pomník asi 100 m pod rodným domem Priess-

JOSEF MAKYCA, n. s. velkoobchod uhlím a koksem

Lázně Jeseník

Náměstí Svobody 21 - Telefon 149

nitzovým, polský na lázeňské kolonádě a maďarský, znázorňující lva, který jest postaven slavným sochařem, mistrem Švanthalerem. Dále jubilejní pomník Priessnitzův s jeho bronzovým poprsím. Nedaleko tohoto pomníku odpočívá v hrobce malé kaple zakladatel lázní Čeněk Priessnitz.

Jaké popularitě se těšily tyto krásné lázně, o tom svědčí skutečnost, že v r. 1900 je navštívilo celkem 2996 hostů, v r. 1920 již 3709 hostů a za stále stoupající křivky dosahuje se rekordního počtu v r. 1937, kdy tyto lázně přijaly 11.733 návštěvníků. Rok 1946 zaznamenává 2483 návštěv, naproti tomu rok 1947 již 5874 lázeňských hostů. Za celou tuto dobu bylo navraceno zdraví statisícům těch, kteří sem za ním přijeli.

V Lázních Jeseníku budí největší pozornost Priessnitzův palác. Hlavní budova sanatoria byla vystavěna r. 1910 podle plánu vídeňského architekta a rozšířena o novostavbu r. 1929. Sanatorium odpovídá všem požadavkům moderní doby a zároveň ztělesňuje stoletou tradici na poli vodoléčby. V polovině ledna r. 1948 byl tento ústav převzat do svazku Státní lázně, což přispělo velmi ke konsolidaci místních poměrů.

Tento ústav má celoroční sezónu, budovy komfortně zařízeny, pokoje ústředně vytápěné mají teplou i studenou vodu, balkony a terasy pro slunění. Společenské místnosti jsou rovněž dokonale vybaveny a kromě nich je v ústavě herna, čítárna, knihovna, hudební salon, dále koncertní kavárna pak mimo sanatorium. Spojení s nádražím je uskutečněno vlastními dopravními prostředky.

K sanatoriu náleží ještě dependance Jubilejní vila, Léčebný dům a Anenský dvůr (přestavěn v r. 1935). Během okupace sloužilo zdejší sanatorium jako vojenský lazaret, čímž utrpělo značné škody na vnitřním zařízení, ale díky houževnaté práci slouží dnes opět nervově nemocným všech vrstev národa.

Co se léčí v Lázních Jeseníku

Pobytem v lázních léčí se znamenitě choroby výměny látek, choroby vnitřních žláz, choroby cév, vysoký krevní tlak, chronické choroby ledvin, nemoci žaludeční a střevní poruchy výměsné a pohybové, žaludeční poruchy, chronický katar průdušek, astma, nemoci krve, chudokrevnost, vyčerpanost po prudkých nemocech a operacích, nervové poruchy, migrény, depresivní stavy, melancholie, hysterie, paralysa a pod. V lázních jsou též pořádány abstinentské kury a kury výkrmné — to vše za vedení významných lékařských odborníků.

Ústav má vlastní roentgen, elektro-kardiograf, přístroj pro bazální metabolismus, klinicky vedenou laboratoř, Zandrův sál.

To ovšem neznamená, že z našich lázní chceme mít nemocní. Naopak.

O zábavu jest postaráno!

Orchestr koncertuje v době vrcholné sezóny na lázeňské promenádě.

V lázeňské kavárně hraje jazz k tanci.

Biograf poskytuje vybraný program.

Rozsáhlá knihovna a čítárna zásobuje hosty literaturou ve všech jazycích.

Promenádní slavnosti.

Fotoamatéři si zde pořídí nádherné snímky.

Pro milovníky sportu jest k dispozici tenisové hřiště a stůl na stolní tenis.

Autobusové projíždky po horském okolí.

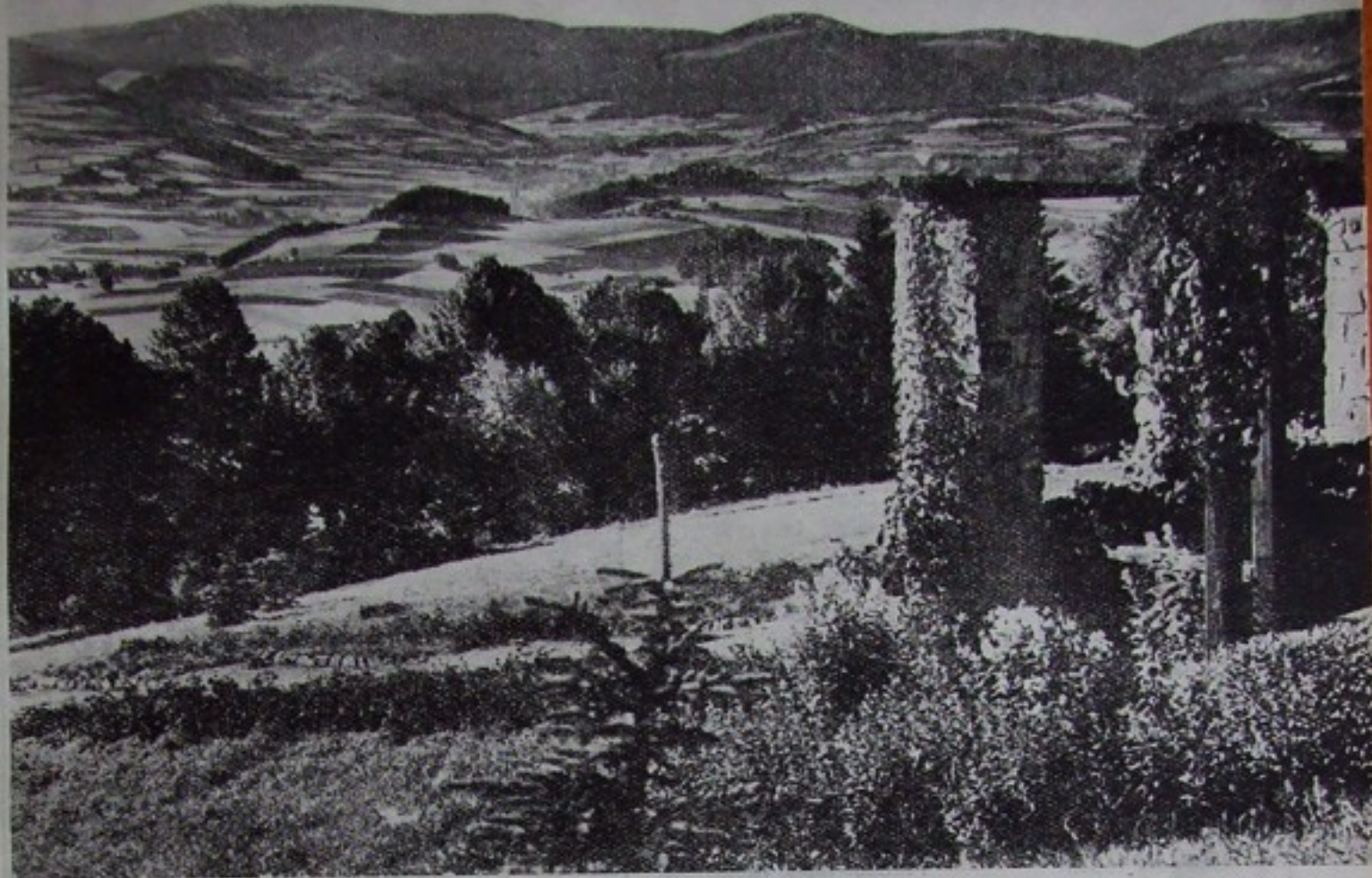
V zimě zimní sporty všeho druhu, spojené s vyjíždkami v saních.

Všechny další pensiony a hotely, z nichž uvádíme Gräfenberský dvůr, hotel Exner, sanatorium Petra Bezruče, potom Slunný dvůr, pension Eva, restaurace a pension Myslivna, pension Jana, čekají na váš příjezd a jsou připraveny kdykoliv vás uvítati.

JESENICKÁ ZIMA VÁS ZVE!

Proč Jeseníky?

Protože příroda Jeseníky zvláště obdařila. Jesenická zimní obloha štědře sype bílé vločky sněhu na krajinu pod ní ležící a propůjčuje tak krajině světlý lesk a třpytivou čistotu, která činí zimu tak žádoucí. Hřebený jesenických hor, které vystupují až do výše skoro 1500 m, pokrývají se úctyhodnou vrstvou

POHLED Z LAZEŇSKÉ KOLONADY NA JESENÍKY

sněhu i do dvou metrů. Ale nejen hojnost a jistota stavu sněhu jsou znameními jesenické zimy. Jest zde tisíce předpokladů pro návštěvníky všeho druhu.

Vysoce a majestátně formují se jesenické hory ve znamení zimní krásy. Jedinečná směs formy středních hor smíšená s nádhernými útesy vysokohoří. Není tudíž divu, že v této silné, zdravé přírodě návštěvníci vyrostou ze sebe, uchvácení zvláštním kouzlem a posílení navracejí se do všedního života.

Koho vábí jesenická zima?

Ptejme se raději: Koho by nevábila? Protože pro všechny lidi má příroda tohoto požehnaného kraje své kouzlo. Pro milovníka přírody a sportovce, pro turisty a potřebné rekreace, pro hledající zábavu, pro zdravé i nemocné, chudé i bohaté, náročné a zhýčkané, osamělé i osoby společenské, staré i mladé, jedince i celé rodiny.

Sportovec

Protože lyžaři se nabízejí útesy s jistým stavem sněhu každého sklonu, pro zkušené lyžaře příkré, alpským svahům podobné, nebo mírné svahy pro začátečníky. Protože veškerá pohoří v celé své šíři jsou lyžaři neohraničeně dostupná a mají výborně zařízené a přehledně označené sjezdové dráhy. Protože ve všech částech Jeseníků se nachází pohodlné ubytovací domy a pensiony, ve kterých panuje radostný kamarádský život a které poskytují i těm nemajetným dobré ubytování. Protože sportovní program Jesenicka je zvláště bohatý.

Nesportovec

Krajinu v její věčné kráse užívá nesportovec stejně jako sportovec. Ať již leží starostlivě zahalen do deky v lehátku na slunci a pozoruje scenerii hor a údolí, nebo v saních tažených koňmi projíždí zasněženou krajinou, nebo ošetřovanými stezkami stoupá vzhůru k vrcholům. Když slunce svými pa-

U hostů má dobré jméno

SLOVAN

HOTEL

JESENÍK, RUDÉ NÁMĚSTÍ

Jos. Orálek, nár. správce

Ústřední topení Tekoucí teplá voda
Garáže Telefon 122 Garáže

Josef Korář

národní správce fy H. Bauer

**NATĚRAČ
a LAKÝRNÍK**

JESENÍK, náměstí Svobody číslo 13

Telefon 152

prsky hladí mramorovou bělobu hor — pak teprve jste nezapomenutelně prožili horskou zimu. A což teprve, až s majestátní výše 1500 m uzříte zázrak zimního a ledového světa, když v neohraničených dálavách rozprostírá se pod vámi slezská země. A ještě jedno překvapení skrývají v sobě Jeseníky. Jsou to chaty. Co rozumíme pod tímto slovem? Horské podniky ve skromném přepychu, zařízené s nevšedním vkusem. Formou a stavebním materiálem zapadají do celkového rámce hor, nádherou řezbářského a malířského domácího umění spolu s pohodlím vyrovnají se velkoměstským pensionům. Jsou to zvláštní domy. Plné života, hudby a radosti. Domy uprostřed samoty hor a přece plny společenství. Tam musí býti vesel ať sportovec nebo nesportovec.

Nemocní!

Nemocný najde zde toužený klid a samotu, křišťálově čistý horský vzduch a komfortní ubytování se starostlivou péčí. Bohatost léčebných prostředků podmiňuje tu indikaci všeho druhu. Jest zde něco zvláštního, jakési znaky, které povšechně musí vládnouti lázeňskými místy, jestliže mají býti rozdílné od obyčejných obytných míst. Možná, že toto vnímají jen mistři umění a znalci života, tuto vyšší moc, která zahaluje jako kouzelným závojem lázním zasvěcené území. Jen ten, kdo nepohlíží na lázně jako na samozřejmost, ten, kterému bolest otevřela oči, pozná kouzlo a ducha lázeňského místa.

Jsou Jeseníky drahé?

Tuto otázku můžeme zodpovědět jediným: ne. Nechceme však naše území podceňovati a proto dodáváme: Jeseníky jsou právě tak laciné nebo drahé, jak si to každý jednotlivý host vzhledem ke svým prostředkům a nárokům zařídí. Naši hosté mohou bydlet třeba v podkrovním pokojíčku a mohou zrovna tak užívat krásy hor, vzduchu, slunce a léčby, jako ti, kteří bydlí v prvotřídních sanatoriích, hotelích nebo chatách, kde naleznou vše, co jim jest ke zdraví, radosti, zábavě a rekreaci zapotřebí.

KULTURA A OSVĚTA V OKRESE JESENICKÉM

Hubert Flanderka, okr. osvětový inspektor

O městě Jeseníku i celém okrese, nejsevernějším to cípu opomíjeného Slezska, se právem říká, že je perlou mezi slezskými městy a okresy, pokud se týká jeho krásné polohy na úbočí Hrubého Jeseníku, v klínu vysokých hor, svažujících se v náhorní rovinu k bratrskému Polsku. Celý kraj je protkán stříbrnými potoky a říčkami, věnčen lemy hlubokých lesů a ozdoben zelení zahrad, luk i polí.

A kde se vzala všechna tato kráska?

Vypravuje se, že když Bůh stvořil svět, zapomněl na zdejší kraj. Ze zbylé hlíny navrstvil vysoké hory a kopce a protože se chtěl budoucím obyvatelům tohoto kraje odvděčiti za nastávající namáhavý život, poručil ďáblu, aby pod tímto kouskem povrchu zemského nahromadil nějaké bohatství. Zlato. Ďábel však dával trochu zlata, dokud se Bůh díval, ale když odvrátil tvář, vzal místo zlata žulu a navrstvil ji pod celý kraj. Bůh se tehdy hrozně hněval, ale protože tato zlomyslnost se již nedala napravit, tu ve své dobrotě přidal alespoň to, čeho měl ještě nadbytek — krásu. Svými citlivými prsty proto tvořil v čerstvě navrstvených horách úžlabiny, poručil potokům, aby je osvěžily a donutil stromy, aby vy-

rostly co nejvýše. Na holá úbočí nasel něžné horské kvítky a tón spěchajících říček a potůčků naladil do uklidňujícího šumění. Tak vzniklo Jesenícko, kraj žuly, mozolných dlaní, ale i úžasné přírodní krásy.

A řekneš-li dnes „Jeseník“, vybaví se ti ihned i lázně, které leží nad ním a nesou stejné jméno, které dosud znala cizina pod názvem „Gräfenberg“, ležící 632 m nad mořem uprostřed čistého ozonového vzduchu, prosyceného vůní pryskyřic jehličnatých lesů. Jsou to dnes státní dokonalé lázně s veškerými léčebnými pomůckami a 30 prameny horské vody, které založil roku 1826 sedlák Priessnitz, „vodník-doktor“, jak mu lidé říkali.

Z procházkového ochozu užíš město šedivých střech a malé náměstíčko s radnicí, nesoucí znak města: po zeleném trávníku kráčí medvěd a na jeho hřbetě se zafatými drápy sedí slezská orlice, která má na hlavě korunu a na prsou ve zlatém štítě stříbrný štít. Stranou v zámku ze XVI. století jsou uchovány kroje zdejšího kraje a památky musejní. Na oknech vedle stojícího kostela z roku 1457 užíš výjevy ze života svaté Lidmily a svaté Hedviky, patronky Slezska.

LAZNE JESENÍK

Národní správa velkoobchodu

VOJTĚCH KOSCH

NÁSTUPCE

GUSTAV KLEIN

Jeseník, telefon 210

Před odtržením Slezska a zařazením této země do tak zvaného „sudetského pásma“ snažila se nám nepřátelská propaganda dokázat, že tato země patřila již od nepaměti Němcům. Blízký kopec, který se pne do výše 900 m, starodávně vedené a nyní zasypané štoly a původní název kopce „Zlatý Chlum“ jsou němým důkazem toho, že se tu kdysi v dávnu dolovalo a těžilo zlato, lid pracující v těchto štolách založil vesnici Českou Ves, a tam, kde se vody říček Staříče a Bělé rozlévaly do široka v brod, vznikla osada Široký Brod. Bylo tedy Jesenicko krajem slovanským a českým.

Jak léta, ač kraj i lid byl bohatý, nedělali Němci nic ve prospěch kultury i osvěty i veřejného zdravotnictví v okresním městě Jeseníku, svědčí okolnost, že umístění škol je naprosto nedostatečné. Státní reálné gymnasium se nachází v přístavkové budově, měšťanská škola s velkým počtem žáků je umístěna nevhodně, a obecná škola, ta je popelkou v pravém slova smyslu, kde ve třídách pro 30 žáků se jich tísni i 60.

Státní kino je umístěno v ubohé vlhké budově, podobné stodole a dům Osvěty města, nevyhovující požadavkům kulturním ani osvětovým, je vlastně majetkem tkalcoven a městu pouze pronajat.

Rovněž okresní nemocnice je malá, v naprosto nevyhovujícím stavu a město čeká proto hodně pilné práce, šetření i budování, než bude moci být městem kulturním.

Dnes má Jeseník 5064 obyvatel a stal se i hospodářským střediskem kraje, v němž se rozvinul čilý průmysl dřevařský, kamenický a krása krajiny a lázeňství podnítilo i turistický ruch. Město má krásné moderní koupaliště a pěkné sportovní hřiště. Jsou tu úřady, příslušející každému okresnímu městu, kasárna místní posádky a budova okresního národního výboru, které byly postaveny v první republice. Město má i dvě mateřské školky, školu obecnou, újezdni měšťanskou školu, státní reálné gymnasium, odborné školy, továrny a dílny.

Při soutoku říčky Staříče a Bělé stojí největší továrna na zpracování lnu, národní podnik „Tkalcovny a úpravy jemného lnu v Jeseníku“, které vyvázejí své výrobky daleko do světa. Zdejší lnářský průmysl děkuje za svůj vznik vlastně bývalému dolování. Aby horníci měli v zimě co dělat, kdy nemohli pracovat v primitivních šachtách, bylo zavedeno zpracování lnu ve větším měřítku, takže již roku 1893 bylo v provozu 8 tkalcovských podniků.

Rozloha celého okresu měří přes 800 km² a čítá ve 40 politických obcích se 40 přilehlými osadami na 36.000 obyvatel. Nejvzdálenější obcí je Bílá Voda, 39 km vzdálená od okresního města, se známou továrnou na výrobu plnicích per „Haro“. Většina obcí okresu jsou ponejvíce zemědělské a nyní těž pastvinářské obce, silniční to osady 4–8 km dlouhé, které svou rozlohou brzdi rychlejší vzrůst kul-

JOSEF FRIŠ

obchod dřívím

palivovým a užitkovým

J E S E N Í K

pobočka Zíghartice

Telefon 61

REJVÍZ V ZIMĚ — Foto Helios

turní a osvětové práce. Nedostatečné vlakové spoje Horní Lipová—Cukmantl, Dolní Lipová—Javorník s odbočkou ve Velké Kraši na Vídnau byly rozšířeny o autobusové linky tak, že dnes spojení již dostačuje.

V celém okrese vyvíjí se čilý kulturní ruch zásluhou okresní rady osvětové a 34 místních osvětových rad, z nichž mnohé vyvíjejí již dobrou osvětovou činnost. Na okrese založeno bylo již 11 loutkových scén, 10 hudebních a pěveckých kroužků, 2 orchestry a 32 divadelních spolků a odborů ochotnických.

Nejstaršími divadelními spolky jsou „Tyl“ v Cukmantlu, „Bezruč“ v Jeseníku a „Stroupežnický“ v Bukovicích. Sehráno bylo již mnoho divadelních her, mezi nimi i přední díla našich dramatických spisovatelů, jako: Čapková „Matka“, Jiráskova „Lucerna“, „Filosofská historie“, „Vojnarka“, Svobodův „Poslední muž“, Hilbertova „Vina“, Tylova „Paličova dcera“, Stroupežnického „Naši furianti“, Zeyerův „Radúz a Mahulena“, Nedbalova „Polská krev“ a mnoho jiných her revolučních. Činnost divadelní doplňují spolky oslavami, pásmy a osvětovými besedami. Tato ochotnická činnost je doplňována též zájezdy Slezského Národního divadla z Opavy, které svými zájezdy na Jesenicko získalo si velké ob-

liby. Okresní město hostilo loňského roku i významné umělce a virtuosy Jarku Štěpánka, Miloše Sádlo, a letos k oslavě „Svátku práce“ chystá zájezd Moravské filharmonie a řady předních umělců a výtvarníků.

Všechny spolky a odbory při MRO však narážejí na velké potíže a nedostatky s vybavením a pořízováním lepšího jeviště, neboť zbylé trosky bývalých jevišť svědčí o ubohé úrovni odstěhovaného „Herrenvolku“. Několik spolků pořídilo si již s pomocí zvýšené své činnosti a obětavých pracovníků za podpory uvědomělých MNV nová jeviště, ale těch je málo.

Mnohé obce nemají dosud domů osvěty, ani řádně vybavených knihoven a čítáren a jsou proto zůstaly a málo uvědomělé. Polovina obcí je vybavena i promítacími přístroji pro úzký film, které napomáhají vzrůstu osvětových přednášek jak ve škole, tak i u občanstva. 7 obcí okresu má již svůj vlastní obecní rozhlas, vysílající mimo zprávy MNV i zprávy osvětové a kulturní. V 10 obcích jsou domy osvěty nebo osvětové sály.

Školství v jesenickém okrese vykazuje největší vzestup v počtu dětí všech pohraničních okresů. Městské školy měly loni ve 33 třídách 1012 žáků, letošní přírůstek 5 tříd čítá v 38 třídách 1143 žáky.

Mohutnější přírůstek se jeví na obecných školách. Minulý školní rok zahajovalo v 81 třídách 2461 žáků, letos má okres 105 tříd s 3500 dětmi. Přírůstek 1039 dětí velmi zřetelně ukazuje, jak ohromné těžkosti muselo a musí překonávat jesenické školství při různosti nářečí a míst, odkud se děti přistěhovaly. Letos k těmto různostem v nářečí, krajových zvyklostí, sociálních poměrů a různé úrovni přidruhuje se i neznalost mateřského jazyka, zvláště u remigrantů z Maďarska a Rumunska. Zajímavostí je, že některé školy na jaře otevřené jako jednotřídky se letos rozšiřují na čtyřtřídní. Jesenický okres má v tomto školním roce 7 škol měšťanských s 38 třídami, 40 škol obecných se 105 třídami. V letošním roce chybí nám 14 literních učitelů. Plynulé vyučování ohrožuje opět spojování tříd a řádné vyučování nutno doplňovat provisoriem. Nedostatek učitelů, anebo jejich neochota působiti v pohraničí, brzdí plně uspokojení rodičů a vůbec kulturní a osvětový život. Těžko je totiž požadovat od učitelů, kteří mají ve spojených třídách i přes 60 dětí, aby se mohli s radostí věnovati i osvětové výchově odrostlé mládeže a občanstva, které je tolik všude zapotřebí. Škoda, že mladé vnitrozemské učitelstvo tak málo chápe povinnost a význam školství v našem pohraničí, brání se a nehlásí se samo k působení tam, kde je ho nejvíce zapotřebí.

Ústřední topení a
zdravotnětechnické
zařízení

levně provádí

FR. GONDEK

JESENÍK, Stalinova 111. Telef. 219

Ústřední topení - plynovody - vodovody

V okrese je v činnosti i 5 lidových zemědělských a 5 osvětových škol s Vyšší lidovou osvětovou školou v Jeseníku. Při každé osvětové škole jsou pořádány i praktické kursy a kursy řečí, o které je v místech právě zájem.

V 35 obcích jsou ustaveny i knihovní rady s veřejnými obecními knihovnami, z nichž mnohé vykazují zvýšenou činnost a zřídily u svých knihoven i čítárny. V pětiletce je plánováno v každé obci na okrese zřízení domu osvěty, ve kterém by nescházela ani vhodná a zařízená čítárna a knihovna, sál s jevištěm, klubovny mládeže a žen.

Kulturní práci našeho okresu vhodně napomáhá i 13 kin, která se dnes stala nejpopulárnější výchovnou a osvětovou školou našeho venkova i měst. Návštěvy v nich bývají dobré, neboť přece dnes je to nejlacinější zábavnou rekreací nejširších vrstev lidu. Sít kin našeho okresu je přece jen řídká a kinofikace dožadují se mnohé obce, z nichž nejpotřebnější jsou Vlčice s okolím a Česká Ves s 1600 obyvateli, Bernartice s 1200 obyv., Zichartice s 1000 ob., Kobylá n. Vidn. a Tomikovice s 800 obyv., St. Červená Voda s 900 obyv., Široký Brod s Hradcem po 1000 obyv. a Ondřejovice se 700 obyvateli. Všechny tyto obce jsou vzdáleny nejméně 6 km od nejbližšího kina a každá z nich je alespoň 4 km dlouhá. Obec Heřmanovice je obcí nejvzdálenější všeho kulturního dění na všechny strany a tolik by potřebovala alespoň úzký projekční přístroj, o který má velký zájem, avšak pro svoji chudobu nemůže si jej opatřiti.

Kulturně stojí tedy okres jesenický na dobré úrovni. Bylo by třeba jen více poctivých a obětavých kulturních pracovníků, kteří by vyburcovali každou i sebemenší obec ke zvýšené osvětové činnosti. Pro

získávání a školení osvětových pracovníků a pracovníků pro ženy i mládež pořádá okresní rada osvětová každoročně odborné školy a školení s pomocí zemské rady osvětové v Ostravě a ministerstva školství a osvěty.

O tělovýchovu a sport pečuje 22 tělocvičných jednot Sokol, 14 sportovních klubů, Svaz Junáků-skautů se svými odbory, Klub čsl. turistů se svými odbory a tenisový klub, který postavil 2 pěkné tenisové dvorce a letos chystá zříditi třetí. Jeseník byl, jest a bude vždy důležitým střediskem zimních sportů, neboť je k tomu předurčen svou polohou, nadmořskou výškou, svými zasněženými severními svahy, ubytovacími možnostmi a zařízeními, které již existují a budou v dohledné době ještě dobudovány. Čilý lyžařský klub v Jeseníku postavil pro lyžaře nad osadou Štrajtovou lyžařský můstek. Vybudoval pěknou sjezdovou dráhu, jejíž start a cíl má silnici o výškovém rozdílu 300 m. Tato dráha vyhoví i náročným lyžařům. Zřízena byla i dráha pro slalom a běžecké tury možno u nás zaměřit kdekoliv. V pětiletce chystá se i výstavba lanovky, aby byly zpřístupněny i hřebeny hor, s jejichž vrcholů se naskýtá každému lyžaři a návštěvníku závodů úchvatný pohled na všechny strany.

Lesnatá krajina v blízkosti jasné oblohy prozářené ultrafialovými paprsky, horský klid s blízkostí světových Lázní Jeseníku a Dolní Lipové a dobré vlakové a autobusové spojení zvyšuje hodnotu pobytu všech sportovců a návštěvníků. Všechny sportovní složky spolu s KČT obstaraly i označování a úpravu turistických cest. O pohodlí návštěvníků je řádně postaráno, neboť je k dispozici 30 hotelů a pensionů se 479 pokoji a 762 lůžky.

Každý turista, který procestuje Jeseník s jeho okolím, lyžař, který sjede jeho stráně, i nemocní, kteří ve zdejších lázních našli své ztracené zdraví, ti všichni si zachovají navždy ty nejlepší vzpomínky na zdejší krásy, skrývající se ve scenerii hor i rozsáhlých lesů s bystrými potůčky, vodopády, rozvalinami dávných hradů a jezírky obestřeny bájemi.

Zdá se, že ani ten nejvšednější život města a vísek není tak všední v tomto nádherném prostředí. Oprav-

ROZHLEDNA KČT NA ZLATÉM CHLUMU

Foto Helios

du — zdejší kraj donutí člověka, aby si jej zamiloval a pocítil radost ať za svitu slunce, či když měsíc stříbří kraj, ať mlhy jako chuchvalce vaty leží po svazích, či bílý závoj zimy pokryje údolí i hory.

Parní pekárna

JAROSLAV **B**ENEŠ

ČESKÁ VES - Telefon č. 368

SWAZ NÁRODNÍ REVOLUCE A JEHO SPOLUPRÁCE NA OČISTĚ JESENICKÉHO KRAJE OD GERMÁNSKÉHO ŽIVLU A V BUDOVATELSKÉM DÍLE

Kpt. Ctibor Novák

Po revoluci roku 1945, tedy po pádu a zmateném útěku německé okupantské armády z naší vlasti, tedy také po vyklizení zdejšího kraje Němci a obsazení jeho vítěznou Rudou armádou, následovalo v našem okrese — který byl plně ušetřen následků války — několik dní klidu. Klidu proto, poněvadž zdejší Němci, zakřiknutí a postrašení pří-

tomností Rudé armády, se domnívali, že tím, když se přihlásí do „národních výborů“ a při různých příležitostech budou pronášeti oslavné řeči — jak se stalo v několika případech — na Rudou armádu, zajistí si beztrčnost. Hrstka Čechů, která zde zůstala z doby první republiky, byla jednak slabá, aby se hned z počátku postavila energicky do boje

STRAUCH A SCHMIDT

mědikovectví

MIKULOVICE VE SLEZSKU

provádí

stavby lihovarských a droždářských zařízení, vyrábí kontinuální a periodické destilační přístroje, jednokolonové i dvoukolonové, přístroje na vysokoprocenní líh se všemi zařízeními, mimo parní kotle. Přístroje na zmlčňování sladu, regulátory výpalků, automatické droždářské kvasné kádě, vzdušnicí zařízení, nádrže, destilační kolony na kyselou záparu atd.

ROZVALINY HRADU KOBRŠTEJN

za důkladnou očistu, jednak také vlivem dlouholetého pobytu mezi zdejšími Němci ztratila schopnost jakéhokoli energického jednání a projevu národní hrdosti. Tím se stalo, že v městě Jeseníku i okrese byl vytvořen tak zvaný „národní výbor“, složený z Čechů i Němců, který úřadoval německy nebo dvojjazyčně a vydával také dvojjazyčný časopis „Nachrichten — Zprávy“, redigovaný redaktorem nacistou Watzlawkem. Ještě koncem května měl Jeseník úplně německý ráz, všude německé ná-

pisy, česky se zde nemluvalo a nacističtí zločinci se pohybovali zcela volně. Když ve dnech 24. a 25. května se dostavila první skupina českých důstojníků, vyslaná sem oblastním velitelstvím z Olomouce, nastal rázný obrat. Byla ihned zřízena zpravodajsko-bezpečnostní ústředna, organisována zatím dobrovolná policie „mílíce“, která spolu se Sborem národní bezpečnosti v té době se dostavivším se chopila rázně jednak očisty, jednak energického stíhání dosud volně se pohybujících nacistů. Za spolu-

ZAHRADNICTVÍ

Václav Hrdlička

JESENÍK, TEL. 187

vázání kytic

a věnců

květiny ke každé

příležitosti

JAN MALCHER

cukrář

JESENÍK, Rudé nám.

LAZEŇSKÁ PEKÁRNA

TOMÁŠ HAFLANT

DOLNÍ LIPOVÁ - TEL. Č. 5

práce s orgány ruské vojenské zpravodajské služby bylo v první době provedeno přes 1000 zatčení, byly zřízeny internační tábory pro německé zločince a později za spolupráce s mezitím již zřízenou okresní správní komisí ustavena vyšetřující komise. Rovněž první počátky osídlování byly řízeny z tohoto vojenského střediska.

Účastníci odboje, čeští partyzáni, političtí vězňové vracející se z německých žalářů a koncentračních táborů jakož i jiní účastníci domácího odboje z Moravy a Slezska si uvědomili, že po osvobození jest jejich první povinností přiložit předně tam ruku k dílu v budovatelské práci, kde je jich nejvíce třeba, a přišli do pohraničí. Okres Jeseník byl vždy, i za dob první republiky, znám jako bašta německví a nacismu. Proto není divu, že právě náš okres se stal vyhledávaným již záhy po revoluci všemi těmi, kteří jednak chtěli pokračovat v boji za úplné osvobození vlasti od všeho germánstva, jednak měli snahu sčítovat s odvěkým nepřítelem, jehož spáry na vlastní kůži i poznali a který připravil náš národ o tisíce vynikajících a nejlepších lidí. V Jeseníku záhy po osvobození se utvořilo kolem našeho bezpečnostního aparátu jakési středisko osvobozených politických vězňů a partyzánů, jakož

i jiných účastníků domácího odboje, k nimž přicházeli postupně se vracějící zahraniční vojáci a všichni přicházeli za jediným cílem: vrátit naše krásné slezské pohraničí plně do rukou českého národa. Již v červenci 1945 tvoří se v Jeseníku odbočka Svazu osvobozených politických vězňů, vedená jedním ze skupiny vedoucích důstojníků, která záhy rozšiřuje svou organizační činnost v celém okrese a která se také ujímá iniciativy k utvoření odbojové organizace všech příslušníků odboje. Tak vzniká v Jeseníku Svaz národní revoluce, založený zde jako první jednotná organizace všech příslušníků národního boje za osvobození. Již v srpnu 1945 byl za vedení podepsaného utvořen první přípravný výbor. Ustavení naší organizace bylo vlastně pokračováním v práci započaté již v květnu 1945 a jedním z prvních úkolů, jež si nově ustavený okresní přípravný výbor SNR stanovil, byla spolupráce při očištění od Němců. A od založení SNR jde tento cíl celou činností naší organizace jako jeho hlavní směrnice. Po celou tuto dobu, a můžeme říci až do dnešních dnů, nebylo akce na okrese jesenickém, akce zabývající se očištěním nebo směřující ke konsolidaci poměrů, v níž by nebyl SNR zúčastněn. Sluší podotknouti, že od prvních počátků naší čin-

Vladimír Velikovský

řeznictví a hostinec

Uhelná - Telefon 77

okres Jeseník

Ubytovací hostinec - Pokoje - Kuželna

ností byli jsme svorní, a to bylo také hlavní příčinou našich úspěchů, uznaných nejen předními činiteli svazovými, ale i širokou veřejností v celém okrese, kde se stal SNR právě touto činností velmi populárním. Jak již uvedeno, založení prvního výboru SNR se zúčastnili v první řadě zahraniční vojáci, partyzáni a političtí vězňové, z jejichž iniciativy vzešla myšlenka, a kteří také Svaz v jeho prvních počátcích nejvíce podpořili. V roce 1945 v měsíci září byla ustavena tak zvaná okresní odbočka SNR, v jejíž čelo byl postaven předseda okresní odbočky SOPVP, později tajemník, a čelnými činovníky byli zvoleni představitelé všech odbojových složek. Již koncem roku 1945 ustavuje se další odbočka SNR, a to v nejsevernější výspě okresu, krásném Jeseníku, a roku 1946 následují rychle další. Dnes máme v okrese celkem 16 místních odboček SNR, a to v těchto místech: Jeseník město, Dolní Lipová, Bukovice, Česká Ves, Písečná-Síroky Brod, Mikulovice, Cukmantl, Velké Kunědice, Stará Červená Voda, Černá Voda, Žulová, Vidnava, Bernartice-Vlčice, Javorník, Bílá Voda a odbočka SNR-SČP v Jeseníku. Tyto odbočky tvoří dohromady okresní vedení a společný okresní výbor, jehož sídlo je v Jeseníku. Společné otázky se řeší na okresních konferencích, konaných několikrát v roce. K vyřizování organizačních i sociálních záležitostí má SNR svůj okresní sekretariát v Jeseníku, v Jiráskově ulici 100, který vyřizuje běžné záležitosti organizační, zprostředkuje styk s úřady a nadřízenými svazovými složkami atd. Z původních 25 členů roku 1945 vzrostl počet členstva SNR v celém okrese na 650 členů kromě asi 100 přihlášených, o jejichž členství bude teprve rozhodnuto. Spolu s ostatními odbojovými organizacemi tvoříme společný „koordinační výbor“, který pracuje k zamýšlenému celostátnímu sloučení všech odbojových organizací v jeden mohutný svaz, který — jako organizace všech bojovníků za svobodu — bude v první řadě povolán k tomu, aby střežil vybojovanou svobodu a šířil v národě ideály národní revoluce, národní hrdost a statečnost.

Svaz národní revoluce a jeho orgány v našem okrese, ať již okresní vedení nebo jednotlivé odbočky, mají nemalou zásluhu — a všeobecně uzná-

RESTAURACE - HOTEL BOHUMIL JEŽ

HORNÍ GRUNT číslo 51

Cizinecké pokoje - domácí kuchyně

● zahradní restaurace - parket ●

ZEMĚDĚLSKÝ DRUŽSTEVNÍ LIHOVAR V HUKOVICÍCH

Zemědělský družstevní lihovar v Hukovicích byl původně založen statkářem Michlerem roku 1857 na jeho statku, k němuž byla přičleněna i výrobná li-

kérů v malém měřítku. Roku 1873 byl lihovar postaven na svém nynějším místě blíže dráhy, likérka byla zvětšena a založeno zemědělské družstvo. Při dobré prosperitě závodu mohlo být přikročeno k jeho rozšíření a proto byla roku 1891 k lihovaru přistavena rafinerie lihu, která zpracovávala surový luh z 10 okolních zemědělských lihovarů na luh pitný. Roku 1912 byla likérka rozšířena o malou destilaturu a postavena budova pro denaturaci lihu na druhé straně kolejí dráhy. Roku 1922 byl postaven obytný dům pro úředníky a roku 1936 velká budova moštárny na výrobu ovocných šfav všeho druhu a syropů a v téže době vybudovány garáže pro nákladní a osobní vozidla. Roku 1945 přešel celý podnik do správy československého státu, který jej od roku 1946 pronajal českému zemědělskému družstvu, které plní úspěšně svoje poslání, ježto má dobrou surovinovou základnu jak pro lihovar, tak i pro moštárnu. Neúrodou posledního roku byl provoz podniku též velmi postižen, nicméně je družstvo přesvědčeno, že další léta přinesou rozvoj závodu, který jest v oboru výroby šfav, vín, syropů a likérů pro severní Slezsko velmi důležitý.

vanou — na tom, že dnes může každý občan jesenického okresu s hrstí pohlížeti na vykonané budovatelské dílo. Při osídlování zdejšího okresu spolupracovali jsme vždy k tomu, aby do našich nyní českých obcí přicházeli lidé národně spolehliví a podle možnosti ti, kteří svou účastí v národním boji za osvobození a svými velkými obětmi si nejen zaslouží lepší pracovní podmínky, ale kteří také dávají záruku, že náš opět český kraj bude čist ode všech živlů nespolehlivých a zůstane navždy slovanským. Snažili jsme se do každé obce dát naše příslušníky a jen lidi jimi doporučené. Snažili jsme se, aby se jim tu v novém domově dostalo těch nejlepších životních a pracovních podmínek. Snažili jsme se, aby i těm našim drahým sestrám a bratrům, kteří v boji za svobodu ztratili živitele, otce, syny, bratry, dostalo se možnosti získání nového domova, v němž by mohli zdárně spolupracovati na díle draze vykoupeném krví jejich drahých. Při vysídlení Němců spolupracovaly všechny naše odbočky. Do očisty jsme zasáhli rázně jak v prvních počátcích po osvobození, jak v první části tohoto článku uvedeno, tak i později tím, že jsme spolu se SOPVP utvořili ko-

misí prověřovací při ONV, která rozhodovala o podaných žádostech Němců o čs. státní občanství. Spolupracovali jsme v místních národních výborech ve všech důležitých odvětvích a také v ONV máme své zástupce. Sluší zde s povděkem kvitovati, že jsme ve svých snahách byli podporováni vedoucími politickými stranami, hlavně stranou komunistickou a sociálně demokratickou, z jejichž řad — budiž to zde bez obalu konstatováno — jest největší procento účastníků národního boje za osvobození a našich členů. Svaz národní revoluce byl a jest organizací nadstranickou, nepěstující politických sporů, naše politická linie však byla od počátku každému jasná. Neznáme kompromisů v našem názoru na naše spojení s bratrskými slovanskými národy, neboť víme všichni dobře z našich bojů v době nesvobody, že naše místo je jedině ve velké slovanské rodině a po boku bratrského SSSR. Proto v době únorové krise uvítal SNR její řešení a odstranění zrádců. Je pochopitelné, že SNR se nemohl od počátku své činnosti uzavíratí všem přihlašujícím se občanům, kteří prokazovali svou odbojovou činnost. Tím se stalo, že i na našem okrese

Obchod zbožím smíšeným

Textil

Vína

Lahůdky

Likéry

SVATOPLUK VLČEK

DOLNÍ DOMAŠOV

okres Jeseník

tům patří zejména dům č. 100 v Jiráskově ulici v Jeseníku, který byl jednomyslným usnesením členstva nazván „Domovem SNR generála Josefa Vladimíra Mašína“ na paměť hrdinného bojovníka I. i II. odboje, významného v boji u Zborova a Bachmače a známého neohroženého bojovníka vojenského domácího odboje v době okupace 1938 až 1945 a jednoho z prvních českých partyzánů, který padl hrdinnou smrtí na stělnici v Kobylisích r. 1942. Volbou tohoto názvu dali jsme také výraz naší snaze po jednotě I. i II. odboje. „Mašinův domov“ má být v budoucnu střediskem všech našich i zahraničních revolučních bojovníků, kteří zavítají do našich krásných hor. I tím prospějeme našemu okresu a naše myšlenka nalezla plného pochopení u povolaných činitelů, z nichž zejména zasluhuje zmínky příznivý postoj předsedy ONV soudruha Slezáka a místního národního výboru v Jeseníku v čele se zástupci KSČ a strany soc. demokratické. Okres Jeseník stane se v budoucnu v rámci SNR okresem s jakýmsi výjimečným postavením, a to nejen pro jeho zvláštní polohu a zmíněné rekreační a lázeňské podmínky, ale i v důsledku své vyspělé a stále pokračující organizace. Ze první kroky k tomuto cíli byly již učiněny a že jsme na nejlepší cestě splnit tento smělý úkol, bylo již

dostali se do našich řad jednotlivci, z nichž se během doby vyklubali příslušníci reakce. Zjev, s nímž musila počítati každá organizace. Řádná očista učiní i v tomto pořádek.

Naše okresní vedení obětavou spoluprací všeho členstva však pracovalo nejen v uvedených oborech budovatelských a očistných, ale vykonalo jistý kus tiché, ale dobré práce propagační pro náš okres pro zvýšení turistického, lázeňského a rekreačního ruchu. Skutečnost, že naše krásné Jeseníky a zejména okres s Lázněmi Jeseník jsou od přírody nadány schopností soustředit zde rekreanty, turisty a lidi vyhledávající horské podnebí a dobrou léčbu, vedla nás na myšlenku vybudovati v Jeseníku a jeho okolí střediska pro odbojové pracovníky, rekreační a lázeňské domy. Získali jsme některé objekty k uvedenému účelu, z nichž v budoucnu hodláme vybudovati rozšířením a zlepšením domovy nejen pro naše členstvo a naši mládež, ale také pro naše zahraniční hosty, revoluční bojovníky všech slovanských a demokratických národů, kteří do republiky zavítají. K těmto objek-

CERTOBY KAMENY U ČESKÉ VSI — Foto
Helios

VŘESOVA STUDÁNKA, V POZADÍ KOSTELÍK, KTERÝ VYHOŘEL R. 1946

potvrzeno většinou předních svazových činitelů. Má to význam a zejména v budoucnu nabude významu nejen pro SNR a jeho vnitřní život a zvýšení bratrské pospolitosti v rámci SNR, ale přispěje to i ke zvýšení pochopení nových socialistických směrů a skutečně lidově demokratického řádu. Bojovali jsme vždy a bojujeme proti politickému sabotérství a reakci, proti všemu, co snižuje národní hrdost, proti poraženectví a proti panikářství. Naším cílem jest zvýšení brannosti, jednota

tělesné výchovy v Sokole, jednota naší mládeže v SČM, budování a spolupráce Svazu brannosti a příprava celého národa proti nebezpečí, které neminulo. Chceme, aby naše národy český a slovenský byly národy hrdinů, jichž výchova dá záruku, že i v budoucnu se budou smět postavit po boku hrdinné Rudé armády proti každému rušiteli míru.

V těchto idejích pracoval a bude pracovat v budoucnu Svaz národní revoluce i v našem okrese jesenickém.

P e k a ř s t v í

Olah Geza

U h e l n á č. 3

ZEMĚDĚLSTVÍ NA JESENICKU

Jaroslav Pavlas, Ing. Vladimír Moravec

Jedeme-li na návštěvu Jesenicka, při příjezdu máme dojem, že celý kraj jsou jen samé hory, že políčka jsou chudá, svahovitá, která dávají zemědělcům jen skrovnou možnost obživy. Vidíme kolem sebe samé lesnaté vrchy, moře lesů s údolími, kde se tísní kolem silnic statky, uspořádané ve vesnice, městečka i odlehlé samoty. První dojem pro cestujícího, který rozumí zemědělství, není nijak vábný a každý myslí, že život zemědělce ve zdejší kraji rovná se životu Popelky v pohádce. Všude krásná příroda se svěžím vzduchem s bohatým obsahem ozonu, ale nikde zdánlivě není vidět pravého zemědělského ruchu. Ten dojem je ovšem přechodný a velmi mile nás překvapí, přihlédneme-li k životu zemědělců a způsobu podnikání v zemědělství blíže, jdeme-li se totiž podívat do vesnic.

Vesnice okresu jesenického uspořádáním a výstavbou jsou uspořádány velkou většinou podél dopravních tepen, jen menší počet osad je mimo hlavní dopravní spoje, jsou blízko lesů a v nich jsou osídlení dřevorubci. Jesenický okres jest po stránce zemědělské výrobnosti rozdělen ve tři velmi různé hospodářské části.

V jižní části jesenického okresu soudní okresy Jeseník a Cukmantl jsou převážně horské s nad-

mořskou výškou nad 450 m. Soudní okresy Vidnava a Javorník jsou okresy podhorské a nížinné, kde se střídá nadmořská výška v okrajových částech v některých vesnicích 450 i více metrů, s nadmořskou výškou kolem 350 m javornické a vidnavské roviny. S nadmořskou výškou a členitostí terénu úzce souvisí i způsob hospodaření zemědělců.

Jesenický okres byl okresem stoprocentně německým. Bylo nutno provést osídlování, které je dnes v hrubých rysech skončeno a můžeme říci, že poměrně úspěšně. Zemědělci vystihli již způsobem hospodaření potřebu kraje a dnes, až na malé výjimky, můžeme se dívat do budoucnosti, po stránce výrobní i organizační v zemědělství, jasným pohledem. Tento kraj vyžaduje od zemědělců zvláštní způsobilost po stránce pěstování pícnin a chovu dobytka, neboť budoucnost zdejšího okresu ve výrobě zemědělské jest převážně v pícninářství, pastvinářství a chovu dobytka. Nemůžeme však říci, že by jesenický okres byl okresem, ve kterém by se ostatním plodinám nedařilo. Půda okresu, vzniklá převahou zvětráním prahor, jest půdou velmi úrodnou, vyžaduje však více než jiné půdy správný způsob obhospodařování a klade velké požadavky na dostatečné doplňování humusem, vápnem a současně žádá správné střídání plodin.

MĚSTSKÉ KOUPALISTE V JESENÍKU

VODNÍ A ELEKTRICKÝ MLÝN

ALFONS FIBINGER

BERNARTICE U JAVORNÍKA

V rostlinné výrobě jsou chleboviny zastoupeny z celkové výměry orné půdy asi 22%, krmné obiloviny z 23%, ostatní plodiny asi z 18% a ze 37% pícniny, t. j. zatím nynější stav. V budoucnu má dojít k přeorientování. Pícninám a pastvinám má sloužit 50% půdy a dalších 50% se má využít pro obiloviny, okopaniny a ostatní plodiny. Z toho vidíme, že tento okres má být převážně výrobnou kvalitní píce a také v důsledku toho má přeorientovati většinu své výroby na výrobu živočišnou. Z chlebového obilí v jižní části okresu pěstuje se převážně žito, v severní části převážně pšenice. V budoucnu bude výroba chlebového obilí přesunuta velkou většinou na pšenici, poněvadž se dá pšenice velmi dobře zužitkovat v zemědělství k účelům krmným, zejména při rozsáhlém chovu drůbeže. Poněvadž výrobní poměry v okrese v rostlinné výrobě jsou hodně odlišné a zejména podnební podmínky výjimečné, uvažuje se také o zavedení osiv a sádí pro potřeby zemědělců na okrese, aby osiva a sádky byly přizpůsobeny již půdním a klimatickým podmínkám místním, aby se výnosy u všech zemědělských plodin zlepšily a ustálily.

Z krmného obilí pěstuje se ponejvíce oves, poněkud méně ječmen. Tyto obiloviny slouží jako

krmivo pro chov hospodářských zvířat, v budoucnosti má být osev ječmene v nižších polohách převeden na ječmen sladovnický, tento má být pěstován ve větší míře, aby se pomohlo zahraničnímu obchodu vývozem našeho kvalitního sladu. Z okopanin se ve zdejší okrese velmi dobře daří zejména brambory, které dávají velmi pěkné výnosy a zdravotně jsou bezvadné. V budoucnu se pomýšlí, aby se v okrese pěstovaly brambory na sadbu, zejména v hornaté části okresu. Řepa krmná se daří všude a dává uspokojivé výnosy.

V pícninářství jest jesenický okres jednou z nejlepších oblastí dneška a pícniny zde dávají, poněvadž zdejší kraj oplývá dostatečnými srážkami, vrcholné výnosy. Daří se zde jetelovinám, vojtěškám, jetelotravním směsím a porosty těchto pícnin skutečně uspokojují. Jest třeba, aby pícninaření našlo u všech zemědělců patřičný ohlas a stalo se vžitou výrobou u všech zemědělců, neboť kvalitní píce jest základem správného dobytkaření.

Ruku v ruce s pícninařením razí si cestu v zemědělské výrobě pastvinářství. Pastviny se stanou v budoucnu velmi nutným a nenahraditelným prostředkem v chovu dobytka, neboť chov zdravého plemenného dobytka jest bez pastvin úplně ne-

Obchod

smíšeným

zbožím

K

A

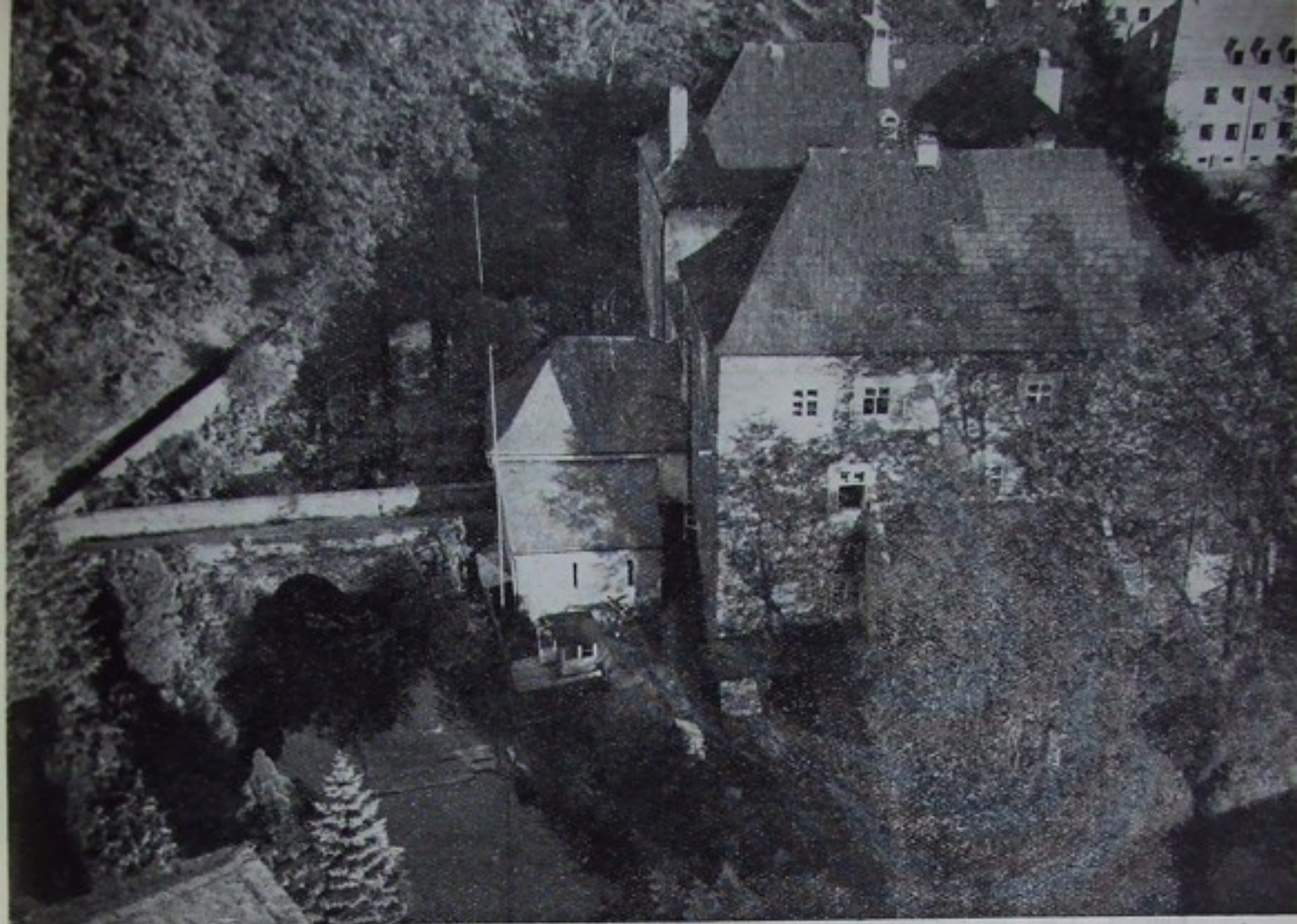
R

E

Uhlí - Koloniál - Vína - Likéry

VELIKOVSKÝ

Uhelná, filiálka Nové Vilémovice

VODNÍ ZÁMEK V JESENÍKU

možný. V rámci organizace pastvinářských objektů v zemi Moravskoslezské bylo ustaveno Slezské horské pastevní družstvo pro oblast Slezska s oblastní správou v Javorníku, která má ve zdejších okrese tyto pastevní objekty: Bílý Potok, Nové Vilémovice, Petrovice, Horní Fořt a Hukovice. Kromě objektů oblastního pastevního družstva má zde objekty ústředí pastevních družstev s vrchní správou v Kobylé, které spravuje údolní velkostatky: Kobylá, Tomíkovice, Uhelná, Bernartice-Buková, Bernartice, Velké Kunětice, Stará Červená Voda, Vlčice a Široký Brod. Kromě těchto statků obhospodaruje rozsáhlý pastevní objekt Heřmanovice, který se buduje.

Ve výrobě živočišné spočívá celá budoucnost zemědělství Jesenicka. Spoluprací všech podchycen byl dobrý základ chovu hovězího dobytka na zdejších okrese za spolupráce okresního národního výboru, Jednotného svazu českých zemědělců, okresního vedení v Jeseníku, pobočky v Opavě a expositury JSČZ v Brně. Založena chlévní užitková kontrola, která dává zemědělství záruku, že všechno dobré bude v chovu podchyceno a rozmnoženo na správných chovatelských základech. Provádí se pečlivý výběr plemenných býků, soustavně,

aby zlepšení chovu nastalo ve všech zemědělských usedlostech. Na okrese bylo pořádáno několik svodů hovězího dobytka i koní, spojených s výstavou a odměňováním úspěšných chovatelů. Založeno bylo při Jednotném svazu českých zemědělců Okresní sdružení chovatelů hovězího dobytka, které se stará spolu s ONV, zemědělským oddělením a pobočkou JSČZ v Opavě o další zvelebení chovu a zlepšení po stránce produktivní i po stránce zdravotní. Jest velmi nutné zapotřebí, aby všichni zemědělci chápali nutnost přeorientování jednotlivých zemědělských podniků na výrobu živočišnou a starali se o dostatečnou krmivovou základnu, bez které není možno dosáhnout plného úspěchu. Počet dobytka ve zdejších okrese pohybuje se kolem 17.000 kusů, z toho 9500 dojnic. Mléka produkuje se na okrese kolem 30—35.000 litrů denně, dodávka mlékárně činí průměrně kolem 20—25.000 litrů denně. Loňský poměrně velmi suchý rok způsobil ve sklizni píce i ostatních plodin úplnou katastrofu. V důsledku toho poklesl stav chovaného dobytka z 19.000 kusů na 17.000 kusů a udržení stavu na této výši působí zemědělcům i těm, kteří s nimi spolupracují, velké starosti.

Na okrese byly podchyceny zbytky ušlechtilého chovu vepřového dobytka a tím položen základ

Řezník a uzenář

RUDA FRIČ

BERNARTICE č. 190 U JAVORNÍKA

k chovu ušlechtilých vepřů. Ustaveno bylo Okresní sdružení chovatelů vepřů, které má za úkol zvelebiti po všech stránkách i tuto část živočišné výroby. Porozuměním zemědělců, stálým zdůrazňováním důležitosti chovu vepřů a vhodnými nákupy založeno bylo několik plemenných stád kmenových, které jsou dobrým příslibem do budoucnosti. Ve výrobě vepřů dokázali zemědělci v okrese pravé zázraky. Z původních 3500 kusů v roce 1945 vzrostl počet vepřů na 12.800 kusů a chov vepřů má tendenci stále vzrůstající.

Chov koní má ve zdejších okresech velmi dobrý základ. Chová se zde kůň chladnokrevný, norické rasy, který pro zdejší poměry velmi dobře vyhovuje. Jest upotřebitelný nejen pro práci v hospodářství, ale hodí se i pro práci v lese.

Vzhledem k tomu, že v roce 1946 byl na okrese odsun Němců v letních a podzimních měsících, to je v době, kdy zemědělci měli největší nával práce, nezvládli všechny práce se zemědělstvím a s odsunem spojené, při nepříznivém počasí, takže spousta půdy nebyla řádným způsobem obhospodařena a důsledky toho projevily se nám v loňském velmi suchém roce v míře daleko větší, než bylo všem

zemědělcům příjemné. Na podzim 1947, t. j. v prvním roce dvouletky byla úroda nejen dobře sklizena, ale také půda velmi dobře obdělána a oseta, takže v letošním, druhém roce dvouletky můžeme se dívat do budoucnosti s daleko větší nadějí. Poněvadž jsme okresem pícninářským a tím automaticky také okresem dobytkařským, jest velmi nutné, aby zemědělci těmto výrobním odvětvím věnovali svoje úsilí a práci v daleko větší míře než dosud. Velmi nutné jest dbáti, aby zejména produkce píce stoupla a tím zajištěna byla dostatečná krmivová základna pro plný počet dobytka podle plánu. V příštím roce sklizňovém budou nám dělati velké potíže hlavně polní pícniny, jetele a vojtěšky, které při loňském zasetí velmi suchem utrpěly a mnohde ani nevzešly.

Chov drobného hospodářského zvířectva vcelku vzrůstá. Poněkud klesl chov koz, zato chov ovcí se rozšiřuje, zejména na využití pastvou ploch, které jsou určeny pro zalesnění. Jesenický okres má zvláště dobré podmínky pro chov drůbeže, kterému se věnuje zvýšená péče. Zemědělci chovají velmi mnoho čistých chovů nosné drůbeže a její násadová vejce dodávají družstevnímu líhář-

Výroba dřevěného zboží,
židlí, násad a držadel
všeho druhu

ČENĚK BÁRTA

HORNÍ DOMÁŠOV — Telefon číslo 11

okres Jeseník

ZIMA NA JESENICKU

skému podniku v České Vsi. V podniku jsou kromě líhni i odchovny pro mladou drůbež. Produkce čistokrevných kuřat utěšeně stoupá, nalézá pochopení u zemědělců, kteří kuřata vykupují a doplňují si vlastní čistokrevná stáda i běžný chov nosné drůbeže. Vzhledem k tomu, že okres je rekreačním místem, jest věnována v chovu drůbeže i pozornost jatečné drůbeži. Chovy hus, kachen, krůt a perliček vzhledem k dobrému odbytu se velmi zvýší.

O prosperitu v zemědělství v rámci okresu stará se zemědělské oddělení okresního národního výboru spolu s okresním vedením Jednotného svazu českých zemědělců a Okresním sdružením chovatelů hospodářských zvířat.

O vzdělání zemědělského dorostu starají se lidové školy zemědělské v obcích, po stránce odborné a zemědělského pokroku Státní odborná škola zemědělská a hospodyňská v Horních Heřmanicích

VÁLCOVÝ MLYN

FRANTIŠEK VYORAL

SKOROŠICE Č. 22

spolu se zemědělskou poradnou tamtéž. Ve zdejších okresech jest také speciální škola líhňařsko-drůbežnická, která je vybudována pro celou zemi Moravskoslezskou v Jeseníku. Má za úkol vychovávat a školit drůbežářské odborníky.

V rámci celostátních snah, plánování dvouletky i v budoucnu pětiletky jest zemědělství okresu jesenického vedeno tak, aby plány byly splněny. Splnění plánů napomáhá a ulehčuje mechanisace zemědělství, která usnadňuje práci všech zemědělců. Zemědělství Jesenicka splní požadavky naň kladené po všech stránkách, aby se zapojilo důstojně do zemědělství celonárodního. To bude snahou všech lidí pracujících v zemědělství na Jeseníku.

Doporučujeme

PEKAŘSTVÍ

Oohumil Novák

SUPÍKOVICE, telefon č. 10

*Po celý den čerstvý domácí
chléb a jemné bílé pečivo.*

DRUŽSTEVNICTVÍ JESENICKA

Začátky družstevnictví na Jeseníku spadají do roku 1945 a zejména do roku 1946, kdy nastává pravé hnutí družstevní na nově osídleném jesenickém okrese. Okresní družstevní rada, která byla ustavena v roce 1946, se starala, aby družstevní hnutí bylo uvedeno pokud možno nejdříve v život. Bylo to několik jedinců, kteří se chopili práce a

snažili se zachránit pro družstevnictví některé družstevní podniky německé tím, že převzali podniky do národní správy, uvedli je do chodu a potom vybudovali družstva, která jsou dnes již velkými podniky.

Dobrou organizací a prací podchyceny byly mlékárny v Jeseníku a Hukovicích pro Mlékařsko-drůbežnické družstvo, které první vstoupilo v život na jesenickém okrese. Mlékařsko-drůbežnické družstvo staví dnes novou, moderní mlékárnu v Jeseníku, přestavuje mlékárnu v Hukovicích, vybudovalo vzorný líhňařsko-drůbežnický podnik v České Vsi, buduje síť sběren mléka, má sběrnou vaječ, výkrm a porážku drůbeže v Jeseníku a nově vybudovanou chladírnu a mrazírnu pro jatečnou drůbež, ovoce, zeleninu a své výrobky.

Současné s mlékařským družstvem vzniká spotřební družstvo „Budoucnost“, které organizačně rychle vzrůstá a má v dnešní době velké množství prodejen a dva sklady zboží s ústřednou v Jeseníku. Spotřební družstvo „Budoucnost“ se stará o distribuci všech potřeb normálního spotřebitele, od potravin až po textil. Má otevřeno dnes již 40 prodejen.

Zemědělské družstevnictví skladištní začíná roku 1945 tím, že ředitelství Centrálního hospodářského skladiště převzalo národní správu nad objekty bývalého německého Speicheru v Javorníku. Vybudovány byly na místě německých Speicherů filiálky Centrálního hospodářského skladiště se sídly v Jeseníku, Javorníku a Cukmantlu, s pobočnými sklady v Bernarticích, Hukovicích a Staré Červené Vodě. V roce 1946 byla zřízena při filiálce v Jeseníku družstevní strojní stanice č. 134 ministerstva zemědělství pro pomoc zemědělcům při pracích s obděláváním půdy a pracích sklizňových. V roce 1946 z popudu Centrálního hospodářského skladiště a okresní družstevní rady vzniká Hospodářské družstvo pro okres Jeseník, které v roce 1947 převzalo od Centrálního hospodářského skladiště filiálky a vytvořilo samostatné družstvo skla-

PEKAŘSTVÍ

František

ŠLEZAR

BERNARTICE U JAVORNÍKA

okres Jeseník

dištní a výrobní v Javorníku, zapsané společenstvo s omezeným ručením se sídlem v Jeseníku. Hospodářské družstvo slouží široké zemědělské veřejnosti a všechny objekty Hospodářského družstva se pro tuto službu zemědělcům organizují a zařizují. Zatím Hospodářské družstvo spravuje tyto objekty: hlavní závod v Jeseníku, filiálky v Javorníku a Cukmantlu, pobočné sklady v Bernarticích, Hukovicích, Mikulovicích a St. Č. Vodě, zemědělský objekt v České vsi, kde jest zatím umístěna strojní stanice. Kromě toho dostalo Hospodářské družstvo do národní správy mlýn v Hukovicích. Snahou Hospodářského družstva jest a bude vybudovati družstevní podnik, který po všech stránkách vyhoví zemědělcům a bude je podporovati poradami a správným vycházením vstříc v jejich těžké a odpovědné práci.

Na okrese dále vznikla družstva lihovarská, a sice Družstevní lihovar, likérka a moštárna v Hukovicích, pro zemědělce tamního kraje, kde jest povolena i družstevní pálenice. Zpracovává zemědělské produkty, brambory a ovoce všech svých členů a stará se tak o dobré zpeněžení jejich produktů, současně dodává pro zemědělství krmivo v podobě výpalků. Zemědělský lihovar a sušárna v Horním Fořtě jest dalším družstvem v zemědělském průmyslu, které kromě zpracování brambor na lih suší pro zemědělce ve mzdě brambory a dodává jim výborné jadrné krmivo ve formě bramborových vloček ze sušárny a výpalky z lihovaru. Kromě toho má větší pilu, která zemědělcům-členům zpracovává ve mzdě kulatinu na potřebné řezivo. Dále byla ustavena tato lihovarská družstva:

Družstevní lihovar ve Skorošicích, Družstevní lihovar v Žulové, Družstevní lihovar a likérka v Bernarticích a Družstevní lihovar ve Vlčicích.

V Jeseníku vznikla ještě další družstva: Družstvo hostinských, Elektrárenské družstvo, v Cukmantlu družstvo obchodníků, která se starají o službu svým členům, při hromadných nákupech a hromadným krytím svých potřeb získávají zlevnění pro své členy a usnadňují tak uhájení posice svých členů na hospodářském poli.

Kromě těchto již vyjmenovaných družstev nutno se zmíniti zejména o strojních družstvech, která vznikají organizací zemědělců v jednotlivých obcích za účelem usnadnění a zmechanisování zemědělské práce. Tato družstva byla již vybudována v těchto obcích: Mikulovice, Hradec, Bernartice, Česká Ves, Supíkovice, Velká Kraš, Tomíkovice a v jiných obcích se ustavení jejich organizuje.

Mluvíme-li o družstvech, nesmíme opominouti ani družstva pastvinářská, která jsou ve zdejším kraji silně zastoupena. Jest zde oblastní správa Slezského horského pastevního družstva, které má za úkol zlepšiti zdravotní stav dobytka a má usnadniti odchov mladého dobytka pro své členy v rámci celého slezského zemědělství. Kromě tohoto oblastního pastevního družstva jest na okrese vrchní hospodářská správa Ústředí pastevních družstev v Kobylé, která spravuje 9 údolních statků a jest zapojena na Ústředí pastevních družstev v Šumperku. Všechna pastevní družstva mají význam zvelebovací, zejména v živočišné produkci a starají se současně v údolních statcích o zásobování

CHATA KOT NA ČERVENOHORSKÉM SEDLE (1011 m)

pastevních objektů ušlechtilými osivy a zavedením výborných kmenových stád hovězího dobytka a prasat pomáhají zlepšovat chov dobytka na celém Jesenicku.

Hlavní snahou veškerého družstevnictví na jesenickém okrese bude vybudovat organizačně ucelená družstva s velkým počtem členů, kterým tato družstva mají sloužit. Jest jenom na činovníckých sborech a zaměstnancích jednotlivých družstev, aby poslání družstev bylo splněno takovým způsobem,

jak bylo slíbeno při jejich zakládání a stanovení účelu.

Ve dvouletém i pětiletém plánu čeká výstavbu našeho družstevnictví velmi mnoho práce. Nalezne-li družstevnictví na jesenickém okrese u obyvatelstva plného porozumění, pak není se čeho báti. Pomoc a spolupráci na vyšších místech nalezne družstevnictví v každém případě. V družstevnictví jest budoucnost a proto všichni pracujme s chutí na jeho dobudování.

ŠKOLSTVÍ JESENICKÉHO OKRESU A JEHO ROZVOJ

Boh. Ranocha

Před rokem 1938 bylo v tehdejší frývaldovské okrese 8 obecných a 1 měšťanská škola menšinová: Bernartice, Javorník, Vidnava, Žulová, Dolní Lipová, Jeseník, Mikulovice a Zlaté Hory. V osvobozeném státě přílivem osídlenců přirůstalo podmínek pro zakládání škol. Přihlásilo se jen několik učitelů, obětavců-dobrovolníků, což nestačilo pro zvládnutí obtíží a obsáhnutí vzrůstajícího počtu dětí. Školské úřady přikazovaly učitelské síly, většinou mladé. Jejich pomocí a nadšením se zakládaly jednotřídky, z nichž mnohé zaznamenaly a dosud zaznamenávají veliký rozvoj v počtu tříd. Každá škola měla svůj

vlastní charakter, podle krajů a míst, odkud se rodiče přistěhovali. Každá škola poskytovala bohatou pestrost v nářečích, v sociálních poměrech, ve zvycích dobrých i méně vhodných, v odstínech rodinného prostředí, v množství osvojených poznatků i výchovných návyků. Nebylo také všude stejného pochopení pro opravy, úpravy i doplnění škol. Přece jen dnes zjišťujeme radostně, že školy jsou ohniskem klidu a úsilí o výchovu branného hraničáře. Učitelstvo téměř měsíčně se schází k pedagogickým poradám, hospitacím a přednáškám, jen aby pohraniční školu zapojilo do mohutného prou-

Obchod

smíšeným zbožím

PETR

OMÁNEK

SUPÍKOVICE

Telefon číslo 4

OKRES JESENÍK

ERVÍN SPIELFOGEL

národní správce

EDVARD HORÁLEK

SUPÍKOVICE 121

okres Jeseník

Telefon č. 12

☛

ZÁMEČNICTVÍ - INSTALACE

VÝROBA OCELOVÉHO PÍSKU

Stroje na opracování kamene

JESENICKY JSOU RAJEM LYŽAŘŮ

du pokroku. Práce se daří, výsledky v mnohém předčí i vnitrozemí.

V poslední době obraz zpestřují děti reemigrantů z Maďarska, Volyňska, Rumunska i Bulharska. V Nových Vilémovicích z 32 dětí je jen 1 dítě české, ostatní jsou Bulhaři, maďarští Slováci a reemigranti z Rumunska. Mnozí z nich neumějí číst ani psát (v Horní Lipové je pro tyto děti samostatná třída). Tvořením zvláštních skupin zvládají se neznalosti jazykové, výchovné i vyučovací. Ale dobře se včleňují do poměrů.

Jesenické školství je i v třetím roce na velikém vzestupu. Číselný přehled o tom přesvědčuje.

		1945/46		1946/47		1947/48	
		1. IX.	30. VI.	1. IX.	30. VI.	1. IX.	31. I.
mateřských	škol	3	12	16	22	22	22
	tříd	3	13	17	25	27	27
obecných	škol	14	30	33	37	39	40
	tříd	32	60	81	89	105	107
měšťanských	škol	7	7	7	7	7	7
	tříd	16	23	33	33	33	33

eně
zaniči zpět

MODERNÍ NÁBYTEK JEN OD F.Y.

Josef Čunčel

TRUHLÁŘSTVÍ

Supíkovice, okres Jeseník

Ondřejovice č. 32
okres Jeseník

BÁŇSKÁ A HUTNÍ SPOLEČNOST

Národní podnik Česká Ves

Dnešní řetězárna Báňské a hutní společnosti v České Vsi u Jeseníku vznikla r. 1894, a to původně jako drátovna a hřebíkárna s provozovnou v místě nynější pozinkovny. Postupně byla vybudována 3 vodní díla, hlavní závod přemístěn na své dnešní místo a výrobní program rozšířen o řetězy svařované, uzlované a výrobu součástek. Od roku 1925 vyvážel závod své výrobky do celého světa. Roku 1936 se stala majitelkou závodu Báňská a hutní společnost, když skoupila většinu akcií.

Za okupace se stala Česká Ves hlavním závodem Železářských a ocelářských závodů, jejímž dalším závodem byla řetězárna v Malé Morávce u Bruntálu a roku 1940 koupeny železářny v Janovicích u Rýmařova.

Po osvobození byl závod začleněn do národního podniku Báňské a hutní společnosti. Aby byla zajištěna rentabilita provozu a tím co nejvyšší životní úroveň pracujících, bylo třeba výrobu stejného druhu sloučiti v jednom místě. Proto postoupil závod hřebíkárnu a výrobu nábytkových per bohumínské drátovně a z drátovek ponecháno v České Vsi jen

tolik, aby stačily zásobovat vlastní řetězárnu. Dalším krokem k úspoře práce má být uvažované sloučení Malé Morávky se závodem v České Vsi. Závod v Janovicích byl po osvobození likvidován, poněvadž budovy i strojní zařízení byly většinou zastaralé, surovinové zdroje a paliva daleko, pracovních sil nedostatek a jednotlivé roztroušené provozovny vzdáleny 5—7 km od nádraží v Rýmařově. Jednotlivá výrobní odvětví převzaly ostatní závody Báňské a hutní, nově zaváděnou výrobu ocelového prachu a výrobků z něho pak železářny ve Vítkovicích.

Závod v České Vsi je nyní vybaven ohybacími stroji na řetězy, svařecími automaty na řetězy do 13 mm síly, stroji na výrobu uzlovaných řetězů, krouticími a adjustážními stroji, vřetenovými a výstředníkovými lisami, má vlastní leštírnu, žihárnu a moderně zařízenou mořírnu, drátovna má jen staré jednoduché stroje. Navíc má závod vlastní pilu, aby využil nadbytku kulatiny v okolních lesích. Pracuje nyní již opět asi ze dvou třetin pro vývoz a obstarává tak našemu státu cenné devisy.

Obchod smíšeným zbožím

VÍNA

LIKÉRY

PETR

LAHŮDKY

ŘÍK

SUPÍKOVICE

Telefon číslo 4

OKRES JESENÍK

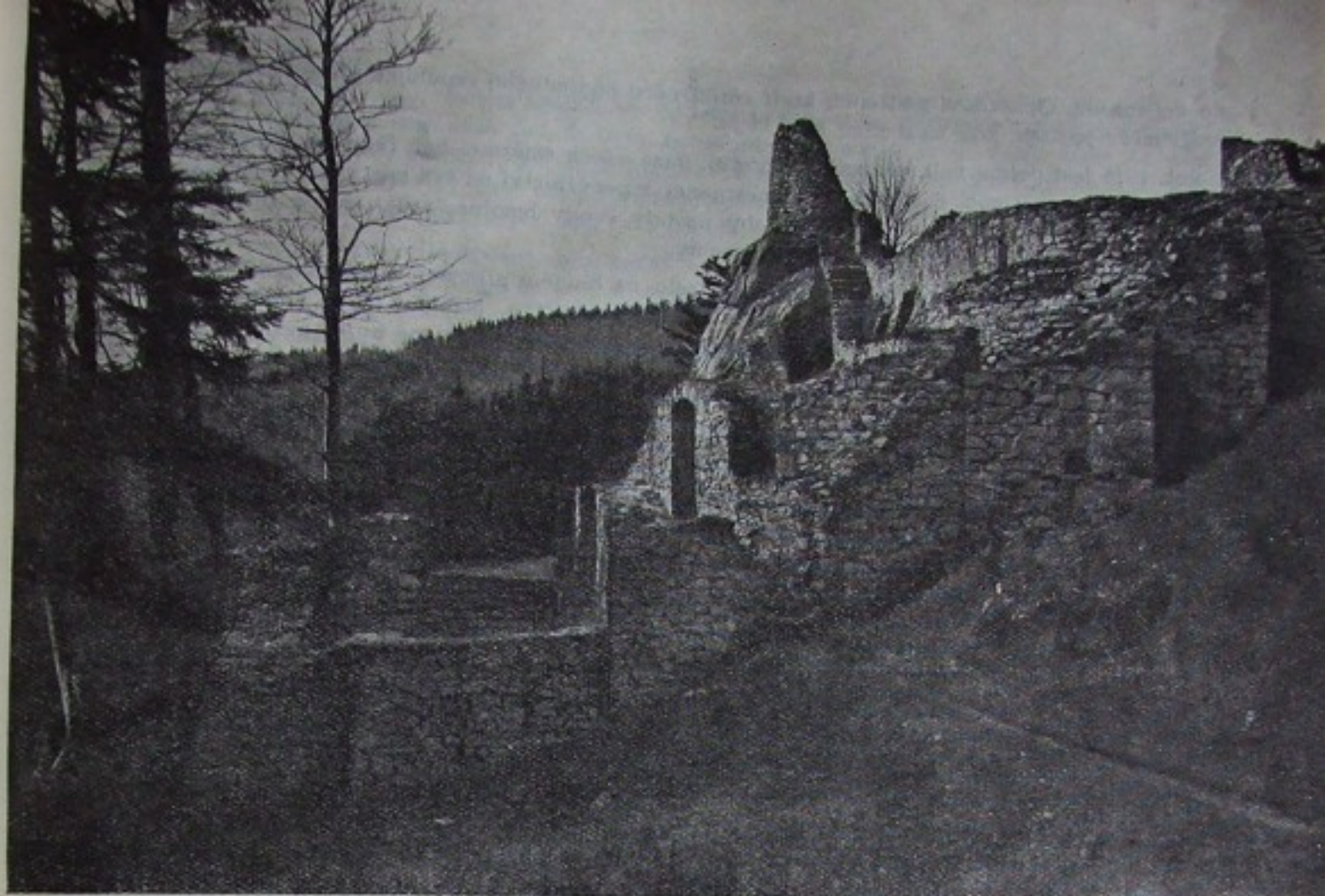

Váš fotograf

Viktor Zeman

JAVORNÍK

Stalinova čís. 105

HRAD RYCHLEBY U JAVORNÍKA

VÝVOJ PENĚŽNICTVÍ NA JESENICKÉM OKRESE

František Přikryl, ředitel spořitelny v Jeseníku

Prosím váženého čtenáře, aby tento článek neposuzoval jako historický dokument, spíše jako reportáž z popřevratových dob, kdy se začaly vytvářet poměry v pohraničí docela odlišně od poměrů vnitrozemských. Chci, aby si každý udělal úsudek o této době po jiné stránce, než po stránce „zlatokopecké“, šířené záměrně lidmi, kteří po absolvování této bohužel činnosti odtáhli „znehucení“ poměry v pohraničí zpět

Řezník a uzenář

František Prokš a

Ondřejovice č. 32
okres Jeseník

do vnitrozemí. Opravdoví nadšenci, kteří chtěli něco hodnotného republice přinést, zůstali a ocenit jejich práci může jen ten, kdo mezi nimi žil.

Rok 1945 jest dobou velkých změn a zvrátů. Beze všech směrnic, bez řádných dopravních prostředků, bez známostí a naslepo dostávali se zaměstnanci v peněžnictví na svá místa, kde našli vše v desolátním stavu. Válka příliš rychle se převalila, aby nastaly škody hmotné, avšak různé změny, nastalé přesunem fronty, měly neblahý vliv na účetní záznamy.

Jejich podchycení bylo velmi důležité a záviselo na řádném převzetí všech majetkových podstat. Největší nesnáz se jevila v nedostatku kvalifikovaného úřednictva. Nabídek bylo hodně, ale otázka zněla vždy jednoznačně: Máte místo vrátného? Se samými vrátnými přirozeně by to nešlo a tak zůstávali nadále ve službách německých zaměstnanců, na jejichž místa velmi pomalu nastupovali noví pracovníci s více menším elánem.

Jest přirozené, že do takové dřiny, jakou začaly v srpnu 1945 všechny peněžní ústavy v pohraničí, se mnoha lidem nechťelo. Zvládnout dvojí výměnu peněz během dvou měsíců při naprostém nedostatku sil bylo přece jen mnoho. Začalo se v srpnu výměnou marek na koruny. Fronty lidí, Němců i Čechů, stály před budovou a nepomohlo ani rozkazování, ani prosby. Většinou nám Němci nerozuměli a my jsme se německy mluvit nesnažili, neboť jsme se tak za Protektorátu nadělali dosti. Při práci bylo nutno vyžádat si pro udržení pořádku asistenci SNB, neboť křik a hádky činily práci nemožnou.

Tehdy objevovali se v houfech první „národní správci“, jejichž jedinou starostí bylo zjistit, jaké hodnoty jsou u peněžních ústavů uloženy. Bohudíky, tento zjev byl přechodného rázu, neboť opravdoví zájemci, kteří přišli, aby majetkovou podstatu před rozkradením uchránili, včasné nastoupili na jejich místa a dosáhli plně svého cíle. Bylo jen litovati, že nebyl dostatek veřejných pracovníků, kteří by prováděli kontrolu národních správ a tak se tito opravdoví průkopníci mnohdy setkali s vyrabovanou podstatou, na kterou si musili přijít půjčít provozní peníze.

To už se počala měnová úprava, která zatížila peněžní ústavy natolik, že se pracovalo nepřetržitě denně průměrně 11—12 hodin. Návaly, které vznikaly, byly daleko horší první výměny, a díky asistenci a nevšední ochotě SNB, i toto zvládnuto. Jak se pracovalo, učiní si každý představu, jestliže si uvědomí, že 90% úřednictva bylo Němců, a že se zpracovalo jen u spořitelny samotné s 9 zaměstnanci 22.000 přihlášek. Těmto bylo nutno vyložit obsah dekretu 94/45 a 91/45, ukázat prakticky vyplňování tiskopisů, žádostí, návrhů a bůhví čeho, což ztěžili chápali nezpracovaní čeští zaměstnanci.

Největší potíž však nastávala nyní. Staré peníze neplatily, nových nebylo. Nařízení pro povolování úvěrů nebylo. Názory referentů správních komisí se lišily od názorů národních správců peněžních ústavů. Docházelo ke vzájemným nedorozuměním, končícím mnohdy pochybnostmi o kvalitách jedné i druhé. Tehdy bylo potřeba, aby každý národní správce ukázal vysokou inteligenci, když pokyny pro hospodaření docházely se značným zpožděním a provoz nemohl zůstat stát.

Ukázalo se, že při dobré vůli obou stran lze řešit i tyto těžkosti. Mnohdy se trefilo vedle, ale valná část pokynů a úprav dala se právě na praktickém poznatku a rozhodnutí jednotlivých národních správců, čímž se toto samovolné tvoření dostatečně krylo s pozdějšími nařízeními.

Zájezdní
a ubytovací
hostinec

Vyhlídal Vojtěch

STARÁ ČERVENÁ VODA - Tel. č. 11

● Výborná domácí kuchyně ●

● Hostinské pokoje ●

Řezník a uzenář

Josef Sobek

Supíkovice č. 111

Je pravda, že mnohé věci byly učiněny špatně, ale je také pravdou, že kdyby se nic nedělalo, pak by k chybám nedošlo. Celkem možno však říci, že byly to peněžní ústavy v první řadě, které se snažily věcně a nestranně informovat národní správce a jen díky tomuto podařilo se uchránit je od mnohých průkopníků, majících na zřeteli vyšší zájem než svůj osobní prospěch.

Peněžní ústavy zapojily se do budování státu takto vysokým dílem. Práci jejich nutno hodnotit též s hlediska politického, neboť jejich práce na poli hospodářském jest samozřejmá. Při osidlování bylo nutno hledět na včasné podchycení pracovních sil, což se mohlo státi jen řádným placením mezd zaměstnancům národních správ. Spojení s vnitrozemím nebylo a bylo jen na místních peněžních ústavech, aby zvládly tento důležitý požadavek.

Jak vysoké jsou požadavky kladené na peněžní ústavy, pochopí každý, když jen Městské spořitelně samé denně projde pokladnou průměrně 3—5 milionů v hotovosti, při čemž obraty denní pohybují se v počtu 200—250 případů. Tvorba úspor uspokojivě postupuje a jest potěšitelným zjevem, že lidé tvořící úspory pocházejí právě z těch, kteří dříve mezi drobnými střádaly nebyli, neboť se jim pro to nedostávalo peněz. Zlepšením sociálním vzrůstá se takto státní důchod, neboť nelze popírat nesmírnou hospodářskou důležitost úspor, bez nichž by zhynulo celé státní hospodářství.

Z těchto peněz rozrostlo se hospodářství okresu natolik, že již dnes tvoří podstatnou součást v plánovaném hospodářství, neboť nelze popírat důležitosti průmyslových a hospodářských celků, utvořených poctivou prací nových osídlenců.

Dnes tvoří peněžní ústavy na okrese pevnou základnu pro další rozšíření hospodářských podnikání, neboť všechny důležité stavby a investice provozní jsou výlučně kryty prostředky získanými na okrese. Nutno zdůraznit i práci jednotlivých místních národních výborů i ONV, které se snaží všemožně o to, aby podpora jejich byla platným přínosem pro tvoření peněžních zdrojů, jichž bude vbrzku velmi zapotřebí.

Poukazují v tomto směru na rámcový plán, který bude tvořit podklad pro přiděl do vlastnictví a na nutnost získati pro zaplacení přiděleného majetku úvěr, který zdejší peněžní ústavy poskytnou za výhodných podmínek. Budou to zvláště spořitelny, jejichž poslání jest poskytování dlouhodobých úvěrů, které se přičiní, aby všechny žadatele plně uspokojily.

Dnes již možno říci, že stávající síť peněžních ústavů plně vyhovuje všem požadavkům, kladeným občany okresu na tyto a jest si jen přáti, aby všichni poctiví lidé pochopili, že ve tvoření nových hodnot možno pokračovati jen společným úsilím, které jest podmíněno v první řadě rozumným užíváním peněz. Těchto bude velmi zapotřebí, aby výstavba státu byla zdárně zakončena a proto apelují na všechny, kdo mají zájem na budoucím svém i celého národa blahobytu, aby podpořili peněžní ústavy v jejich práci.

Musí zmizet ze života spekulace a lichva, která byla ve tvorbě hodnot na prvním místě jako parazit chudých. Naše ústavy lidového peněžnictví skýtají záruku slušného zacházení s každým bez výjimky a jako takové stojí v nově vytvořeném českém prostředí ke všem službám každé vrstvě obyvatelstva. Mějte důvěru, neboť jsme s vámi od prvních nejtěžších dob a známe vaše bolesti i radosti, neboť je máme také, tytéž, jako každý v pohraničí. Stavíme se plně za vás a očekáváme, že důvěra bude oboustranná. Této nezklameme, při ní setrváme.

ZÁSODOVÁNÍ A VÝŽIVA NA OKRESE JESENICKÉM

Jedním z hlavních předpokladů klidného a zdravého hospodářského rozvoje a konsolidace poměrů v okrese je plynulé a rovnoměrné zásobování všech složek obyvatelstva. Rok 1945 vyznačoval se po stránce výživové a zásobování obyvatelstva v okrese do jisté míry improvisací, kdežto rok 1946 a 1947 je charakterisován konsolidací. Protože přímou distribucí obhospodařovaných potravin provádějí jednotlivé tržové svazy pod vrchním dozorem ministerstva výživy, je k úspěšnému splnění a zabezpečení plynulého zásobování nutná nejužší spolupráce s jednotlivými tržovými svazy a samozřejmě také s ministerstvem výživy. Má-li býti splněno plynulé zásobování obyvatelstva, musí býti zabezpečena v první řadě prvovýroba a z toho vyplývá nutnost těsné spolupráce s oddělením zemědělským a se stavem zemědělským vůbec.

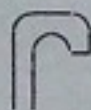
Zásobovací situace po přechodných potížích v r. 1945 se v roce 1946 stále zlepšovala a na jaře roku 1947 se ukazovala velmi slibnou, ba zdálo se, že některé potraviny dosud obhospodařované mohou být během doby uvolněny. Dávky potravin stanovené ministerstvem výživy byly značně vysoké, byly plně kryty, ba v některých druzích potravin

byly dávky tak vysoké, že nebyly ani spotřebiteli plně vybírány, takže propadaly.

Vedle přidělů normálních byla vydávána řada přidělů mimořádných, jako citronů, mandlí, oříšků, hrozin a vedle toho byly dávky potravin nadlejšovány přiděly z akce UNRRA.

V měsíci květnu, který normálně přináší zvýšení některých druhů potravin, hlavně mléka a másla, nastalo zhoršení v důsledku dlouhotrvajícího sucha a dávky mléka a másla musely být sníženy. Dávky masa, které byly přechodně zvýšeny o 60 dkg na období, musely býti rovněž sníženy. Další důležitou změnou v našem zásobovacím systému je zrušení potravinových bodů od 1. června 1947 a skončení akce UNRRA, která po dobu téměř dvou let vydatně pomáhala překonat těžkosti způsobené v našem zásobování válkou.

Nadměrné sucho mělo neblahý vliv na sklizeň chlebového obilí, takže vláda musela se snažiti nedostávající se obilniny získati dovozem z ciziny. Tato snaha vlády se také podařila, takže dnes možno s klidem prohlásiti, že potřeba mouky do příštích žní je kryta.

Dobrý domácí chléb
a čerstvé pečivo
Vám dodá

JAROSLAV UCHÝ

PEKAŘ

ONDŘEJOVICE

okres Jeseník

Obchod

dřívím

národní správa firmy

VILÉM SCHAFFER

DOLNÍ GRUNT

Telefon číslo 64

okres Jeseník

DOLNÍ GRUNT

Po přechodně značné nabídce masa v důsledku nedostatku krmiva jeví se nyní opět nedostatek masa, zejména hovězího, takže je nutno již nyní uvažovat o uvolnění konzervovaného masa, které je pro tyto účely rezervováno.

Zásobování umělými jedlými tuky a sádlem probíhá v okrese hladce a potřeba těchto poživatin je v každém zásobovacím období plně kryta.

Vzhledem k značné neúrodě brambor v jiných částech státu bylo nutno podchytili sklizeň v okrese jesenickém, aby z přebytků mohly být zásobeny jiné kraje, zejména města, kde o brambory byla značná nouze. Byla proto v pozdním podzimu podniknuta rozsáhlá akce, při níž bylo jednáno se všemi zemědělci a bylo na ně působeno v tom směru, aby všechny přebytky brambor dodali k zásobování

**Parní pila
a obchod dřívím**

Jaromír Malec
národní správce

Dolní Grunt - Tel. 47

okres Jeseník

VÁLCOVÝ MLÝN

Jaroslav
NEVŘIVA

ZIGHARTICE 115

měst. Tato akce, až na nepatrné výjimky, měla dobrý průběh a podařilo se získati značné množství brambor pro kraje postižené neúrodou brambor. Zásobování cukrem, solí, poživatinami a vejci probíhalo a probíhá v okrese hladce, spotřebitelé obdrží stanovené dávky vždy v plném rozsahu.

Jisté potíže měl okres se zásobováním zeleninou a ovocem. I tyto potíže se podařilo však odstraniti tím, že okres Jeseník byl přidělen k obvodové sběrně ovoce a zeleniny do Šumperka, odkud pak byla pravidelně do Jeseníka zelenina — pokud vůbec byla — dovážena.

Pokud jde o živnostenské výrobky, je nutno se zmíniti o nejdůležitějších sektorech, a to o textilních, obuvi a uhlí.

Na domácím trhu textilním je situace v důsledku vývozu celkem neutěšená. Kvalitního zboží je velmi málo a i jinak je celkem textilního zboží vzhledem k dlouhotrvajícímu jeho nedostatku málo a je po něm značná poptávka. U ministerstva vnitřního obchodu bylo podniknuto několik kroků, celkem však s malým zdarem.

Vzhledem k nové distribuční úpravě textilního zboží prostřednictvím oblastních rozděloven, při čemž na celém přidělovém řízení bude mít okres-

ní národní výbor značnou účast a značnou kontrolu, dá se očekávat, že nastane zlepšení aspoň potud, že zboží bude spravedlivěji rozdělováno. Bude proto snahou okresního národního výboru, aby zboží, které prostřednictvím oblastní rozdělovny do okresu přijde, dostalo se skutečně do rukou potřebných spotřebitelů, a to hlavně třídám pracujícím, které nemají čas státi ve frontách a vykupovat co se dá.

Lepší situace je v obuvi, již bylo na trhu a doposud je na trhu dostatečné množství, takže bylo možno i poměrně kvalitní obuv vydávati na zvláštní ústřížky šatek, nehledě k tomu, že lehčí druhy obuvi byly plně uvolněny. Situaci v zásobování je proto možno označiti vcelku za uspokojivou a nebude také třeba zvláštních opatření okresního národního výboru v tomto oboru.

Zásobování uhlím a zejména zásobování koksem je dosud otázkou velmi ožehavou, protože stanovené přiděly jsou celkem nedostatečné a bylo proto nutno několika zákroků referenta na rozdělovně uhlí, aby aspoň nejnutnější potřeba mohla býti uspokojivě kryta. Ze nedošlo k vážnějším poruchám v zásobování palivem, nutno přičísti pouze okolnosti, že zima byla vcelku velmi mírná a dále okolnosti, že řada spotřebitelů se v době, kdy palivové dřevo bylo ještě volné, zásobila palivovým dřevem.

Rozsah vázaného hospodářství s předměty výživy se postupně zlepšuje. Vývoj směřuje k tomu, aby výroba, odbyt a zpracování téměř všech produktů výživy zůstalo i nadále v řízeném hospodářství, aby však jejich distribuce a prodej spotřebitelům byl pro příště pokud možno uvolněn. A tu se naskýtá jeden z hlavních úkolů, a to dosáhnouti zjednodušení v distribuci. Cesta od producenta ke spotřebiteli musí býti co nejkratší a musí být pokud možno vyřazeny složky hospodářsky zbytečné. Bude proto pro příště nutno distribuční cestu od producenta ke spotřebiteli zredukovati na nejmenší přípustnou míru, s vyloučením všech mezičlánků, a to jak při výkupu, tak i při vlastní distribuci. Těmito zbytečnými mezičlánky nebude pak poškozován ani výrobce, ani spotřebitel a současně budou podporovány jak zájmy maloobchodu, tak i zájmy družstev.

Levné
a jakostní řezivo

DODÁVA

Pilařská společnost

Široký Brod, okres Jeseník

REJVÍZ V ZIMĚ

ZE ZDRAVOTNÍHO REFERÁTU ONV

Velmi zanedbáno a opomíjeno bylo Jesenicko po stránce zdravotní v dobách okupace i prvé republiky.

Bezprostřední blízkost jesenických lázní, tehdejšího Gräfenbergu, s jejich lázeňskými domy na jedné straně a nedostatečně vybavenou okresní

nemocnicí na straně druhé, byla jasnou ukázkou, jak málo si Němci vážili péče o zdraví člověka.

Příchodem českých osídlenců a odsunem lékařů Němců zhoršily se ještě tyto poměry tak, že se staly neudržitelné.

**Chata
'Jeseník'**

REJVÍZ - TELEFON Č. 3

Válcový mlýn

MILOŠ JEŽEK

Stará Červená Voda č. 18

okres Jeseník

Pekařství

Jindřich

KREČMAN

Písečná č. 180

Okresní národní výbor, vědom si své velké odpovědnosti vůči osidlencům, staral se všemožně, aby na místa odsunutých německých lékařů přišli řádní lékaři čeští, kteří by zaručovali řádnou zdravotní službu.

Byly proto včas vypsaný konkursy na místa obvodních a okresních lékařů, žel však, že pro nepochopení vnitrozemských lékařů nebylo možno do dnes všechny obvody obsadit.

Kojenecká úmrtnost v okrese jesenickém, která byla značná, zlepšila se přílivem porodních asistentek, avšak i v tomto oboru je třeba, aby ke stávajícím 14 přibýly ještě alespoň 4 další.

Okresní péče o mládež vyvíjela značnou činnost a jen jí lze děkovat za dosavadní zřízené poradny pro matky a děti.

Naprostý nedostatek sociálních pracovníků v okrese znemožňuje, aby bylo řádně využito tohoto sociálního dobrodíní a mohlo být pomoci všem, kdož toho nejvíce potřebují.

Československý Červený kříž bojoval s velikými nedostatky rázu finančního, ale díky obětavosti několika jednotlivců překonal všechny tyto potíže

tak, že dnes má tato instituce 2 nová sanitní auta zn. Škoda-Tudor a 2 vozy staršího typu.

Pro dobu příští dvouletky a pětiletky budovatelského plánu navrhuje ONV v Jeseníku výstavbu nové nemocniční budovy pro nemocnici II. stupně nákladem asi 120.000.000 Kčs, výstavbu domu zdraví nákladem asi 12.000.000 Kčs, doplnění poraden pro matky a kojence nejen v sídlech obvodních lékařů, ale i ve větších obcích.

Československý Červený kříž rozšíří svou síť o pomocné stanice se stálou službou v Cukmantlu a Javorníku a uvažuje se o přestavbě budov pro domy zdraví v Javorníku i v Cukmantlu.

Sociální péče a péče o mládež, jako složka okresní zdravotní a sociální služby, bude doplněna potřebnými sociálními a zdravotními pracovníci, do kterýchto služby mají být zapojeny i porodní asistentky.

Tim se dostane v dohledné době osidlencům na Jesenicku plné zdravotní péče, aby každý občan se mohl klidně a bezstarostně věnovat svému povolání bez obavy o budoucnost svou a svých dětí, a svou prací aby přispěl nejen k rozkvětu okresu, ale i celé naší vlasti.

ZÁMECKÝ PARK V JAVORNÍKU — Foto V. Zeman

CO JSME VYKONALI PRO ZČEŠTĚNÍ JMEN?

Bohumil Ranocha

Cizí vlivy posledních století velmi přetvořily slovanskost pojmenování obcí, hor, řek a význačných bodů v jesenickém okrese. Posledními vy-

hláškami ministerstva vnitra a nově vypracovanými mapkami katastrů jednotlivých obcí byla tato křivda napravena. Máme opět české názvy.

**Strojní
pekárna**

VLASTIMIL JISKRA

Velké Kunětice č. 123

okres Jeseník

Mnohé se už vžily. Ale nejsme s nimi spokojeni. Nevyjadřují původní slovanskost. Přípravě na tuto přeměnu věnovali jsme největší péči a mnoho práce. Od podzimu 1945 obírali jsme se výběrem a soupisem těchto jmen. Byli jsme velmi často bezradní. Nevěděli jsme, kde máme začít, nebylo nikoho, kdo by nám poradil, ač jsme byli ochotni využít všech námětů a příležitostí. Naopak, významné osobnosti dávaly nám pokyn, abychom s tím nespěchali, nepřikládaly tomu takovou důležitost. A přece přicházeli noví lidé, jejichž děti by se měly dokonale seznámit s novým domovem. Budou se učit znát obce, hory, řeky, významné body těmi názvy, jež nám připomínají smutnou dobu minulosti kraje? Proto se začalo. Členové vlastivědné sekce OPS za předsednictví okresního školního inspektora se scházeli, zjišťovali rozsah úkolů a načrtávali postup práce. Vyhledávali hajné, staré lesní dělníky, výměnkáře a pamětníky, venkovské vtipkaře a písmáky, zachycovali jejich vzpomínky a názory, hovořili s prvními osídlenci, zjišťovali jejich první dojmy a výrazy, které vytryskly po prvním spatření. Určovalo se, zda původ starého jména je historický nebo přírodní, zda vyplynul ze zážitků a zkušeností lidu. Nahlédlo se i do historických děl, jakož i kronik a matrik bývalých škol.

Tak vznikly první návrhy jmen, které potřebovaly odborného posudku. Na koho se obrátit? Roku

Válcový mlýn JAN ŠULA

BÍLÁ VODA

U JAVORNÍKA

1946 navštívili okres důstojníci Vojenského zeměpisného ústavu. Nabídli jsme jim své výsledky. Jejich postoj nás neuspokojil, ale nebylo času na hlubší zdůvodňování. Názvů bylo mnoho a pracovníků málo. Mnohé bylo opomínuto a naproti tomu se objevily otrocké překlady bývalých pojmenování. Tím je dán nový úkol, pracovat na revizi nových jmen.

Názvy nově přejmenovaných obcí:

starý název	nový název
Annaberk	Anín
Frýdberk	Žulová
Sorge	Starost
Krutvald	Travný
Sandhýbl	Písečná
Serksdorf	Uhelná
Niederwald	Dolní Les
Pilcberg	Hřibová
Nový Kaltštejn	Nové Podhradí
Starý Kaltštejn	Staré Podhradí
Schroppenbrunn	Rokliny

Obchod

smíšeným zbožím

Lumír

Václavík

Nová Červená Voda 80

Frant. Gottwald

obchod zbožím smíšeným

Vína - Likéry

ČESKÁ VES U JESENÍKU

SOKOL NA JESENICKU ZAKOTVUJE

Bohumil Ranocha

První sokolská jednota před rokem 1938 v jesenickém okrese byla založena v Dolní Lipové a pak v Jeseníku. V těch se sdružovaly i ty drobtý českého živlu z jiných míst na okrese.

V prvních dnech po osvobození právě snahy o sjednocení tělovýchovy a průtahy působily nepříznivě na vznik a vývoj Sokolstva jesenického okresu. Vytvořilo se několik jednot, ale jejich funkce neobsáhla tělovýchovné zaměření jako spíše organizační. Působením zkušenějších a reflexy z vnitrozemí krystalovala se pravá podstata Sokola. 1. ledna 1946 žily tyto jednoty: Bernartice, Bukovice, Dolní Lipová, Javorník, Jeseník, Mikulovice, Písečná, Žulová a Cukmantl. Tento rok byl obdobím organisování vnitřního života, usměrňováním tělovýchovné činnosti, pořádala se první veřejná cvičení i akademie, volby činovníků se začaly řídit objektivním pojetím práce, nadšením

i schopnostmi. Ponenáhlu oživovaly tělocvičny a hřiště, zdůrazňovala se výchova mládeže.

Přibývalo sokolských hnízd. Počátkem r. 1947 měl jesenický okres 16 a počátkem r. 1948 má už 22 sokolských jednot. Z těch 7 cvičí v tělocvičnách, 6 ve školách a 9 v hostincích. Tělocvičny byly ve velmi neutěšeném stavu. Nářadí bylo roztroušeno po stodolách, půdách a mnohé úplně zničeno. Ale hledalo se, čistilo a opravovalo a dnes v mnohých místech se velmi dobře zabírá. Výchovné záběry prostupují podniky tělocvičnými, závodními, pobytem v přírodě i zábavnými. Stoupá úroveň sokolského života a je naděje, že brzy dostoupí toužené rovnováhy. Splňuje tak Sokol všechny předpoklady pro vytvoření branně zdatného hraničáře. Letošního roku dokončí se síť sokolských jednot i v ostatních vesnicích. Přípravy jsou v proudě.

K HISTORII TEXTILNÍHO PRŮMYSLU V OKRESE JESENÍK

Ing. O. Zícha — Al. Polák

Začátky textilního průmyslu v okrese jesenickém sahají do konce 18. století a soustřeďují se hlavně na 2 obce: Jeseník (dř. Frývaldov) a Cukmantl.

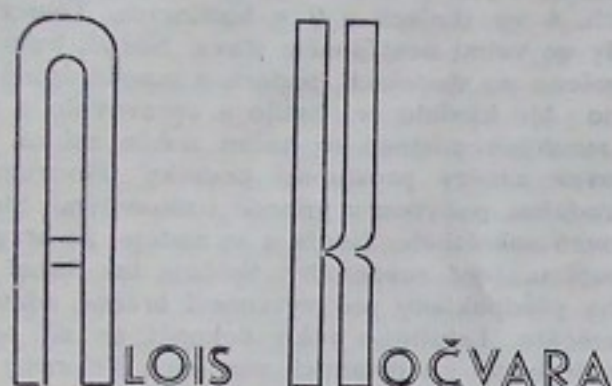
Textilní počátky v těchto dvou obcích navazovaly na spolupráci Vídně, přes kterou se v tehdejších dobách zboží prodávalo. V Jeseníku to byla firma

SVÝCARNA — V POZADÍ PRADEJ — Foto Helios

Pila

a obchod dřívím

ČERNÁ VODA č. 7

okres Jeseník

RaR, v Cukmantlu to byl tkadlec Josef Müntzberg. Zatím co rodina Raymannů byla původu slezského, rodina Regenhartů pocházela z Bavorska, později přesídlila do Rakous.

Počátky textilního průmyslu v Jeseníku byly dány tím, že jesenický obchodník Josef Raymann začal se těsně před koncem 18. století zabývat také prodejem ručně předených přízí ze lnu, který vyrostl na jesenických stráních a svazích a který byl ručně spřádán domácími přádláky v okolních vesnicích. V té době prodával se takto spředený len převážně do Čech. Byly to příze nebílené.

Z vedlejšího zaměstnání kupce Raymanna stávalo se postupem času zaměstnání hlavní a kromě přízí nebílených prodával i příze bílené, za kterýmžto účelem měl pronajaty nutné pozemky, které později přešly do jeho vlastnictví.

V té době prodával cukmantlovský tkadlec Müntzberg svoje výrobky výhradně přes vídeňského obchodníka Regenharta. Válečné události počátečních let 19. století ochromily úplně obchod přízí, provozovaný zatím v Jeseníku, dříve Frývaldově, který teprve po několika letech znovu oživil a příze prodávány nejen do Čech, nýbrž i na trhu brněnském a vídeňském. Potomci zmíněného jesenického kupce Raymanna nezůstali však pouze při prodeji přízí, nýbrž začali se zajímat i o vlastní výrobu, t. j. tkaní. Začínalo se s hladkými plátny, tkanými na ručních

stavech, jejichž prodej rovněž světen vídeňskému obchodníku Regenhartovi. Vzniká tím trojúhelník tehdejší Frývaldov — Cukmantl — Vídeň, v jehož rámci rozdělena výroba tak, že tkalcovna v Cukmantlu přejímá výrobu hladkých pláten, zatím co tkalcovna v Jeseníku začíná převážně s výrobou ubrusů.

Prvního úspěchu na světových výstavách dostává se výrobkům frývaldovské tkalcovny účastí na vídeňské průmyslové výstavě roku 1839 a zboží bylo poctěno velkou zlatou medailí. Tenkrát po prvé bylo vystavováno zboží pod firmou Raymann a Regenhart.

Doprava mezi Vídní a zdejším krajem byla tehdy prováděna koňskými potahy a trvala v létě 8—10 dnů, v zimě přiměřeně déle. I poštovní styk Jeseníku s ostatním světem byl poměrně svízelný, jelikož nejbližší poštovní úřad byl vzdálen 40 km a dopisy byly vybírány dvakrát v týdnu zvláštním poslem na koni.

Před koncem prvé poloviny 19. století umírá cukmantlovský tkadlec Müntzberg a firma zrušena. Její vedení přešlo na frývaldovskou firmu Raymann a Co.

Z výstavy, která se konala v roce 1845 ve Vídní, odnášejí si výrobky frývaldovské firmy další významání.

Jelikož však ruční předení příze nestačilo krýti stoupající potřebu tkalcovny, byla zřízena v prostorách budovy dnešní centrály národního podniku mechanická přádelna lnu o 2000 přádenech.

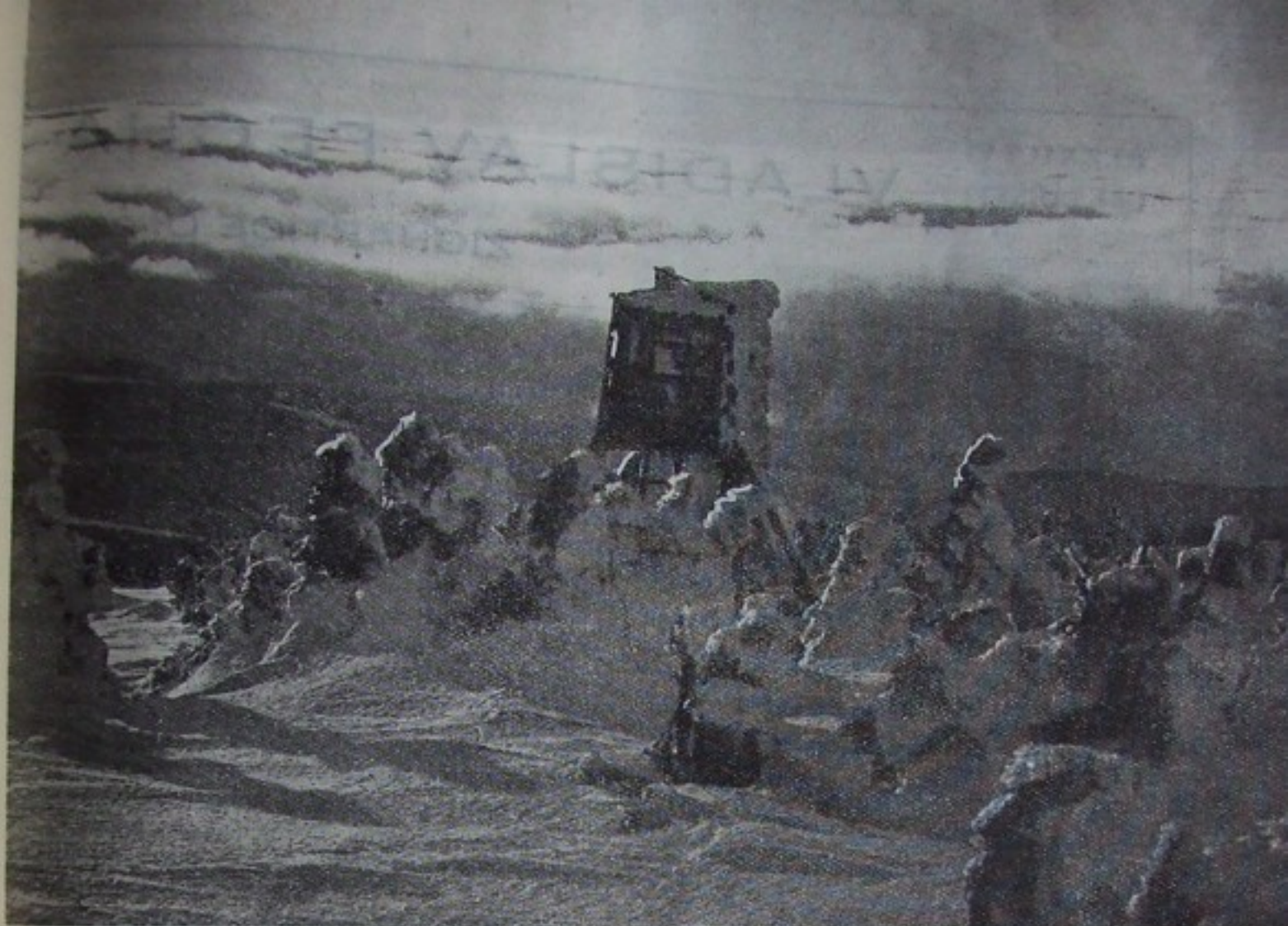
Znovu se opakují úspěchy výrobků této firmy, tentokrát na průmyslové výstavě v Mnichově a velkého uznání se dostalo výrobkům rovněž tím, že tehdejší rakouský dvůr ve Vídní objednal stolní prádlo ve Frývaldově, jehož potřebu až do té doby kryl v Sasku.

Získávají se další pozemky, z nichž se rozšiřují dosavadní provozovny a vznikají budovy nové. Jsou zakupovány různé technické vymoženosti, jako na příklad stroj na úpravu zboží podle irského systému, který značně pomohl v zápase s irskou konkurencí.

PEKAŘSTVÍ

FRANTIŠEK KLEČKA

HEŘMANOVICE 462

ZIMNÍ ODPOLEDNE NA KEPRNIKU

Majiteli obchodu ve Vídni a majiteli tkalcovny ve Frývaldově dostává se v těchto letech titulu dvorního dodavatele stolního prádla.

Roku 1862 byly zakoupeny na levém břehu říčky Bělé provozovny, které až dosud sloužily k výrobě papíru, a o tři léta později zahájila činnost v Ra-

kousku tehdejší první mechanická tkalcovna lnu. Válka s Itálií a proti Německu roku 1859—1866 měla za následek citelnou obchodní stagnaci.

Účastí na výstavách v Londýně, Paříži a jiných dostává se výrobkům frývaldovské tkalcovny dalšího vyznamenání. Tři léta po zahájení provozu

Pekařství **LEOPOLD SITKA**

ČERNÁ VODA ČÍSLO 77

Ghutný domácí chléb — Jemné bílé pečivo

v mechanické tkalcovně následuje stavba a zahájení provozu nové mechanické tkalcovny o 150 stavech; tkalcovna ruční však stále vede, neboť reprezentuje dvě třetiny celkové produkce.

V následujících letech byl zřízen podpůrný fond pro ruční tkalce, fond pro pensijní pojištění a později i nemocenská pokladna pro zaměstnance mechanické tkalcovny.

Hlavní produkcí obou těchto tkalcoven byly ubrusy, jejichž hodnota představovala plnou třetinu celkového prodeje.

Kromě této tkalcovny, o níž až dosud byla zmínka, existovala ve Frývaldově tkalcovna lněného zboží firmy August Küfferle a Co., která měla 99 stavů a stála v místech dnešní ruční tkalcovny fy RaR, jakož i bělidlo a úpravna fy Josef Weisner a mechanická přádelna lnu, patřící firmě Adolf Raymann a spol.

Všechny tyto firmy splynuly ve firmu jednu roku 1876, čímž byl dán vlastní základ k dnešnímu rozvoji národního podniku. V té době byl celkový počet mechanických stavů 270, zatím co ručních stavů bylo 1200, a to jednak ve Frývaldově a jednak v Cukmantlu. Podstatné rozšíření výrobních možností vyžadovalo na druhé straně i rozšíření možností odbytových a tudíž i k vybudování zastupitelské sítě v cizině.

Péče o dorost byla pohnutkou ke zřízení učňovských dílen v domě čp. 18 v Jeseníku.

Byly to opět ubrusy, které založily v zahraničí dobrou pověst jesenického textilu, neboť i v zahraničním obchodě jejich prodej na celkové hodnotě prodeje nebyl menší, než jak v předcházejících kapitolách uvedeno.

Roku 1881 byla založena nemocenská pojišťovna i pro ruční tkalcovnu. O rok později došlo ke zřízení jakéhosi konsumu pro všechny zaměstnance.

OTULNA NA BORŮVKOVÉ HOŘE, 902 m n. m. — Foto V. Zeman

Jelikož ruční tkalcovství, prováděné po továrníku, se neosvědčilo, bylo započato se stavbou dělnické kolonie pro tkalce a ruční stavy přeneseny do bytů jednotlivých tkalcovských rodin.

Otevření železniční dráhy Hanušovice—Hlucholazy v roce 1888 značně přispělo k dalšímu rozvoji jesenického textilního průmyslu, který v této době zaměstnával přes 1300 dělníků, téměř 1000 dělnic a 500 domácích pracovníků.

V roce 1886 vznikla v Cukmantlu firma Adensamer a spol. jako mechanická tkalcovna pouze dělníkových látek. V r. 1900 bylo zde v běhu 160 stavů. Odbytíštěm byla převážně Anglie, Amerika a Itálie. Podnik prakticky nedoznal krise (kromě r. 1930) vzhledem k úzce vymezené a dobře zavedené výrobě a odbytu. V historických zemích nebyla konkurenční firma. Prodávalo se přes Vídeň a hlavní závod byl v Rakousku.

Válečné události po roce 1914 zasáhly hluboce do textilní výroby Jesenicka. Projevil se velký pokles v obratu firmy Regenhart a Raymann. Tuzemský obchod zaznamenal pokles o 35%, v evropských státech 60% a v zámorí 12%. V záznamech závodní kroniky čteme poznámku, že 27. VIII. 1916 přerušila s firmou obchodní styk Amerika. V červnu r. 1917 byla uzavřena učňovská dílna, která do té doby byla vzorně vedena. V r. 1919 přechází

VÝLETNÍ RESTAURACE

Albín Adámek

ČERNÁ VODA

- ◆ Výborná _____
- ◆ domácí _____
- ◆ kuchyně _____

Cizinecké pokoje — Ústřední topení

- ◆ Teplá voda

ROZHLEDNA NA PRADEDU — Foto Hellos

závodní nemocenská pokladna do okresní nemocenské pojišťovny tehdejšího Frývaldova.

Roku 1921 vlivem poválečných poměrů zařizuje se přechodně firma na výrobu bavlněného zboží, v letech 1925—26 se zavádí výroba polohedváb-ného zboží. Nastává z hospodárnění práce, využití elektrické energie tkalcovny a zušlechťovacích oddělení na druhém konci města (bělidla). Žehlárna a šicí oddělení se stěhují z budovy tkalcovny na bělidla. Objevují se následky krise r. 1930, hledají se nové druhy, pracují se látky na střevíce, látky korsetové a j. Hledají se nové cesty k výrobě. Obrat k lepšímu nastává r. 1934. Kronika firmy zaznamenává tento rok opět ve znamení zisku. Jeden ze společníků firmy je vyslán jako volentér na studie obchodních poměrů ve Spojených státech a v Kanadě.

Všeobecný vzestup textilu zastihl firmu Regenhart a Raymann v plném rozběhu r. 1937. Kromě lněných přízí se zpracovávalo měsíčně 20—30.000 kg bavlněné příze. Zpracovávají se četné druhy přízí, ve velké míře i přízi efektních, do výrobků firmy se oblékají lázeňští hosté nejen Gräfenbergu (nyní Lázně Jeseník), ale celého světa. Umělecké výrobky ruční tkalcovny, často unikáty, pronikají do světa. Stolní prádlo se znaky, nápisy atd. zdobí místnosti diplomatů, světových hotelů.

Začátkem druhé světové války byla firma stále ve znamení rozkvětu. Přibýváním materiálových obtíží ubývá však počet druhů. Trváním války ubývala zahraniční odbytiště. Z předválečného velkého počtu běžících stavů klesla výroba na stavy necelého jednoho sálu. Přestávala výroba proslulého žakárového zboží, jemný lněný materiál ustupoval hrubé lněné přízi a přízi buničinové. Z druhů vyráběly se pouze vojenské látky, hrubá plátna, pracovní obleky, nemocniční pláště. Pracovalo se 60 hodin týdně na dvě směny a přebytečné síly byly nuceně přiděleny do budov tkalcovny nastě-

RUDOLF ZÁLEŠÁK

BUKOVICE č. 161 - OKRES JESENÍK

hovaným podnikům kovoprůmyslu: firma Krusche, Nisa a AEG, Berlín.

Revoluce zastihla textilní výrobu na velmi nízkém stavu. Ze žakárových stavů, jichž výrobky proslavily jesenický textil, bylo v běhu nejvýše 6 úzkých stavů, na nichž se pracovaly poměrně jednoduché ručníky. Tak na příklad z více než 30 zaměstnanců kreslírny zbyli jednotlivci, kteří nebyli ve svém oboru plně zaměstnáni. Celkem bylo v podniku pouze několik Čechů. Němci neměli zájem na tom, aby nově příšlým českým odborníkům usnadnili budovatelskou práci, naopak, působili značné obtíže a postarali se již před revolucí, aby mnohá cenná součástka byla nezvěstnou. To pak ztěžovalo práci technikům, z nichž jednotlivci věnovali celé neděle, aby dali stroje a zařízení do pořádku.

Od 6. června 1945 bylo znění firmy: Regenhart a Raymann, pod národní správou, Frývaldov. Znárodnění nastalo podle § 12 presidenta republiky ze 24. X. 1945 a k 1. lednu 1946 zřízen podnik „Tkalcovny a úpravny jemného lnu, národní podnik ve Frývaldově“ (později v Jeseníku).

Textil Jesenicka je převážně exportní. — Ihned po osvobození, jakmile byl umožněn poštovní styk se zahraničím, navazovala národní správa firmy RaR spojení s předválečnými zástupci, ověřovala si jejich činnost za války a snažila se uskutečnit první obchody. První objednávky ze zahraničí, jmenovitě ze Švýcarska, Švédska a Dánska, došly již v září a listopadu 1945. V prosinci téhož roku byl sjednán veliký obchod s dobrým předválečným zákazníkem USA a začátkem roku 1946 již došlo k prvním dodávkám. Styk se stával stále rozsáhlejším úměrně tomu, jak se zlepšovaly poměry v letecké dopravě poštou. Již v roce 1945 docházely četné dopisy zájemců ze zámoří a v prvních měsících 1946 bylo obnoveno spojení s několika starými zástupci v zámoří. Docházely další objednávky ze zmíněných již zemí, ke kterým se připojily další: Norsko, Holandsko, Anglie, Itálie, Ecuador, v druhé polovině r. 1946 pak Brazílie, Uruguay,

Kanada, Jižní Afrika, Francie, Tunís, Palestina, Egypt a poptávky po našem zboží a po zastoupení naší firmy přicházely téměř ze všech zemí. V současné době má národní podnik Tkalcovny a úpravny jemného lnu zástupce téměř ve všech státech světa a dodávky jeho zboží se rozšířily na Austrálii, Peru, Venezuelu. Je snaha, aby výrobky firmy pronikly i do nejvzdálenějších zemí. Od doby osvobození odvedla firma Národní bance československé hezkou řádku milionů na devisách a exportní plán splnila procentuálně nejlépe ze všech čtyř znárodněných lnářských podniků.

Ve vývozu si též velmi čile vede fa Josef Adensamer a spol., tkalcovna hedvábného zboží, pod národní správou, v Cukmantlu. Dováží do států: USA, Anglie, Irsko, Belgie, Holandsko, Dánsko, Švédsko, Norsko, Palestina, Argentina, Kanada, Alžír, Uruguay a Brazílie.

Obyvatelé Jesenicka netuší ani, kolik lidí na světě spatří textilní výrobky zdejšího kraje. Občané města Jeseníku si při pohledu na dva kouřící komíny textilního národního podniku neuvědomují, že na chod podniku je bezprostředně vázána více než jedna čtvrtina obyvatelů města (zaměstnanci a rodinní příslušníci) a že existence dalšího velkého počtu občanů je umožněna právě existencí textilního průmyslu v místě.

Cizina požaduje stále dokonalejší výrobky. Textil početně téměř nahradil odsunuté zaměstnance německé národnosti, snaží se též nahradit specialisty, které vychovává přeškolením dospělých a zapracováváním mládeže. Vznikem t. zv. podnikových škol, nyní Základních odborných škol s právem veřejnosti, nastává prohloubená odborná výchova. Od r. 1946 jsou na Jesenicku dvě Základní odborné školy textilní: v Cukmantlu, kde se začínalo s 18 žáky a v Jeseníku, kde nastoupilo 5. IX. 1946 celkem 150 žáků. Výsledky odborné výchovy zhodnotí příští léta. Po stránce mravní výchovy vykonaly velké dílo internáty, později nazývané Domovy mladých.

ZIMA V OKOLÍ JESENÍKU

Získáním moderně vybavené přádelny lnu ve Vrbně dostává se našemu lnářství velká posila a jsou předpoklady pro nejlepší budoucnost textilu našeho kraje, který po přechodných opatřeních dočká se toho, aby se mohl oblékat do výrobků, zhotovených svými spoluobčany. Urychlení této radostné budoucnosti mohou nám způsobit i naši

zemědělci rozšířením pěstování lnu, jediné naší textilní průmyslové rostliny.

Vyspělý náš textilní průmysl a požadavky našeho obyvatelstva a zejména zákazníků v cizině vyžadují přírůstek dalších schopných spolupracovníků a v tomto duchu ponese se i příští nábor mladistvých do našeho průmyslu vláknin.

Obchod smíšeným zbožím

FR. JANEČEK

ZIGHARTICE číslo 135

ŽULOVÁ, NEJMENŠÍ MĚSTO V ČSR

Jar. Novák

Když na lokální trati Dolní Lipová—Javorník sjedete s hor do údolí, zastaví se vláček na nádraží města Žulové, dřívějšího to Frýdberku.

Při pohledu z okna vagonu jsi zklamán. To že jest město? Vždyť vidíš jen pár domků a na kopečku divný — pradičný kostel. Okrouhlá věž hradu (dole kdysi snad byla hladomorna) nese nastavenou kostelní věž s hodinami a k věži je přistavěna chrámová loď. Všimneš si typického ostrohu, omývaného říčkou a při pozorném prohlížení zahlédneš i zachovalé trojí hradby a valy.

Žulová jest místo historické.

Patří k nejstarším osídleným místům tohoto kraje. Kniže Břetislav I. (1034—55) válčil s Poláky a postavil na ochranu hranic věncem pohraničních hradů od Hradce Králové až ke Kladsku. Pravděpodobně byl žulovský hrad jedním z nich. V jeho podhradí vznikla vesnice, která časem vzrostla v město. Roku 1241 byla Žulová rozbořena Mongoly po vítězné bitvě u Lehnice. Nově zbudovaný hrad rozbořili Tataři a roku 1305 jej postavil rytíř Jan Wüstenhube. Podle písemného záznamu byli majiteli hradu roku 1337 loupežní rytíři bratři Hynek a Václav Haug-

witzové. Zmocnili se sousedního hradu Kaltštejna u Černé Vody a odtud ovládali celý kraj a přepadali i statky a sídla vratislavských biskupů. Dne 26. července 1358 koupil hrad s tehdejšími frýdberskými panstvím od bratří Haugwitzů za 3100 kop pražských grošů biskup Přeclav z Pogarellu. Získal tak 10 bohatých vesnic a zbavil se zároveň i loupežných nájezdů.

Husitská vojska Táboritů rozbořila pak roku 1428 hrad. Více než sto let byl hrad v rozvalinách, až r. 1582 jej vystavěl biskup Gerstmann, jak dodnes hlásá kamenná deska, zazděná v hradní věži.

Roku 1639 a 1642 byl hrad dobyt Švédy a přitom poškozen. Při velkém požáru města dne 8. května 1657 shořel i hrad a nebyl už potom obnoven. Hrad zpustl a na jeho věži vyrostl mohutný strom. Na městské pečeti věž se stromem na cimbuří upomíná na staré časy. Zbytek hradu byl určen jako polepšovna pro kleriky a potom byl z něj upraven pivovar.

Roku 1809 postavili si Frýdberští ze zbytků hradu kostel, z jehož nádvoří zařídili hřbitov a valy jsou osázeny ovocným stromovím.

Bohaté jsou osudy malého města. Četné boje, sedm let moru, 5 hladových let, požáry a záplavy decimovaly obyvatele této obce. Teprve od roku 1801 dostala Žulová vlastní školu a 1. prosince tohoto roku bylo vyučování přeloženo ze Skorošic do Žulové. Žulová vzrostla z kamení a z mozolů kameníků.

Ne náhodně byl Frýdberk překřtěn na Žulovou. Jest středem kamenického průmyslu a jeho okolí jest zvláště hlubinnými vyvřelinami žulovými. V četných lomech bylo zaměstnáno asi 3000 dělníků z Frýdberku a okolí i kameníků z celé Evropy. Lámali žulu na stavbu mostů, tunelů, přehrad, mo-

POKRYVAČ

KONOPÁČ JOSEF

ZIGHARTICE č. 2

provádí

odborně novostavby a opravy

Pekařství

ANNA BEYERLOVÁ

ŽULOVÁ

ZULOVA

umentálních staveb a vyráběli pomníky a přepychové krby anglickým a americkým bohatcům.

Z tvrdé žuly a mozolů vznikly přepychové vily podnikatelů, vyrostly velké obchody a hotely. Na obvodu města jsou rozsety nové, úhledné vilky.

Celkový pohled na Žulovou a okolí jest až skutečně romantický. Při pohledu od kamenické školy máš Žulovou u nohou. Ve středu nám známý kostel, ostroh omývají dvě říčky, Vidnavka se Šlepnou.

Mimo náměstí ani dva domy nestojí v jedné rovině, ale jako by byly postaveny na vzdutých vlnách rozbouřeného moře. Domky, volně stojící, vykukují se zeleně stromů a zahrad. Městu vévodí dvoupátrová budova obecné a měšťanské školy na Školním vrchu.

Nad Žulovou ční žulová homole Boží hory, která je v bocích nahlodána četnými lomy, ověncena lesem a nese na temeni daleko viditelný kostelík. Od-

ZULOVA A OKOLÍ SLOUŽÍ

Miroslav Matušů

mistr kominický pro obvod č. 3

ZULOVA - TELEFON C. 43

BOŽÍ HORA U ŽULOVÉ

tud vidíš hluboko do polské roviny k severu. Na jiné strany se do nedozírna vlní nespočetné hřebety hor. Za slunného dne oslňuje obrovské zrcadlo otmuchovské přehrady a zřetelně vidíš města Otmuchov a Nisu.

Obzor Žulové jest obepjat věncem blízkých hor a dokola lesy.

Karel HOFMANN - DVOŘSKÝ

ODĚVNÍ DŮM

Žulová, Telefon čís. 15

Vděčný jest výlet k vodopádům říčky Slepě. Městečko opustíš soutěskou, která byla od věků říčkou vyhlodána v tvrdé žule. Lid nazval tuto bizarní skálu Princovými balvany. Jdeš údolím proti proudu říčky loukami a lesem přes osadu Nýznerov až tě zaujme neumdlévající hukot padající řeky. Podíváš se na řící se proud shora a neodoláš, abys po strmých schůdkách nesestoupil i dolů. Za ohlušujícího hukotu padá voda dolů a tvoří vír, jakoby se v obrovském kotli klokotem vařila voda. Kolik nezužité energie!

Žulová jest krásná a svou polohou bude lákat letní hosty. Pro ně, pro letní rekreaci má náročnou plovárnu, pro ně jsou zařízeny hotely a hostince s pohodlnými pokoji.

Žulová znovu ožívá. Z lomů se ozývá pracovní ruch, záruka hospodářského života města. Školy jsou plny dětí, neboť nové obyvatelstvo kraje jsou mladí lidé. Připravuje se otevření kamenické školy, aby kamenický dorost měl možnost odborného školení.

Navštivte toto město. V létě vám poslouží jako místo pohodlné a levné rekreace, v zimě dává možnost lyžování.

u fy

F. ROMÁREK

PRÁDLO
LÁTKY
KONFEKCE
ZÁCLONY
A KOBERCE

ŽULOVÁ

LÉKÁRNA U SV. VÁCLAVA

národní správce

Ph. Mr. VLAD. KARKOŠKA

V ŽULOVÉ

PEKAŘSTVÍ

JOSEF CHOVANEC

ČERNÁ VODA č. 204

Chutný domácí chléb, jemné bílé pečivo

OKRES JESENICKÝ VE STATISTICKÝCH ČÍSLECH

A. Hradil, okresní statistik

O významu statistické služby není třeba mnoho psát, každý občan jej jistě plně chápe, zvláště nyní, kdy celý národ je zapojen do dvouletého budovatelského plánu a kdy se všichni připravujeme na velké budovatelské dílo pětiletky.

Nezbytným podkladem pro plánování ve všech oborech lidského podnikání jsou statistická data, která obstarává státní úřad statistický v Praze. Všechna statistická šetření, zvláště v pohraničních okresech, byla po německé okupaci značně ztížena tím, že téměř všechny statistické záznamy byly Němci zničeny. V mnohých obcích není katastrálních map ani dat z minulých statistických šetření, abychom je mohli srovnávat s nynějšími. Dále nedostatek českých lidí v některých obcích má velký vliv na potíže při získávání statistických dat, zvláště v oboru zemědělském.

I přes všechny překážky a nedostatky podařilo se však zachytit ve statistických číslech některé úseky hospodářského života v okrese jesenickém a shrnout je do níže uvedených tabulek.

Podmínkou pro úspěch všech statistických šetření je, aby všichni, kteří do zpravodajské služby jsou zapojeni (průmyslové závody, zemědělci, živnostníci, řemeslníci a j.), uváděli vždy data pravdivá a bezpodmínečně dodržovali předepsané lhůty. Jen správná statistika nám může ukázat správný obraz celého našeho života.

PEKAŘSTVÍ

LADISLAV ĚČEK

ZIGHARTICE č. 91 — okres Jeseník

Návštěvníkům Jesenicka

doporučujeme

ŘEZNICTVÍ
a UZENÁŘSTVÍ

Jana Labaj

ZIGHARTICE — TELEFON č. 59

Přítomné obyvatelstvo v okrese jesenickém
(Statistické informace č. 1, řada II.)

Tab. 1.

Výměra okresu v km ²	Počet soudních okresů	Počet obcí	Přítomné obyvatelstvo podle stavu ke dni 22. května 1947			
			roku 1930	roku 1947	na 1 km ² při- padá roku 1947	Na okrese je dosud Němců
736	4	40	71.717	36.357	49	4.200

Tab. 2.

Přehled o stavu zemědělství v okrese r. 1938—1947

Rok	Plochy kultur:										Poznámka
	Orná půda	Lesy trvalé	Pastviny	Zahrady, ovocné sady a ov. školky	Prut- níky	Zeměděl. půda (úhrn sloupců 1—5)	Lesní půda	Neplodná půda a zastavěná plocha	Ryb- níky	Celková výměra (sl. 1—5, 7—9)	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	
1938	26.902	1.822	1.302	973	7	31.006	38.076	3.468	58	72.608	Zprávy stát. úř. statistického v Praze, řada F, čís. 11—15. Podle předběž. výsledků ze sčítání ploch kultur V. 1947.
1946	26.104	1.669	1.763	952	11	30.499	37.373	2.954	47	70.873	
1947	24.778	2.225	2.177	1.040	3	30.223	38.393	3.768	34	72.418	

Tab. 3.

Ovocné stromové a keře, stav r. 1946

Jabloně kusů	Hrušky kusů	Třešně kusů	Višně kusů	Švestky kusů	Slívy kusů	Ryngle kusů	Meruňky kusů	Broskve kusů	Vlašské ořechy kusů
67.662	21.563	12.312	1.826	34.573	4.312	380	103	129	3.182

Rybízu a angreštu 22.849 kusů, malin 972 m².

Tab. 4.

Stav hospodářského zvířectva v r. 1938—47

Rok	Hospodářské zvířectvo podle statistického sčítání						
	Hovězí dobytek		Prasata		Koně	Kozy	Ovce
	Celkem	Z toho dojnic	Celkem	Z toho prasníc	Celkem	Celkem	Celkem
31. XII. 1938	24.870	13.982	17.214	1.019	2.078	11.470	101
31. XII. 1945	21.089	11.592	5.944	827	2.387	8.898	317
1. VII. 1946	21.743	11.402	7.122	1.039	2.524	8.007	695
31. XII. 1947	15.413	8.965	12.107	970	2.733	4.414	512

Tab. 5.

Drůbež a drobné zvířectvo

Rok	Slepice	Husy	Kachny	Liliputky	Krůty a perličky	Včelstva
31. XII. 1938	73.310	4.743	901	—	—	4.603
31. XII. 1945	45.426	4.407	819	796	325	2.969
1. VII. 1946	48.236	8.593	2.542	557	519	2.383
31. XII. 1947	49.960	4.134	2.219	383	1.110	2.509

LÁZNĚ DOLNÍ LIPOVÁ

V malebném údolí říčky Staříče, po obou jeho březích, rozkládá se Dolní Lipová, kterou ve světě proslavil originální léčbou sedlák a povozník Jan Schroth, který byl současníkem sedláka Priessnitzze, po němž nese jméno rovněž světoznámé sanatorium v Lázních Jeseníku nedaleko Dolní Lipové. Příroda celý tento kraj obdařila přímo hýčlivě svými krásami — malebné vrchy od úpatí až na nejvyšší místa, zalesněné smíšeným jehličnatým a listnatým porostem, střídají se s překrásnými údolími, s nádhernými lučnými koberci, protkanými potůčky a bystřinami plnými pstruhů, v rozsáhlých lesích prohání se množství různé zvěře od divokých šelmovitých lišek až po majestátní paroháče, jeleny — vše to v tak harmonickém celku, že člověk neví, která roční doba je tu krásnější a velebnější. A štědrá ruka stvořitele nejen že bohatě rozdávala tyto přírodní krásy, nýbrž dala vyniknouti v tomto prostředí několika bystrým duchům lidským. Jak výše uvedeno, jedním z nich byl Jan Schroth, který se narodil v roce 1798 v České Vsi a když jeho matka ovdověla a znovu se provdala za sedláka Grögra v Dolní Lipové, přestěhoval se s ní do Dolní Lipové a když dorostl, věnoval se povoznictví a sedlačení. Jak pověst praví, utrpěl při svém povolání úraz, byl kopnut koněm, a při formančení musel sedět na voze. Při jedné ze svých jízd potkal prý mnicha a ten mu vytýkal, že sedí na voze a zatěžuje koně při jízdě do kopce. Když mu Schroth ukázal nemocnou nohu, poradil mu mnich, aby ji koupal ve studené vodě a dával zábaly. Noha do několika týdnů po těchto zákrocích se mu zahojila, a to prý přivedlo Schrotha na myšlenku pozdější léčebné metody.

Zdá se, že je možný ještě jiný výklad vzniku osvědčené léčby. V blízké vesnici Horní Lipové na štítě malého záměčku je možno čísti, že už v r. 1569 tam chodívali „Tur- und Kurgäste“. Než tuto otázku ponecháme historikům a vraťme se k Schrothově léčbě.

ARMATURKA

KOSLEZSKA

LÁZNĚ DOLNÍ LIPOVÁ

Jan Schroth se sám na sobě přesvědčil, že obklady ze studené vody působily velmi blahodárně na hojení ran. Pozorováním nemocného dobytka přišel k tomu, že příroda u nemocného organismu si napořád máhá vhodným jídlem a pitím. Zpozoroval totiž, že po dobu nemoci zvířata odmítají potravu a toto pozorování aplikoval dříve na sebe a pak i na nemocné sousedy. A tak se stal vyhlédávaným rádcem nemocných. Své pacienty živil z počátku jen chlebem a vodou a balil celé do studených obkladů. Když viděl, že lidé, kterým se z počátku velmi dobře dařilo, po několika dnech takového léčení chřadnou, raději jim ubývá sil, nedal se počátečními neúspěchy odradit, přemýšlel, jak by nemocným dodal nové síly a pomohla mu náhoda. Na svých cestách okusil kořalku — alkohol — pochopil, že to může být prostředek, který nejen po požití dodává nových sil, nýbrž, že i působením na mozek pomáhá pacientovi přenášet se lehčeji přes kritická údobí nemoci. Později, když poznal víno, kombinoval svoji léčbu s pitím vína a místo chleba zavedl bílé pečivo — housky, a v podstatě tato metoda trvá do dneška.

Již v r. 1838 lze se v kronice dočísti, že Schroth měl ve svém léčení 17 pacientů a těchto rok od roku přibývalo. Rovněž svoji metodu dále zdokonaloval, vyzpovídal, že největším zatížením při trávení jsou některé soli a vyloučil tedy ze stravy pro nemocné úplně kuchyňskou sůl. Rovněž zavedl střídání t. zv. suchých a pitných dnů. V určité dny nechával svoje pacienty žíznit, příští den nato zaplavoval organismus přebytkem tekutiny. Jak přibývalo pacientů a pověst úspěchu této léčby se šířila, přibývalo i různých nevraživostí a udání na Schrotha úřadům, že fušuje do medicíny. Tyto stížnosti byly předmětem jednání až u císařského dvora, usilovalo se o to, aby léčba jako škodlivá byla zakázána. Poněvadž se podařilo Schrothovi vyléčit jednoho člena tehdy panujícího rodu (arcivévodu Petra z Olomouce, synovce císaře Františka Josefa), bylo na jeho zákrok povoleno Schrothovi v léčbě pokračovat, bylo mu však přikázáno, že svoji léčbu musí provozovat pod dozorem lékaře. A tak vlastně tato původní laická metoda se dostala do oficiální medicíny, byla zachována a postupem doby zdokonalena. V původní léčbě

MORAVSKOSLEZSKÁ ARMATURKA

národní podnik

ZÁVOD DOLNÍ LIPOVÁ — TELEFON 17

VYRÁBÍ:

parní, plynovodní

a vodovodní

armatury

z mosazi

a červené litiny

LAZENSKÁ BUDOVA V DOLNÍ LIPOVÉ

Jana Schrotha pokračoval jeho syn Emanuel a poněvadž úřady nařídily provádět léčbu pod lékařským dozorem a syn Emanuela Schrotha neměl zájem na studiu medicíny, podporoval ve studiích svého synovce Karla Schrotha, a když tento studia dokončil, převzal lékařské vedení tehdy již známých ústavů asi r. 1886. Jeho syn, rovněž Karel Schroth, vystudoval medicínu, pokračoval v této metodě a převedl ji na nynější formu.

Hlavní zásadou Schrothovy léčebné metody jest nejen zbavit organismus škodlivin, vyvolávajících nemoc, nýbrž vyprovokovat v lidském těle všechny obranné síly, které jsou nemocí potlačeny, a to způ-

OTA KAREN

PARNÍ PILA

HORNÍ LIPOVÁ — Telefon číslo 16

RESTAURACE „POD ŠERÁKEM“

ŘEZNICTVÍ A UZENÁŘSTVÍ

FRANTIŠEK NÁHLÍK

HORNÍ LIPOVÁ - TELEFON 24

okres Jeseník

sobem přirozeným. Více jak po staletém pozorování a prováděném léčení jest nutno doznati, že tato metoda se svého úkolu zhostila dobře, což potvrzují i v nejnovější době zkušenosti, získané v koncentračních táborech z poslední války.

Lidé, kteří toto peklo přečkali a byli vytrženi z normálního svého života a trpěli na příklad vysokým krevním tlakem na podkladě kornatění cév, byli po návratu domů zdravější a jejich krevní tlak se podstatně snížil.

Uvážíme-li, jak hlubokým zásahem do veškerého dění v organismu probíhajícího jsou periodicky se střídající dny postní — suché, se dny pitnými a jednostranná strava uhlohydrátová bez jakýchkoliv tuků, bílkovin, vitaminů a solí, několik týdnů trvající, nedivíme se, že se na Dolní Lipovou obraceli pacienti s různými, někdy i protichůdnými druhy nemocí.

Dnešní stav léčebných indikací v Dolní Lipové je tento: dna, chronické choroby kožní (ekzémy všeho druhu, psoriasis, dermatitidy), poruchy výměny látkové a výživy, chronické záněty ledvin, poruchy trávení, vředy bérkové, furunculosa, hypertenze, alergické stavy, zastaralé otravy těžkými kovy, jodem a rtutí, úporné neuralgie, otylost.

Ubytování: v budovách sanatoria a v četných vilách a pensionech.

GRAFICKÝ UMĚLECKÝ ATELIER

ČEK

GRAFIK VILÉM KRMNÍČEK

JESENÍK - BUKOVICE 250

MYSLIVOST NA JESENICKU

A. Voznica

Vysoké hřebeny Jeseníků svažující se do rovin u Vidnavy, bohaté zalesnění okresu, zvláštní podmínky klimatické, značný počet myslivců z povoveckého spolku a dostatek mysliveckých chat ovlivňují stav naší myslivosti i v překrásném zákoutí severního Slezska. Nežli pozveme naše hosty z řad myslivců, musíme stručně říci, co tu vlastně chováme a lovíme.

Podle odstřelových plánů z roku 1947 bylo určeno k odstřelu 129 kusů zvěře jelení, 1165 zvěře srnčí, 6 muflonů a 10 tetřevů. Zajíců bylo uloveno 1150, divokých králíků 150, lišek 380 a různých dravců 250. Kamzíci, jako myslivecká zvláštnost v oblasti Praděda, jsou celoročně hájeni. Mufloni ve Skorošicích jsou jediným chovným místem ve střední Evropě. Koroptve a bažanti jsou též hájeni a jejich stav, jako všude jinde, není uspokojivý. Zvěř musí být v zimě přikrmována, neboť časté návaly sněhu zabraňují přístupu k paši.

V okrese svým významem převažuje zvěř královská — jelení. Tito jsou ve zvěřině střední síly, ale

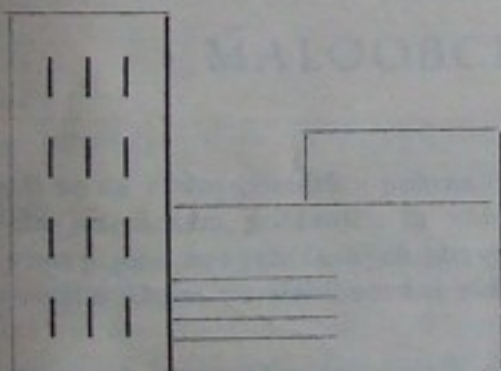
zato kapitální v paroží. Je to chloubka okresu a je to významný přitažlivý činitel pro pravé myslivce.

Myslivci si také pro dokonalý provoz myslivosti zajistili lovecké chaty ve většině revírů. Stejně tak bylo pamatováno na dobře vybavené střeľnice v Jeseníku a v Javorníku, kde každý se může cvičit v lovecké střeľbě, nehledě k pořádání střeľeckých závodů.

Obecní honitby jsou vesměs pronajaty povětšinou místním loveckým společnostem, aby se mohly myslivecky využít všichni pracující lidé měst i venkova v duchu moderních zásad o lidové myslivosti. Je to veliký pokrok a je to také veliká záruka, že myslivost bude dobře prospívat, že se bude zvěř dosazovat a že všichni se budou radostně podílet na tomto důležitém národohospodářském úseku státu. I státní lesy jsou pronajímány pracujícím lidem, aby navždy byly odstraněny výsady „vyvolených“.

Zveme srdečně milé hosty z řad pracujících myslivců, kteří k nám přijedou hledat zdraví, nervy a osvěžení, mezi nás, aby užili nepřeberných krás Jeseníků a aby si svou trofej zasloužili. Lovu zdar!

JESENÍKY V ZIMĚ

PODNIKATELSTVÍ STAVEB

Arch. Štěpán Jománek

STAVEBNÍ KANCELÁR

ČUKMANTL číslo 295

Telefon čís. 79

Národní správa

RUDOLF FRIEDL SYN

průmysl pro zužitkování

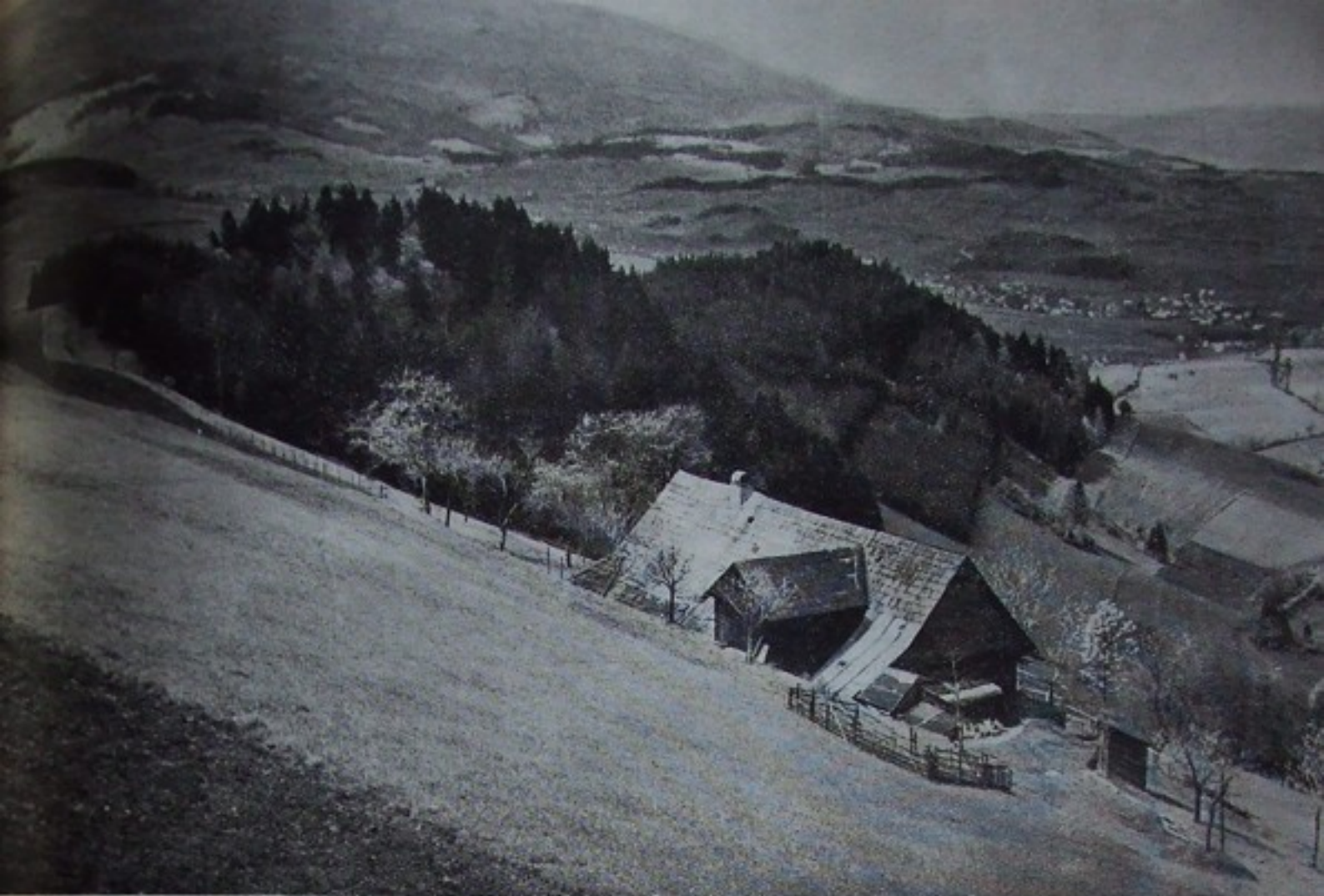
ovoce a výrobu jemných

likérů

CUKMANTL - SLEZSKO

Telefon číslo 41

JARO NA JESENICKU

MALOOBCHOD NA JESENICKU

R. Lipina

Díváme-li se na vývoj poměrů v pohraničí, zvláště v našem jesenickém pohraničí, tu vidíme, jak všechny vrstvy jeho nových českých obyvatel pracují s největším úsilím na stabilisování všech záležitostí.

Toto úsilí všech obyvatel nutno ocenit obzvláště z té příčiny, že všichni noví osídlenci pracovali v novém, cizím prostředí, často daleko od svých domovů, v místech, kde se nikdo s nikým neznal, kde těmto osídlencům nic nepatřilo, kromě toho, co si přivezli ze svých domovů, protože přišli, aby naši republika zachránili a spravovali majetek, zkonfiskovaný dekretem presidenta republiky Němcům a jiným nepřátelům naší vlasti.

Nezapomeňme též na skutečnost, že obzvláště náš jesenický okres, který byl téměř ryze německý, začali na různých místech osidlovati a tam pracovati z počátku jen v malém počtu naši čeští a slovenští lidé, kteří ještě dlouhou dobu byli nuceni žít v tomto německém prostředí, plném nenávisti ke všemu českému.

A v tomto prostředí začali pracovati i naši soukromí maloobchodníci, aby se postarali o řádné zásobování obyvatel jesenického okresu, a to jak těch Čechů a Slováků, kteří uposlechli výzvy naší vlády a odešli ze svých domovů, aby osídlili naše pohraničí — tak i Němců, jichž zde bylo ještě asi 60.000!

Podmínky pro obchodní styk byly roku 1945 velmi obtížné. Železniční spojení přes Hlucholazy na Krnov do Opavy a Ostravy nebylo ještě dlouho obnoveno a také na druhou stranu této trati, to je přes Hanušovice do Šumperku nebo Olomouce, nebylo také možno jistou dobu jezdit, protože v některých místech v úseku Hanušovice—Jeseník byly zbořeny železniční mosty.

Naši obchodníci byli tedy nuceni v tomto cizím prostředí a za těchto okolností hledati možnost získání nákladních automobilů, jimiž pak dováželi potřebné zboží do svých obchodů.

Ze zásobování nevázlo, za to vděčíme jen těmto příčinlivým národním správcům obchodů, kteří přes to všechno, co jim stálo v cestě, se s úspěchem zhostili tohoto velikého úkolu.

Při návštěvě České Vsi

navštivte prvotřídní cukrárnu - kavárnu

JOSEF VYMĚTALÍK

Telefon číslo 277

A nebyly to jen obtíže po stránce dopravní. Vždyť nesmíme nikdy zapomenouti, že roku 1945 byli poraženi Němci, odvěký to nepřítel všeho českého. A tito Němci i po skončení války zákeřně přepadávali nové osídlence jesenického okresu, zvláště na silnicích, vedoucích hustými lesy, jichž na tomto okresu máme takové bohatství. Naši obchodníci byli nuceni při projíždění těchto lesních úseků být stále v pohotovosti, a to se zbraní v ruce!

Obchodníci se však nestarali pouze o zásobování svých zákazníků. Pečovali a stále pečují o povznesení života ve svých obcích, a to po stránce kulturní, tělovýchovné, pomáhali v kancelářích národních výborů při vyřizování agendy. Vždy byli také ochotni přispěti i svými tělesnými silami všude tam, kde toho bylo zapotřebí.

Nezavírali také nikdy své štědré dlaně nikomu a před nikým, kdo toho potřeboval, ať už to byl Čs. Červený kříž, Liga proti tuberkulóze, Česká sociální pomoc, hasiči, učňovské školy atd. atd.

A tak lze říci, že právě obchodníci, ačkoliv ještě nebyli samostatnými podnikateli a pracovali ve stálé nejistotě, budou-li jednou vlastníky toho, čeho jsou národními správci — že právě tito přispěli největší hřívnou k vybudování a zajištění klidného života našeho pohraničí.

Slezané jsou lidé skromní, kteří nestavějí na obdiv tu dřinu, se kterou jest spojena jejich každodenní práce. Přejí si však, aby jim za to vše byl poskytnut alespoň klid ke konání všech prací, kterých vyžaduje starost o zabezpečení jejich rodin a našeho národa!

VÝZNAM PRŮMYSLU KAMENE VE SLEZSKU

Ing. Kroupa

V severozápadním výběžku Slezska, na úpatí Jeseníků a nedaleko polských hranic v okrese jesenickém, jest kraj žuly a mramoru.

Před více než sto lety po domácku a později po živnostensku prováděné zpracování kamene se vyvinulo v rozsáhlý průmysl o 5000 zaměstnancích ve čtrnácti obcích.

Prvovýrobu zastupují lomy na žulu a mramor, zušlechtění kamene řezáním, broušením a leštěním se provádí v brusírnách kamene. Přirozeným zeměpisným střediskem slezského průmyslu kamene je okresní město Jeseník, známé široko daleko svými láznemi, zvanými dříve Gräfenberg — dnes Lázně Jeseník.

Hospodářský význam průmyslu kamene byl v tom, že z něj žila více než jedna pětina lidí z celého dřívějšího frývaldovského okresu a že z vývozu jeho výrobků byly opatřeny cenné devisy. Protože při dnešní racionalisaci veškeré průmyslové výroby byla některá odvětví likvidována a odstěhována

jinam, má zbývající průmysl tím větší důležitost pro osídlení slezského pohraničí.

Nemenší byla důležitost vývozu do Anglie, Holandska, Belgie a částečně i do zámoří. Nejvyšší hodnota vývozu činila roku 1930 45 milionů Kčs. Vývoz pomáhal také udržovat stálou zaměstnanost brusíren kamene přes zimní období, znamenající každoročně pro tyto závody sezónní stagnaci.

Dělníci v průmyslu kamene pocházejí ze všech končin republiky, včetně Slovenska. Kameníci jsou nejvíce z Českomoravské vysočiny. Ostatní dělnictvo bylo nutno vycvičit na místě. Potěšitelným zjevem jest, že se již hlásí do tohoto krásného zaměstnání i uční.

Vzpomeňte si jen na ta nejkrásnější díla historické Všeude byl použit kámen a zpracován v umělecké formy: hrady a paláce, chrámy, mosty, památníky atd. Díla z kamene přetrvala věky, neboť kámen jest trvanlivostí nejdokonalejší stavební hmotou. Ovšem, že výroba jest nákladná, i když jsou postupně nahrazovány všechny hrubé práce stroji.

MĚSTO ŽULOVA — V POZADÍ BOŽÍ HORA

Slezská žula jest výborným stavebním kamenem, používaným pro všechny stavby jak pozemní, ve formě schodů, obkladů i v hrubé formě pro zdivo a také stavby inženýrské: silniční, mostní, železniční (tunelové).

Zvláště třeba zdůraznit použití žuly pro výstavbu těžkých vozovek silničních, které doposud nebyly žádnou hmotou předstiženy. Bez žuly, jako stavebního materiálu, není možné si už dnes stavebnictví představit, neboť na stavební hmoty se kladou stále vyšší požadavky.

Slezská žula vzdoruje velmi dobře účinkům všech druhů kyselin a jest používána také v chemickém a těžkém průmyslu.

Slávu slezského průmyslu kamene založila žula ve formě zušlechtěné: broušené a leštěné.

Leštěný kámen se používá na památníky a náhrobky. V tomto odvětví bylo proto nutno sáhnout i k materiálům cizozemským, hlavně švédským syenitům. Pomocí pil a fréz na kámen je možno řezat kámen na desky pro obklady fasád i interiérů.

Zájezdní hostinec
zahradní restaurace
taneční parket

ALOIS PANÁK

ZIGHARTICE č. 149 - okres Jeseník

Obchod

smíšeným

zbožím

Pavel Vodák

obchodní dům

Ondřejovice č. 12

Dřevo

Uhlí

Koks

K okrasným účelům jest používáno několika druhů krásných slezských mramorů, k obkladům reprezentačních obchodních místností (banky) a důležitých státních budov (ministerstva) a mimo to k výrobě ušlechtilé keramiky (vázy, urny atd.).

Výpočet staveb, provedených ze slezských mramorů, byl by dlouhý. Ve střední, západní a jihovýchodní Evropě není hlavního města, ve kterém by slezská žula a mramor v jakékoliv formě nebyly ve větším rozsahu použity.

Chtěli bychom se také zmínit o posledních významných dílech, která pocházejí z Jesenicka: všem známý památník Rudé armády v Ostravě jest proveden až na sochařské reliéfy a sochy vesměs v kamenických dílnách na Jesenicku. Druhé památné dílo bylo provedeno pro památník u Zborova, který byl Němci zcela odstraněn.

Jest pochopitelné, že odsunem všech Němců, až na nepatrný zbytek, vznikl nedostatek dělníků v průmyslu kamene. Protože však byl tento průmysl na Jesenicku stejně předimenzován, není ani žádoucí, aby počet českého dělnictva dosáhl počtu dělnictva německého.

Před okupací bylo v okrese jesenickém asi 100 podniků se 120 lomy, z nichž asi čtvrtina byla provozována zemědělci. Podle toho byla také jejich technická úroveň. Za okupace a zčásti již před ní uvažovali Němci o soustředění rentabilních závodů v jednu větší společnost. Tento směr, po stránce národohospodářské značně odůvodněný, splňuje se po revoluci snahami po začlenění do národního podniku.

Zahraniční trh je nám dnes pro hospodářskou situaci států, vyčerpaných válkou, nedostupný, ne-

boť v první řadě jest třeba zejména v Holandsku a Anglii zlepšiti životní standard široké veřejnosti, než bude možno povolit dovoz našich výrobků z kamene.

Obtíže, které se zvýšenému náboru dělnictva z vnitrozemí staví v cestu, jsou hlavně v nedostatku vyhovujících bytů a také v nedostatku kameníků v celé republice. Jest proto úkolem sociální politiky, aby ve stavebnictví byla věnována výstavbě rodinných domků zvýšená péče a učiněny, jak se doposud již děje, výhody pro návrat kameníků a nábor dorostu. Možnosti pro školení dorostu zanechal na okrese jesenickém bývalý režim v míře dostatečné. Kamenická škola pro zpracování mramoru v Supíkovcích jest již zčásti likvidována, avšak druhá škola ve Frýdberku jest velmi dobře vybavena, nachází se ve středu žulové výrobní oblasti a při plánované výrobě a důležitosti kamenického oboru pro dvouletý i pětiletý plán lze očekávat značný příliv dorostu.

Poslední politické události dávají možnost rychlého znárodnění průmyslu kamene. Vleklé tempo znárodněvací v tomto oboru a boje zaměstnanců s bývalou národní správou byly hlavní příčiny neuspokojených poměrů v průmyslu kamene na okrese jesenickém.

Hlavní surovina pro zpracování kamene, to je žula i mramor, je v místě v nevyčerpatelném množství a výborné jakosti. Po stránce národohospodářské jest proto průmysl kamene odvětvím důležitým a jest zapotřebí zvýšeného zájmu úředních míst i naší veřejnosti, aby se stal chloubou našeho státu a důležitým vývozním předmětem.

SPORT A TĚLOVÝCHOVA NA JESENICKU

Výzva k národu obsadit pohraničí nalezla velkou odezvu i u sportovců, kteří odhodlaně a bez váhání se odebrali do pohraničí, a tak kdysi doména Něm-

ců se stala opět ryze českým krajem. Také Praděd, král Jeseníků, třímaje československou vlajku volal široko do krajů moravských a českých. Přišlo

mnoho lidí z různých míst a když poznali nezměrné krásy jesenického kraje, zůstali, založili své rodiny a stali se tak hranicáři připravenými chránit svou zem proti nepříteli vnitřnímu i vnějšímu.

První osídlenci - sportovci byli již tenkrát prochnuti zásadami nové demokratické republiky, které byly projevovány požadavkem sjednocení tělovýchovy. Ohlasem tohoto bylo ustavení NTV, ve kterém byla sdružena všechna sportovní odvětví — tělocvik prostý, atletika, lyžařství, sánkařství, kopaná, turistika, odbíjená, tenis atd. Slibné začátky narazily však na nepochopení jednotlivých ústředí, která sjednocovací činnosti nepřála a tak se stalo, že jednotlivé odbory, aby mohly vyvíjet úspěšnou propagační a tělovýchovnou činnost, se ustavily jako samostatné kluby a spolky.

Rozhodnutím sokolských příslušníků v NTV zahájil i Sokol svou činnost v plném rozsahu. Sokolská tradice a demokratické sokolské zřízení dokonale zvítězily. Sokolští příslušníci zaplnili tělocvičnu a počali s přípravami na XI. všesokolský slet. V té době — koncem roku 1945 a počátkem roku 1946 — byla tělocvična jediným místem, kde se scházeli a uplatňovali společné zájmy příslušníci všech stavů a všech politických směrů v opravdu přátelském duchu. A našemu „sportovnímu lidu“ to zřejmě vyhovovalo, neboť bez jakýchkoliv náborových akcí počet sokolských příslušníků soustavně rostl a v Jeseníku nedošlo k utvoření žádného jiného tělovýchovného spolku. Již z výsledku předšletových podniků bylo jasným, že Sokol v Jeseníku je jediným spolkem, který může ve svém rámci soustředit celou tělovýchovu. Síť sokolských jednot houstla, takže dnes ve více než polovině obcí na okrese Sokol pevně zakotvil a snaží se v rámci svých možností o rozkvět všech oborů tělesné výchovy.

Ruku v ruce se Sokolem zahájil svou činnost lyžařský klub, který výzvou k občanům jesenickým

ZIMA NA JESENICKU

— Hory Vás volají — blýle opojení — sdružil hned od počátku ve svých řadách 230 členů.

Oběti členstva a jeho cílevědomá práce se projeví příznivě jak na poli sportovním, tak i finančním.

Již v prvopočátcích uvědomil si klub své poslání, že musí svoji činnost usměrnit nejen po stránce tělesné výchovy a prohlubování mravní hodnoty mládeže, ale také přispět k řešení hospodářského života zdejšího chudého kraje, který jest převážně odkázán na cizinecký ruch.

Začínalo se suchými lyžařskými kursy, odbornými přednáškami, organisovanými výlety do okolí a jakmile přišel první sníh — to už nebylo rozdílu mezi mladým a starým — všichni se proháněli na lyžích po krásných stráních v bezprostředním okolí Jeseníku. Zvláště ta drobtina si vedla velmi slibně a věříme, že jednou bude svými lyžařskými výkony propagovat město Jeseník nejen u nás v republice, ale i za hranicemi.

Obchod

zbožím

smíšeným

Bohumír LEGERSKÝ

BILÝ POTOK číslo 17

Maturitou technické a organizační činnosti byly klubové závody, které se konaly v první lyžařské sezóně a přilákaly asi 200 závodníků.

Zima skončila, ale lyžařský klub pracoval neúnavně dále a postavil si nad osadou Štreitovou krásný cvičný můstek. Jesenická župa SLRČS se sídlem v Olomouci bedlivě sledovala činnost klubu a její uznání bylo projevem zadáním „Lyžařských přeborů jesenické župy SLRČS na rok 1947 a Oblastních přeborů sokolských“ do Jeseníku. Tentýž rok byl lyžařský klub pověřen pořádáním „Oblastních studentských lyžařských závodů“.

Velmi zdařilý průběh těchto závodů způsobil příznivý ohlas v celém lyžařském národě a vyznamenání bylo klubu uděleno tím, že Svaz lyžařů RČS v Praze pověřil LK Jeseník pořádáním celostátních lyžařských přeborů dorostu — Synáčkova memoriálu roku 1948.

To nutilo klub k další usilovné práci a přípravě — byla zbudována velmi pěkná sjezdová dráha v nejkrásnějším koutu — nad osadou Ficovou.

Nutno zdůraznit, že jak župní lyžařské závody roku 1947, tak i celostátní lyžařské přebory „Synáčkův memoriál“ splnily velmi účinně propagaci města Jeseníku i jeho okolí nejen účastí velkého počtu cizích závodníků a hostů, ale také tím, že tisíce vydaných uměleckých plakátů a brožur bylo rozesláno do všech míst naší republiky.

Programem lyžařského klubu jest vybudovati na severních svazích hřebene Jeseníku — Šerák — Červená hora sjezdové a slalomové dráhy, lanovky, lyžařské můstky a v okolí Bobrovníku zříditi kolonii pro ubytování, čímž by bylo zřízeno v Jeseníku středisko zimního sportu světového významu.

Lyžařský klub věří, že přízeň úřadů a veškerého občanstva bude mu i nadále zachována a tím umožněno brzké splnění pro Jesenicko tak důležitého programu.

ANTONÍN ZAČAL

obchod smíšeným zbožím

DOLNÍ LIPOVÁ čis. 194

♦ **Zájezdní** ♦
♦ **a ubytovací** ♦
♦ **hostinec** ♦
Doporučujeme
Andreje KOVAČE
ZIGHARTICE 256

Výbor lyžařského klubu, který při své práci měl především na mysli zvýšení cizineckého ruchu, přijal myšlenku zbudovati tenisový stadion, který by odpovídal významu lázeňského města Jeseníku.

Za tím účelem ustavili členové lyžařského klubu na počátku roku 1946 tenisový klub, který zahájil činnost na nově upraveném tenisovém dvorci v klášteře ursulinek. Toto opatření bylo zatímčím a k realizování plánu výstavby tenisového stadionu došlo ihned, jakmile MNV v Jeseníku pronajal pro tyto účely pozemek ve Smetanových sadech.

Na jaře roku 1947 stály již na místě tři prvotřídní dvorce systému „En-tout-cas“, které s ohledem na jakost, mezinárodní rozměry a položení v tak nádherném prostředí, mohou se právem řadit mezi nejkrásnější tenisové dvorce v republice, což bylo také potvrzeno mnohými cizími hosty-tenisty.

Byla to velmi perná práce, která byla zdolána jen nevšední usilovnou prací několika členů. Náklad přes Kčs 200.000,— byl zčásti uhrazen aktivní pokladnou lyžařského klubu.

Tenisový klub hodlá stadion rozšířiti o další dvorce, postaviti krásné šatny a uspořádati celé okolí tak, aby v tomto místě byl soustředěn nejen sportovní, ale i kulturní a společenský život Jeseníku v letních měsících.

Footballový klub SK Slavia zahájil svoji činnost roku 1945 za velmi těžkých podmínek. Jednak hřiště i šatny byly ve velmi zanedbaném stavu a také uvolňování hráčů registrovaných u vnitrozemských klubů bylo spojeno s finančními těžkostmi. Přesto však zásluhou několika obětavých jedinců bylo v činnosti slibně pokračováno a výsledek — prvenství SK Slavia ve III. třídě župy hanácké je toho důkazem.

Činnost SK Slavia přispěla značně ke vzájemnému bratrskému sblížení našich a polských sportovců

při několika oboustranných zájezdech, v nichž se stále pokračuje.

SK Slavia si slibuje hodně od sjednocení tělovýchovy a věří, že v jejím rámci se podaří uskutečnit to, co při roztržitém nebylo možným.

Odbíjená byla první z her, kterou na Jesenicku sportovní kluby a tělovýchovné spolky počaly pěstovat. Dosáhla z malých začátků poměrně dobré úrovně. Pro propagaci hry bylo uspořádáno několik turnajů.

Později bylo započato s košíkovou, která našla stoupence mezi žactvem gymnasia a v řadách Sokola v Jeseníku, který získal roku 1947 mistrovství Sokolské župy severomoravské.

Házená je pěstována hlavně ženskými složkami klubů a spolků.

Všechny uvedené hry se jistě mnohem více rozvinou a jejich úroveň se zvýší v rámci sjednocené tělovýchovy.

Na Jesenicku je značný počet podnikových a závodních sportovních klubů, které pěstují různé druhy sportu a her, a to jak rekreačně, tak i závodně.

V červenci roku 1947 ustavil se ve zdejším městě aeroklub, který započal svoji činnost výcvikem plachtařů na kluzáku.

Program tohoto klubu — vybudovati řádné letiště, zakoupiti další kluzáky, větroně a motorové stroje a stále vzrůstající zájem — zaručuje všestranný branný výcvik.

Také Junák vyvíjí v místě velmi slibnou činnost těch nejmenších, které učí poznávat a milovat přírodu. Jest pravidlem, že ten člověk, který miluje přírodu, nemůže býti špatným.

Jeseničtí kuželkáři se taktéž hlásí ke slovu. Jejich činností práce je velmi značná. Byla vybudována závodní kuželna, v níž bylo vybojováno několik

KOSTELÍK NA REJVIZU — Foto Helios

utkání vysoké úrovně. Vítězství kuželkářského odboru SK Slavia Jeseník v mistrovství Moravy je toho důkazem.

Vřhodně nakoupíte u firmy

JARA PLUHÁČEK

obchod smíšeným zbožím

materiál • uhlí • dřevo

SUPÍKOVICE - Tel. č. 20

Zásluhou několika jednotlivců bylo již v zimním období 1945/46 započato se zřizováním kluziště. V dalším zimním období 1946/47 utvořil se společným úsilím několika sportovců a členů místní tělocvičné jednoty Sokol hockeyový odbor, který se začal slibně vyvíjet a sehrál úspěšně několik zápasů. Udržování kluziště a osvětlení vyžádalo si mnoho úsilí a velkého finančního nákladu, takže v období 1947/48 převzalo kluziště do své správy město Jeseník. Bohužel, lední plocha nemohla být pro známou nepřízeň zimního počasí upravena tak, aby bylo možno zahájit provoz. Největší potíže činí při upravování lední plochy sníh, kterého ve zdejší horské městě máme vždy dostatek. Doufáme však, že v příštích letech bude příroda laskavější k přátelům tohoto zimního sportu. Ideálem všech bruslařů a hockeyistů v Jeseníku je zimní stadion.

Jeseník je tradičním střediskem lázeňského a turistického ruchu. Jeho hospodářský vývoj jest ve velké míře závislý na přílivu cizinců, ať již jsou to lázeňští hosté, nebo turisté. Důležitost cizineckého ruchu pro zdejší kraj byla již po první světové vál-

ce našimi turistickými pracovníky správně chápána a proto byl založen již tehdy Odbor klubu čs. turistů v býv. Frývaldově, který vykazoval velmi pěknou činnost. Přesto, že zde byla v německém prostředí nepatrná česká menšina, měl tehdy odbor až 140 členů, většinou čilých a obětavých pracovníků a spravoval vlastní turistickou noclehárnu s vlastním zařízením. Okupací byla samozřejmě činnost odboru přerušena a archiv a zařízení noclehárny ztraceny.

Na podzim 1945 byl Odbor klubu českých turistů v Jeseníku znovu založen a na jaře 1946 schválen. Bylo třeba začít od počátku. Přesto, že se přihlásilo do odboru poměrně málo členů, našlo se přece několik nadšených turistů, kteří se přes veškeré překážky ujali práce, která byla nemalá, ježto bylo třeba, jak již uvedeno, začít od počátku. Největší potíže byly s přeznačkováním turistických cest. Německé značky a orientační tabulky musely být odstraněny a nahrazeny novými. Přes zimu 1945/46 byly vypracovány plány nového značkování a na jaře 1946 bylo přikročeno k jeho provedení. Přes nedostatek materiálu a pracovních sil bylo roku

ZDRAVÉ BYDLENÍ **ZDRAVÝ NÁROD**

CESTA ÚSPĚCHU

STAVEBNÍ ZÁVODY

TVORBA

ZAPS. SPOL. S RUČ. OBMEZENÝM
PRAHA II. VÁCLAVSKÉ N. 17. TEL. 247-85
POBOČNÝ ZÁVOD CUKMANTL VE SLEZ.

DILA A STAVITELSTVÍ

ZULOVA — V POZADÍ SKOROSICE

1946 vyznačeno asi 60 km turistických cest a umístěno 50 orientačních tabulek.

Roku 1947 bylo vyznačeno 68 km turistických cest a obnoveno 14 km. Umístěno 12 směrovek a 2 velké orientační tabule, před nádražím a na náměstí v Jeseníku.

Turistická noclehárna, zřízená v internátě státního reálného gymnasia v Jeseníku, byla roku 1947 doplněna zařízením a má dnes 14 postelí pro hochy a muže v pěti pokojích a 17 postelí pro dívky a ženy v pěti pokojích, kromě 3 postelí nouzových.

V blízkém okolí Jeseníku zbývá označiti ještě asi 30 km cest, což bude provedeno v tomto roce. Kromě toho bude letos třeba vyznačiti také turistické cesty na Javornicku a na Vidnavsku. Plány pro toto značkování jsou připraveny.

Odbor nepodnikal v minulých letech hromadných výletů, ježto volných dnů, t. j. nedělí a svátků bylo využito k značkování. Jakmile bude značkování na celém Jeseníku provedeno, bude přikročeno také k pořádání hromadných vycházek.

Ačkoliv jest klub turistů v první řadě organizací pracovní a hospodářskou, očekává od sjednocení tělovýchovy také zvýšení turistiky a bude se proto

všemožně snažiti, aby na tomto poli splnil všechny úkoly, které jej očekávají.

V letních měsících roku 1945 nově utvořený myslivecký spolek v Jeseníku vzal na sebe i úkol zajistiti si veškeré rybní vody na okrese a stal se tak národním správcem těchto vod. Rybářská sekce tohoto spolku se však v listopadu téhož roku osamostatnila jakožto okresní rybářský spolek.

Nový spolek však narazil na nepředvídanou překážku, neboť se zjistilo, že vlastníkem rybářských práv nad velikou většinou vod na okrese je Komorní ředitelství arcibiskupských statků v Javorníku a tento majitel se přihlásil o svá práva. Nový rybářský spolek se ihned spojil s vlastníkem rybářských práv, ale veškerá jednání ztroskotala. Na zbytku vod, které nepatřily Komornímu ředitelství, nemělo smyslu hospodařiti, neboť to byly jen malé úseky na Javornicku a Vidnavsku.

Tak byly vody na okrese dva roky bez hospodáře. Byly vystaveny na pospas pytlákům a o zarybnování bylo velmi špatně postaráno. Několik jedinců spolku se však staralo aspoň o to, aby rybářský svět o nich věděl a pomáhal jim v jejich těžké situaci.

Výroba sodové vody
a limonád

JAN HŘÍBEK

CUKMANTL VE SLEZSKU - tel. 23

Konečně v letních měsících 1947 došlo k dohodě na Komorním ředitelství zásluhou okresního mysliveckého spolku v Jeseníku. Tehdy se dohodli i zastupci rybářství s myslivci, že se spolu spojí.

Teprve teď nastala pro rybáře doba usilovné práce. Pstruží liheň, která po dva roky ležela ladem, byla rybářům bezplatně propůjčena majitelem, t. j. Tkalcovnou jemného lnu v Jeseníku. U líhně však nebylo žádného pomocného zařízení pro mateční

pstruhy ani stanice pro výtěr. Proto se budovalo vše prozatímně. Rybáři za nemožných podmínek uvedli přes všechny překážky liheň do provozu, nachytali a uměle vytřeli 1200 kusů pstruhů. Věnovali pro zvelebení rybářství se vzácnou ochotou přes 600 pracovních hodin a tak dokázali, že to myslí s rybářským hospodářstvím doopravdy.

Nová překážka se však postavila v cestu rybářským nadšencům. Nemohli se dovolati na Komor-

Hotel

DĚLNICKÝ DŮM *slouží Vašemu pohodlí!*

● Středisko sportovců, turistů a rekreantů ●

V C U K M A N T L U

Restauratér Sadilek Miroslav - Tel. 30

Je zde pro Vás připraveno:

16 pokojů, terasová zahrada s krytým hudebním pavilonem, slunná zahrada s protékající horskou říčkou a výhledem do lesa, kavárna, restaurace s výbornou českou kuchyní, garáže, benzinové čerpadlo.

JEZÍRKO NA REJVIZU — Foto Helios

ním ředitelství toho, aby byla podepsána nájemní smlouva. Komorní ředitelství termíny stále oddalovalo a zase se našlo plno výmluv, že rybářské revíry byly dávány jako deputát lesnímu personálu a někteří páni lesmistři se nechtěli vzdát těchto výsad, protože nechtěli umožnit širokým vrstvám lidovým, aby se mohly věnovat po práci rybářskému sportu. Tak se stalo, že došlo i na znárodnění tohoto obrovského majetku a nový národní správce slíbil, že v nejbližší době bude nájemní smlouva

mezi rybářským spolkem a národní správou podepsána. Tak konečně přece budou vody svěřeny zkušeným rybářským odborníkům a pracovníkům z lidu a bude každému zájemci umožněno provozovat rybářský sport. Tito pracovníci vypracovali nejenom sportovní řád, ale i zarybnovací plán na zvelebení rybářství a velkolepý pro velkou výtěrnou stanicí s líhní a plán pro zvelebení rybářství i v oboru pěstování konsumních pstruhů, takže během pěti letky budou mít oboje lázně, jak Lázně Jeseník,

PEKAŘSTVÍ

FRANTIŠEK STRNAD

BUKOVICE č. 132

Po celý den dobrý

_____	domácí
_____	chléb
_____	jemné
_____	bílé
_____	pečivo

FOTOATELIER

FRANTIŠEK KOPŘIVA

CUKMANTL

náměstí Svobody *provádí: umělecké portrétní fotografie a kolorování*

Amatérům: vyvolávání

kopírování

zvětšování

tak i Dolní Lipová, ročně k dispozici 6000 kusů tabulových pstruhů pro své hosty. I nemocní občané budou si moci za levný peníz pro svou dietní kuchyni kupovati pstruhy z umělého chovu. V blízké budoucnosti se tedy objeví pstruh na stole pracujícího lidu, kterážto pochoutka byla kdysi pouze výsadou nejbohatších vrstev národa.

Naše řeky a potoky jsou drahokamem v rámci překrásné přírody. Jejich voda je křišťálově čistá a přes to, že neměly dva roky hospodáře, prohání se v nich dostatek bystrých pstruhů.

Na okrese je celkem 240 km nejkrásnějších sportovních pstruhových revírů a každý rybář si přijde na své. Řeky a potoky protékají nádhernými údolími, jejichž stráně jsou porostlé rozsáhlými lesy, bohatými na lesní plodiny. Všude na stráních je plno borůvek, malin i brusinek a pro houbaře je to jako v pohádce. Hřibů všude jako naseto.

Cizím návštěvníkům je umožněno provozování rybářství denními lístky, které si mohou vyzvednouti ve spolkové kanceláři společně rybářskému, mysliveckému spolku a turistickému klubu na Stali-

nově ulici v Jeseníku. K této kanceláři každého přivede od nádraží i z náměstí turistická značka.

Vyzýváme vás, všichni rybáři: „Přijďte nás navštívit a budete spokojeni!“

Od sjednocení tělovýchovy a sportu v Sokole slibují si všichni opravdoví sportovci a tělovýchovní pracovníci jak snížení administrativního zatížení ve prospěch výkonné tělovýchovy, tak hlavně prohloubení činnosti jednotlivých odborů, neboť ze znalostí dobrých instruktorů a zkušených vedoucích bude čerpat širší okruh zúčastněných.

Povinností každého příslušníka našeho národa je, aby tento okruh byl co nejširší. Dnes není tělovýchova a sport snad výsadou nebo zálibou několika jedinců — dnes je nejen právem, nýbrž i povinností všech, kdož se ztotožňují se zásadami nové demokratické republiky.

Zvýšení tělesné a morální zdatnosti všech — hlavně mládeže — je hlavním účelem veškeré sportovní a tělovýchovné činnosti a prvním příkazem uloženým sjednocené tělovýchově.

VODNÍ MLÝN

ANTONÍN MAREK

CUKMANTL VE SLEZSKU č. 411

LÁZNĚ JESENÍK

Asi 40 pramenů zachycených v mramoru a různě pojmenovaných tryská nepřetržitě v báji opředené lesní samotě a upomínají na lesk a slávu dřívější doby Lázní Jeseníků.

Vyjmenujeme jen několik: Český pomník, zal. r. 1874 (pramen), stojící na lázeňské promenádě, zhotovený českým sochařem Myslbekem a věnovaný pány: knížetem Lobkovicem, knížetem Lichtensteinem, hrabětem Schönbornem, Dr. Pražákem, Dr. Sromem, Dr. Šlechtou a Dr. Novým. Nese na zadní straně český nápis: Nad vodu nic, z vody vznik, z vody vzrůst. Thales moudře co tušil, Priessnitz zdárně konal.

Polský pomník na láz. kolonádě, založený vděčnými Poláky, nese polský nápis: Bůh mu dal vnuknutí, aby nejlahodnějším a nejúčinnějším prostředkem, vodou, zachraňoval trpící. Čest jeho památce. Od Poláků, r. 1890.

Maďarský pomník, modelovaný slavným sochařem Schwanthalerem, představuje na masivním podstavci lva. Založen byl r. 1839. Maďarský nápis v překladu zní: Priessnitzovi, jako dobrodinci lidstva, přinášejí Maďaři, jakož i všichni synové otčiny, kteří v pozdější době budou z těchto životodárných pramenů pít, své pozdravy, 1839—40.

Jubilejní pomník, založený 1899, stojí na vyvýšené terase kolonády, postavený ke 100. výročí narozenin. Na vysokém granitovém podstavci jest bronzová busta Priessnitz, zdobená palmami a vavřínem.

Z této výšky pohlíží Priessnitz dolů na lázně, na své rodiště a pracoviště.

Od tohoto pomníku vede stezka k mausoleu a kapličky, kde Čeněk Priessnitz odpočívá se svým úsměvem, jako by chtěl říci: Já jsem své dílo vykonal, ctěte je, abyste v mém smyslu mohli dále pomáhat.

Lázně Jeseník jest první a ctěné učiliště přírodní filosofie, která se zakládá jako praktické životní umění na zákonech přírody v souladu se zkušenostmi biologie.

Dílo Priessnitz představuje se tu jako fyzické a duševní omlazení na základě přírodofyzického podkladu, podle vzoru klasických národů středověku.

„Poznej sám sebe“ — toto Sokratovo přísloví vyžaduje naše léčební metoda od každého, kdo zdravým jest nebo zdravým chce býti. Každý musí nejlépe vědět, co mu škodí a co prospívá. Každý jest sám sobě lékařem v určitém smyslu. Nesmíme

JESENÍK V ZIMĚ

jako v bibli volati: Ó, Pane — a tím vejíti do království Zdraví. Prakticky to znamená, že nestačí léčit se vodoléčbou na jedné straně a na druhé straně páchat ty nejtěžší zdravotní prohřešky, jak to bohužel u tisíců můžeme pozorovati, kteří podle vzoru Římanů se pilně koupou a léčí, ale ještě pilněji užívají světa, ne, zdraví závisí na celé životospřávě každého pacienta. Toto jest těžké dílo, protože vyžaduje úplného obrození mysli, vyššího životního rozhledu a cílevědomé železné vůle.

A tak panenská příroda, zdokonalena léčebnými vědeckými metodami, štědře obdařila miliony lidí nejvzácnějším pokladem — zdravím. Miliony stali se vyznavači vodoléčby a jejich řady stále a stále rostou. Příroda to jest, ve které nalézáme zdravý světový názor radosti ze života.

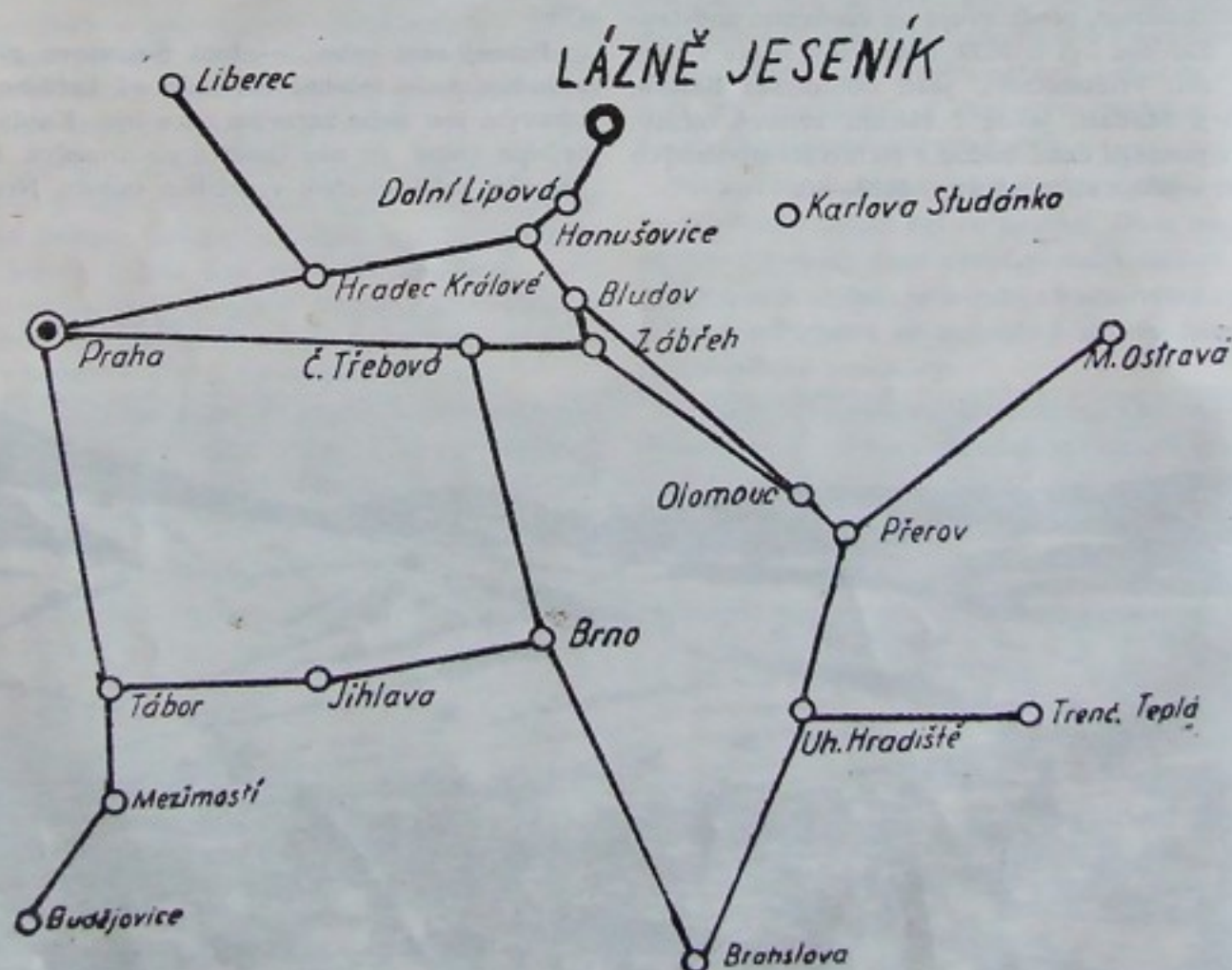
A ty, kdož bloudíš v sobě a světem, beznadějně s hlavou k zemi skloněnou, bez radosti, unaven a zatrpklý, vyhledej přírodu, pij u pramene, vydýchni tížící tě starosti ze vpadlých prsou, naber do plic pryskyřici kořeněný lesní vzduch a podívej se vzhůru do nekonečnosti čistého, modrého azuru.

„Zde jsem, zde stojím — tvé dítě, matko přírodo — posilni mně — chci tě následovati. Tvým synem chci být a jím věčně také zůstatí.“

S radostí pak prodli pod klenbou lesních stromů. Vzkříšen a posílněn vrátíš se pak s novým životním elánem ke svým povinnostem.

Ubytování obstará, informace dodá, prospekty zašle Lázeňská komise, Lázně Jeseník, tel. 188.

ŽELEZNIČNÍ SPOJE

NÁMĚSTÍ V JESENÍKU — Foto Helios

TURISTIKA NA JESENICKU

Jan Petrák — Vojtěch Šmíd

Přiznám se s největší radostí, že dosud nikdy jsem nepsal o Jeseníkách s takovou chutí, jako právě nyní. Neboť není tomu dávno, co vyšla vyhláška ministra vnitra, jíž řada obcí dostává trvale český název. Už tedy nepojedeme do Gräfenberka, ale do Lázní Jeseník, už nenavštívíme Frývaldov, ale Jeseník. Hory, které byly dlouhá léta doménou turistiky, stávají se nejkrásnějším pohořím ryze českým a německý hovor, který v nich hlaholil za doprovodu bezduchého dupání a „mašírování“, bude navždy zaměněn za český zpěv a volný pohyb. Ta krása, kterou jsme se vždycky jen zatrpkle opájeli, neboť jsme si museli uvědomovat, že tu nejsme vítáni, bude pro věčné časy oblažovat české turisty, kteří se s neskonalým požitkem vpíjejí do nádhery lesních komplexů, vychutnávající jejich půvab skutečně plnými doušky. A turistické chaty, v jejichž koutku jsme se krčili jen proto, že buď nebylo místa u německých stolů, anebo spíše proto, že jsme německou společnost nevyhledávali a také proto, že tato společnost rozhodně o českého turistu nestála, stávají se dnes opěrnými body českého turistického ruchu a slouží potřebám českého ruchu cestovního.

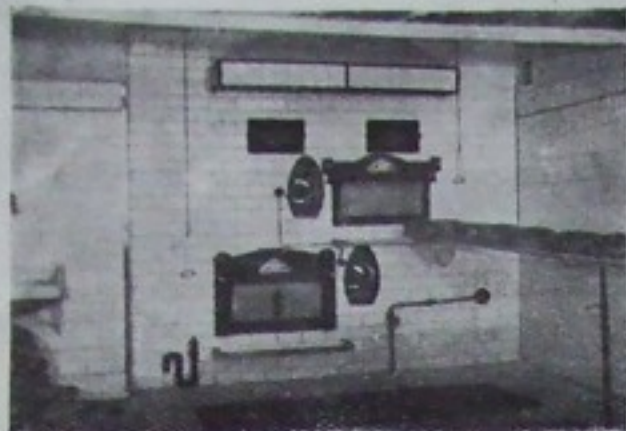
Jeseníky jsou naše po právu a Jeseníky zůstanou naším pohořím na věky.

Tož nepřijíždíme do Frývaldova, ale do Jeseníku, který nám bude východiskem. Ale dříve ještě, než se z tohoto města vydáme na cesty, něco si o něm povíme.

Leží v malebném údolí, obklopen lesnatými stráněmi — na první pohled dokonalé středisko letní turistiky, zimních sportů a výborné rekreace, jehož význam zvyšuje blízkost Lázní Jeseník, bývalého Gräfenberka. Leží na trati Hanušovice—Krnov ve výši 411 m nad mořem při vtoku říčky Staříče do Bělé, tekoucí od Praděda.

Není mnoho těch pramenů, z nichž by bylo možno vyčísti podrobnou historii Jeseníku, ale z toho, co je k dispozici, vyplývá, že v kraji sídlilo slovanské obyvatelstvo pravděpodobně již ve IV.—VI. století. Papež Hadrian IV. roku 1115 dal toto území vratislavským biskupům, kteří kolem XIII. století povolali sem německé kolonizátory, čímž celou tuto oblast germanisovali.

Počátky těchto kolonizátorů nebyly však záviděníhodné. Kamenná půda horského toho kraje ne-

PARNÍ PEKÁRNA

Frant. Juřík

CUKMANTL 104 ve Slezku

Telefon 69

byla zemědělství nijak přízniva; zato však skalnatá úbočí hor skrývala cenné bohatství nerostné, jako železnou rudu, stříbro a zejména zlato.

XIV. století zaznamenává značné osídlení kraje, jež bylo příčinou rozvoje hutnictví. Není divu, neboť koho by nelákala naděje na snadné a rychlé zbohatnutí. Že toto hutnictví bylo opravdu výnosné, to dokazuje skutečnost, že majitelé kutacích práv se stali v XV. století tehdejší finanční magnáti Evropy, rodina Fuggerů, která koupila kolem roku 1506 dokonce okresní město s vodním zámekem.

Také sem přitáhla vojska Jana Žižky, která roku 1428 dobyla nedalekých Hlucholaz. Strachující se obyvatelé Jeseníku zachránili jen jejich farář tím, že předstíral sympatie k husitskému učení.

Tradiční jesenícký městský znak, medvěd, vykračující si na louce a nesoucí na zádech slezského orla s rozpjatými křídly, byl propůjčen Jeseníku biskupem Janem Thursou roku 1510. Tento znak po dobrozdání ostravského heraldyka Dra Peřicha zůstane i nadále symbolem města.

Se stálým poklesem výnosu těžby stříbrných a zlatých žil poklesl i zájem Fuggerů, kteří prodali zpět území dřívějším majitelům vratislavským biskupům v době, kdy na obzoru hrozila již třicetiletá válka, znamenající pro kraj těžkou katastrofu. Tři

zazděné švédské koule do severní zdi vodního hradu připomínají dosud přítomnost švédských vojsk. Válka, opravdu dlouho trvající, průchody vojsk, drancujících a ochuzujících celý kraj, časté реквизиční u sedláků současně s vyčerpáním nalezišť drahých kovů — tím vším upadla zcela sláva a blahobyt kraje kdysi tak kvetoucího. Před obyvateli vystal přízrak bídy a nezaměstnanosti. Bylo tudíž nutno poohlédnouti se po nových zdrojích výdělku a obživy. A to poskytla opět láskyplná příroda svým bohatstvím, skrytým v hlubokých lesích. Dřevo, len a kámen vystřídaly pomíjející lesk zlata a stříbra. A právě v té době byly položeny základy našemu dnešnímu dřevařskému průmyslu a také průmyslu textilnímu a tehdy se započala sláva světoznámé slezské žuly a mramoru.

Obyvatelé horských výseků a samot, jež poskytovali lidu dosti příčin k přemítání o věcech nadpřirozených, zabývali se ve středověku černou magií, spiritismem a různými zaklínadly. I v jeseníckém horském kraji nemohlo být jinak. Že církev katolická proti těmto zjevům dost ostře postupovala, dokazuje zápis z visitačního projevu z roku 1651 tohoto znění: „Farníci, všichni sic věry katolické, přec, ó bědy, takřka půle jich čarodějnými kouzly nakažena jest, že proto 127 lidí upáleno bylo a den ze dne ještě více k soudu a na popraviště odvedeno bude“. Upalování dělo se na „Kopci čarodějnic“ mezi nynějším nádražím a lázeňskou čtvrtí a poslední rozsudek byl vynesen 18. února 1682 zámeckým kapitanem hrabětem Hodicem.

Tak jako téměř každé město, byl i Jeseník navštíven červeným kohoutem. A nejednou. Požáry velmi často ve městě řádily, takže obyvatelstvo bylo nuceno žádat u vévodsko-biskupských úřadů o snížení poplatků. Historie zaznamenává větší škody v roce 1625, kdy vyhořelo 25 domů, r. 1638 29 domů a roku 1727 polovina náměstí, nynější náměstí Svobody, kostel, škola a částečně byl poškozen i zámek.

Také povodně často řádily ve městě a způsobily v něm četné větší škody. Regulací prudké Bělé i Staříče podařilo se však později těmto vodním katastrofám zabránit.

Přibývajícím provozem, založením nebo rozšířením vzniklých podniků, slovem pokrokem všech odvětví činnosti, projevilo se nezbytnou nutností dokončení stavby železnice. První vlak vyjel dne 1. února 1888 dopoledne v 9 hod. z Jeseníku do Hlucholaz. Přípojka k Hanušovicům byla dána do provozu dne 1. července téhož roku. Tímto činem otevřely se dveře cizineckému, cestovnímu i lázeňskému ruchu a také průmyslu a obchodu, jež se železnici úzce spolupůsobí.

A tak teprve mohl Jeseník nabídnout světu vše, čím oplýval: zdravím, klidem, přírodní krásy, textilní výrobky, cenný kámen a hodnotné dřevo.

Ale historie města, má-li být úplná, nemůže končit minulým stoletím, nýbrž rokem 1945. Tenkrát v květnu bylo ve městě 7500 obyvatel, z nichž jen

ZRICENINA ZAMCISKO (REJVIŽ)

nepatrná hrstka Čechů. Po drobné přestřelce přijela do města osvobozující Rudá armáda a za ní hned naše tanková brigáda, která se ujala iniciativy. Přestěhovala Němce z vilových čtvrtí do středu města a tím připravila byty pro první osidlence z vnitrozemí. Poté se objevila policie, finanční stráž, státní a veřejní úředníci a všichni se zapojili do práce. Největší úkol — odsun Němců — má Jeseník již za sebou. A nynější počet přes 5000 obyvatel se denně zvětšuje.

To je ve vši stručnosti řečeno několik slov o městě Jeseník, které však zdaleka nevyčerpávají vše, co by bylo možno ještě o něm říci. Ze současné úsilí správy města směřuje k důslednému počestění a k budování základů pro budoucí výstavbu, že místní národní výbor postupuje plánovitě v této výstavbě za součinnosti a vydatné spolupráce všech činitelů národní fronty, netřeba zvlášť zdůrazňovat, neboť toto úsilí je v celém území naší nově osvobozené a trvale osvobozené republiky hnutím spon-

Řeznictví a uzenářství

Bohumil Měkysna

Javorník, Partyzánská 196

Telkoobchod

železem

a barevnými

kory

EMIL KEILICH

pod národní správou

NÁRODNÍ SPRÁVCE ZDENĚK FUKALA

ČUKMANTL

Telefon číslo 34

tánním. Počítá-li však místní národní výbor také s cestovním ruchem jako důležitým faktorem národohospodářským, slouží to jen jemu ke cti, neboť ukazuje, že správa města je si plně vědoma významu cestovního ruchu pro město i celý kraj. A vskutku, zkušenost nám ukazuje, že všude tam, kde jsou přírodou k tomu dány podmínky a kde místní národní výbory úzce spolupracují s odbory Klubu českých turistů, daří se cestovnímu ruchu a že tato spolupráce přináší prospěch především kraji. Tak tomu jistě bude i v Jeseníku, který — jak již shora řečeno — je přirozeným centrem cestovního ruchu jak letního, tak i zimního.

Náměstí Jeseníku má tvar pravidelného čtyřúhelníku 100 m dlouhého a 80 m širokého. Dva pěkně zařízené hotely, kavárna a dvě vinárny doplňují dojem lázeňského města, jímž Jeseník působí na první pohled. Uprostřed náměstí stojí historická radnice, jejíž stavba byla provedena roku 1710 a přístavba prvního poschodí a věže roku 1730. Uvnitř budovy je pěkná zasedací síň.

Z náměstí odbočuje ulice maršála Tita a státní silnice, která vede podél farní budovy a kostela. Podle starých záznamů byl kostel postaven roku 1457, třikrát vyhořel a roku 1882 byl zcela přestavěn. Nynější jeho sloh (renesance a rokoko)

nezdá se být původní, ježto při zmíněné přestavbě byly nalezeny známky, svědčící o stavbě původně gotické. Oltář a malovaná okna jsou vskutku pozoruhodná a budí zájem všech návštěvníků. Malé, náladové zákoutí, nalézá se za kostelem a je vskutku velmi milé. Zámecké náměstí stojí na místě bývalého dávnověkého pohřebiště. Vzrostlé stromy řadí tvoří zde vchod k nejstarší budově města — vodnímu zámku, který byl nejpravděpodobněji vybudován ve XII. nebo XIII. století.

Zámecký most uvádí nás do dvora. Ač malý, zaujme ihned svým slohem. Vlastní stavba je masivní, kamenná, střecha šindelová. Adaptací původního průčelí bez oken se porušil zčásti rázovitý sloh této staré budovy. Celý zámek je obehnan vodním příkopem, dnes ovšem vyschlým. Padací most byl dávno nahrazen kamenným a ze zámku by snad zůstaly dnes již jen trosky, kdyby nebyl roku 1585 důkladně opraven. V zámku je umístěno městské museum.

Kolem farního úřadu zatáčí ostře silnice. Za reprezentační budovou Osvětového domu protíná silnice tok řeky Bělé a za mostem se dělí ve tři ramena. Státní silnice spojuje Jeseník se sousedními obcemi, z nichž nejbližší Česká Ves připomíná svým jménem české obyvatele ze XIV. století, kteří dolovali zlato v okolí Zlatého chlumu. Po obou stranách silnice jsou tovární objekty firmy Regenhart a Raymann, nyní národní podnik. Druhá cesta vede ke hřbitovu, střelnici a evangelickému kostelu, zbudovanému roku 1882. Od mostu dále vpravo se řadí pěkné vily bývalých majitelů továren.

Textilní továrna, mamutí podnik, který po stránce národohospodářské je význačným faktorem města, začíná svou slávu roku 1882 tkaním damašku. Ve spojení s vídeňskou firmou a za pozdějšího zdokonalení výroby podařilo se zde zařídit továrnu, která si získala světové jméno a obyvatelům dává po desetiletí výdělek a obživu.

Pěšina podél říčky Bělé zavádí nás pak do sadů Bedřicha Smetany. Plocha zelené trávy s nádherně vzrostlým stromovým vítá zde každého přichozího. Priessnitzův pomník, vznosné alegorie Nemoce a Zdraví, Anglický pramen a ve vyšších polohách více krásně zachycených pramenů vyzývá přímo k oddechu a odpočinku. Nádherné, nově zbudované tenisové dvorce svědčí o zájmu pro hru bílého míčku.

Podél ozdravovny Dra Beneše sestupujeme poté ke krásným sadům na náměstí Svobody. Starým ctihodným stromy zastihují travnaté prostranství. Před sto lety stály zde stodoly, které byly zničeny roku 1841 požárem. V městském museu jsou ještě uchovány obrazy, zachycující toto náměstí ještě před požárem. Přes náměstí vede silnice, vroubená lipovou alejí k Bukovicím a opačným směrem vede ulice Dra Beneše s krásným pohledem na lázeňskou čtvrť. Moderně vybavené městské koupaliště

spolu se sousedícím fotbalovým hřištěm tvoří sportovní část města. Cesta končí objekty textilní továrny, tak zvanými Bělidy, jež jsou zasazeny do rámce tmavého lesního porostu a vede nás pohodlně kolem bobřího jezírka podél říčky Staříče až k prvním domkům Dolní Lipové. Tento úsek je jedním z mnoha ideálních míst vhodných pro stavbu weekendových chat. Řeka, slunce, louky a les — toť jistě vše, co podmiňuje příjemnou dovolenou nebo sobotní odpoledne a neděli. Krásná chata na pozemku, který je možno celkem levně koupit, je zárukou letních radostí a zdravé rekreace.

Řekli jsme si dosti o Jeseníku, avšak dříve, než jej opustíme, musíme dát čtenáři ujištění, že se do něho opět vrátíme, neboť toto město se nám stane východiskem našich turistických cest do překrásných hor, jichž obdobu sotva kde budeme hledat.

A nyní vzhůru do hor.

Já vím, že si myslíte, že nastoupíme cestu na Šerák a na hřebeny Jeseníků, které nás nejvíce přitahují. Není také divu, že takto smýšlíte, neboť každý, kdo jednou stane v Jeseníku nebo v Lázních Jeseník, má neodolatelné nutkání co nejdříve vystoupit na Jeseníky a pustit se překrásnou horskou hřebenovou cestou až na Praděd, který nás přitahuje jako magnet železo.

Ale byly bychom trochu nevďeční vůči malebnému a stejně poutavému kraji mezi Jeseníkem a Cukmantlem, kdybychom se mu vyhnuli. A ten kraj si věru zaslouží pozornosti a návštěvy aspoň také proto, aby se nemusel s takovou závistí dívat na sousední šťastnější pohoří Jeseníků.

A tak tedy nejprve půjdeme tímto směrem na Křížový vrch.

Odvádí nás tam modře značená cesta z náměstí Svobody Sadovou ulicí a Smetanovými sady; stinnou alejí buků docházíme k Tindalově prameni, odkud jdeme vpravo až ke směrníku a dále sadem po serpentínové stezce k cíli. Křížový vrch či Kalvarie je vysoký 669 m a má na svém vrcholu kapli

ZNAK MĚSTA JESENÍKU

sv. Anny, poblíž které stojí ovšem i výletní restaurace, dřevěná stavbička s otevřenou verandou. Výhled odtud je velmi utěšený. Z Jeseníku se sem dostaneme za necelou hodinku.

Odtud pak můžeme ovšem pokračovat dál. Po půlhodinové cestě docházíme na Zlatý chlum, vysoký 908 metrů, když jsme předtím ovšem minuli „Turistický pramen“, vybudovaný roku 1896, a „Antonínův pramen“, z nichž se v teplém létě rádi osvěžíme. Zlatý chlum býval nalezištěm tmavých granátů — ještě dnes jsou tam znatelné stopy někdejšího dolování. Nejsme daleko pravdy, řekneme-li, že Zlatý chlum je vlastně rozsáhlým parkem Jeseníku. Upravené cesty, široké a pohodlné, mírně stoupající a čteně se křižující, vedou nás od města až nahoru k rozhledně s útulnou restaurací, dnes v národní správě Klubu českých turistů. Jsme-li na Zlatém chlumu, máme před sebou překrásné panorama Hrubého Jeseníku od Ramzovského sedla až k Pradědu. Přímě proti nám z hlubokého údolí vystupuje mohutný masiv Šeráku (1394 m) s chatou Klubu českých turistů, která jako skalní hnízdo je přilepena nad příkrý sráz. Na jižní stranu zvyšuje se pak Kepník (1424 m) se zřetelnými skalisky na vrcholu. A dál směrem jihovýchodním krásná Červená hora (1333 m), za níž si představujeme pro nás neviditelné Vřesové studánky. Za Červenou horou snižuje se horský hřbet o 300 m v Červenohorské sedlo, kudy vede četnými serpentinami sil-

Lékárna „U PANNY MARIE POMOCNÉ“

Ph. Mr. Bořivoj Babraj

CUKMANTL VE SLEZSKU

nice z Koutů do Domašova a údolím do Jeseníku. A z Červenohorského sedla zvyšuje se opět křivka hor, až dosáhne vrcholu Pradědem (1490 m) a Vysokými Holemi (1464 m). Na východ v nepřehledných spoustách lesů tušíme Rejvíz, který co nejdříve navštívíme a na severu za údolím Bělé, jež je celé poseto vilkami a domy, vypíná se lesnaté pásmo Lázní Jeseníků, jež celé, jako stráně Zlatého chlumu, je síťováno množstvím cest a osvěžováno mnoha prameny, které jsme ostatně již poznali. Na západ pak daleko za zachmuřeným Smrčákem, na něhož se valí mlhy od Ramzové, tušíme vrchol Kralického Sněžníku (1422 m).

Pohled ze Zlatého Chlumu je vskutku velkolepý.

Příkrý serpentinovitý spád od rozhledny vede nás ke skalním útesům, nazvaným Čertovy skály. Jsme u nich ze Zlatého chlumu za necelou půlhodinku; z Jeseníku bychom k nim došli přes Českou Ves za půl druhé hodiny. Na tyto skály, opředené bájemi jako Blaník nebo Turov u Hronova, je umožněn přístup jen za pomoci připevněných skob nebo s použitím schodů. Malé plateau na jejich vrcholku je opatřeno zábradlím. Pod Čertovými skalami je v provozu turistická chata, kterou Báňská a hutní společnost používá k rekreaci svých zaměstnanců.

A nyní dále podnikneme cestu k nejmilejší osadě tohoto kraje, k skryté kráse slezské krajiny na Rejvíz, kam nás od Zlatého chlumu přivede žlutá značka. Malá slezská osada Rejvíz, o níž právem píše chválu Emil Dvořák, ctitel tohoto kraje, založená před půldruhým stoletím lesními dělníky jako tábořiště dřevorubců, stala se v posledních desetiletích vyhlášeným letoviskem a střediskem turistického ruchu. Dnes, po odsunu Němců, je důležitým rekreačním místem, založeným Družstvem Jeseníků. Horská dědinka tato, obklopená poličky, jež se zařezávají do hlubokých lesů, oplývá bohatstvím přírodní krásy. Kdežto Lázně Jeseník a Cukmantl, kam ještě přijdeme, jsou vyhlášenými lázněmi s příslušným leskem a slávou, má Rejvíz jen prostou krásu tiché horské a lesní krajiny. Vesnička Rejvíz má

pouze jednu ulici, věnec domů podél silnice na pahorkatině ve výši 750—800 metrů. O svatodušních svátcích tu odpočívají poutníci na své cestě k Marii Pomocné, vyhlášenému to místu na Pfičné hoře nad Cukmantlem. Na jaře pak žije Rejvíz ve znamení honů na tetěvy. Léto zpívá hlučným veselým mladých výletníků ze škol a halasem studentských karavan, podzimní večery hučí voláním jelenů a v zimě jsou tu sportovci, lyžaři a sánkaři.

A přece se o Rejvízi mluví jako o skryté kráse slezské krajiny. Proč? Rejvíz zasluhuje daleko větší pozornosti než dosud. Hlavní proud českých turistů jde po nejznámějším hřebenu z Ramzové přes Červenou horu na Praděd a do Karlovy Studánky. Rejvíz je tedy skryt mnoha očím, které snad tuší a snad ani netuší jeho krásu, když se dívají na linii lesnatého pásma, rovnoběžného s hlavním pásmem Hrubého Jeseníku. A přece je v Rejvízi mnoho nevšední turistické romantiky. Na Zámeckém vrchu je rozvalina Koberštejnu, bývalého hradu loupeživých rytířů, na Supí hoře skalisko „kazatelna“, které prý bylo přirozenou tribunou prvních věrozvěstů, a za údolím Ulrich, 1205 m vysoký, na jehož vrcholu je rezervace — prales. Lovecká bouda a rozhledna na Ulrichu skýtá znamenitý výhled po oblasti jesenické, i když není odtud přímého výhledu na Praděd.

Jsme-li v Rejvízi, pak budeme nejzvědavější na jeho vyhlášenou zvláštnost, na Mechová jezírka.

Říká se jim černé jezero, rybník smíru, tajemné jezero, jesenické mořské oko a celý kraj je k nim poután četnými písněmi a pověstmi. Cesta k nim vede třasoviskem z rašeliny, mechu, ostřice, brusinek, pýří, mechůvek. Porost lesní je kolem zakrslý, živoří zde smrky a borovice, listnatých stromů je málo a ty mají vzhled křovin. Botanikové tu nalézají divoký rozmarýn a masožravou rostlinu rosníčku. Voda v jezírku je černá, ale čistá, a působí dojmem stojaté vody, ačkoli tomu tak není. Plocha jezera je 2677 m², hloubka 3—14 m. Vypráví se o něm báchorky a naivní smyšlenky, jako na příklad, že je spojeno s východním mořem o podobné, ale lidová poesie opředla tato místa také krásnými pověstmi, jež jsou většího významu a ne pouze krajového. — Ústřední postavou těchto bájí je pastevec Gill, jenž připomíná jednak vodníky našich rybníků, jednak Krakonoše českých hor. Gill byl podle pověsti pastýřem a jednou — nespokojen se svým údělem osudovým — klnul Bohu, šlehaje bičem suché kůrky chleba. Tehdy prý byl zaklet k věčné službě vodníka, který má až do soudného dne střežiti jezero a pomáhati chudým horalům. Jiná pověst vypravuje, že tam, kde dnes leží jezero, bývalo kdysi velké pohanské město, v němž jako obecní pastucha sloužil hrbatý Gill. Plnil věrně svou službu a byl ve všem slepě poslušen svých pánů. Když sem přišli hlásat Kristovu víru věrozvěstové, pohané je pohnali před soud svých kněží a posléz i umučili. Gill byl přítomen soudnímu fi-

Josef Rujbr

stavitelství a pila

Javorník

ZAHRADA ZÁMKU JANSKÝ VRCH V JAVORNIKU — Foto Zeman

zení a když viděl své pány mučiti apoštolý, připojil se k rozlícenému davu a bičem mrskal mučedníky. Tehdy prý se země zakolébala ve strašném zemětřesení a v lesích se otevřela bezdná propast. A ta se naplnila černou vodou mechových jezírek. Z celého města se zachránil pouze pastevec Gill, který byl určen ke strážení jezírek jako pastýř rejvízských duší, aby jim neustále připomínal, že služebnícká věrnost má mít své hranice a že hřích bývá trestán. A ještě jedna pověst o mechových jezírkách. Je zaznamenána rejvízským kronikářem Pavlíkem, od něhož pochází též český veršovaný text „Hunohrad“. Obsah romantické básně je tento: V krásných lesích vzkvétalo pohanské město Hunohrad, jehož mocný kníže Svatomír měl dceru Bronislavu. Do té se zamiloval ztepilý Velen. Velen i Bronislava přijali víru křesťanskou, když do rejvízských lesů přišel Cyril a Metoděj, ale otec Bronislavin, Svatomír, zatvrzele setrval v pohanství. Tu Bronislava učinila slib, že se stane nevěstou Kristovou a vzdá své krásné lásky k Velenovi, obrátí-li se Svatomír ke křesťanství. Když má Bronislava odejít se

svými družkami do nově založeného kláštera, Velen, zdrcen ve svém životním štěstí, vzplane nenávistí proti všemu křesťanskému a přepadne chrám, aby unesl dívky a Bronislavu. Tehdy prý kněz u oltáře proklet pohanské město, které se propadlo do země. Po vodě vyplul rozmarýn Kristovy nevěsty a na památku roste ještě dnes všude kolem. Velen v zoufalství prosil kněze aspoň o odpuštění viny a dosáhl prý skutečně milosrdenství: byl proměněn ve věčného strážce mechového jezírka.

A zbývá ještě povědět: není-li i toto skrytá krása slezské krajiny? Krása poesie, krása lidových písní a pověstí, které tak bohatě oslavují slezské hory a slezské lesy? Tisíckrát jim nasloucháme a vždy v nich nalézáme nové a nové krásy, skryté poklady. Na cestě do Rejvízu musíme na ně myslet uprostřed nádherné přírody dvojnásob srdečně a rádi.

V Rejvízu se cesty dělí. Jedna žlutě značená jde kolem kapličky sv. Anny s pramenem výtečné vody do Cukmantlu, druhá pak také žlutě značená podle Černé Opavy přes skupinu Orlika ke Kříži nad Vidlí a na Švýcarsku v Jeseníkách.

Komorní ředitelství

arcibiskupských statků

v Javorníku

Kdybychom od kapličky sv. Anny postupovali dále přes zříceninu Edelštejna, jehož pánem byl r. 1467 také Jiří z Poděbrad, přišli bychom zanedlouho do Cukmantlu, který nám hodně připomíná Kyšperk. Cukmantl je jedním z nejstarších slezských měst. Již počátkem XIII. století se tu dolovalo zlato. Roku 1241 bylo zničeno Tatary, roku 1428 husity, r. 1560 požárem a roku 1741 pruským vojskem. Ale přece žije a vzkvétá.

Nedaleko něho je Biskupská hora, 890 m vysoká, s rozhlednou 18 m, která nám poskytuje krásný výhled na Hejšovinu, Vysokou Sovu, Praděd a řadu jiných kopců, měst a dědin. Rozhledna na Biskupské hoře je toho času v národní správě Klubu českých turistů, kterou spravuje cukmantelský odbor KČT.

Ale to jsme již hodně poodešli z Jeseníku a je tudíž třeba, abychom se do něho vrátili a vydali se posléze na pouť nejkrásnějším pohorím, jímž beze sporu jsou Jeseníky.

Na Jeseníky lze vystoupiti buď přímo z Jeseníku nebo z Dolní Lipové, či konečně z Ramzové. Všechny cesty jsou dobře značeny, což provedla značkářská brigáda Klubu českých turistů, za tím účelem sem zvlášť z Prahy vyslaná v letošním roce. Cesta z města Jeseník trvá 4 hodiny, neboť je značně namáhavá výstupem na Šerák, k němuž musíme dojít, chceme-li vykonat cestu po hřebenech hor. Zejména v druhé polovině této cesty užijeme námahy opravdu dosyta, ale zato pak o to příjemnější je odpočinek nahoře na Šeráku v turistické chatě Jiřího, která je dnes v národní správě Klubu českých turistů. Šerák je ve výšce 1351 m nad mořem a rozhled s něho náleží k nejúchvatnější (bez nadsázky) z Jeseníků. V hlubokém údolí leží pod námi Jeseník, Lázně Jeseník, Dolní Lipová a nad nimi masivní kopce, vyplněné mořem lesů.

„Ó lesy, rozvlněné po obzore, vás dal nám Bůh, když odepřel nám moře“ — můžeme říci s Jaroslavem Vrchlickým. A tyto verše si budeme ještě připomínat neustále, pokud Jeseníky neopustíme,

neboť tak nádherné a mohutné komplexy uvidíme opravdu málokde.

Nuže na Šeráku stojí Jiřího chata, pojmenovaná na počest někdejšího majitele pozemku, kardinála Jiřího Koppa, známého „přítele“ Čechů. To pojmenování patrně však zmizí, neboť čeští turisté nebudou chtít ve jménu této chaty uctívat památku člověka, který jednak nebyl Čechem, ale který zejména Čechy nenáviděl a jim škodil. Chata je velmi dobře vedena novým nájemcem p. Ludvikem Sochořem, absolventem hotelové školy; má celkem 60 lůžek v pokojích a 5 společných nocleháren s 52 lůžky; rovněž telefon č. 113 p. Ostružné u Jeseníku. Chata byla zbudována roku 1893 značným nákladem na místě vyhořelé boudy. Dnes už neplatí, co napsal Jaroslav Dostál ve svém průvodci „Orlickými horami do říše Pradědovy“, že totiž na Šeráku „k českým návštěvníkům nevlídně se chovají“, neboť dnes je chata trvale v českých rukou a v ní už zůstane. A tak pozdravivše touto chatou naše české Jeseníky, pustíme se po přespání a dobrém jídle pěknou horskou stezkou po hřebenech Jeseníků.

Severní svah Šeráku je nápadný tím, že je pokryt bujnou klečí, rostoucí v rovných řadách. A skutečně jsou tu keře kleče vysázeny před mnoha lety lesnickým spolkem, což dosti nepřírozně vypadá. Kleč roste velmi zvolna a je těžkým hříchem na kráse hor spáchaným, lámou-li návštěvníci bezohledně tento keř, jehož snítka rostla desetiletí. Opravdový přítel přírody se toho ovšem vyvaruje.

Nemůžeme se ohlížet při cestě na pěkný obrázek útulny a vrchol Šeráku, složený z andalusitu a staurolitu, když jdeme dál nádhernou cestou na Kepník.

Tato stezka, vedoucí ze Šeráku k Červenohorskému sedlu, náleží mezi nejkrásnější cesty v našich horách. Mírně stoupáme na vrchol Kepníka, vysokého 1424 m nad mořem, a korunovaného skaliskem, které je přirozenou rozhlednou a úchvat-

ným rozhledem. Vidíme odtud podobnou scenerii jako se Seráku, rozhled se však přece jen trochu změnil k východu a jihu. Díváme se do skalnaté rokliny ke Starému Městu, pod námi se klene Červená hora, k jejímu boku se tulí útulna, u níž stával kostelík, pod ní se pak svažuje do údolí Hučivá Desná a nad ní se rýsují skaliska Vozky. Na svahu Keprníka jsou odumřelé smrky s bílými kmeny kůry zbavenými, ověšenými lišejníkem; jsou to tak zvaní „umrlci“ a místa ta slují hřbitovy. I cestou nás tyto odumřelé kmeny doprovázejí. Jsou to stromy velmi staré. Na rozřiznutém kmeni takového smrku bylo napočteno 207 kruhů. Majíce po pravici Vozku a před sebou Červenou horu, dívali jsme se jednou — už je tomu dvacet let — na nápadné kruhy užší i širší, jež po bocích vrchu táhly se do údolí. Bylo to 8 strží, způsobených strašnou průtrží mračen v noci z 31. května na 1. června 1921, která rozvodnila Červenohorský potok, Hučivou Desnou a ostatní vody a tu Desná ukázala, co občas umí a že svého jména si plně zaslouží. Sestupujeme pak dále po travnaté cestě, která za deště bývá hodně vlhká, k ukazateli značených cest a zaskočíme si na Vozku.

Jeho rozervané skály jsou pověstné a botanicky zajímavé. Mezi Vozkou (1377 m n. m.) a Keprníkem táhne se prales, jímž částečně procházíme směrem ke Koldštejnu. S Vozky se pak vrátíme kostrbatou neschůdnou cestou k naší hřebenové cestě. Před sebou máme panorama Praděda a Vysoké hole, míjíme rozcestí, k němuž bychom přišli oklikou přes Vozku. Překročujeme strže, dívajíce se do hlubokého žlebu, kde šumí Hučivá Desná a všimáme si hřbetu nad žlebem se klenoucího, jemuž se říká „Na upáleném“. Tento hřbet je opředen pověstmi o čarodějnicích a stoupá odtud ke skaliskům Vozky, jich podoba odtud zcela se změnila. Ale to se již blížíme k idyle Jeseníků, poutnímu místu, nazývané Vřesová studánka.

ZÁMEK JANSKÝ VRCH — Foto Zeman

Vždy 22. června scházeli se tu poutníci ze širokého okolí, aby se zúčastnili pobožnosti v kostelíku a načerpali zázračné vody ve studánce pod ním. Tato studánka byla opředená mnoha pověstmi. Jesenícké pověsti sebral J. Lowag a mnohé z nich jsou velmi zajímavé. Vypráví se, že Vřesovou studánku objevil lesník František Niewall, jenž na podzim r. 1333 pronásledoval jelena, poranil ho, ale jelen, napiv se z pramene v těchto místech, byl ihned zdrav a zmizel lesníku s očí. Později i sám lesník Niewall vyléčil se z těžké nemoci pitím vody z pramene Vřesové studánky a na poděkování zavěsil zde obraz na zděný sloup a od té doby počíná historie Vřesové studánky jako poutního místa. Sem putovali nemocní od té doby a léčili se pitím vody z pramene, věřice v jeho moc. Hrabě Liechtenstein, jemuž kraj patřil, upravil pramen a zřídil zde kapli — poutníci sem pak chodili ve větším ještě množství. Císař Josef II. nezapomněl však při rušení klášterů a kostelů ani na Vřesovou studánku a dal kapli uzavřít. Ale již kolem r. 1800 je kaple znovuzřízena a za 50 let, r. 1850, vysvěcena docela nová rozšířená kaple, při níž byla posta-

Tkalcovna
hedvábného
zboží

Jos. Adensamer a spol.

nár. správa

CUKMANTL (SLEZSKO)

◆ Deštníkové a šatové látky ◆

vena chata pro poutníky. Když však chata r. 1892 vyhořela, byla zřízena rok poté chata nová. I poutní kostelík dočkal se značných úprav a oprav, posledně pak roku 1927. Avšak roku 1945 stihla tento kostelík pohroma, z níž se již nevzpamatoval. Úderem blesku vznikl požár a kostelík mu podlehl. Škoda této idylické ozdoby tak krásného místa. Je to dnes smutný pohled na trosky, které tu zůstaly, avšak jedná se již o to, aby zde byl opět postaven a současně také aby chata, která stojí poblíž, byla upravena trochu důstojněji.

Po krátkém odpočinku, který tu jistě uskutečneme nejen proto, abychom se občerstvili, ale také proto, že by bylo hříchem toto krásné idylické místo jenom přejít a nevychutnat jeho krásu, budeme se ubírat dál pěkným lesem s občasnými výhledy, až při pozvolném klesání dostihneme Červenohorského sedla ve výši 1011 m n. m. Jím se vine silnice, která tu přetíná Jeseníky jako jediný přechod vůbec. Dostoupí sem serpentínami z Domašova a deseti závitů klesá do Koutů. Červenohorské sedlo je dnes díky chatě Klubu českých turistů a chatě Laušmanově velmi frekventovaným místem Jeseníků. Cesta od Vřesové studánky nás nejprve ovšem zavede do chaty Klubu českých turistů, k níž byl položen základní kámen při malé domácí slavnosti dne 19. července 1934. Od onoho dne stavba chaty rychle pokračovala. Na projektu pracoval inž. Alexandr Hanuš z Prahy s technickou komisí KČT v čele s inž. arch. Stejskalem. Slavnostní otevření chaty se konalo dne 28. září 1935 za účasti ministra obchodu, zástupců ministerstev a jiných úřadů, samosprávy a samozřejmě odborů a žup Klubu českých turistů a příbuzných korporací. Slavnost byla opravdu velkolepá, neboť nešlo jen o to, aby Klub českých turistů vybudoval novou turistickou chatu, ale především o to, že česká turistika učinila další průlom do tehdy ještě německých Jeseníků, kde čeští turisté nebyli rádi viděni. Po desetiletí Habsburgswarte na Pradědu a Wilhelmswarte na Kralickém Sněžníku byly

československému člověku symboly chladu, cizoty, ba často více, i nepřátelství, česká řeč byla odtud vyháněna, urážena a ponižována — prohlásil při otevření předseda Jesenické župy KČT ředitel Novotný z Olomouce. Dnes však už jakoby to pravda nebyla. — Nuže chata Klubu českých turistů na Červenohorském sedle, krásně zapadající do rámce lesů, je jednou z nejlepších turistických objektů KČT vůbec, má ústřední topení, velké restaurační místnosti, výborné vnitřní vybavení a pojme celkem na 120 osob. V době okupace byla však neobyčejně znešvařena, takže ji Klub českých turistů po revoluci r. 1945 přejímal v opravdu v desolátním stavu. Avšak díky houževnatosti nájemce pana Karla Podoly v krátkém čase byla chata opět zreštaurována a dnes se stkví v plné kráse, vítajíc přátelsky všechny, kteří k ní přicházejí za občerstvením a odpočinkem. Večerní domácí biogrodove pěkně zpestřít program právě tak jako ve dne řada vděčných vycházek po okolí na všechny strany. Chata je spojena se světem telefonem: Horní Domašov č. 4 nebo Vízmbek č. 111.

Na Červenohorském sedle, jakkoli se nám líbí jak náleží, se ovšem déle nezdržíme, neboť máme před sebou ještě několik cílů. Prvním z nich bude Švýcárna, kam se dostaneme poněkud obtížnou cestou, 2 hodiny trvající, kostrbatou a místy příkrou, někde též bažinatou s málo výhledy. Zvláště v první třetině bude nejobtížnější, avšak stále ještě ne tak obtížná jako byla cesta z Jeseníku na Šerák. Dobře ji jistě také překonáme a před Švýcárnou přijdeme na tak pěkná místa jako na cestě se Šeráku k Červenohorskému sedlu. Přes Klínovou (1170 m n. m.) a Výří kámen vystupujeme na Malou Jezerní horu, stále se ohlížeje na měnící se obraz. Kráčíme pak horskými močály, plnými oslů, sítí a rašeliníku, k Velké Jezerní hoře, vysoké 1304 m n. m. To již jdeme náhorní rovinou s výhledy k rozcestí, před nímž se nám objevuje krásný obraz: horská chata v pozadí s mohutným Pradědem a táhlým hřbetem Vysoké hole. Švýcárna byla původně vystavěna před 100 lety na svahu Malého Dědky (1367 m) ve výši 1311 m rodilým Švýcarem, který tu zaváděl chov dobytka po švýcarském způsobu. Později byla zřízena ve Švýcarské útulna; dnes ovšem již útulnou není, ale možno zde přespát a se občerstvit všim, co nár. správce p. K. Šafránek poskytne. Chata má 5 pokojů a noclehárnu o 8 lůžkách. Tady se ovšem dlouho nezdržíme, neboť nás táhne nejvyšší hora Jeseníků, známý a oblíbený Praděd.

Je vysoký 1490 m. Téměř Praděd je plochá, nízkou travou, t. zv. smilkou, porostlá kupa. Tříhranný kámen s letopočtem 1721 označuje místo, kde se sbíhaly hranice 3 panství: vřatslavského (E. W.), řádu německých rytířů v Bruntále (kříž se 4 větvemi lilie) a vízmberského (lev). Severně od kamene jsou „tabulové kameny“, rulové ploché bal-

Václav Stoupek

pokryvačství
a asfaltérství

CUKMANTL, NÁDRAŽNÍ UL. 624

L é k á r n a

„U SV. ANTONÍNA“

Ph Mr František Břenek

Javorník ve Slezsku

vany, u nichž rostou vzácné horské vrby. Rozhledna na Pradědu je zbudována z lomového kamene na způsob starodávného hradu. Její výška činí 34 m. Dole je vchod, předsíň, schody, turistická síň atd. Ve výši 26 m nad přízemím vlastní rozhledna pojme 30 osob. O 4 m výše je místo k volnému rozhledu do kraje. Dnes tato rozhledna, u níž je přilepena restaurace, je v národní správě Klubu českých turistů a je vedena nájemcem p. Pavlem Ručkou. Klub českých turistů koná tu nutné opravné práce, jichž si nezbytně tento objekt vyžaduje a stará se také o lepší přístup směrem od Ovčárny, k níž ještě přijdeme. Poblíž rozhledny byla v době okupace postavena dřevěná t. zv. poštovní chata, kterou Klub českých turistů nyní najal od poštovního ředitelství a provozuje ji jako turistickou chatu. Má tedy Praděd dnes také možnosti ubytovací, jichž až dosud postrádal. — Není pochyby o tom, že rozhled s ochozu praděské rozhledny je velkolepý. Naše oko těká mořem hor, kup, homolí, hřebů, údolí, srázů, přes nekonečné lesy, roviny, četná města a vesnice a do neproniknutelné dálky tratíciho se obzoru. Ačkoli stojíme na nejvyšším místě Jeseníků, zdá se nám, že vrcholky Šeráku, Keprníku, Vysoké hole a j. jsou vyšší. Klam ten vzniká tím, že vrchol Praděda je příliš rozsáhlý. Sedmi laloky tento obr jest rozložen na hranicích Moravy a Slezska. Prodloužíme-li směr svého oka na Čertovy skály u Zlatého chlumu, máme přesný poledníkový směr a snadno se orientujeme. K severu táhne se údolí Bělé s četnými obcemi (Domašov, Adolfovice, Bukovice, Jeseník a Lázně Jeseník), nad nimiž jako závěr zvedá se Kopřivová a Zlatý chlum s rozhlednou. Údolím Bělé rozděluje se

obraz krajiny na dva zcela odlišné díly. V pravém spatřujeme vrchy skupiny Orlíka (1205 m), jejichž svahy se sklánějí do údolí Černé Opavy; jinak jeví se západní polovina, kde svahy Šeráku spadají rázně do údolí Bělé; nad tímto obrazem vzadu ztrácejí se v šedé dálce nížiny polského Slezska. K východu vidíme přes Lyr (1101 m) města Bruntál, Andělskou Horu, Anenský kostelík, Krnov s kostelem na Zámeckém vrchu a je-li jasno, i Opavu a někdy také Beskydy. K jihu výhled do moravské nížiny omezuje Vysoká hole a Petrův kámen. Ještě mnoho jiných kopců a měst je odtud vidět — ale přijďte a podívejte se sami. — A nyní s Praděda ještě sejďeme k chatě Barborka, kterou vede Ústav pro tělesnou výchovu při vysokých školách v Brně jako rekreační místo. Po krátké procházce dojdeme k Ovčárně, turistické chatě, kterou dnes vlastní ředitelství státních lesů a statků v Olomouci, s nímž je právě projednáván pronájem tohoto objektu Klubu českých turistů a Svazu lyžařů RCS. Až dosud však působí v tomto objektu jako nájemce p. J. Měrka. Ovčárna je dřevěná chata, postavená ve výši 1250 m, r. 1922 opravená a rozšířená, se 3 hostinskými místnostmi a 2 společnými noclehárnami. Má celkem 20 pokojů. V Ovčárně zemřel r. 1864 Dr. Bedřich Kolenatý, brněnský profesor, který má o přírodopisné prozkoumání Jeseníků veliké zásluhy. Nad Ovčárnou zdvihá se Petrův kámen, který se nám zdá na do-

GLORIET V RAČÍM ÚDOLÍ U JAVORNÍKA
— Foto Zeman

sah ruky. Je sice jenom 760 m vzdálen, ale těchto několik metrů zdoláme teprve po půl hodině. Petrův kámen (1446 m) je korunován rulovým skaliskem 8 m vysokým, 6 m širokým a 20 m dlouhým. S tohoto skaliska prý sv. Petr zdejší pohanským pastýřům hlásal evangelium. Kámen je opředen mnoha pověstmi o čarodějnicích; jistě že stálé, zvláště proudění vzduchu kolem skal zavdalo k tomu podnět. Když je úplně klidno, pocíujeme proudění vrstev vzduchových. Snad kameny za pradávna bývaly pohanským obětištěm. Proto soud nad čarodějnicemi v Šumperku dal zde postavit železný kříž, který byl bouřemi sražen. Roku 1681 postavili tady plechovou sochu sv. Petra v životní velikosti, ale i tu bouře vyvrátily.

S Petrova kamene přes Ovčárnu sestupujeme pak do Karlovy Studánky, roztomilých lázní, zvaných plným právem „perla slezských lázní“. Lázně tyto leží v rozkošné lesnaté kotlině u řeky Opavice a jako klimatické místo těší se výborné pověsti. Již v dávných dobách horníci vodou zdejšího železitého pramene rádi hasili žízeň. Arcivévoda Maximilian upozorněn byv na pramen, dal jej r. 1708 prozkoumat, načež po uspokojivém výsledku šetření zřídil tu několik stavení. Lázně byly tu založeny r. 1785 a později podle potřeby rozšiřovány. Všechny prameny náleží k alkalicko-zemitém železitým kyselkám a jsou používány zčásti k pití, zčásti k lázním železitým a minerálním. Rovněž rašeliniště správa lázní vhodně užívá k přírodní léčbě rašelinné. Nová lázeňská budova byla vystavěna v letech 1892—93.

Karlovou Studánkou končíme překrásnou cestu po Jeseníkách, která v létě nemá opravdu sobě rovna.

Ale také zima v Jeseníkách náleží k nejkrásnějším obdobím roku, neboť dovede poskytnout lyžaři opravdu velkolepé počitky, ovšem umí-li jich náležitě vychutnat. Pro začátečníky má jesenícký lyžařský klub připraveny cvičné louky, mírnější svahy, pro pokročilé pak svahy prudší a delší, pro

František Robotka

- obchod smíšeným zbožím
- JAVORNÍK
- Masarykovo nám. č. 200, tel. 17

„borce“ pak velký počet sjezdů všech tříd, pro slalom, sjezd, běh, skok a pro lyžařské туры nepřebornou řadu cest, vesměs lyžařsky dostupných. Také můstek na Křížovém vrchu čeká na dobré skokany.

Pro sánkaře pak je připravena sánkařská dráha od výletní restaurace na Křížovém vrchu až k ozdravovně Dr. E. Beneše. Doba sjezdu činí 20 minut.

Bruslaři si pak přijdou na své na sokolském klužišti u vodárny.

V sezóně 1946—47 byly v Jeseníku pořádány župní závody „Župy jesenícké SLRČS“. Návštěvníci biografů měli to potěšení shlédnout ve filmovém týdeníku „horse-skiöring“, nafilmovaný v Jeseníku, kterýžto sport byl po prvé v naší republice provozován.

A tak snad by bylo ještě mnoho, co bychom mohli o Jeseníku městu, Jeseníku Lázních a Jesenících vůbec říci. Že si fotoamatéři tady přijdou na své, o tom nelze pochybovat. Že přátelé útulných vináren, restaurací a kaváren také budou v městě uspokojeni, je více než jisté. Taktéž dvě kina se nabízejí zpříjemnění hostům zimní dovolenou. Opavské národní divadlo rovněž do Jeseníku často zavítá a když ne ono, tedy jesenícký ochotnický spolek jej důstojně zastoupí.

A tak nezbývá, než se s Jeseníky a vši tou krásou, kterou jsme jen velmi stručně prošli, rozloučit. Je to vždycky smutné, odjíždíme-li z tohoto kraje, ale tak jako římská Fontana di Trevi přitahuje cizince k opétné návštěvě Věčného města, tak pohled se Šeráku a pobyt u Mechového jezírka a kdekoli jinde v Jeseníkách nám nedá jinak, než že se sem zcela určitě co nejdříve opět vrátíme, abychom se znovu — a nikde ne dosyta — opájeli tou krásou, kterou sem Stvořitel vložil rukou více než štědrou.

Jeseníky, naše české Jeseníky, mají budoucnost. A té přejeme zdar!

Miroslav Němec

Hodiny - Optika

Javorník - Slezsko

Z
L
A
T
O

JAVORNÍK

Josef Rujbr, předseda MNV

Městečko Javorník, hodně navštěvované a krásně položené letovisko, získává rok od roku větší oblibu. Leží na severovýchodních svazích Rychlebských hor, které svými hlubokými lesy sahají až na okraj Javorníku, ležícího blízko hranice polsko-československé.

Dojem, který získáváme návštěvou Javorníku, je vždy pěkný a trvalý. Útulné a čisté městečko je stejně idylické v létě i v zimě. Věděl mu zámeček Janský Vrch na vysoké skále nedaleko středu města. Zámek obklopuje rozlehlý park.

Trat Javorník—Dolní Lipová spojuje Javornícko s hlavní tratí Praha—Lázně Jeseník. Autobusová linka ČSD Javorník—Bílá Voda a Javorník—Žulová dává možnost poznání okolí Javorníka.

Střední nadmořská výška je 297 metrů, průměrná roční teplota roční $7,5^{\circ}\text{C}$. Podnebí je mírné a příznivé pro pěstování ovoce. Javorník je město kvetoucích zahrad a strání. Kdo jednou viděl městečko v květu, nikdy nezapomeneme na bohatost a krásu rozkvetlých třešní, jablek a hrušní. I meruňkám a broskvím se tu daří.

Z dějin Javorníku by snad čtenáře mohlo zajímat, že okolí bylo osídleno již v raných dobách našich dějin a o Javorníku je zmínka v listinách z roku 1291. Zámek, někdejší hrad Javorník, byl pravděpodobně postaven již v první polovině XIII. století a sloužil k zajištění obchodních cest, vedoucích přes Rychlebské hory. Hrad byl r. 1433 dobyt husity. Delší čas byl zříceninou a v letech 1505—1509 mu dal nynější ráz biskup Thurzo. Velmi utrpělo městečko i zámek v třicetileté válce. Později bylo kulturním střediskem širokého okolí. Na zámku byl stálý orchestr a stálá divadelní scéna.

Dnešní Javorník ožívají turisté, děti z prázdninových osad a vysokoškolská studenta z rekreačního tábora. Po celé léto tu zaznívají zpěvy mládeže, která přichází načerpat nových sil a osvěžení, aby mohla, posílena a zotavena, s větší chutí pracovat a studovat.

V Javorníku upoutá návštěvníka kromě zámku, který je nejmarkantnějším znakem, též čisté náměstí s novostavbou radnice uprostřed. Nedaleko radnice se tyčí věž kostela, postaveného v letech 1718—1723. Jdeme-li po silnici směrem k Jeseníku, uvidíme po pravici nádherné a veřejně přístupné sady prezidenta Beneše s věkovitými duby, jilmy, buky a břízami. Za parných dnů není lepšího místa nad stinný sad. Kdo touží po vydatnějším ochlazení, může navštívit městské koupaliště. Najde tu 30 m dlouhý bazén s čistou, chladnou vodou, skokanským můstkem, občerstvením a lehátky na opalování.

Milovník starých památek neopomene navštívit starý gotický kostelík v Javorníku-Vsi, postavený v XIII. století. Půjde se též podívat do zámeckého musea, kde uvidí leccos zajímavého. Miluje-li procházku tichými lesními pěšinami, zajde se podívat na zříceniny hradu Rychlebský. Turistická značka jej přivede k zřícenině za tři čtvrtě hodiny. Hrad je vystavěn na skále nad hlubokým „Račím údolím“, aby hlídal stezku do Kladska. Výletní restaturace v „Račím údolí“ přináší návštěvníkům občerstvení i pobavení. Za městem se rýsuje křivka hor a tvoří mu krásný rámeček.

Z mnohých výletů, jež se dají podniknout do okolí, chtěl bych se zmínit o letovisku Travná, 1 hodinu cesty vzdálené, ležící na hřebenu Rychlebských hor. Travná má opravdu výstižný název. V jejím okolí se střídají štávnaté louky s lesními pasekami, háji a palouky, provoněnými mateřídouškou a pestrou horskou květenou. Množství malin v pasekách je nevídané — je to malinový ráj. Nasbíral jsem za odpoledne pohodlně 5 l. Kdo má rád borůvky, přijde si tu opravdu na své. Nedaleký vrch, Borůvková hora, 902 m vysoká, s turistickou chatou je vyhlídkovou horou prvního řádu. Je odtud vidět daleko do kladské kotliny, na Hrubý Jeseník, na Kralický Sněžník, širokou slez-

**ALOIS
BELANT**

řezník a uzenář

Javorník 160 - Telefon 31

Válcorů mlýn

JOSEF SITAŘ

JAVORNÍK

GOTTWALDOVA 124

Telefon 61

ARCIBISKUPSKÝ ZÁMEK V JAVORNÍKU — Foto Zeman

skou rovinu v Polsku a na velké Otmachovské přehradní jezero. Odvážnější turisté si zajdou na rozkošné místo uprostřed lesů, tak zv. Růženec, a vrátí se přes samotu Jedlovec do Bílé Vody, odkud se svezou autobusem do Javorníka. V Bílé Vodě je starý klášter minoritů a továrna na plnici pera „Haro“.

Hluboké lesy kolem Javorníka zásobují celý kraj houbami. Houbaři tu mají vděčné prostředí a je-li příznivý rok, udělají dobře, vezmou-li si na houby pořádný batoh.

Okolí je převážnou většinou zemědělského rázu. Úrodná slezská nížina se může srovnat s Hanou. Zemědělci si v čas klidu přivydělávají odvozem

Váš fotograf

Viktor Zeman

JAVORNÍK
Stalinova čís. 105

dříví z lesů. Na místním nádraží se nakládají stále nové a nové vagony kulatinou, palivovým dřívím a žezinami z blízké parní pily. Z obce Uhelné přijíždějí auta naložená hnědým uhlím, které se tu vyskytuje v hojné míře. Zdejší zemědělský kraj je zásobárnou Ostravska. Dává průmyslovému a hornickému městu maso, mléko, obilniny, brambory a jiné zem. produkty. Hospodářské družstvo a strojní stanice vydatně podporují rozkvět zemědělství. Budovy družstva a skladiště nestačí svou kapacitou na velký provoz a proto bylo započato se stavbou budov družstva v těsné blízkosti nádraží, kde bude též položena vlečka ke skladištím. V pětiletce bude v Javorníku vybudován Dům kultury s velkým sálem, jevištěm, knihovnou a čítárnou. Sport. klub si vede velmi čile v mistrovství fotbalovém, má též odbor odbíjené, stol. tenisu, šachový a plánuje

v nejbližší budoucnosti obnovení tenisových dvorců a kluziště. Hřiště SK Javorník je ve velmi pěkné poloze u silnice Javorník—Travná. Hřiště se t. č. rozšiřuje a dobrovolné brigády občanstva tu poskytují velmi platné služby. V Javorníku je mateřská škola o 2 tř., 4třídní obecná škola, měšťanská škola o 7 třídách, stanice SNB, pošta, inspektorát fin. stráže, okr. soud, traktorová stanice, ředitelství státních lesů, hospod. družstvo, nár. správa arcib. statků a lesů, biograf a konečná stanice Javorník—Dolní Lipová.

Malé městečko Javorník z nejsevernějšího cípu Slezska přitáhne svými krásami a okolní nádhernou přírodou hodně návštěvníků, kteří tu naleznou osvěžení a nové síly k další práci.

Navštivte Javorník, perlu Rychlebských hor, a nebudete zklamáni.

STRUČNÝ PŘEHLED DĚJIN ZÁMKU JÁNSKÝ VRCH V JAVORNÍKU

Při původním osidlování těchto krajů slovanskými kmeny byla v okolí Javorníku založena celá řada hradů a pevností. Z nejstarších starých dob nachází se na důležité solné stezce hrad Rychleby (Reichenstein), dále hrady Kaltštejn u Žulové a u lázeňského místa Landeku hrad Kaprovec. Všechny tyto obranné stavby podléhaly hlavní pevnosti Otmuchovu. Mezi posledními hrady bylo vystavěno hradisko s názvem Jawírník, od staroslovanského slova jawiti čili pozorovati — dozíratí. Název Jawírník se vyskytuje, přes veškeré germanizační snahy, na důležitých dědických a věnovacích smlouvách jak německých, tak i latinských, až do 15. století.

Hradisko bylo vystavěno v 11. století, nabývalo pozvolna význam, až se změnilo v pevnou kamennou tvrz, jejíž podoba se naprosto lišila od dnešního vzhledu zámku. V místech dnešního křídla, končícího věží, se nacházely obytné místnosti panstva.

Původně byl vjezd do hradu se strany severozápadní, t. j. od dnešní četnické stanice. Hrad byl vystavěn k obraně širokého okolí a byl proslaven nedobytností. Za náboženských rozbrojů ve středověku nacházel se hrad v rukou katolické šlechty a byl 1420 dobyt husitskými vojsky, vedenými husitským hejtmánem Hynkem Krušinou z Lichtenburku. Tím byl upevněn slovanský vliv proti rozpínavému vlivu Germánů, jen však po 4 léta, neboť r. 1432 byl hrad vykoupěn od vratislavského biskupa Konráda za 1100 kop grošů, který, aby zamezil dalšímu užívání hradu k účelům válečným, jej dal r. 1433 úplně zbořit.

Teprve r. 1509 byl hrad znovu vystavěn biskupem Janem Turzou, na ochranu proti loupeživým rytířům a k upevnění moci vratislavských biskupů. Tato nová stavba byla po prvé přejmenována na Jánský vrch.

JAN MAREK

KLEMPÍŘSTVÍ

JAVORNÍK

ulice 9. května číslo 158

Josef Světlý

JAVORNÍK

Partyzánská č. 165

kožíšiny
klobouky
čepice

Za třicetileté války r. 1618 při plnění slibu protestantských pánů o vzájemné pomoci, když české voje táhly ze Slezska na pomoc ku Praze, za vedení Jiřího z Krnova, bylo městu uloženo výkupné, t. zv. výpalné, ve výši 1050 tolarů. Tím bylo ušetřeno hradu i města. O této výstavbě r. 1509 biskupem Janem Turzou, se nám nezachovaly žádné zprávy ani vyobrazení, původní podoba hradu není proto známa. Roku 1738 byl hrad na přání biskupa Šafgoče a Hohenlohe rozšířen. Biskupové používali Jánského vrchu jako letního sídla. Byl jimi mnohokrát přestavěn a zkrášlen, až došel dnešní podoby. Záslouhou biskupů byl povznesen nejen hrad, ale i město. Byl postaven klášter, sirotčinec, vybudován zámecký park a velkorysou podporou biskupa Koppa byl zřízen vodovod a dráha. Město Javorník vděčí za svou výstavbu, zmodernisování a celkový význam převážně zdejšímu panství, bez něhož by bylo kleslo na bezvýznamnou dědinu.

Udýchaly vás hodně naše schody? Je jich jen 185. Všimněte si ručně kované brány u vchodu z roku 1893 v empírovém slohu. Hlavním vchodem vcházejíte do zámku, který byl původně hradem a sídlem duchovních knížat. Hrad je zasvěcen sv. Janu Křtiteli, jehož sochu spatříte na schodišti.

Vcházíme do prvního nádvoří — zde se nachází jeden z nejstarších znaků biskupských v Evropě vůbec. Je to latinský znak z roku 1509, který zní: Tento hrad byl vystavěn biskupy vratislavskými a zasvěcen sv. Janu Křtiteli. Vedle znaku byl roku 1776 zazděn vchod a zrušeno schodiště, které v dřívějších dobách sloužilo k další obraně, vnikl-li nepřítel do hradního nádvoří.

Spodní kaple: po levé straně obraz, znázorňující krvežíznivou Salome, dceru krále Herodesa, která pro neopětovanou lásku k sv. Janu Křtiteli si vynutila na svém otci hlavu mučedníkovu, kterou jí přináší na stříbrné mise. Dále sochy sv. Háty a Anežky Přemyslovny, obě pocházejí z r. 1431. Třetí socha Panny Marie byla přinesena jedním zbožným mnichem ze Švédska r. 1661. Na bocích oltáře se nacházejí v uměleckém provedení ostatky svatých.

O. Zatloukal

KOLONIÁL

JAVORNÍK

JAVORNÍK — Foto Zeman

Pokoje kardinálů: postel, na které zemřel 5. VI. 1945 poslední biskup J. E. biskup-kardinál Dr Adolf Bertram; jeho pracovna; konferenční sál a menší konferenční sál; hudební síň, používaná též jako jídelna. Střídají se pracovny a ložnice pro hosty. Horní kaple s kardinálským pozlaceným křeslem a středověkým vzácným oltářem, který v minulých dobách byl mnohokrát ukrýván na okolních provinčních farách před zničením, až roku 1937 zásluhou p. generálního vikáře preláta Dr Onderka byl z horské vesnice N. Vilémovice přivezen zpět a postaven na své původní místo.

Před vyhlídkovou věží se nacházejí původní hodiny, ručně zhotovené. Vystupujeme na věž, kde se nám naskýtá jedinečný pohled na Jeseníky, kterým v dálce vévodí Praděd. K severu k Otmuchovské přehradě 9 km dlouhé a 4 km široké, k Otmuchovu se zámek a kostelem, Pačkovu s překrásnou věží a do široké roviny polské.

VIDNAVA

Mr. Srubek

Na konci úpatí Jeseníků, svažujících se k nížině nížské, leží na československo-polských hranicích malebné městečko Vidnava, zasazené do krásného okolí. Znakem města je vrba a louka. Městečko bylo vystavěno roku 1268 biskupem Tomášem z Vraťslavy. V době husitské, roku 1428 bylo přepádeno Švédy a úplně zničeno. Obyvatelstvo bylo povraženo nebo vyhnáno. Město bylo pak roku 1574 znovu vystavěno, ale r. 1632 podlehló úplně ohni. Obyvatelstvo si však svůj domov pílí a usilovnou prací znovu vybudovalo. Ovšem trvalo desítky let, než vystavěli to, co bylo za několik hodin zničeno. Od roku 1743 až 1767 bylo toto slezské městečko sídlem biskupské zemské vlády a od té doby se stalo soudním okresem. Střed městečka tvoří pěkné rovné dlážděné náměstí s alejí vzrostlých kaštanů, což působí dojmem parku. Tento dojem ještě zvyšují pohodlné lavičky, poskytující v letních měsících polední odpočinek pracujícím dělníkům, trávícím zde v příjemném chládku svou polední přestávku. Pravidelné náměstí je vroubeno starými, vesměs zachovalými budovami, stavěnými v renesančním slohu, z nichž nejvíce vyniká radnice s památnou deskou biskupa Baltazara z roku 1551, dnes sídlo místního národního výboru. Roku 1881

zde bylo zřízeno gymnasium, které bylo roku 1927 zrušeno, protože odmítlo poslat delegaci do Opavy při návštěvě presidenta Tomáše Garrigue Masaryka.

V bývalém záměcku je umístěno městské muzeum, bohaté sbírkami slezské žuly a vápence. Dříve byly tyto zpracovávány v místních kamenických a sochařských závodech, které nyní, po odchodu Němců, pro nedostatek odborných sil musely zastavit výrobu.

Vidnava se může pochlubit též arcibiskupským seminářem, který je prozatím prázdný pro nedostatek posluchačů. Nad Vidnavou se tyčí dvě věže pěkných kostelů; římskokatolického kostela farního, zasvěceného svatě Kateřině, a řeckokatolického kostela svatého Františka, v němž byly dříve slouženy studentské bohoslužby.

K tomu se připojuje ještě klášter řádu boromejek, kde byla škola pro ženská povolání a dívčí pensiónát. V budově bývalé infekční nemocnice je umístěna mateřská škola s velkými a krásnými místnostmi, bohatě vybavenými koupelnami a sprchami, hřištěm a velkou zahradou. Újezdni měšťanská škola a trojtřídní obecná škola jsou umístěny ve velké budově, kde byly dříve školy německé. S ní sousedí budova, kde je umístěna pošta. V blízkém soused-

Vám slouží

PRVNÍ
ČESKOSLOVENSKÁ
POJIŠŤOVNA

národní podnik v Brně

Vás chrání

První československá pojišťovna, úřadovna ve Vidnavě

ANT. BLAHA

strojní zámečnictví

speciální výroba koňských
ozubů

Vidnava 31

stvi je budova První československé pojišťovny, národní podnik. Úřady, jako okresní soud, berní úřad a důchodkový kontrolní úřad, byly roku 1945 prozatímně přeloženy do Jeseníku. Zůstala zde stanice SNB a byl zde též zřízen útvar SNB. Pohraniční službu koná oddělení finanční stráže. Ve Vidnavě je též inspektorát finanční stráže a celní úřad. Železniční stanice je na katastru sousední obce Velké Kraše, ale nese název Vidnava. Nyní je konečnou stanicí z Dolní Lipové, ale koleje vedou dále do nynějšího Polska až do Nisy a doufejme, že vbrzku budeme mít spojení i s bratrským Polskem. Před nádražím se rozkládá prostorný hřbitov, kde byli pohřbeni 4 angličtí vojáci, kteří byli 1. října 1947 členy britské vojenské mise exhumováni. Na místě, určeném pro odpadky z květin a věnců, přiléhajícím k hřbitovní zdi, byl nalezen hromadný hrob, kde byly pochovány oběti pochodu smrti, který procházel Vidnavou.

Městská plynárna, nyní národní podnik, se stará o zásobování města laciným plynem. Téměř ve všech domech najdeme plynový sporák i topná plynová tělesa. Stejně tak je rozšířené plynové osvětlení, značně lacinější než osvětlení elektrické. Neschází ani vodovod, který čerpá vodu z Polska. Jelikož občané, jak čeští, tak i polští, jsou v dobrém přátelském styku, nevznikají žádné obtíže v zásobování vodou. Tato voda se velmi dobře hodí k vaření piva, které se vaří v místním pivovaru. Vidnavské černé pivo je velmi známé svou dobrou kvalitou. Pivovar byl soukromým majetkem až do roku 1945, kdy jej převzalo město. Protože město Vidnava vlastní mnoho půdy a ještě více lesa, uplatnila se zde i pila, která je v provozu ve dne i v noci. Vedle městské pily, která je zařízena na vodní i elektrickou energii, je slunné koupaliště s proudící vodou. Poblíž koupaliště je budova městských vana-

vých lázní. V zimě je čile navštěvováno kluziště, zřízené vedle sportovního hřiště. Rovněž sáňková dráha s mírného lesního svahu alejí smrků a lyžařské sjezdy poskytují v zimě sportovcům osvěžení a pobavení.

Pěkný rámeček městu tvoří sady, z nichž Masarykův sad je nejkrásnější. Uprostřed zeleně je v žulovém balvanu zasazena deska s hlavou a iniciálkami prezidenta Tomáše G. Masaryka. Z parku přijdeme po lávce, vedoucí přes řeku Vidnavku ke staré stělnici, kde je nyní umístěno kino. Budova slouží všem místním korporacím k pořádání kulturních a zábavních podniků. O kulturní život města mají zásluhu členové místní osvětové rady, divadelní spolek při MOR a lidová městská knihovna, obsahující přes 500 svazků pro dospělé a asi 200 svazků pro mládež. Mnoho odborných časopisů slouží k soukromému studiu. O tělovýchovu se stará tělocvičná jednota Sokol, Svaz brannosti a sportovní klub SK Vidnava.

O příjemný pobyt cizinců se starají dva hotely a kavárna, které každého uspokojí dobrou stravou, nápoji a veselou zábavou.

V blízkosti města je osada Stachlovice se starým židovským hřbitovem. Nedaleko je velký kamenolom, který dodává zpracovanou žulu do všech končin naší vlasti i do zahraničí. V blízkém lesíku je velký povrchový důl, kde se dobývá kaolin. Důl je spojen vlečkou s továrnou „Moravskoslezské keramické závody“, kde se z kaolinu vyrábějí ohnivzdorné šamotové výrobky, které se vyvážejí do

PORTAL HRBITOVNIHO KOSTELA
V JAVORNIKU — VSI Z R. 1370

— Foto Zeman

celé Evropy. Je to největší průmyslový podnik v celém okolí.

Vidnavské sady tvoří přechod ke krásnému okolí. V bezprostřední blízkosti jsou farské a městské lesy, v nichž najdeme rekreační střediska. Asi 20 minut cesty od Vidnavy přijdeme k Habichtově boudě, ležící na břehu rybníka z jedné, a říčky, bohaté na pstruhy, se strany druhé. Tato říčka, Ipolí zvaná, protéká lesem mezi kopci, v jejichž středu se leskne bezedné jezero s vodopádem. Zamíříme-li od Habichtovy boudy směrem jižním, přijdeme asi za půl hodiny k zatopenému kamenolomu. V jeho okolí jsou roztroušeny balvany, zvané kotle. Kratší procházka šumícím lesem přivede nás k boudě Hubertově, ležící nedaleko vesnice Kobylá nad Vidnavkou.

Lesní pěšinou dosáhneme Božské hory, jejíž temeno zdobí kostelík ze Žulové. Jiná cesta od Habichtovy boudy přivede nás do vesnice Černé Vody, kde uvidíme zříceninu hradu Kaltštejna. Pokračujeme-li v cestě, přijdeme po tříhodinové procházce do světoznámých Lázní Jeseníku a Dolní Lipové.

Půjdeme-li proti proudu říčky Ipolí, zavede nás do Červené Vody, odkud se snadno dostaneme ke krápníkovým jeskyním u obce Supíkovice.

S Vidnavou sousedí vesnice Velká Kraš, která svou úrodnou půdou si vysloužila název Slezská Haná. Její osada Hukovice se stala průchodní železniční stanicí. Hned u nádraží je budova hospodářského družstva, velká moderní mlékárna a lihovar, který vyrábí výborné likéry.

Město Vidnava je silniční křižovatka Cukmantl—Javorník a Jeseník—Nisa.

S návrší nad Vidnavou je krásný pohled na město a při jasném počasí můžeme dohlédnout až k otuchovské přehradě v Polsku, jejíž mohutná elektrárna zásobuje proudem celé Slezsko.

V poslední válce město téměř neutrpělo. Jen most, vedoucí od nádraží do města, byl místní německou posádkou zničen. Všichni občané se poctivě snaží o povznesení a rozkvět města. Je si jen přáteli, aby nadřízené úřady vrátily městu dočasné odejmuté úřady.

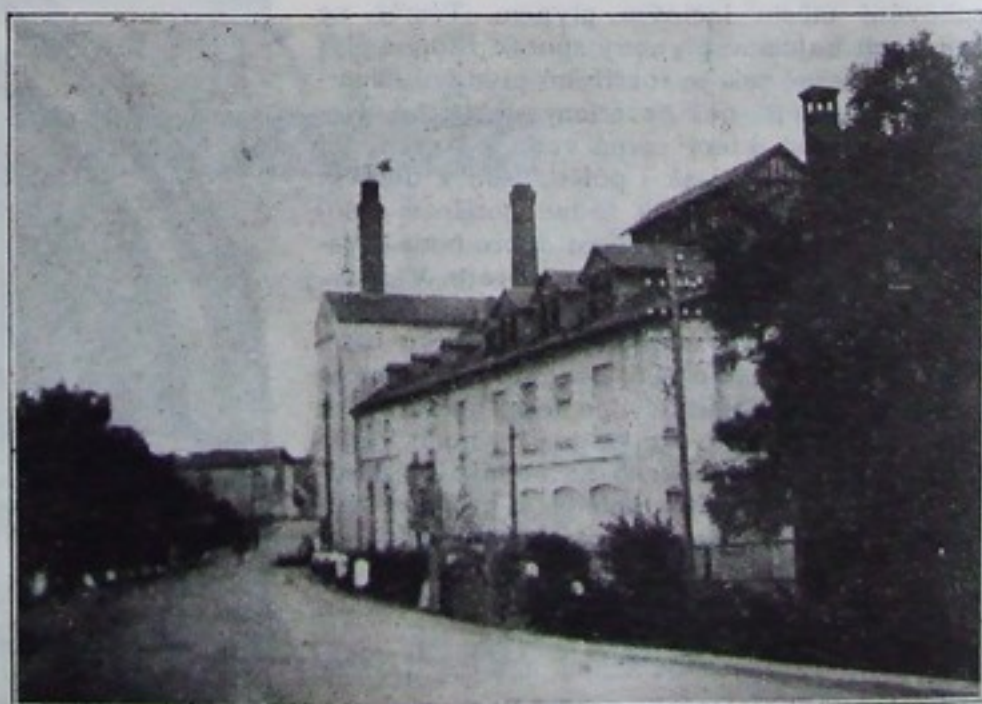
POJIŠŤOVNY VE ZNÁRODNĚNÍ

Jen málo čtenářů je si vědomo, že pojišťovací myšlenka byla uvedena v celé střední Evropě po prvé v život právě v našich zemích. Před 120 lety byly v Čechách a na Moravě založeny české pojišťovny, aby ukázaly ostatním cestu vzájemnosti a pomoci bližnímu.

A tak jako tehdy, i dnes jsme to zase my, kteří znárodněním pojišťoven ukazujeme cestu celé Evropě — novou cestu — na níž nastupuje myšlenka pojišťovací. Znárodněním pojišťoven nastává totiž přerod v našem pojišťovníctví, které se tak stává důležitým nástrojem hospodářské a sociální politiky státu a znamená také zásadní odklon od soukromokapitalistického systému pojišťoven, neboť, byf bylo vede-

MĚSTSKÝ PIVOVAR A SLADOVNA

ve Vidnavě

JAVORNÍK, VPRAVO ZÁMEK JANSKÝ VRCH

no i nadále zásadami obchodními, nesleduje cíle výdělečné, nýbrž spatřuje naplnění svého poslání v pravé službě našemu lidu a jeho hospodářství.

Znárodněné pojišťovnictví vytklo si za úkol, aby ve dvouletém plánu provedlo sloučení mnoha dosavadních pojišťoven v několik celků a tak na tradici našich velikých ústavů: Moravskoslezské, založené r. 1826, Hasičské, První české, zal. r. 1827, Zemské, Národní, Prahy, zal. r. 1868, a jiných, celkem 526 pojišťoven a pojišťovacích spolků vyrůstá dnes nový národní podnik První československá pojišťovna se sídlem v Brně.

Tato pojišťovna navazuje na více než stoletou tradici našich nejstarších pojišťoven, jakož i na spolupráci hasičských složek našeho družstevnictví, svépomocných pojišťovacích spolků a na úzké vztahy k církevnictví a všechny v ní sloučené ústavy soustředily tak své síly ke společné práci, aby co nejlépe mohly sloužiti zájmům národa na pojišťovacím poli.

AUTO - MOTO - VELO

Bohumír Šidlichovský
mechanická dílna

Vidnava

Obchod smíšeným zbožím

- ◆ vína
- ◆ likéry
- ◆ cukrovinky

KAREL KUBÁT
Vidnava - Telefon 27

*Výroba vinných, pivních,
ležáckých sudů, voznic
a kádí*

VILÉM JURÁNEK

Vidnava 161

DROGERIE

PARFUMERIE

FOTO

Benedikt Kudlička

VIDNAVA - TELEFON 9

Je si dobře vědoma svého poslání, které tkví především v dobré a spolehlivé službě všem příslušníkům a vrstvám našeho národa: zemědělcům, živnostníkům, zaměstnancům, obchodníkům, podnikatelům, korporacím, soukromníkům, průmyslu znárodněnému i soukromému, které svým pojištěním chrání před následky škod, jimž nelze jinak zabránit.

První československá pojišťovna, národní podnik v Brně, může poskytnouti dobrou pojistnou ochranu nejen ve všech normálních odvětvích, ale i v odvětvích speciálních, na příklad při pojištění zavazadel, v průmyslu cukrovarnickém, živočišném pojištění, poněvadž ve svém bloku soustřeďuje ústavy, které se speciálně těmito odvětvími zabývají (Evropská pojišťovna pro pojišťování nákladů a zavazadel, Pojišťovna průmyslu kvasného a cukrovarnického, Zemská dobytčí pojišťovna).

Náš zahraniční obchod vyžaduje rychlou a pružnou službu v oboru pojištění dopravního. Jeho rozvoj je v První československé pojišťovně věnována mimořádná péče.

První československá pojišťovna, národní podnik v Brně, chce svou poctivou službou zajistiti co nejlepší a nejlevnější ochranu pojistnou každému jednotlivci i celkům a přispěti tak k blahobytu celého národa a státu.

„MAJES“

MLÉKAŘSKO-DRŮBEŽNICKÉ DRUŽSTVO PRO OKRES JESENÍK

Hlavní idea zemědělského družstevnictví, „co jednomu nemožno, všem dohromady snadno“, zaktivila velmi brzy v osvobozeném pohraničí a zejména v našem okrese, který je příliš vysunut od průmyslových a komunikačních středisek. Již 12. ledna 1946 v Dolní Lipové ustaveno Hospodářské družstvo pro okres Jeseník a 24. března 1946 Mlékařsko-drůbežnické družstvo pro okres Jeseník.

Účelem Mlékařsko-drůbežnického družstva je podporovati hospodářství svých členů a družstevní cestou sloužiti jejich hmotnému a mravnímu prospěchu. Kupuje a zpracovává za účelem výhodnějšího zpeněžení mléko a mléčné výrobky, drůbež, vejce, med a peří, provozuje nakládání a chlazení vajec a drůbeže, zřizuje drůbeží farmy, lihářský podnik, výkrmnu a porážku drůbeže. Význam družstva v důležité zemědělské produkční oblasti Slezska jest zvýšen blízkostí světových lázní, turistických a rekreačních míst.

Dříve než vláda vyhlásila dvouletku byl již budovatelský plán v oboru mlékařském a drůbežnickém na okrese jesenickém promyšlen, většinou v projektu a zčásti započat. Vynutila si to nutnost, neboť osídlení zemědělci, pocházející povětšinou z vyspělých krajů slezských a moravských, jednoznačně doznali, že dosavadní družstevní podniky všeho druhu jsou ve svém vybavení zastaralé a nedostatečné. Provozní zkušenosti v mlékárně v Hukovicích, v Jeseníku (dříve sklad piva), v družstevních skladištích a v lihovarech, přiměly vedoucí činitele národních správ zemědělských složek a tvořících se českých družstev k urychlené přípravě rekonstrukcí a staveb. V čele budovatelského úsilí stál od počátku Dr Ing. Josef Černý s úzkým kruhem svých spolupracovníků, využívaje tak svých zkušeností ve stavbě mlékáren z dob první republiky.

Hukovická mlékárna byla postavena před 30 lety pro zpracování 10 tisíc litrů mléka denně. Nedlouho po osvobození, dik cílevědomé organizaci výkupu, zpracovávala tato mlékárna již 24 tisíc litrů mléka

POHLED S VĚŽE ZAMKU NA ZÁPADNÍ ČÁST JAVORNÍKA — Foto Zeman

denně. Rozhodnuto přikročit k přístavbě tvarohárny a sýrárny, k rekonstrukci dosavadní provozovny, k novostavbě garáží a dílen, kotelny a dvou bytových jednotek. Projekt byl zadán ing. arch. Ed. Žáčkovi v Brně. Tisíce pracovních hodin stavebníka, stavitelů, odborníků a dělnictva dalo vyrůst krásnému dílu, které překoná naši generaci. Na

konci roku 1947 možno bilancovat: přístavba je hotova, dokončují se vnitřní instalace s moderním vybavením, z něhož nejpozoruhodnější jest klimatizační zařízení, první toho druhu v Československé republice. Stavebně i zařízením jsou hotovy i moderní garáže. Ke stavbě kotelny provedeny výkopy a položeny základy.

STAVITEL

JOSEF VURM

VIDNAVA - TELEFON 23 a 31

PROJEKTUJE A PROVÁDÍ VEŠKERÉ POZEMNÍ STAVBY

V Jeseníku byla situace ještě svízelnější. Stará mlékárna, schopná zpracovávat 5000—7000 litrů denně, dosáhla roku 1946 příjmu již 13 tisíc litrů denně. Dozorčí orgány úřední dokonce navrhovaly uzavření této mlékárny, ač se jedná o město, kolem něhož se soustřeďuje významný lázeňský a turistický ruch. Ježto nešlo počítat s rozšířením dosavadní mlékárny pro nedostatek stavebního místa, rozhodnuto postavit poblíž úřadu ONV novou, všem moderním požadavkům vyhovující konsumní mlékárnu, která je určena pro výrobu mléčných specialit. Na konci pětiletého plánu jest počítáno s 11.000 výkonnými dojnicemi, které vydadí dostatek mléka pro okres i pro průmyslová střediska.

Líhňařský podnik a drůbežárna v České Vsi bude líhnout ročně 130.000 čistokrevných kuřat jednak pro doplnění chovů u zemědělců a jednak pro výkrm na běžný konsum. Kromě toho vybrané chovy nejvýkonnějších druhů slepic jsou určeny pro zvelebení kontrolovaných chovů selských. V okrese počítáme s konečnou číslicí 70 tisíc nosnic, aby každý pracující občan měl dostatek vajec. Sběrna vajec prokázala již veliké služby zemědělcům i konsumentům. Každý má zaručen, byť i malý, ale stanovený příděl. Porážka a výkrmna drůbeže je významným doplňkem pro zpracování produkce jatečné drůbeže. Chladárna vajec a mrazárna masa zaručí plynulý dostatek vajec v zimní sezóně a masa v jarní i letní sezóně.

STAVEBNÍ A GALANTERNÍ KLEMPÍŘSTVÍ

JOSEF MATĚJ

Vidnava č. 164

Sušárna mléka pro děti, prádelna, zařízení kontrolní laboratoře, výstavba sběren mléka v obcích, kromě jiných zlepšení, jsou cílem usilování družstva pro nejbližší dobu.

Prvním a hlavním středem zájmu je a zůstane zemědělec a jeho práce. Po staru se žít nedá a proto všechna práce a námaha je věnována zmodernizování služby zemědělcům, podle zásad vlády Klementa Gottwalda.

A. V.

JESENICKO V OČÍCH TURISTY

Konstantin Brada

Jeseníky patří k nejkrásnějším koutům naší republiky vůbec a jsou proto také hojně vyhledávány turisty ze všech končin naší vlasti.

Přístupů k jejich mohutným hřbetům je mnoho, ale nejideálnější je Jeseník, schoulený na soutoku Staříče s Bělou, v údolí, lemovaném se všech stran horskými stráněmi a nekonečnými lesy, jež skrývají bystré potůčky, vodopády, tajuplná jezírka a

zříceniny starých hradů, svědků dávné minulosti.

Vysoká poloha Jeseníků způsobuje, že zde zimy bývají takové, že i lyžaři tu mají svůj ráj, stejně jako v létě turisté, hledající v hustých lesích osvěžení a chladivý stín, když s oblohy praží červené slunce.

Jeseník je přirozeným turistickým střediskem. Odtud se rozbíhají na všechny strany cesty, tu dlouhé,

HOTEL PRADĚD

Štěpán Krejsa

Vidnava, nám. Dr. Beneše, telef. 3

Malíř a natěrač

František Václavěk

Vidnava 145

Strojní stolařství
a pohřební ústav

JOSEF MAREK

Vidnava, Fojtství č. 3

jinde kratší, jednou pohodlné, jindy zase namáhavé, cesty, zdobené pestrými skvrnami turistických značek.

Návštěvník Jeseníku, který se tu zdrží několik dní, má jedinečnou příležitost poznati krásy tohoto koutu naší vlasti, jen svěří-li se značkám cest a opustí ulice města. A záleží pouze na něm, vykoná-li pouze krátkou půldenní vycházku, či turu jedno nebo vícedenní.

Už nejbližší okolí Jeseníku poskytne návštěvníkovi mnoho nezapomenutelných pohledů. Pro lepší orientaci umístil odbor KČT dvě velké tabule s plánem značkových cest v okolí města. Jedna tabule je hned u nádraží, druhá na Rudém náměstí.

Následující přehled informuje jen velmi stručně a heslovitě o krásách, jež skýtají uvedené turistické cesty. Jejich podrobný popis by potřeboval celou knihu. Královnou mezi nimi je hřebenová cesta z Ramzové na Praděd a dále až ke Skřítku, a na druhou stranu přes Smrk až na Králický Sněžník. K ní vedou mnohé cesty spojovací, uvedené rovněž jen informativně v tomto přehledu, stejně jako cesty, vybíhající z Jeseníku.

NÁDVORÍ ZAMKU V JAVORNIKU
— Foto Zeman

I. Hřebenová cesta

1. Ramzová — Šerák, turistická červená, lyžařská žlutá. Dvouhodinový výstup začíná u zastávky v Ramzové (rychlík Praha—Jeseník). Žlutá je namáhavější, červená skýtá krásný pohled do údolí Branné. Pod vrcholem Šeráku chata KČT, postavená

Chutný domácí chléb a bílé pečivo

dodá Vám

Zárěšický František

pekař

VIDNAVA

STROJNÍ PEKARSTVÍ

František Polách

VIDNAVA Č. 70

MÓDNÍ DŮM

Anděla Kaštilová, provd. Luzinová

VIDNAVA - SLEZSKO

*ě Vše pro Vaše zdraví
a tělesnou hygienu, veškeré
obrazové a terapeutické po-
můcky, prvotřídní léčivá
i přírodní vína, Brandy
Medicinal má pro Vás*

LÉKÁRNA

„U ANDĚLA STRÁŽCE“

PhMr MILAN HUVAR

Mikulovice ve Slezsku - Telefon 36

roku 1887, obnovená r. 1894. Stanice dráhy Ramzová, pošta Ostružná, telefon Jeseník.

2. Šerák—Červenohorské sedlo, červená, tříhodinová tura. Nevelikým sedlem se Šeráku na Kepník (1424 m). Skála na vrcholu, porostlém kosodřevinou, skýtá skvostný pohled po Jeseníkách, údolích Bělé, Branné a Moravy. Za jasného počasí viditelný Králický Sněžník.

Odtud na Červenou horu (1333 m) s chatou. Kostelík nad pramenem r. 1946 vyhořel. Rozhled do údolí Bělé a Desné a na Vozku (1373 m). Po půlhodině sestup na Červenohorské sedlo s chatami Laušmanovou a KČT. Autobusové spojení s Jeseníkem. Pošta Domašov, rovněž telefon.

3. Červenohorské sedlo—Dědek, červená, dvouhodinová cesta přes Klínovec (1170 m), Výrovku (1153 m), bažinatý Jezník (1194 m) a Jezný (1304 m). Na Dědku (Malém Dědu) chata Švýcárna, bývalá lovecká bouda knížete Lichtenštejna. Na Švýcárně křižovatka cest.

4. Švýcárna—Praděd, červená, půlhodinový výstup na oblé temeno nejvyšší hory Moravsko-slezské země. Na Pradědu (1490 m) rozhledna, vy-

soká 32 m. Nádherný rozhled na všechny strany. Nedaleko chata, otevřená jen v létě.

5. Praděd—Ovčárna, červená, sestup do sedla mezi Pradědem a Petrovým kamenem (1446 m).

6. Ovčárna—Jelení hřbet (1366 m), červená. Po 25 minutách výstup na Petrův kámen se skálou 22 m dlouhou, 5 m širokou a 8 m vysokou. Za ním Vysoká hole (1464 m). Čtvrt hodiny od vrcholu známý Kotel, s pramenem Moravice a s ojedinělou květenou. Přes Svatou (1422 m) a Máj (1381 metrů) k rozcestí, kde červená uhýbá vlevo.

7. Jelení hřbet—Skřítek, zelená, červená uhýbá mezi Májem a Jelením hřbetem vlevo. Přes Jelení hřbet na Pec (1312 m), kde si lidé ve třicetileté válce pekli chléb, a přes Ztracené skály (1155 m) k hostinci Skřítku, těžce poškozenému válkou.

8. Ramzová—Smrk, červená, vycházející od zastávky. Výstup necelé 2 hod. Na Smrku hranice Moravy, Slezska a kladského území.

9. Smrk—chata U ráje, červená, 1½ hod. po hranicích. Zde křižovatka turistických cest.

VÁLCOVÝ MLÝN

Jakub POLACH

Mikulovice ve Slezsku - Telefon č. 34

MIKULOVICE — POHLED SMĚREM K JESENÍKU — Foto Jar. ŠIMEK

10. Chata U ráje—Králický Sněžník (1422 m), červená, stále po hranicích. Od chaty U ráje přes Jivinu (1076 m) na Kladské sedlo a dále na západ na Králický Sněžník. Zde rozhledna na polské straně (pozor na přestoupení hranic!); poblíž chaty KČT pramen Moravy. Hranice Čech, Polska a Moravskoslezské země.

II. Odbočky z hřebenové cesty

1. Do Ostružné, modrá, $\frac{1}{2}$ hod., odbočuje v počátku výstupu na Šerák.

2. Do Kolštejna, zelená, 1 hod., odbočuje na ostrém ohybu červené o 1 km dále. Pohodlná cesta, lyžařský sjezd.

3. Do Jeseníku se Šeráku, žlutá, sestup 3 hod., výstup o 1 hod. delší. Přes Bílý Orlík (912 m), Javoříč (781 m) a osadu Bobrovník. Se žluté modrá do Horní Lipové a zelená a modrá do Dolní Lipové.

4. Na Vozku (1377 m), žlutá, odpojující se za Kepníkem. S Kepníkem 20 minut. Se skály na Vozkově krásný rozhled.

5. Do Kolštejna, žlutá přes Vozku, 2 hod. Cesta přírodní rezervací „Pralesem“.

6. Do Kout, žlutá, údolím Hučivé Desné, sestup 2 hod., výstup velmi namáhavý.

7. Do Domašova, zelená, odpojující se s předcházející žlutou na Červené hoře, poutní cesta přes Točnick (1135 m) a údolím Kepnického potoka.

8. Do Kout, zelená přes Střechu (1125 m) a Suchou horu (1035 m) v poslední části strmá.

9. Do Domašova s Červenohorského sedla, modrá osadou Filipovicemi a žlutá po staré silnici. Sestup $1\frac{1}{2}$ hod. Po žluté krásný lyžařský sjezd.

10. Do Kout s Červenohorského sedla, žlutá po staré cestě, sestup $1\frac{1}{2}$ hod. k chatě Dr. E. Beneše.

11. Do Kout s Jezného, zelená, sestup 2 hod., výstup touto cestou ke Švýčárně pohodlný.

12. Do Valdenburku od Švýčárny, sestup $1\frac{1}{2}$ hod., výstup o 1 hod. delší. Po modré k Vysokému vodopádu na Studeném potoku. Z Valdenburku do Domašova, tam autobusové spojení.

13. Na Videlské sedlo od Švýčárny žlutá, s níž se odpojuje modrá na Vidly a dále do Vrbna.

14. Na Ovčárnu, zelená, přímý chodník po západním svahu Praděda.

15. Do Kout s Pradědu Divokým dolem, modrá, sestup 2 hod., výstup 3 hod., obojí namáhavé. Divoce romantické údolí Divoké Desné. V Divokém dole kamzíci.

16. Do Karlovy Studánky s Pradědu, modrá, přes chatu Barborku a podél Bílé Opavy s krásným vodopádem. Z Karlovy Studánky dále do Vrbna.

JOSEF SYCHRA

Mikulovice č. 342

okres Jeseník

17. Do Karlovy Studánky s Ovčárny, zprvu zelená, připojující se na předešlou modrou.

18. Do Malé Morávky s Ovčárny, žlutá a modrá, sestup 2 hod. Modrá vede Velikým Kotlem a údolím Moravice.

19. Do Kout s Máje, zelená, přes Františkovu myslivnu. Odtud žlutá údolím Mertvy do Štětínova, zelená dále, připojuje se na modrou (II/15).

20. Do Rýmařova s Jeleního hřbetu, červená, přes Alfredovu chatu a podél Stříbrného potoka.

21. Do Malé Morávky od Alfredovy chaty, zelená, vedoucí hlubokým lesem; připojuje se na modrou (II/18).

22. K chatě U ráje, z Ramzové, žlutá, osadou Petříkovem, v poslední třetině souběžně se zelenou se Smrku k chatě U ráje.

23. Na Borůvkovou horu se Smrku, žlutá, 30 km dlouhá tura po státní hranici přes Kovadlinu (988 m) a Špičák (956 m). Na Borůvkové hoře turistická chata, těsně u hranice.

24. Do Bílé Vody s Borůvkové hory, zelená, 10 km, klesá k osadě Růženci a odtud do Vsi a Městysu Bílé Vody.

25. Do Javorníka s Borůvkové hory podle zelené (8 km) nebo žluté (11 km). V Javorníku zámek s museem, s něhož pohled do polského území. Železniční spojení do Dolní Lipové.

26. Do Javorníka se žluté podle modré, údolím Račího potoka s krásnou zříceninou hradu Rychleb.

27. Do Žulové se Smrku po zelené podél Stříbrného potoka s vodopádem.

2. Do Žulové, zelená, od nádraží Lázněmi a přes Pomezí na zříceninu Hradisko s rozhledem po okolí Žulové, kam odvede s Hradiska modrá. V polovině cesty odbočka (žlutá) na Sokolí vrch (964 m), kde stávala dřevěná rozhledna.

3. Do České Vsi, modrá, od nádraží Lázněmi a lesy pod Jehlanem (878 m) k nádraží v České Vsi.

4. Na Čertovy kameny, zelená, od katolického kostela. S Čertových kamenů krásný pohled do údolí Bělé. Restaurace.

5. Na Zlatý chlum (908 m) po žluté od zámku v Jeseníku. Na Zlatém chlumu restaurace a rozhledna s barevnými okny. Pohled do údolí Bělé a na masiv Jeseníků. Se Zlatého chlumu modrá na Čertovy kameny, zelená na Rejvíz, stejně tak žlutá.

6. Na Rejvíz, zelená od zámku v Jeseníku přes osadu Ficovou a Vysokou jedli.

7. Na Rejvíz, modrá, údolím Vrchovištního potoka v Hamerském dole. Romantická cesta. Z Jeseníku do Rejvízu po všech cestách 8–10 km. Se silnice v poslední části zelená, odbočka k Mechovému jezeru (1 km).

8. Do Vrbna, zelená, od nádraží v Jeseníku podél Šumného potoka ve skupině Orlíka. 21 km dlouhá cesta hlubokými lesy.

9. Do Domašova, modrá po silnici. V Domašově zelená na Červenou horu, modrá a žlutá na Červenohorské sedlo, zelená přes Videlské sedlo a osadu Vidly do Karlovy Studánky. Z poslední modrá ve Valdenburku k Vysokému vodopádu.

10. Na Šerák, žlutá, 11 km, přes osadu Bobrovník, Javoříč (781 m), Bílý Orlík (912 m). (Viz II/3.)

Přehled těchto cest podává jen velmi stručný obraz turistických možností, jež zaslouží podrobnějšího zpracování v turistickém průvodci, který by důkladně upozornil na všechny krásy Jeseníků.

III. Cesty z Jeseníku

1. Na Smrk, žlutá Lázněmi Jeseníkem, sedlem Na pomezí a pod Lví horu (1040 m) vzhůru na Smrk. Cesta hlubokými, zčásti bukovými lesy.

MIKULOVICE — Foto Jar. Simek

MIKULOVICE VE SLEZSKU

Bohumil Chrastina

Na konci údolí, jdoucího od města Jeseníku, podél říčky Bělé, leží městys Mikulovice ve Slezsku. Úhledné domky i rolnická stavení jsou rozstříknuta po celém rozšířeném údolí.

Mikulovice ve Slezsku jsou dlouhé asi 7 km a nepatrně rozšířeny do stran, pokud dovoluují svahy

kopců. Leží v 331 m nadmořské výšky, což má vliv na mírné klima. Počet obyvatel, nyní 1940, pomalu vzrůstá vzímající se průmyslem kamenickým, výrobou předmětů z umělých hmot (na př. osvětlovací tělesa, elektrické zásuvky, zástrčky atd.) a výrobou zařízení pro lihovary. Pohonnou silou je

Dobrý domácí chléb
a jemné bílé pečivo u firmy

KUBÁNEK MILAN

pekařství

MIKULOVICE VE SL. č. 458

ve značné míře říčka Bělá, která na své cestě prochází mnoha továrnami a opouští naši vlast jediným průchodem z uzavřeného údolí.

Mikulovice ve Slezsku byly po válce osídleny v krátké době pro svoji polohu, vlakové a autobusové spojení, školy a biograf. Další osídlení brzdí pouze nedostatek zděných domků. Předpokládá se však, že průmyslové podniky přikročí ke stavbě nových bytových jednotek.

Lesnaté okolí a blízkost lázní a rekreačních stře-

disků přivádí do Mikulovic rok od roku více turistů a letních hostů. Pouze špatný stav cest brzdí další rozvoj turistického ruchu. Ale i tato překážka bude v nejbližší době odstraněna.

V zimě lákají mírné okolní svahy mnoho lyžařů, začátečníků ke sjezdům a k dalšímu zdokonalování.

Mikulovice ve Slezsku jsou idylickým pohraničním místem, významným pro „dvouletku“ i místem poskytujícím všem příjemnou rekreaci po celoroční práci.

CELKOVÝ OBRAZ JESENICKA

Jesenický okres, území zvané často severozápadní Slezsko, je jen malou částí někdejšího Slezska, patřícího k české koruně. Byla to nemožná politika habsburského domu, který se nedovedl dostatečně bránit expandivní politice Prusáků.

Politický okres Jeseník zahrnuje čtyři soudní okresy, a to Jeseník, Javorník, Vidnavu a Cukmantl. Tvoří zároveň školní okres. Měří celkem 73.626,114 ha. Leží mezi 50° 11' a 50° 27' severní šířky a mezi 34° 31' a 31° 12' východní délky od Ferra. Obyvatelstvu nejvýchodnější obce Heřmanic tedy vychází slunce o více než dvě minuty dříve, než obyvatelstvu Městysu Bílé Vody na západě okresu.

Na severu hraničí jesenícký okres s polským Horním Slezskem, na východě s okresem krnovským, který tvoří také část jižní hranice, jež patří z větší části okresu bruntálskému a šumperskému. Západní hranici se opět dotýká polského Kladska, takže polské území obklopuje jesenícký okres skoro ze dvou třetin.

Fysiognomie okresu je rozmanitá. Diváme-li se na jesenícký kraj s některého jeho vysoko položeného bodu, upozorujeme, že povrch vykazuje všechny druhy půdních útvarů — nížiny, pahorkatiny, vysočiny a nádherně rozvětvené horské pásy, z nichž pásmo Hrubého Jeseníka patří k přírodním skvostům republiky.

Diváme-li se z nejjižnějšího bodu okresu, s Dědky (1367 m), a sledujeme-li jeho hranici, zjistíme, že má podobu pravoúhlého trojúhelníku na severu zkomoleného.

Severozápadní odvěsnu tohoto obrovského přírodního rámce tvoří 42 km dlouhý horský pás, rozdělený širokou sníženinou na dvě nestejně vysoké části — Hrubý Jeseník, který se za hranicemi okresu zatáčí doleva, a Rychlebské hory, oddělené Ramzovským sedlem od Hrubého Jeseníka. Rychlebské hory jsou podstatně nižší a končí na našem území horou Javorníkem u Bílé Vody, vysokým 774 m.

Kratší odvěsnu tvoří skoro rovný pás krásné zalesněných hor, jež končí Biskupskou kupou (890 m), tyčící se nad Cukmantlem. Tento příčný hřbet, oddělený od Hrubého Jeseníka Videlským sedlem, je skupina Orlika (1205 m).

Přeponu trojúhelníku tvoří šedivá stuha silnice, táhnoucí se v délce 44 km téměř po celé čs.-polské hranici na okrese.

Navštivte odbornou

DROGERII „U ANDĚLA“

Stanislav Kadlec

Mikulovice ve Slezsku - Tel. 25

F
O
T
O

PARFUMERIE

Materiál. zboží

Osou Jesenicka je půvabné údolí jesenické Bělé, spojujícího se s údolím Staříče, táhnoucího se od Ramzovského sedla. V místě, kde se obě údolí spojují, leží v krásné kotlině hlavní město okresu Jeseník. Zde také se počíná údolí rozšiřovati a hory kvapem snižují svoji výšku, až se tratí v severní rovině.

Jako se k Hrubému Jeseníku pojí skupina Orlíka, tak k Rychlebským horám patří skupina Pomezí, oddělená od nich sedlem Na Pomezí. Je to nevysoká horská skupinka, svažující se poněkud do severní roviny javornicko-vidnavské, zvané Slezská Haná. Na svazích Pomezí pramení Vidnavka, při jejímž výtoku z pomezí čs. území leží město Vidnava, nejnižší místo okresu (220 m), zatím co nejvyšší bod okresu se vypíná odtud přímo na jih. Je to lysý hřbet Keprníka (1424 m). Výškový rozdíl těchto bodů, přímoú linkou vzdálených od sebe necelých 23 km, tedy činí 1204 m, čili 52 m výšky na 1 km délky.

V důsledku popsání členitosti jesenického okresu leží jeho sídliště vesměs uceleně ve třech údolích (Staříče, Dolní Bělé, Vidnavky), jednak na úpatí hor proti Slezské nížině od Bílé Vody přes Javorník, Bernartice k Vidnavě a od Supíkovice a Kunětic k Hlucholazům. Osady leží na více méně významných tocích.

Celá polovina okresu je zalesněna.

Podnebí na Jeseníku je v podstatě drsné. Na jeho utváření má velký vliv rozdělení vodstva a země (u této hlavně její výškové rozdíly).

Ke zjištění klimatických poměrů byly v minulém století zřízeny na Jeseníku povětrnostní stanice, které přesně zaznamenávaly klimatické prvky, jejichž souhrn podal obraz povětrnostních poměrů tohoto kraje. Stanice v počtu 11 byly zřízeny roku 1887, a to v Heřmanovicích, u Cukmantlu, na Ramzové, na Šumném potoce (v horské skupině Orlíka), v Jeseníku, Mikulovicích, Červené Vodě, v Račím údolí u Javorníka, v Trávném, Bernarticích a Vidnavě. Bernartická stanice trvala nejdéle.

Stanice byly zřizovány v různých nadmořských výškách, což se odrazilo i na zjištěných klimatických faktech. Horské obce mají podnebí drsné, kdežto vesnice položené na severní rovině mají klima mírné.

Průměrné roční teploty tehdy zjištěné byly: Heřmanovice 4,3, Ramzová 4, Modré štoly u Cukmantlu 5, Trávný 5,1, Šumný potok 5,4, Jeseník 5,8, Mikulovice 6,7, Račí údolí 6,7, Červená Voda 6,5, Bernartice 7,7, Vidnava 7,4° C.

Nejchladnější den toho roku byl zaznamenán 17. února v Heřmanovicích, kde byl naměřen mráz -25° C. Nejteplejším dnem byl 1. červenec, kdy bylo +36° C.

Samozejmé, že s každým metrem nadmořské výšky se průměrná teplota mění a kdybychom ji srovnávali s dnešními poměry, nesouhlasila by docela přesně, neboť místní vlivy, nepřesnost v pozorování i v samém teploměru jsou značné.

Vcelku začíná na Jeseníku jaro asi v první polovině dubna a zima v první polovině listopadu. Na nejvyšších místech ovšem leží sníh často od poloviny října do poloviny května.

S přibývajícím nadmořskou výškou klesá teplota, ale naopak stoupá množství srážek. Roku 1887 měla Vidnava 534 mm ročních srážek, zatím co na Šumném potoce ve skupině Orlíka napadlo 798 mm. Místa v nížině tedy mají podnebí sušší, zatím co výše položená zase vlhčí. V horách přišlo vá zpravidla méně, ale intenzivněji, v rovině častěji, ale méně vydatně. Stejně paradoxně připadá, že v Bernarticích bývá nejvíce mraků.

Dalším klimatickým faktorem zde měřeným byly směr a síla větrů. Nejčastěji tu vane vítr ze severu a západu, nejméně větry severovýchodní a jihozápadní. Průměrný roční tlak byl 739 mm.

JARNÍ IDYLA V MIKULOVICÍCH
Foto Jar. Šimek

Vladimír Adler

MIKULOVICE - TEL. 35

Hrubý Jeseník, nejvyšší a nejskvostnější horský řetěz, je tvořen dvěma mohutnými skupinami, a to skupinou Praděda (1490 m) a Keprníka (1424 m). Praděd se ovšem tyčí již mimo hranice jesenického okresu.

Od Ramzové běží po hřebeni Hrubého Jeseníka bývalá moravskoslezská hranice, dosud vyznačená velkými hraničníky. Z Ramzové stoupá na známý Šerák (1351 m) a odtud jen nepatrně na vrchol Keprníka. Temena obou těchto krasavců nejsou zalesněna, nýbrž porostlá jen kosodřevinou, uměle tu vysázenou v minulém století. Zatím co hranice klesá s Keprníka na Červenou horu (1333 m), turistu odvádí vpravo vedoucí žlutě značkováná cesta na Vozku (1373 m). Na vrcholu Vozky stejně jako Keprníka se tyčí romantická skála. Pověst o ní vypráví, že tudy vezl vozká chléb z Moravy. Koně byli unavení a nemohli už vytáhnout vůz výše. Na ďáblovu radu podložil vozká kola vozu bochníky chleba. V trest za tento zločin byl vládcem Jeseníků Pradědem zaklet ve skálu na výstrahu všem bezbožníkům. Opravdu se jeví skála v určité perspektivě jako veliký vůz.

Na svahu, odvráceném od hlavního hřebenu Jeseníků, je známý „Prales“, přírodní rezervace, založená knížetem Lichtenštejnem r. 1904. Má rozlohu 172 ha. Les není obhospodařován obvyklým způsobem, takže místy činí dojem opravdového pralesa. Truchlivým dojmem působí t. zv. „mrtvoly“, odumřelé smrky, jejichž do běla z kůry oloupané kmeny a pitoreskně pokroucené větve svítí do tajemného šera. Klid rezervace porušuje jen praskot podrostu, když jím prchá jelen, nebo když tetřev zaplácá hlučně křídly. Divoká zvěř tu má opravdový ráj.

Červená hora byla známá krásně dřevořezbami ozdobeným poutním kostelíkem, který byl bohužel zničen bleskem r. 1946. Kostelík byl postaven nad pramenem, o němž šla pověst, že je léčivý. Dnes tam zbyla pouze chata, kde nalezneme občerstvení.

Odtud cesta klesá na Červenohorské sedlo (1011 m), kudy vede jediná silnice, přetínající řetěz Hrubého Jeseníka. Zde stojí chata KČT a Laušmanova chata, neboť Červenohorské sedlo znamená zejména pro lyžaře tolik co Ramzová.

Smíšené zboží

vína

likéry

barvy

železo

R. Kapounek

MIKULOVICE

Telefon čís. 21

Za Červenohorským sedlem cesta opět stoupá přes Klínovec (1170 m), Výrovku (1153 m), Jezník (1194 m) a Jezný (1304 m) na Malý Děd (1367 m). Tu se krčí známá chata Svýčárna.

Vrcholy Jezníka a Jezného jsou bažinaté, takže jejich jméno je po výtce oprávněné. Pod Jezným pramení celkem malý potok, známý však svým Vysokým vodopádem. Voda tu padá ve větších či menších kaskádách s výše 60 m. Divoce romantická roklina dodává okolí mimořádného půvabu.

Na Malém Dědu se točí hřeben Hrubého Jeseníku přímo k jihu, kde k modři nebes zdvíhá svůj masivní vrchol Praděd. Východní svah Malého Dědu (Dědka) spadá k Videlskému sedlu, kudy se kroutí silnice z Jeseníka do Vrba přes Karlovu Studánku.

Videlské sedlo odděluje od vlastního Hrubého Jeseníku skupinu Orlíka, prořezanou dvěma křižujícími ženinou, již vede silnice z Jeseníka přes Rejvíz do Vrba a dále na východ. Při ní leží nejpěknější partie daleko, se tyčí z lesa zbytek věže dávného hradu Koberštejna, „o němž je známo to, že o něm není nic známo“. Nezachovaly se totiž žádné dokumenty, jež by nám prozradily, kdo a kdy hrad vystavěl, komu patřil a kdo jej zbořil. Dokonce ani lidové pověsti o něm mnoho nevědí.

Tím více nám povědí pověsti o Mechovém jezeru, ukrytém nedaleko silnice Jeseník—Rejvíz, v jehož vodě prý bývá vidět věž propadlého pohanského kostela. Tu stálo báječné a bohaté město, jež věro-
tou“ a napsal o jeho zániku celý epos.

Jezero leží ve výši 769 m n. m. v bažinatém lese. Jeho okolí je romantické, jako málokteré místo kraje. Je obklopeno porostem zakrslých a omšených stromů, jejichž větve se shlížejí ve zdánlivě černé vodě jezera. Má rozlohu 2677 m² a je asi 10—14 m hluboké. Jeho břehy jsou rašelinné. Vrstva rašeliny je až 3 m mocná, u Malého Mechového jezera, ukrytého v hustém stromoví na louce jižně od Rejvízu, dokonce 5 m. Jezero nemá viditelného přítoku ani odtoku, a to zavdalo podnět k pověstem, že je spojeno podzemním kanálem s Baltickým mořem, jímž prý do jezera plují nevidané mořské ryby a jini živočichové. Voda jezera je velmi studená i v nejparnějších letech.

Poklady v jezeře prý střeží zakletý pastýř, děsíci noční pocestné svým hlasitým „holahóóó!“

Odtud k severovýchodu se zdvíhá další horská skupinka, památná tím, že její chlupy kdysi hlučely čilým hornickým ruchem. Zde, nedaleko Cukmantlu a Horního Gruntu, se těžilo zlato. Dnes jsou ovšem štoly zasypané a vesměs nepřístupné.

Roku 1935 dalo město Cukmantl prozkoumat t. zv. Modré štoly.

Bylo zjištěno, že štola je asi 65 m dlouhá. Na konci se prostírá příčný skalní sál (odtud také jméno „Příčná hora“ — 972 m — u Cukmantlu), který je 30 m dlouhý, 17 m široký a 7 m vysoký. Pravá strana vede s vrstvami horniny vzhůru k povrchu, vlevo je hluboká voda. Je překlenuta mostem ze ztrouchnivělých už kmenů, vedoucím k dalším jeskyním, rovněž zatopeným vodou. V jasné zelenomodré vodě bylo vidět metrové krápníky. Samozřejmě, že v době kutání byly šachty odvodněny.

Jméno „Modré štoly“ je podle vody, jež vytéká z jejich nitra a podle toho, že některé stěny se během věků pokryly povlakem zelené skalice, hrající krásnými zelenomodrými a fialovými odstíny.

Nedaleko odtud, blíže k Cukmantlu, se skrývají v hustém lese nepatrné zbytky kdysi pyšného hradu Edlštejna. Zde bylo uvězněno 1200 zajatců, odbojníků proti králi Jiříkovi z Poděbrad, jež porazil Poděbradův syn Viktorin s Janem ze Žerotína. Vratislavský biskup však Istí hradu dobyl a zničil ho.

Podobně je tu v lesích ukryta kaplička sv. Anny a poutní kostel Panny Marie Pomocné, postavený na místě, kde býval umístěn zázračný obraz Panny Marie.

Za Cukmantlem, schouleným dále na severu, se tyčí poslední čs. vrcholek, Biskupský kopec (890 m), na jehož temeni, těsně u státní hranice, stojí rozhledna podobná rozhledně na Zlatém chlumu (908 m) nad Jeseníkem.

Hrubý Jeseník pokračuje na severozápad od Ramzovského sedla Rychlebskými horami, tvořícími hra-

MIKULOVICE, POHLED K HRANICÍM
ČESKO-POLSKÝM — Foto Jar. Šimek

Ludvík Vrba

obchod smíšeným
a střížním zbožím

MIKULOVICE

u kostela

Telefon č. 19

nici mezi našim a kladským územím. Nejvyšším bodem je tu Smrk (1109 m), na jehož vrcholu se stýkají hranice Kladska, Moravy a Slezska. Hřeben Rychlebských hor kromě Smrku nikde nepřesahuje 1000 m výšky a končí na našem území horou Javorníkem (774 m), jihozápadně nejsevernější moravskoslezské obce Městysu Bílé Vody.

Rychlebské hory jsou rozbrázděny mnoha příčnými údolími, z nichž některá, jako Račí údolí u Javorníka, patří k nejromantičtějším v celém kraji. Račí údolí je zdobeno renovovanou zříceninou hradu Rychleba, vybudovaného snad Boleslavem Chrabrým za bojů s Čechy.

Druhé údolí, zvané Komáři dolinka, je památné tím, že v něm došlo ke srážce mezi císařskými a švédskými vojsky 26. července 1626, v níž byli Švédové poraženi. Jejich sedm knížat-vojevůdců prý tu potom spáchalo sebevraždu.

Zejména poslední výběžky Rychlebských hor kolem Bílé Vody byly v dávných dobách svědky neméně rušného hornictví jako později okolí Cukmantlu. Lidová tradice vypráví, že v Bílé Vodě kutali zlato Slované už v V. stol. po Kr. Těsně za hranicemi u města Rychleba se zlato dosud těží.

Bílá Voda je památným místem. Kdysi tu bylo kvetoucí školství. Byl tu seminář, gymnasium, obecná a měšťanská škola a rodinná škola. Když však byly stanoveny dodnes platící hranice vratislavským mírem r. 1742, byla Bílá Voda odříznuta od okolí a její význam rychle upadal. Zmíněná úprava hranic byla podepsána právě zde 20. října 1742. Přitom vznikl mezi obyvateli Bílé Vody a sousedních, dnes Polsku patřících Kamic, spor o to, na čím katastru stojí bělovodský kostel. Došlo to tak daleko, že byli voláni jako svědkové nejstarší obyvatelé obou obcí. Museli přísahat a tu se ukázalo, že kostel stojí na katastru Bílé Vody.

Nejzajímavější na této příhodě je, že hraniční komise musela při výslechu používat tlumočníka, protože zdejší lidé vůbec neuměli německy. Tím jsou krásně dokumentovány národnostní poměry na Jeseníku ještě před 200 lety i později, neboť v sousedních Horních Hošticích ještě dlouhá léta potom nebylo lze ustanovit rychtáře z místních sedláků, protože žádný z nich neuměl tolik německy, kolik úřady vyžadovaly.

Nicméně historicky výmluvná je další okolnost, týkající se obce Bernartic na Javorníku, kde byly učiněny četné nálezy ze starší doby kamenné. Byly zde nalezeny také starořímské mince, svědčící o tom, že tento kraj od pradávna byl významným.

První písemná zmínka o této obci je z roku 1248, kdy vratislavský biskup Tomáš dal svému rytíři Vrativojovi (lat. Vrocavius) za jeho zásluhy (snad za vpádu Tatarů r. 1241) 40 velikých lánů nad řekou Vlčicí (Wilchicha, dnešní Vlčický potok), kde se tehdy prostíral rozsáhlý les.

Nejzajímavější na této listině je doložka, že nová ves, kterou tu má Vrativoj založiti, má býti založena sice podle německého práva, ale osazena Poláky nebo jinými (t. j. Slezany a Moravany), nikoliv však Němci. Z toho jasně vyplývá slovanskost kraje i v době, kdy tu začínala vznikat německá kolonizace.

K Rychlebským horám patří další horská skupina zvaná Pomezí. Je oddělena od Hrubého Jeseníku údolím Staříče, od Rychlebských hor sedlem Na Pomezí, kudy se vine silnice a železnice na Javorníko.

Nejvyšší horou této skupiny je Studničný (922 m). Od něho na sever se vypíná 964 m vysoký Sokolí vrch, kde kdysi stávala dřevěná rozhledna, skýtající krásný pohled do severní části jeseníckého okresu, zejména na okolí Žulové, rozryté četnými lomy, v nichž se získává světoznámá slezská žula.

Žulová je nejmenším městem Slezska a neméně památná než jiné obce tohoto kraje. Zde stával kdysi hrad, z něhož zbyla pouze věž. K ní byl později přistavěn kostel a tak má Žulová ojedinelou památnost.

Nedaleko Žulové strmí na řídké zalesněném kopci zřícenina Hradisko. Historie tohoto kdysi mohutného hradu byla opravdu pohnutá. Jeho majitelé se neustále střídali, až roku 1505 byl hrad zbořen a zámku. Hrad byl svědkem romantické příhody, charakterisující úpadek rytířstva v 15. století. Roku 1440 ho vyrval tehdejšímu držiteli Pelkánovi loupeživý rytíř Zikmund, který tu ukrýval unesenou dceru královského hejtmána pana Pouta z Častolovic, pozdější nevlastní dceru husitského vojevůdce Hynka Krušiny, který se usadil u Hlucholaz. Dobytím hradu a osvobozením zajaté dobrodružství skončilo.

Na jižních svazích Pomezí leží světoznámé lázně Jeseník, jejichž zakladatel Čeněk Priessnitz spí svůj věčný sen nedaleko sanatoria, nesoucí jeho jméno, na svahu kopce Výhledky nad Jeseníkem.

Horské stráně jsou prameniště četných bezejmenných bystřin, slévajících se v potůčky a řeky. Malý potůček, který vytryskl na světlo kdesi vysoko, téměř na hranici růstu stromů v lesním šeru, běží tím prudčeji a nezkrotněji, čím výše leží jeho pramen a čím je jeho skalnaté řečiště srážnější. Z hluboce rozbrázděných horských srázů se sbíhají vody do řečiště, vyhlodaného hluboce do skály.

Pěnivá bystřina spěchá přes četné skalní balvany a výběžky, brzy se řítí přes řadu skalních stupňů a s kolmé stěny jako vodopád do hloubky, ohlodává skalní výběžky a zátočiny břehů, berouc s sebou i stromy, které jí stojí v cestě. Horní tok takových ručejů je stejně malebný jako divoký a dravý. Ale jeho okolí je pravý kontrast. Lesem zní jen lehký šepot kdesi vysoko ve větvích, usměvavé květiny na stěnách údolí zdraví stříkající vlny; tu jsou husté porosty bujných kapradin, tam kvetou nádherné oměje. Nad žlutými a modrými květy bzučí brouk, tam kličkuje motýl. V čirém proudu je vidět každý kámen, skvěle vybroušený. Jako blesk se mihne pstruh. Se stráně přicházejí lадnými kroky srny, aby utišily žízeň. Kdesi v dálce buší do stromů datel.

Náš potůček zatím spěchá dále, silí četnými přítoky, sestupuje s hor mezi pahorky, kde se jeho spád a dravost menší a kde přestává hloubení řečiště. Zde už také lidský důmysl využívá odedávna jeho síly k hnání četných mlýnů, pil, stoup a strojů.

DABLOVA KAZATELNA V RACIM UDOLI
U JAVORNIKA — Foto Zeman

Obchod smíšeným zbožím

Železo - Vína - Likéry

OLDŘICH
VYKYDAL

Vlčice č. 99, okr. Jeseník

Pekařství

Jan Láň

Vlčice č. 204

Kromě Bílé, Černé Opavy a Opavice všechny potoky a řeky Jesenicka tekou na sever a severovýchod, když byly proběhly 3—5hodinovou cestu v romantických, půvabných údolích, rozrývajících napříč horské pásy. Za hranicemi ústí do Nisy, zatím co Opava se spojuje s Odrou.

Největším tokem Jesenicka je Bělá, pramenící pod Videlským sedlem. Přijímá četné přítoky zleva i zprava, zejména Šumný potok na pravém a Javoříčský na levém břehu.

Po 14 km cestě se spojuje s dalším významnějším tokem. Je to Staříč, mající dva prameny: jeden pod Smrkem a druhý pod Šerákem. Na soutoku obou řek leží perla Jeseníků — město Jeseník. Zde končí horní tok Bělé a začíná 12 km střední tok, kde přibírá už jen zcela nepatrné přítoky. Po dalším 19 km běhu končí její dolní tok v Nise. V horním toku je značně bohatá na pstruhy.

Třetí tok, zasluhující názvu řeka, je Vidnavka. Pramení v bažinatých stráních Pomezí, s jehož sedlem klesá k severu. Na Pomezí je vápencový lom a tu byly objeveny r. 1936 krápníkové, nepříliš rozsáhlé jeskyně. Větší jeskyně je v Supíkovcích — slezské Carraře.

Vidnavka přijímá v Žulové s levého břehu Stříbrný potok, jenž ve svém horním toku na soutoku s Bučineckým potokem tvoří neveliký, ale krásný vodopád. Vidnavka ústí po 12 km dlouhém horním, 8 km středním a 10 km dolním toku rovněž do Nisy.

Na bažinaté rejvízké planině pramení v močalovitých mechovištích Černá Opava, která tvoří vlastně odtok obou Mechových jezer. Její druhý pramen vzniká pod Orlíkem. Při jeho horním toku je „Ruský hřbitov“, kde je pochováno 24 ruských zajatců, kteří zahynuli v táboře, položeném uprostřed těchto rozsáhlých lesů. Podobný hřbitov ruských zajatců je nedaleko Domašova.

Černá Opava se spojuje u Vrbna s Bílou a Střední Opavou. Bílá Opava, podél níž vede turistická cesta z Karlovy Studánky na Praděd, tvoří také krásný vodopád.

Stojatých vod na Jesenicku, kromě několika téměř bezvýznamných rybníků a zmíněných Mechových jezer, není.

Ř E Z N Í K

A U Z E N Á Ř

Matěj Jurásek

V L Č I C E - T E L E F O N Č Í S L O 11

O K R E S J E S E N Í K

Ojedinělou přírodní památkou Jesenicka jsou t. zv. Venušiny misky. Jsou to zajímavé prohlubně ve skalách a balvanech, různého průřezu, průměru i velikosti. Byly vysloveny domněnky, že jsou to pravěké obětní misky, ale tato domněnka není pravděpodobná, protože větší část je jich na těžko přístupných skalách a krom toho jsou „Venušiny misky“ i na svislých stěnách skal a balvanů.

Jiná domněnka tvrdí, že jsou původu ledovcového, neboť je známo, že severský ledovec zasahoval až na Jesenicko. Dokazují to bludné balvany, tu a tam roztroušené. Ve Vidnavě byl obrovský balvan severské žuly na náměstí. Byl znám pod názvem „máslový kámen“, protože na něm měla stánek prodáváčka másla. Pověst o něm vyprávěla, že ho upustil čert, když ho nesl na stavbu mlýna, který slíbil jednomu vidnavskému občanu a před kohoutím zakokrháním nemohl stavbu dokončit.

Někteří badatelé dokazují, že ledovec pokrýval i svahy Jeseníka a Rychlebských hor. Zajímavé však je, že zde Venušiny misky nejsou. Vyskytují se převážně v lese Bažantnici mezi Žulovou a Vidnavou.

Jesenicko je krásný kraj, bohatý hospodářskými hodnotami i přírodními krásami. Bohužel byl dlouhá léta opomíjen a nyní, když je definitivně náš, je třeba, aby mu byla věnována pozornost, jaké si opravdu zaslouží.

VLČICE

VLČICE

Antonín Drozdek, osvětový referent

Obec Vlčice, jejíž katastrální území o rozloze 1866 ha s osadami Vojtovice, Dolní Les, Bergov a Hřibová, se podobá rytířskému štítu, leží uprostřed mezi většími místy Žulovou a Javorníkem a vyznačuje se, ležíc na samém úpatí táhlých Rychlebských hor, zvláštním půvabem, pro který již někdy kolem r. 1248 byla tato obec vzrostlou vsí s vlastním dřevěným kostelem.

Důvodně lze předpokládati, že Vlčice byly na úsvitu svých dějin osídleny slovanským obyvatelstvem a že původní jejich jméno bylo pravděpodobně Popalín, jak to dosti zřetelně vyplývá ze

staré listiny o dlouholetém soudním sporu biskupa Tomáše II. (1270—1292) se slezským knížetem Jindřichem IV. o 66 vesnic v otmachovském, nisském a frývaldovském okrese, ježto mezi 13 v okruhu zdejší obce uvedenými tam německými jmény vesnic uvádí se také název Popalín, ale nikde Vildschütz.

Pro svou pěknou polohu vytvořeno zde již za rytíře Vrocaviuse (psáno též Vrocivogus) rozsáhlé dominium, které tento rytíř obdržel pro sebe i pro své syny darem od biskupa Tomáše I. (1232—68).

BOHUMIL ŠMERÁK

- válcový mlýn
- vlčice
- okres Jeseník

VLČICE—V POZADÍ KURÍ HORA,
KAMENICE A HORA HRIBOVÁ

Kolem roku 1300 (přesné datum není známo) stal se pánem zdejšího dominia (panství) rod Schafgotschů. Tito pocházeli z Gotsche, ležící někde na Ukrajině.

Co nás na tomto rodu nejvíce zajímá je zjištění, že byl spřízněn také se sv. Hedvikou, patronkou slezskou, jejíž manžel Jindřich byl slezským knížetem v letech 1201 až 1238. A byl to také on, Jindřich, který osídlil zdejší kraj německými kolonisty a povolal také Schafgotsche do Slezska. Dal-li jim právě toto panství, lze z toho usuzovati, že bylo jistě způsobilé státi se počtou význačnému rytířskému rodu.

Starý zámek uprostřed velikého parku anglického stylu o rozloze 38 ha a veliké náhrobní mramorové desky na místním hřbitově upomínají ještě dodnes na uplynulá staletí slávy panského stavu a na nedůstojné poddanství stavu selského.

Ležící v zemědělské oblasti obilnářské, zůstaly Vlčice až po dnešní dny obcí čistě zemědělskou, ježto pro rozvoj průmyslové výroby nebylo a dosud zde není vhodných podmínek.

Kromě větší pily, lihovaru a mlýna není zde jiných průmyslových podniků. Význačné bylo zde zahradnictví v zámeckém parku, které se i dnes udržuje. Na katastru osady Vojtovic nacházejí se stopy po 4 šachtách, v nichž se dolovalo na železnou rudu, která obsahovala až 65 procent železa. Dolování bylo zastaveno r. 1906.

S rozvojem průmyslu související rozvoj měst oslaboval čím dále tím více význam a moc šlechty. Zrušením nevolnictví r. 1848 poklesl její význam docela. Lidé z vesnic svobodně odcházeli za výnosnějším povoláním do města. Tak r. 1828 žilo ve Vlčicích ve 211 číslech 2118 lidí, ale po stu letech ve 361 číslech již jen 1661.

Dnes žije na území celého katastru Vlčic 800 novousedlíků. Nové obyvatelstvo se rychle přizpůsobuje novým poměrům, jež jsou ostatně velmi příznivé. Okolnost, že se do pohraničí odstěhovali většinou mladí lidé, má i příznivý vliv na přirozený vzrůst obyvatelstva. Na důkaz tohoto tvrzení slouží nám počet narozených dětí, jichž bylo r. 1947 celkem 32. Naproti tomu byly zde za uplynulé 3 roky jen 3 pohřby. Naše obavy, že pro malý počet obyvatelstva zůstane mnoho půdy neobděláné, se nesplnily. Všechna půda je dobře obdělána a přináší tu rolníkovi velmi pěknou úrodu. Vlčicemi protéká dosti velký potok, který měl i v tak suchém roce, jako byl r. 1947, po celé léto dosti vody.

Velmi příznivá poloha Vlčic dala přírodě možnost poskytnouti svému obyvatelstvu ze svých plodů míru vrchovatou. Úrodnost polí je doplněna zvláště v níže položené polovině obce velikými ovocnými zahradami, které svým majitelům dávají každoročně velikou odměnu.

Horní konec Vlčic — osada Vojtovice — ležící podobně jako druhá osada Hřibová, v nadmořské výšce 5—600 m, není svému obyvatelstvu tak vděčná za mnohem těžší polní práci, ale co mu nemohla poskytnouti na polích táhnoucích se do strmých

Vodní pila
ve Vlčicích

FR. KLAUS

TELEFON Č. 14

strání, to mu nahrazuje horskými lesy a jedinečnou krásou polohy, která zejména v létě je místem přímo lázeňským. Chudobu obyvatelstva v této horské části nezavinila příroda, ale nespravedlivost lidská, která po věky vykořisťovala horský pracovitý lid těžkými pracemi v horských lesích. Z výtežku práce horalů rostl blahobyť pánů v nížinách.

Nyní, kdy po staletích se tato část země slovan-ské zase vrátila do našich rukou, nastane brzy nejen v nížinné, ale i v hornaté části obce spravedlivý rozkvět a blahobyť, úměrný přičinlivosti a pili nového obyvatelstva.

Velké počáteční osidlovací obtíže byly již překonány a pestrá směs obyvatelstva z krajů opavskostravského, výškovského, vsatského; ze Slovácka, Českomoravské vysočiny a Slovenska sblízuje se rychle i kulturně, o což se starají obětavě a nezištně vedoucí činitelé místních kulturních a

hospodářských sdružení, z nichž jmenujeme tělocvičnou jednotu Sokol, místní radu osvětovou, Jednotný svaz čs. zemědělců, hasičský sbor, Jednotný svaz české mládeže a nyní po sjednocení celý hospodářský i kulturní život obce usměrňující a iniciativou oživující KSČ.

Trojtřídní obecná škola ve Vlčicích a jednotřídní ve Vojtovicích, jakož i škola mateřská pečují za obětavé účasti členů rodičovského sdružení místního národního výboru a jejího předsedy o vzdělání a výchovu naší mládeže, která zrodilá se v době největšího utrpení národa, půjde již nyní bezpečnou cestou v nezlomném souručenství se všemi slovan-skými národy vstříc krásné budoucnosti a s hrdým i zbožným pocitem, že tato po staletích nově nastoupená cesta musela být vykoupena nezměrným utrpením našich národních mučedníků a bojovníků za stejná práva našeho národa i celého lidstva.

VÝZNAM KONSTRUKTIVY V PRŮMYSLU KAMENE

Průmysl kamene v okrese jesenickém zaujímá přední místo v prvovýrobě kraje.

Před sto lety po domácí prováděné zpracování kamene se vyvinulo v rozsáhlý průmysl s 5000 zaměstnanci. Po vysídlení Němců zaměstnává průmysl kamene asi 650 dělníků.

Prvovýroba jest zastoupena lomy na žulu a mramor. Opracování kamene řezáním, broušením a leštěním provádí se v brusírnách. Slezská žula byla použita jako stavební materiál takřka ve všech světadílech a pomníky z ní vyrobené nalezly odbyt také v zahraničí. Stejně hodnotné jsou slezské mramory. Dřívější laciná pracovní síla umožnila zpracování kamenů cizích a hlavně švédských.

Kamenoprůmysl v okrese jesenickém je dnes koncentrován pod Konstruktivou, národní podnik, Praha, a dospěl zejména za poslední rok k úplné konsolidaci jak v otázkách mzdových, tak i výrobních a finančních.

Poptávka po dlažebním materiálu a špatný stav komunikací si vynutily zařazení výroby dlažebních kostek do dvouletého plánu.

Nevzpomínáme stavebních památek z dob dřívějších, vyrobených německými dělníky. Po revoluci byla dodána již mnohá stavební monumentální díla; obnovený Zborovský památník a památník Rudé armády v Ostravě a j.

Přičleněním kamenických podniků k n. p. Konstruktiva naskýtají se průmyslu kamene další hospodářské možnosti k rozkvětu kamenického oboru, tak důležitého pro zbytek stavební dvouletky a zejména pro pětiletý plán.

PRVNÍ POMOC NA JESENICKU

JESENÍK

Nemocnice okresní, Masarykova 294, tel. 207, 244.
Čs. Červený kříž, záchranná stanice, Fučíkova 128,
telefon 294.
Požární hlášení — hasičská zbrojnice, telefon 212.
Úřad národní bezpečnosti, telefon 1.

Lékaři

Hejl Jaromír MUDr, Ot. Březiny 398, telefon 177.
Simon Josef MUDr, Rudé náměstí, telefon 255.
Pupík Boh. MUDr, primář a ředitel nemocnice, te-
lefon 207, 244.
Valoušek Jan MUDr, primář interního oddělení ne-
mocnice.
Štump František MUDr, sekundární lékař interního
oddělení nemocnice.
Schiesser Karel MUDr, sekundární lékař interního
oddělení nemocnice.

Zubní lékaři

Valentová-Pirklová Dr, zubní ambulatorium úřadov-
ny sociální pojišťovny, Stalinova ulice.

Porodní asistentky

Matějášková Zdeňka, Benešova tř. 9, tel. 279.

Zvěrolékaři

Fleischer Egon MVDr, okresní veterinář, náměstí
Svobody 21.
Vágner Jindřich MVDr, městský veterinář, Poštovní
351, telefon 221.

Převoz autodrožkou

Malcher František, Jaroslava Ježka 78, tel. 195.
Kocourek Karel, Titova 53, tel. 227.
Jašek Bohumír, Titova ul. 53.
Králik František, Komenského 245.

JAVORNÍK

Nemocnice č. 1, Stalinova 26.
Nemocnice č. 2, Stalinova 27, telefon 12.
Čs. Červený kříž, Javorník.
Požární hlášení — hasičská zbrojnice, Partyzánská
170, telefon 70.
Sbor národní bezpečnosti, Stalinova 33, telefon 1.

Lékaři

Grof Karel MUDr, státní obvodní lékař, Smetano-
va 198.

Zubní technik

Šimek Alois, Stalinova 3.

Porodní asistentky

Brücknerová Marie, Partyzánská 168.
Gottwaldová Anna, Stalinova 107.

Zvěrolékař

Enenkel Antonín MVDr, zvěrolékař, Smetanova 217,
telefon 38.

Převoz autodrožkou

Jurák Josef, Masarykově náměstí 120.
Navrátil Vladimír, Stalinova 54.

DOLNÍ LIPOVA

Pupík Boh. MUDr, primář, byt telefon 13.
Požární hlášení, telefon 7.
Autodrožka, Štorch František, č. 560, telefon 22.

PÍSEČNÁ

Tomášek Jaroslav MUDr, lékař, telefon 14.
Sbor národní bezpečnosti, telefon 1.

VIDNAVA

Černý MUDr, lékař.
Štěpánek Josef MUDr, lékař.
Čs. Červený kříž, telefon 22.
Sbor národní bezpečnosti, telefon 1, pátrací odděl.
telefon 33.

CUKMANTL

Rysiek Antonín MUDr, lékař.
Nemocnice městská.
Městská policie, telefon 28.
Zubní technik: Vybíral Jindřich, Cukmantl 101,
telefon 21.

ZULOVÁ

Předtčenský Petr MUDr, státní obvodní lékař.

SEZNAM OBCÍ OKRESU JESENÍK

Adolfovice

MNV Adolfovice, telefon 224. SNB Domašov. Politický a soudní okres Jeseník, vzdál. 3,6 km. Železniční stanice Lázně Jeseník. Farní úřad Domašov, vzdálen 2 km. Poštovní úřad Jeseník. Mateřská a obecná škola. Rozloha obce 3483 ha. Počet domů 185, počet obyvatel 780. — Spolky: Hasičský sbor, SOPV, SČM.

Bernartice

MNV Bernartice, SNB Bernartice. Politický a soudní okres Javorník, vzdálen 6,2 km. Železniční stanice Bernartice. Farní úřad. Poštovní úřad. Oddělení finanční stráže. Mateřská a obecná škola. Rozloha obce 2902 ha. Počet domů 446, počet obyvatel 1344. Obec vzdálena od Jeseníku 30,2 km. 264 m. n. m. — Spolky: Hasičský sbor, Tělocvičná jednota Sokol, SNR, Chovatelé drobného hospodářského zvířectva. — Osady: Buková. Počet domů 94. Vzdálena od Jeseníku 23,6 km, od Javorníku 9,4 km. Gotartovice. Počet domů 10. Vzdáleny od Jeseníku 29,8 km, od Javorníku 9 km. Horní Heřmanice ve Sl. Počet domů 53. Vzdálenost od Jeseníku 27,3 km, od Javorníku 9,3 km, žel. stanice, pošta. Pavlinka. Počet domů 17. Vzdálena od Jeseníku 32,9 km, od Javorníku 4,4 km.

Brod Široký

MNV Široký Brod. SNB Písečná, vzdálená 3,1 km. Soudní okres Jeseník. Železniční stanice Písečná-Supíkovice, železniční zastávka Hradec, vzdálený 2,3 km. Farní úřad. Poštovní úřad. Mateřská a obecná škola. — Rozloha obce 1413 ha. Počet domů 125, počet obyvatel 441. — Spolky: Divadelní spolek Zlatý Chlum, sportovní klub, hasičský sbor.

Bukovice

MNV Bukovice, tel. 250. SNB Jeseník, vzdálenost 2 km. Soudní okres Jeseník. Železniční stanice Lázně Jeseník. Farní úřad Jeseník. Poštovní úřad Jeseník. Mateřská a obecná škola. — Rozloha obce: 2786 ha. Počet domů 292, počet obyvatel 1533. Obec 250 m n. m. — Spolky: Spolek divadelních ochotníků Stroupežnický, hasičský sbor, Svaz československo-sovětského přátelství, Tělocvičná jednota Sokol, SNR - místní odbočka. — Osady: Dětiřichov, počet domů 40, vzdálenost od Jeseníku 3 km. Ficová, počet domů 8, vzdálenost od Jeseníku 3,8 km. Franková, počet domů 23, vzdálenost od Jeseníku 3 km. Hamrová, počet domů 19, vzdálenost od Jeseníku 4 km. Streitová, počet domů 10, vzdálenost od Jeseníku 2,8 km.

Cukmantl

MNV Cukmantl, tel. 7. SNB Cukmantl, tel. 1. Okresní soud, tel. 22. Městská policie, tel. 28. Železniční stanice Cukmantl, tel. 17. Farní úřad, tel. 56. Poštovní úřad, tel. 97, 98, 99, 100. Odd. finanční stráže, tel. 18. Porodní asistentka Emilie Maňásková, Stanislava Drgová. Mateřská,

obecná a měšťanská škola. Úřad ochrany práce, tel. 4. Lesní správa, tel. 8. Nemocnice městská. Chudobinec. Sirotčinec. Klášter s klášterní školou. Lesní koupaliště měst. Koupaliště sport. Museum (býv. stará pošta). Hospodářské skladiště, tel. 37. Východomoravské elektrárny, tel. 60. Sanatorium pro nervové a plicní choroby dr. Schweinburga. — Rozloha obce 3318 ha. Počet domů 591, počet obyvatel 2351. Obec 428 m n. m., vzdálenost od Jeseníku 22 km. — Spolky: hasičský sbor Hraníčář, divadelní odbor Tyl, Klub českých turistů, Svaz čs.-sovětského přátelství, Těl. jednota Sokol, Spolek chovatelů výstavních a užitkových holubů, SNR, Masarykova liga proti tuberkulóze, SOPV, SČM, Junák. — Části města: Rožmitál, počet domů 33, vzdálenost od Jeseníku 24,9 km. Skřivánkov, počet domů 18, vzdálenost od Jeseníku 27,4 km.

Domašov

MNV Dolní Domašov, SNB Dolní Domašov. Soudní okres Jeseník. Železniční stanice Lázně Jeseník. Farní úřad Dolní Domašov. Poštovní úřad Horní Domašov. Obecná škola. — Rozloha obce: 5729 ha, počet domů 450, počet obyvatel 1469. Obec 485 m n. m. Vzdálenost od Jeseníku 5,6 km. — Spolky: Těl. jednota Sokol. — Části obce: Domašov Dolní, počet domů 209, vzdálenost od Jeseníku 5,6 km. Domašov Horní, počet domů 168, vzdálenost od Jeseníku 8,2 km. — Filipovice, počet domů 25, vzdálenost od Jeseníku 10,2 km. Valdenburg, počet domů 50, vzdálenost od Jeseníku 11 km.

Grunt Dolní

MNV Grunt Dolní. SNB Grunt Dolní. Soudní okres Cukmantl. Železniční stanice Cukmantl, vzdálena 4,8 km. Farní úřad Cukmantl. Poštovní úřad. Mateřská a obecná škola. — Rozloha obce: Grunt Dolní a Horní 617 ha, počet domů 80, počet obyvatel 188. Vzdálenost od Jeseníku 24,8 km, od Cukmantlu 4,8 km.

Grunt Horní

Poutnická kaple. V dalším viz Grunt Dolní.

Heřmanovice

MNV Heřmanovice, tel. 5. SNB Heřmanovice, tel. 1. Soudní okres Cukmantl. Železniční stanice Cukmantl. Farní úřad. Poštovní úřad. Mateřská a obecná škola. — Rozloha: 4272 ha. Počet domů 451. Počet obyvatel 563. — Obec 626 m n. m. — Vzdál. od Jeseníku 35,6 km, od Cukmantlu 10,7 km.

Hoštice Horní

MNV Hoštice Horní. SNB Bílá Voda. Soudní okres Javorník. Železniční stanice Javorník. Farní úřad Bílá Voda. Mateřská a obecná škola. — Rozloha 4272 ha. Počet domů 451. Počet obyvatel 227. — Vzdál. od Jeseníku 34,7 km, od Javorníku 6,2 km. — Hasičský sbor.

Hradec

MNV Hradec, SNB Písečná, Soudní okres Jeseník. Železniční stanice Písečná-Supíkovice, železniční zastávka Hradec, Farní úřad Široký Brod, Poštovní úřad Široký Brod, Mateřská a obecná škola. — Rozloha 367 ha. Počet domů 123. Počet obyvatel 562. — Vzdál. od Jeseníku 9,1 km. — Spolky: Hasičský sbor, divadelní spolek Havlíček. — Část obce: Ves Nová, Počet domů 61. Vzdál. od Jeseníku 11,6 km.

Javorník

MNV Javorník, Masarykovo nám. č. 1, tel. 7. SNB, Stalinova 33, tel. 1. Okresní soud, Železniční stanice Javorník, nádraží tel. 13. Farní úřad říms.-katolický, Puškinova 9. Poštovní úřad, Inspektorát finanční stráže, ul. 9. května 156, tel. 80. Oddělení finanční stráže, ul. 9. května 156, tel. 80. Porodní asistentka Tomášová Emilie. Měšťanská škola, Školní 33, tel. 68. Obecná škola, Školní 33. Mateřská škola, Partyzánská 184. Lidová zemědělská škola Javorník ves, Jánošíkova 155. Hudební škola, Gottwaldova 154. SNB škola, tel. 54. Dýchodkový kontrolní úřad, ul. 9. května 156, tel. 21. Úřad ochrany práce, Stalinova 3, tel. 40. Klášter chudých školních sester, Školní 44, Nemocnice č. 1, Stalinova 26. Nemocnice č. 2, Stalinova 27, tel. 12. Městské museum, Partyzánská 171. Zámecké museum, zámek, Janský vrch. Městský starobinec, Puškinova 32. Hasičská zbrojnice, Partyzánská 170, tel. 70. Východomoravské elektrárny, správa provozního odboru 222, tel. 4. Plynárna a vodárna, Bernartická 169, tel. 50. Zámek arcibiskupský, Janský vrch, tel. 5. Městské koupaliště a městské lázně, Stalinova 209. — Spolky: Sportovní klub, OPM, hasičský sbor, ochotnická scéna Tyl, SNR, SOPV, rybářský spolek, Tělocvičná jednota Sokol, CČK, JSČZ, ÚRO, včelařský spolek, střelecký spolek, vysokoškolský sport, pěvecký spolek „Sokol“, KSČ, Stalinova 6, SL, Partyzánská 198, SD, Partyzánská 223. SČM, Janský vrch 24. Plavecký klub „Sokol“, Junák, MRO, kino Olympia, ul. 9. května 219, tel. 42, dramatický odbor při ÚRO. — Rozloha: 1682 ha. Počet domů 418. Počet obyvatel 1847. Obec 339 m n. m. — Vzdál. od Jeseníku 28,5 km. — Část města: Javorník ves. Počet domů 166. Vzdál. od Jeseníku 30,2 km. — Dále části: Janský vrch, 147 domů, a Rakovec, 3 domy. Tento počet domů je zahrnut v počtu Javorníku-měste.

Jeseník

Úřady: Okresní národní výbor, třída Dr. Ed. Beneše. Místní národní výbor, Rudé náměstí. Okresní soud, tř. Dr. Ed. Beneše. Osídlovací komise ministerstva zemědělství, tř. Dr. Ed. Beneše. Národní pozemkový fond, tř. Dr. Ed. Beneše. Okresní kriminální úřadovna, tř. Dr. Ed. Beneše. Katastrální měřický úřad, tř. Dr. Ed. Beneše. Poštovní úřad, Poštovní ulice. Okresní školní inspektorát, tř. Dr. Ed. Beneše. Berní úřad, ul. 28. Hájna. Berní správa, ul. 28. Hájna. Dýchodkový kontrol. úřad, ul. 28. Hájna. Dopravní úřad ČSD. Správa vytopen ČSD. Farní úřad, Palackého ul. Třatová stavební správa. Úřadovna nemocenské pojišťovny, Masarykova. Správa okresní veřejné nemocnice, Masarykova. Okresní osvětový inspektor, Rudé náměstí 157. Okresní knihovnický inspektor, Rudé náměstí 157. Pobočka oblastní úřadovny

SNB, Poštovní 20. Okresní velitelství SNB, Poštovní 20. Ředitelství finanční stráže, ul. J. Hory. Svaz národní revoluce, okresní vedení, Jiráskova 100. Okresní úřad ochrany práce, Leninova ul., pobočky: Javorník, Cukmantl, Vidnava. — Notářství: Čechmánek Josef, notář, tř. Dr. Ed. Beneše 30. — Kulturní zařízení: „DOMRO“, Divadelní spolek „Bezruč“, Palackého 14. Kino, tel. 138. Spolek divadelních ochotníků ROH Tkalcoven a úpraven jemného lnu, nár. podnik, Bezručova ul. Pěvecko-hudební spolek při MRO, Janáček, Palackého 14. — Sportovní kluby: SK Slavia Jeseník. Sokol, tělocvičná jednota, Komenského 239. Odbor KČST. Tennisový klub, Rudé náměstí 22. Lyžařský klub, Rudé náměstí 22. Kuželkářský klub, Palackého ul. Autoklub, odbočka AKRČS. Aeroklub. TSK železničářů. — Školy: Reálné gymnasium, Komenského 281, tel. 215. Měšťanská škola chlapecká a dívčí, Komenského 257, tel. 184. Obecná škola chlapecká a dívčí, Otakara Březiny 45. Mateřská škola, Masarykova 307 a Karla Čapka 343. Četnická škola, ozdravovna Dr. Ed. Beneše, tel. 271. — Kláštery: Klášter Voršilek, Rudé náměstí, tel. 107. — Ústavy: Nemocnice okresní, Masarykova 294, tel. 207, 244. Úřadovna sociálního pojištění, Masarykova, tel. 147, 148. Liga proti tuberkulóze, Stalinova ul. OPM, Jeseník 383. Charita, Rudé náměstí, klášter. Čs. Červený kříž, záchraná stanice, Fučíkova 128, telefon 294. Roentgenologický ústav, Stalinova 125 ve dvoře. — Spolky, sekretariáty: ÚRO, okresní odborová rada, Rudé náměstí 59, tel. 365. ROH, Rudé náměstí 59. Komunistická strana Československa, Revoluční 141. Čs. sociální demokracie, Palackého 19. Čs. strana socialistická, Rudé náměstí 157. Čs. strana lidová, ul. 28. Hájna 63. Svaz české mládeže Jeseník 322. Svaz čs.-sovětského přátelství, Palackého 19. Svaz osvobod. polit. vězňů, Jiráskova 100. Svaz národní revoluce, okresní i místní vedení, Jiráskova 100. Okresní myslivecký spolek, Rudé náměstí 65. Klub filatelistů Praděd. Podpůrný spolek žáků středních a odborných škol. Svaz hudebníků. Čs. obec legionářská. Družina českých válečných poškozených. Sdružení rodičů a přátel žactva gymnasia. — Veřejné budovy a zařízení: Městské koupaliště. Nádražní nákladní pokladna, tel. 275. Nádraží, tel. 192. Plynárna, národní podnik, tel. 163. Radnice, Rudé náměstí, tel. 166, 301, 354. Sběr odpadků, Palackého 9. Hasičský sbor. Svaz pro dobytek, maso a ryby, tel. 198. Východomoravské elektrárny, tel. 346. — Informace: Cestovní informační služba, Revoluční 141. Lázeňská komise, Lázně Jeseník 78, tel. 188. — Živnostenská společenstva: Hospodářská skupina hostinských živností, Revoluční 141. Hospodářská skupina maloobchodu, Stalinova, tel. 123. Jednotný svaz českých zemědělců, Stalinova 125, tel. 180. Dopravní skupina motorovými vozidly, Jar. Ježka. Okresní jednota živnostenských společenstev, nám. Svobody č. 20. — Město 441 m n. m. Počet domů 920. Počet obyvatel 5873. Část města Lázně Jeseník, 35 domů.

Kobylá nad Vidnavkou

MNV, SNB Vidnava, vzdál. 6,7 km. Soudní okres Jeseník, vzdál. 23,9 km. Železniční stanice Kobylá, Farní úřad Vidnava. Poštovní úřad Kobylá nad Vidnavkou. Mateřská a obecná škola. Škola SNB. Klášter. — Rozloha obce: 1081 ha. Počet domů 166. Počet obyvatel 497. — Vzdál. od Jeseníku 23,9 km. — Hasičský sbor. Části obce: Anín. Počet domů 26. Vzdálenost od Jeseníku 22,9 km, od Vidnavy 9,7 km.

Kolnovice

MNV, SNB Mikulovice. Soudní okres Jeseník. Železniční stanice Mikulovice ve Sl. Farní úřad Mikulovice. Poštovní úřad Mikulovice. Mateřská a obecná škola. — Rozloha obce: 283 ha. Počet domů 151. Počet obyvatel 280. — Vzdál. od Jeseníku 20,6 km. — Hasičský sbor. — Části obce: Ronertov. Počet domů 38. Vzdál. od Jeseníku 19,5 km. Terezin. Počet domů 50. Vzdál. od Jeseníku 17,6 km.

Kraš Velká — Hukovice

MNV, SNB Vidnava, vzdál. 3,4 km. Soudní okres Vidnava. Železniční stanice Hukovice. Farní úřad Vidnava. Poštovní úřad Kraš Velká. Mateřská a obecná škola. — Rozloha: 2156 ha. Počet domů 293. Počet obyvatel 1104. — Spolky: Hasičský sbor. Spolek divadelních ochotníků Slezan. Tělocvičná jednota Sokol. — Části obce: Hukovice. Počet domů 43. Vzdál. od Jeseníku 25,9 km, od Vidnavy 4,7 km. Kraš Fojtova. Počet domů 32. Vzdál. od Jeseníku 22 km, od Vidnavy 0,8 km. Kraš Malá. Počet domů 58. Vzdál. od Jeseníku 24,4 km, od Vidnavy 3,2 km. Kraš Velká. Počet domů 140. Vzdál. od Jeseníku 24,6 km, od Vidnavy 3,4 km.

Kunětice Velké

MNV, SNB, soudní okres Jeseník. Železniční stanice Písečná-Supíkovice, vzdál. 7 km, Mikulovice 7 km. Železniční zastávka Hradec. Farní úřad. Poštovní úřad. Celní úřad. Mateřská a obecná škola. — Rozloha 983 ha. Počet domů 210. Počet obyvatel 712. — Obec 339 m n. m. — Vzdál. od Jeseníku 12,9 km. — Spolky: Sportovní klub. Spolek divadelních ochotníků František Sokol-Tůma. Těl. jednota Sokol. SNR. Svaz čs. sovětského přátelství. Chovatelé poštovních holubů Psohlavci. Hasičský sbor. — Osady: Františkov. Počet domů 32. Vzdál. od Jeseníku 14,1 km. Strachovičky. Počet domů 29. Vzdál. od Jeseníku 12,5 km. Výhled. Počet domů 4.

Lipová Dolní

MNV, tel. 11. SNB. Soudní okres Jeseník. Železniční stanice Dolní Lipová (rychlíková stanice). Farní úřad. Poštovní úřad. Porodní asistentka Demková Vlasta. Mateřská, obecná a měšťanská škola. — Obec 503 m n. m. — Vzdál. od Jeseníku 5 km. — Rozloha: 1561 ha. Počet domů 432. Počet obyvatel 2057. — Spolky: TSK železničářů. Spolek divadelních ochotníků Větrník. Hasičský sbor, tel. 7. Tělocvičná jednota Sokol. Chovatelé poštovních holubů Hraničář. — Osady: Bobrovník. Počet domů 14. Vzdál. od Jeseníku 3,5 km. Miroslav 5 domů. Na Pomezí 5 domů.

Lipová Horní

MNV, tel. 19. FNB. Soudní okres Jeseník. Železniční stanice Dolní Lipová. Železniční zastávka Horní Lipová. Farní úřad. Poštovní úřad. Oddělení finanční stráže, tel. 23. Mateřská a obecná škola. — Rozloha: 2942 ha. Počet domů 241. Počet obyvatel 741. — Vzdál. od Jeseníku 7,2 km. — Osady: Ramzová. Počet domů 35. Vzdál. od Jeseníku 12 km. (Ramzová má vlastní železniční zastávku, poštu a železniční stanici v Ostružné.)

Mikulovice

MNV, tel. 8. SNB, tel. 1. Soudní okres Jeseník. Železniční stanice Mikulovice. Farní úřad. Poštovní úřad. Oddělení finanční stráže. Celní úřad, tel. 3. Porodní asistentka Sovadinová Helena. Mateřská, obecná a měšťanská škola. — Obec 331 m n. m. Vzdál. od Jeseníku 13,8 km. — Rozloha: 1932 ha. Počet domů 455. Počet obyvatel 1889. — Spolky: SK Slezan. Tělocvičná jednota Sokol. SNR. Spolek divadelních ochotníků Hlas. — Části obce: Bukovec. Počet domů 71. Vzdál. od Jeseníku 14,6 km.

Ondřejovice

MNV, SNB. Soudní okres Cukmantl. Železniční zastávka Ondřejovice. Farní úřad. Poštovní úřad. Mateřská a obecná škola. — Obec 470 m n. m. — Rozloha: 1816 ha. Počet domů 286. Počet obyvatel 706. Vzdál. od Jeseníku 20,4 km, od Cukmantlu 5 km. — Spolky: Tělocvičná jednota Sokol. Hasičský sbor. — Části obce: Salisov. Počet domů 51. Vzdál. od Jeseníku 16,5 km, od Cukmantlu 6,2 km.

Petrovice

MNV, SNB Žulová. Soudní okres Vidnava. Železniční stanice Žulová, vzdál. 5 km. Farní úřad Skorošice. Poštovní úřad Skorošice. — Rozloha: 1113 ha. Počet domů 126. Počet obyvatel 225. — Vzdálenost od Jeseníku 20,9 km, od Vidnavy 16,2 km. — Části obce: Hraničná. Počet domů 22. Vzdál. od Jeseníku 25,5 km, od Vidnavy 20,8 km. Chaloupky Nové. Počet domů 4. Vzdál. od Jeseníku 24,3 km, od Vidnavy 19,6 km.

Písečná

MNV, tel. 5. SNB, tel. 1. Soudní okres Jeseník. Železniční stanice Písečná-Supíkovice. Farní úřad. Poštovní úřad. Porodní asistentka Přečková Kateřina. Mateřská a obecná škola. — Obec 387 m n. m. Vzdál. od Jeseníku 6,6 km. — Rozloha 603 ha. Počet domů 227. Počet obyvatel 1154. — Spolky: Hasičský sbor. Divadelní odbor Tyl. Svaz čs.-sovětského přátelství. SOPV. — Osady: Chebží. Počet domů 12. Vzdál. od Jeseníku 10,8 km. Zejř Studený. Počet domů 47. Vzdál. od Jeseníku 8,4 km.

Potok Bílý

MNV, SNB Javorník. Soudní okres Javorník. Železniční stanice Javorník, vzdál. 22 km. Farní úřad. Poštovní úřad Javorník. Oddělení finanční stráže. Mateřská a obecná škola. — Obec 265 m n. m. Vzdál. od Jeseníku 30,7 km, od Javorníku 2,2 km. — Rozloha: 1163 ha. Počet domů 160. Počet obyvatel 500. — Hasičský sbor. — Části obce: Hamberk. Počet domů 27. Vzdál. od Jeseníku 31,5 km, od Javorníku 3 km.

Rejvíz

MNV, SNB Grunt Horní. Soudní okres Cukmantl. Železniční stanice Cukmantl. Farní úřad Rejvíz. Poštovní úřad Cukmantl. Mateřská a obecná škola. — Obec 780 m n. m. Vzdál. od Jeseníku 18 km. — Rozloha obce: 914 ha. Počet domů 79. Počet obyvatel 176.

Skorošice

MNV, tel. 4. SNB Žulová. Soudní okres Vidnava. Železniční stanice Žulová. Farní úřad Skorošice, tel. 1. Poštovní úřad Skorošice. Mateřská a obecná škola. — Obec 394 m n. m. Vzdál. od Jeseníku 17,7 km. — Rozloha: 3491. Počet domů 336. Počet obyvatel 868. — Hasičský sbor. Tělocvičná jednota Sokol. — Části obce: Kamenná. Počet domů 46. Vzdál. od Jeseníku 23,1 km. Sedm Lánů. Počet domů 14. Vzdál. od Jeseníku 19,3 km.

Supíkovice

MNV, tel. 1. SNB Velké Kunětice. Soudní okres Jeseník. Železniční stanice Písečná-Supíkovice. Železniční zastávka Hradec. Farní úřad Supíkovice. Poštovní úřad Supíkovice. Porodní asistentka Křivohlavá Květa. Mateřská a obecná škola. — Obec 402 m n. m. Vzdál. od Jeseníku 10,4 km. — Rozloha: 936 ha. Počet domů 205. Počet obyvatel 818. — Spolky: Hasičský sbor. Ochotnický divadelní a vzdělávací spolek Havlíček. Sportovní klub.

Tomíkovice

MNV, tel. 13. SNB Žulová. Soudní okres Vidnava. Železniční stanice Kobylá nad Vidnavkou. Farní úřad Skorošice. Poštovní úřad Kobylá nad Vidnavkou. Mateřská a obecná škola. — Vzdál. od Jeseníku 19 km, od Vidnavy 9,2 km. — Rozloha: 624 ha. Počet domů 110. Počet obyvatelů 339. — Hasičský sbor.

Travný

MNV, tel. 94a. SNB Travný, tel. 36a. Soudní okres Javorník. Železniční stanice Javorník. Farní úřad Travný. Poštovní úřad Travný. Mateřská a obecná škola. — Rozloha: 653 ha. Počet domů 92. Počet obyvatel 181. — Obec 495 m n. m. Vzdálenost od Jeseníku 34,2 km, od Javorníku 5,5 km.

Uhelná

MNV, tel. 79. SNB Vlčice. Soudní okres Javorník. Železniční stanice Javorník. Farní úřad Uhelná. Poštovní úřad. Mateřská a obecná škola. — Obec 306 m n. m. Vzdál. od Jeseníku 24,8 km, od Javorníku 3,7 km. — Rozloha obce: 854 ha. Počet domů 200. Počet obyvatel 638. — Spolky: Hasičský sbor. Tělocvičná jednota Sokol. — Části obce: Fořt Dolní Domkáři. Počet domů 33. Vzdál. od Jeseníku 26,4 km. Fořt Dolní Zahradníci. Počet domů 14. Vzdál. od Jeseníku 27,3 km. Fořt Horní. Počet domů 27. Vzdál. od Jeseníku 26,5 km. Zastávka. Počet domů 11. Vzdál. od Jeseníku 24,8 km.

Valdek

MNV, SNB Travný. Soudní okres Javorník, vzdál. 6,7 km. Železniční stanice Javorník. Farní úřad Valdek. Poštovní úřad Javorník. — Obec 604 m n. m. Vzdál. od Jeseníku 35,2 km, od Javorníku 6,7 km. — Rozloha: 2050 ha. Počet domů 113. Počet obyvatel 140. — Části obce: 3 domy z osady Rakovec.

Ves Česká

MNV, tel. 325. SNB velitelství I. Jeseník. Soudní okres Jeseník. Železniční stanice Česká Ves. Farní úřad Jeseník. Poštovní úřad 336 přes Jeseník. Mateřská a obecná škola. — Vzdál. od Jeseníku 2 km. — Rozloha: 2600 ha. Počet domů 335. Počet obyvatel 1764. Spolky: Spolek divadelních ochotníků Sokol-Tůma. Spolek divadelních ochotníků Tyl. SNR. Zahrádkářský spolek.

Vidnava

MNV, tel. 10. SNB, tel. 1. Okresní soud. Železniční stanice Vidnava. Nádraží, tel. 18. Farní úřad. Poštovní úřad, tel. 19, 20. Oddělení finanční stráže, tel. 12. Celní úřad, tel. 8. Porodní asistentka Achingerová Anna. Mateřská, obecná a měšťanská škola. — Obec 239 m n. m. Vzdál. od Jeseníku 21,2 km. — Rozloha 1000 ha. Počet domů 584. Počet obyvatel 1063. — Části města: Kraš Malá Nová. Počet domů 10. Vzdál. od Jeseníku 22,2 km. Stachlovice. Počet domů 17. Vzdál. od Jeseníku 22,3 km. Vidnavské Fojtství. Počet domů 12. Vzdál. od Jeseníku 21,7 km.

Vilémovice Nové

MNV, SNB Vlčice. Soudní okres Javorník, vzdálenost 7,9 km. Železniční stanice Javorník. Farní úřad. Poštovní úřad Uhelná, vzdál. 6,1 km. Mateřská a obecná škola. — Obec 650 m n. m. Vzdál. od Jeseníku 27,3 km, od Javorníku 7,9 km. — Rozloha: 1352 ha. Počet domů 166. Počet obyvatel 278. — Části obce: Důl Červený. Počet domů 21. Vzdál. od Jeseníku 29,3 km, od Javorníku 5,5 km. Hraníčky. Počet domů 41. Vzdál. od Jeseníku 27,3 km, od Javorníku 7,9 km.

Vlčice

MNV, tel. 5. SNB, tel. 1. Soudní okres Javorník, vzdál. 6,5 km. Železniční stanice Javorník i Žulová. Farní úřad Vlčice. Poštovní úřad Vlčice. Oddělení finanční stráže, tel. 2. Mateřská obecná a lidová škola pokračovací. — Obec 346 m n. m. Vzdál. od Jeseníku 21,7 km, od Javorníku 6,5 km. Počet domů 204. Počet obyvatel 828. — Části obce: Bergov. Počet domů 17. Vzdál. od Jeseníku 20,8 km, od Javorníku 7,7 km. Hřibová. Počet domů 21. Vzdál. od Jeseníku 24,2 km, od Javorníku 6,3 km. Veska Nová. Počet domů 16. Vzdál. od Jeseníku 24,3 km, od Javorníku 11,1 km. Vojtovice. Počet domů 46. Vzdál. od Jeseníku 23,2 km, od Javorníku 10 km.

Voda Bílá

MNV, tel. 3. SNB, tel. 1. Soudní okres Javorník. Železniční stanice Javorník. Farní úřad, tel. 5. Poštovní úřad. Oddělení finanční stráže. Celní úřad, tel. 2. Porodní asistentka Kirchmanová Eldfrieda. Mateřská a obecná škola. — Obec 297 m n. m. Vzdál. od Jeseníku 39,6 km. — Rozloha: 1507 ha. Počet domů 222. Počet obyvatel 517. — Hasičský sbor. SK Hraníčář. — Části obce: Kamenička. Počet domů 50. Vzdál. od Jeseníku 35,8 km, od Javorníku 7,3 km. Růženec. Počet domů 8. Vzdál. od Jeseníku 43,9 km, od Javorníku 15,4 km. Voda Městys. Počet domů 76. Vzdál. od Jeseníku 37,6 km, od Javorníku 8,9 km. Voda Ves Bílá. Počet domů 108. Vzdál. od Jeseníku 39,6 km, od Javorníku 11,1 km.

Voda Černá

MNV, tel. 81. SNB, tel. 66. Soudní okres Vidnava. Železniční stanice Žulová. Vzdál. 5 km. Farní úřad. Poštovní úřad 64. Porodní asistentka Třeštková Amalie. Mateřská a obecná škola. — Obec 330 m n. m. Vzdál. od Jeseníku 22,3 km, od Vidnavy 9,8 km. — Rozloha: 1011 ha. Počet domů 357. Počet obyvatel 932. — Hasičský sbor. Tělocvičná jednota Sokol. SNR. — Části obce: Nové Podhradí. Počet domů 49. Vzdál. od Jeseníku 23,9 km, od Vidnavy 11,4 km. Staré Podhradí. Počet domů 45. Vzdál. od Jeseníku 24,5 km, od Vidnavy 12,4 km. Rokliny. Počet domů 37. Vzdál. od Jeseníku 20,8, od Vidnavy 8,3 km.

Voda Stará Červená

MNV, tel. 3, 4. SNB Voda Černá. Soudní okres Vidnava, vzdál. 5,8 km. Železniční stanice Písečná-Supíkovice, Farní úřad. Poštovní úřad. Oddělení finanční stráže, tel. 7. Mateřská a obecná škola. — Obec 303 m n. m. Vzdál. od Jeseníku 18,3 km, od Vidnavy 5,8 km. — Rozloha: 3000 ha. Počet domů 369. Počet obyvatel 959. — Divadelní spolek Hašler. Hasičský sbor. SNR. SK Sparta. — Části obce: Voda Červená Nová. Počet domů 148. Vzdál. od Jeseníku 20,5 km, od Vidnavy 8 km. Voda Červená Dolní. Počet domů 16. Vzdál. od Jeseníku 20,1

km, od Vidnavy 4 km. Johanka. Počet domů 10. Vzdál. od Jeseníku 18,1 km, od Vidnavy 3,1 km.

Zigartice

MNV Zigartice. Soudní okres Vidnava. Železniční stanice Zigartice. Farní úřad. Poštovní úřad. Mateřská a obecná škola. — Obec 411 m n. m. Vzdál. od Jeseníku 12,4 km, od Vidnavy 18,3 km. — Rozloha: 3703 ha. Počet domů 418, počet obyvatel 1251. Hasičský sbor, Těl. jednota Sokol, Svaz čs.-sovětského přátelství. — Části obce: Nýznerov, počet domů 52, vzdál. od Jeseníku 19,3 km, od Vidnavy 18,4 km. Polka, počet domů 37, vzdálenost od Jeseníku 14 km, od Vidnavy 20,8 km.

Žulová

MNV Žulová, SNB Žulová, tel. 1. Soudní okres Vidnava. Železniční stanice Žulová. Farní úřad. Poštovní úřad. Oddělení finanční stráže. Mateřská, obecná a měšťanská škola. — Rozloha obce 846 ha. Počet domů 185, počet obyvatel 954. Obec 515 m n. m. Vzdál. od Jeseníku 13,7 km, vzdál. od Vidnavy 11,9 km. — Spolky: hasičský sbor, těl. jednota Sokol, SNR, Spolek divadelních ochotníků Svornost, Matice opavská. — Části obce: Starost, počet domů 12, vzdál. od Jeseníku 15 km, od Vidnavy 14 km. Englovy domky. Peschlův Lán. Nýznerov.

SEZNAM PRŮMYSLU, OBCHODŮ A ŽIVNOSTÍ

AUTODÍLNY

- Buchal Cyril**,
autodílna, Dolní Lipová 290, tel. 18
- Duda Oldřich**,
autodílna, Jeseník, Stalinova 113
- Fischer Jaromír**,
autopark, Skorošice 311
- Fa Jung**,
nár. správa, autodílny, Jeseník,
Vodní 39, tel. 238
- Kozelek František**,
autodílna, Dolní Lipová 494, tel. 9
- Krajča František**,
autopark, strojní zámečnictví,
Zighartice 770
- Kůtný Karel**,
autodílna, Bukovice
- Mořkovský František**,
autodílna, Jeseník, Stalinova 94,
tel. 329
- Skála Josef**,
autodílna, garáže, Jeseník, ul. 28.
října
- Sidlichovský Bohumír**,
auto-moto-velo, mechanická díl-
na, Vidnava 263
- Vlázlo Josef**,
auto-moto-service, Cukmantl 11

AUTODOPRAVA

- Jašek Bohumír**,
autotaxi, Jeseník, Titova 53
- Kocourek Karel**,
autotaxi, Jeseník 52, tel. 227
- Králík František**,
autotaxi, Jeseník, Komenského
č. 245
- Lakomý Eduard**,
nákladní autodoprava, Jeseník
- Malcher František**,
nákladní a osobní autodoprava,
Jeseník, Ježkova 78, tel. 195
- Mařík František**,
osobní autodoprava, Dolní Lipová
- Matoušek František**,
nákladní autodoprava, Vidnava
- Mohyla Josef**,
autodoprava, povoznictví, Jese-
ník, Stalinova 115, tel. 206
- Štroch František**,
osobní autodoprava, Dolní Lipo-
vá 560, tel. 22
- Veselý Josef**,
autodoprava, strojní zámečnictví,
Bernartice 57

AUTOKLEMPÍŘSTVÍ

- Grebeň Antonín**,
autoklempířství, stavební galan-
terie, Jeseník, Žižkova 28

AUTOLAKOVNY

- Kučera Karel**,
autolakovna, Jeseník, Leninova
24, tel. 95

AUTOSOUČÁSTKY

- Jánský Eduard**,
autosoučástky, zastoupení Skoda,
Jawa, CZ, Jeseník, Stalinova
- Kyjovský Václav**,
autosoučástky, vulkanisace, Jese-
ník, ul. 28. října 63
- Ing. Ostrý**,
autosoučástky, Jeseník, Rudé ná-
městí 57, tel. 357

BARVY — OBCHODY

- Silec Václav**,
barvy a obchod koloniální, Cuk-
mantl 78

BEDNÁŘI

- Juránek Vilém**,
strojní bednářství, Vidnava 161

BRAŠNÁŘI

- viz Sedláři — řemenáři a čalouníci

CIHELNY — VÁPENKY — DOLY

- Cihelna**, v národní správě,
Jeseník
- Cihelna**, v národní správě,
Skorošice
- Ostravsko-karvinské doly**,
národní podnik, hnědouhelný důl
v Uhelné
- Vápenka**, v národní správě,
Zighartice

CUKRÁŘI

- Benda Alfred**,
cukrářství, Cukmantl 78
- Beran František**,
cukrářství, Jeseník, nám. Svo-
body 74
- Juřík Josef**,
cukrárna, kavárna, Jeseník, Sta-
linova 189
- Kaňovský Josef**,
cukrářství, Dolní Lipová 304
- Kočí Josef**,
cukrářství, Jeseník, Rudé nám.
152
- Komárek František**,
cukrářství, Černá Voda 250

- Macura Josef**,
cukrářství, Javorník, Partyzán-
ská 195
- Malcher Jan**,
cukrářství, Jeseník, Rudé nám.
27, tel. 231
- Mališka Josef**,
cukrářství, Cukmantl 30
- Pastor František**,
cukrářství, Vidnava 73
- Vaněk Bedřich**,
cukrářství, Domašov 4
- Vitásek Alois**,
cukrářství, Mikulovice 264
- Vymětalík Josef**,
cukrářství, Česká Ves 67, tel. 277
- Zábelka Jan**,
cukrářství, Jeseník, nám. Svobo-
dy 82

CUKROVINKY — OBCHOD

- Baroňová Marie**,
obchod cukrovinkami, Jeseník,
Tyršova 168

ČALOUNÍCI

- viz Sedláři, řemenáři a brašnáři

DÁMSKÁ KREJČOVSTVÍ, ŠVADLENY

- Adamská Zofie**,
dámské krejčovství, Mikulovice
27
- Bláhová Drahomila**,
dámské krejčovství, Jeseník, Žiž-
kova 27
- Dvořáková Zdeňka**,
módní salon Zdena, Jeseník, Sta-
linova 180
- Foltová Lída**,
dámské krejčovství, Adolfovice
- Hrazdira Rudolf**,
dámské krejčovství, Javorník,
Smetanova 201
- Hřebáčková Hedvika**,
dámské krejčovství, Dolní Lipo-
vá 172
- Juříková Marie**,
dámské krejčovství, Bernartice
282
- Kašíková Hedvika**,
dámské krejčovství, Cukmantl
118
- Kolečkářová Ludmila**,
dámské krejčovství, Česká Ves
299
- Krmníčková Anna**,
dámské krejčovství, Zighartice
- Kudlová Marie**,
dámské krejčovství, Černá Voda
302
- Linhartová Marie**,
dámské krejčovství, Mikulovice
č. 434

Nezhybová Eliška,
dámské krejčovství, Vidnava 109

Porvolová Marie,
dámské krejčovství, Velké Kunětické 120

Pověřáková Jindřiška,
dámské krejčovství, Bílá Voda

Příborská Marie,
dámský módní salon, Jeseník, Srámkova 162

Srovnal Josef,
dámské krejčovství, Velká Kraš 137

Stojáková Heda,
dámský módní salon, Jeseník, ul. 28. října

Šenk František,
dámský módní salon, Jeseník, maršála Tita 45

Velšová Zofie,
dámské krejčovství, Cukmantl 388

Zdobinská Truda,
dámské krejčovství, Dolní Lipová 139

Ziegeltuchová,
dámské krejčovství, Jeseník, nám. Hrdinů 332

DLAŽDIČI

viz Pokryvači

DOLY

viz Cihelny — vápenky

DROGERIE — OBCHODY

Císař Rade,
drogerie „U zlatého anděla“, Jeseník, Rudé nám. 142, tel. 247

Hřebačka Josef,
drogerie, Dolní Lipová 304

Kadlec Stanislav,
drogerie „U anděla“, Mikulovice, tel. 25

Kubový Antonín,
drogerie „Silesia“, parfumerie, foto, materiální zboží, Žulová 14, tel. 37

Kudlička Benedikt,
drogerie, parfumerie, foto, Vidnava 92, tel. 9

Pospíšil František,
drogerie, Javorník, ul. 9. května 161, tel. 41

Potěšil Ladislav,
„Pradědova drogerie“, Cukmantl, nám. Svobody 101, tel. 25

Regner Jaroslav,
drogerie „U černého psa“, léčivé byliny, foto, optika, Jeseník, Rudé nám. 186, tel. 183

DRUŽSTVA

„BUDOUČNOST“,
spotřební a výrobní družstvo, z. s. s. r. o., Jeseník, Stalinova

Družstvo hostinských podniků,
Jeseník, Rudé nám.

Hospodářské družstvo,
(dř. Centrální hospodářské skladiště), Jeseník, Stalinova

Kulturní družstvo,
z. s. s. r. o., Jeseník

„MAJES“,
mlékařsko-drůbežnické družstvo, Jeseník, Stalinova

Všeobecně prospěšné stavební a bytové družstvo,
Jeseník — spol. s r. o.

Zemědělský družstevní lihovar,
z. s. s. r. o., rafinerie, výroba lihovin, výroba malinových a ovocných šťav, moštárna, Hukovice ve Slezsku, p. Velká Kraš, tel. Kobylá 2

DŘEVO — PRODEJ — OBCHOD

Friš Josef,
obchod dřívím užitkovým a palivovým, Jeseník, pobočka Zighartice, tel. 61

Friš Josef,
obchod dřívím, Stará Červená Voda 95

Gnaiserová Anna,
obchod dřívím, Černá Voda 142

Schäfer,
nár. spr., obchod dřívím, Dolní Grunt, tel. 64

Župka František,
obchod dřívím, Voda Černá 131

DŘEVOPRŮMYSL

Bárta Čeněk,
výroba dřevěného zboží, Horní Domašov 373, tel. 11

Bauer Vilém,
dřevoprůmysl, pila, Cukmantl 437, tel. 12

Halouska Antonín,
dřevoprůmysl, Mikulovice 239, tel. 13

Hamr Jan,
dřevoprůmysl, Adolfovice, tel. 258

Fa Jung,
nár. správa, dřevoprůmysl, pila, Jeseník, tel. 240, 367

Juránek Vilém,
výroba vinných, pivních a ležáčkových sudů, voznic a kádí, Vidnava 161

Křiva Vladimír,
velkoobchod dřevem, Zighartice

Obr Bohumil,
výroba dřevěného zboží, Kolnovice 47

Petr Josef,
pila a mlýn, Domašov, tel. Horní Domašov 8

Pišek Antonín,
truhlářství, Horní Domašov 31

Pospíšil Adolf,
výroba dřevěného zboží, Javorník, Stalinova 39, tel. 51

Weihönig K.,
pod národní správou, dřevoprůmysl, Pisečná, tel. 8

ELEKTRÁRNY VÝCHODOMORAVSKÉ

Cukmantl, tel. 60

Česká Ves, tel. 328

Správa provoz. odboru Javorník,
Partyzánská 222, tel. 4

Jeseník, Palackého, tel. 346

ELEKTRO-RADIO — POTŘEBY — PRODEJ

Hill Jaroslav,
elektro-radiozávod, Česká Ves, 386

Karpišek Stanislav,
elektro-radio, mechanik, Jeseník, Tyršova 501

Ležák Jan,
radio-elektro, obchod železem, Jeseník, Revoluční 138, tel. 270

Machala Jaroslav,
radio-elektro, Javorník, Stalinova 9

Matoušek Josef a Kovář Vojtěch,
radio-elektro, Mikulovice 382

Miler Josef,
radio-elektrozávod, mechanik, Jeseník, Rudé nám. 56, tel. 182

Pospíšil Zdeněk,
elektropotřeby, Jeseník, ul. 28. října 68, tel. 331

Rusín Josef,
elektro-radio, Žulová 4, tel. 28

Riha Josef,
elektro-radiozávod, Cukmantl, nám. Svobody 85, tel. 16

Závodný Jan,
elektropotřeby, Vidnava, nám. Dr. Ed. Beneše 49

FOTOATELIÉRY

Kaminský Rudolf,
fotoateliér, Jeseník, Rudé nám.

Kopřiva František,
fotoateliér, Cukmantl 69

Křížek Cyril,
fotoateliér, Dolní Lipová 445

Muric Jindřich,
fotoateliér Helios, Jeseník, Stalinova 227

Zeman Viktor,
fotoateliér, Javorník, Stalinova 105

GALANTERIE — HRAČKY OBCHODY

Dvořák Josef,
hračky, galanterie, rámy, obrazy, Jeseník, Tyršova 79

Vítek Láďa,
hračky, galanterie, sklo, porcelán, upomínkové předměty, Jeseník, Kostelní 221
filiální závod Lázně Jeseník

HLINĚNÉ ZBOŽÍ

Matonoha Vladimír,
výroba hliněného zboží, Javorník, Gottwaldova

Keraspol,
L. Šenberger, umělecká keramika, Jeseník, Lipovská ul.

HODINÁŘI

Brumla Jan,
hodinář, Cukmantl, nám. Svobody 25

Helásek Stanislav,
hodinář, Jeseník, Revoluční ul.

Metzenauer Bohuslav,
hodinářství, zlatnictví, klenotnictví, Jeseník, Stalinova 137

Němec Miroslav,
hodinář, zlato, optika, Javorník č. 166

Šenberger Dobromil,
hodinář, klenotník, zlatník, Jeseník, Palackého 20

HOLIČI — KADEŘNÍCI

Bohdálek Vlast.,
holič a kaderník, Bílý Potok 61

Brandstätterová Vl.,
dámské kadernictví, Vlčice 173

Brtníková Alžběta,
dámské kadernictví, Mikulovice 220

Bruncík Josef,
holič a kaderník, Zíghartice 225

Červinka Josef,
holič a kaderník, Stará Červená Voda 186

Dočkal Viktor,
holič a kaderník, Písečná 101

Dohnálek František,
holič a kaderník, Široký Brod 43

Fiala Antonín,
holič a kaderník, Tomíkovice

Galas Antonín,
holič a kaderník, Lázně Jeseník 321

Gerstenberger František,
holič a kaderník, Česká Ves 53

Hejč Karel,
holič a kaderník, Česká Ves 281

Horníček Richard,
holič a kaderník, Česká Ves 75

Jalůvka Leopold,
holič a kaderník, Heřmanovice č. 15

Ječmének Josef,
holič a kaderník, Bernartice 202

Jefábek Jan,
holič a kaderník, Cukmantl 312

Jufenová L.,
dámské kadernictví, Supíkovice 44

Kapusta Štěpán,
holič a kaderník, Jeseník, Stalinova 69

Koláček František,
holič a kaderník, Zúlová 21

Kuthan Bohumil,
holič a kaderník, Kobylá 145

Lipold František,
holič a kaderník, Javorník 113

Majer Miroslav,
holič a kaderník, Jeseník, Stalinova 136

Nejezchleba Karel,
holič a kaderník, Jeseník, Průchodní ul. 148

Novák Alois,
kadernický závod, Jeseník, Stalingradská 226

Nováková Hilda,
dámské kadernictví, Rejvíz 89

Ošfádal Josef,
holič a kaderník, Vidnava 11

Pavelka Alois,
holič a kaderník, Vidnava 159

Pazdera Leo,
holič a kaderník, Dol. Lipová 347

Pečinka Vladislav,
holič a kaderník, Jeseník, Rudé náměstí 58

Perutka Josef,
holič a kaderník, Lázně Jeseník 235

Pospíšil Stanislav,
holič a kaderník, Cukmantl 103

Prossner Vojtěch,
holič a kaderník, Bílá Voda 64

Rádek Karel,
holič a kaderník, Černá Voda 302

Sklář Karel,
holič a kaderník, Velké Kunětice 161

Slaný Metoděj,
holič a kaderník, Dol. Lipová 443

Směták František,
holič a kaderník, Zúlová 12

Sobek Rudolf,
holič a kaderník, Supíkovice 171

Stejskal Josef,
holič a kaderník, Cukmantl 18

Svačina Arnošt,
holič a kaderník, Skorošice 316

Sýkora Rudolf,
holič a kaderník, Bukovice 109

Vavera Josef,
holič a kaderník, Jeseník, Rudé náměstí 24

Veselý Ladislav,
holič a kaderník, Javorník 116

Vítů Tomáš,
holič a kaderník, Ondřejovice č. 138

Vrbacký Leopold,
holič a kaderník, Jeseník, 28. října 49

Vrtělka Alois,
holič a kaderník, Horní Domašov 98

Vysloužil František,
holič a kaderník, Jeseník, nádraží

Zavřel Jaroslav,
holič a kaderník, Mikulovice 239

HOSTINCE

viz Restaurace, kavárny, vinárny, hotely, ubytovací podniky

HOTELY

viz Restaurace, kavárny, vinárny, hostince, ubytovací podniky

HRAČKY

viz Galanterie — obchody

HRNČÍŘSTVÍ

Matonoha Vladimír,
hrnčíř, Javorník, Gottwaldova 26, tel. 46

INSTALACE

Beníček Josef,
instalátérství a strojní zámečnictví, Jeseník, ul. 28. října 62

Gondek František,
ústřední topení, plyno-vodovody, Jeseník, Stalinova 111, tel. 219

Horálek Edvard, n. spr.,
zámečnictví, instalace, výroba ocelového pisku, Supíkovice 47

Svancara Karel,
instalátérství a zámečnictví, Jeseník, Titova 51

Vykopal Josef,
instalátérství, Jeseník, Rudé náměstí 59

JÍZDNÍ KOLA — OBCHODY

Černocký Ladislav,
obchod a opravy jízdních kol, Bernartice č. 209

Doupovec Jan,
obchod motorovými koly, mechanická dílna, Javorník, Stalinova č. 10

FKZ závody Fuchs a spol., v nár. správě Zbrojovky, Brno, n. p.,
továrna na jízdní kola a součástky, Cukmantl, tel. 5

Havelka Jan,
obchod motorovými koly, mech. dílna, Cukmantl 83

Kozelek František,
jízdní kola, mechanický závod, Dolní Lipová 494, tel. 9

Langer Milan,
jízdní kola, mechanický závod, Voda Černá 312

Ostrý Ant., Ing.
jízdní kola, obchod, mechanická dílna, Jeseník, Rudé nám. 57

Plucnar František,

jízdní kola, kočárky, šicí stroje,
mech. dílna, Jeseník, nám. Svo-
body 29

Sádecký Josef,

mechanik, moto-velo, šicí stroje,
kočárky, Mikulovice č. 314

Stacha Ferdinand,

mech. dílna, prodej součástek,
Mikulovice 344

Trčka František,

jízdní kola, mechanický závod,
Vlčice 107

Zapletal František,

jízdní kola, mechanický závod,
Javorník, Havlíčkova 32

KADERNÍCI

viz Holíči

KAMENOPRŮMYSL**Bafa,**

žulový lom, Stará Červená Voda

Fa Holec,

žulový lom, Žulová

Bratři Jaškové,

žulový lom, Žulová

**Slezský průmysl kamene „Kon-
struktiva“,**

ústřední kancelář Jeseník, Bene-
šova 72

žulové lomy: Černá Voda, Sko-
rošice, Štochovice, Zíghartice,
Žulová

mramorové lomy: Dolní Lipová,
Horní Lipová-Pomezí, Kunětice
Velké, Supíkovice

závody na zpracování mramoru:
Cukmantl

závod na zpracování žuly: Cuk-
mantl, Černá Voda, Velké Ku-
nětice, Velká Kraš, Písečná, Mi-
kulovice, Supíkovice, Zíghartice,
Žulová

výroba cementového zboží: Pí-
sečná

pískovna: Písečná

výroba mramorových drtí: Hor-
ní Lipová-Pomezí, Žulová

KAMNÁŘI**Kučera Václav,**

kamnářství, Jeseník, Husova 20

Sedlák Bohuslav,

kamnářství, Cukmantl 204

**KANCELÁRSKÉ STROJE,
OPRAVY — OBCHODY****Gryc,**

kancelářské stroje a prodej kan-
celářských potřeb, Jeseník, Sta-
linova 169

Strakoš Ignác,

kancelář. stroje, prodej a opra-
vy, mechanická dílna, kancelář,
potřeby, Jeseník, Puškinova 324,
tel. 203

KAPELNÍCI**Botur Rudolf,**

kapelník, Jeseník, ulice Josefa
Hory

Směták František,

kapelník, Žulová 12

Šprha Jan,

kapelník, Javorník, Smetanova
č. 212

KAVÁRNY

viz Restaurace, vinárny, hostince,
hotely, ubytovací podniky

KERAMIKA — TOVÁRNÍ**VÝROBA**

Moravské keramické závody, n. p.,
Vidnava, tel. 13

Keraspol,

L. Šenberger, umělecká kerami-
ka, Jeseník, Lipovská ul.

KLEMPÍŘI**A INSTALATÉŘI****Bartoník Jaroslav,**

klempířství, Dolní Lipová 194

Berg Jan,

stavební a galanteri, klempíř-
ství, Jeseník, Titova 32, tel. 251

Gondek František,

instalatérství, Jeseník, Stalinova
č. 11, tel. 219

Grebeň Antonín,

klempířství (autoklempířství), Je-
seník, Žižkova 479

Janík František,

instalatérství, Jeseník, Lipovská
č. 218

Křenek Ludvík,

klempířství, Jeseník, 28. října 56

Kubala František,

klempířství, Bernartice 203

Marek Jan,

stavební a ozdobné klempířství,
Javorník, ul. 9. května 158

Matěj Josef,

stavební a galanteri klempíř-
ství, Vidnava 164

Nepejchal Jaromír,

klempířství, Javorník 103

Sova Emil,

klempířství, Zíghartice 249

Výkopal Josef,

instalatérství, Jeseník, Rudé ná-
městí 59

Vyskočil Karel,

klempířství a instalatérství, Žu-
lová 173

Záček Josef,

klempířství, Cukmantl 631

**KLOBOUČNICTVÍ —
OBCHODY****Koštoval Vojtěch,**

kloboučník, Jeseník, Stalinova
č. 170

KNIHAŘI**Kříž Rudolf,**

knihářství a papírnictví, Cuk-
mantl 55/53

Mužík František,

knihářství, kartonáž, papírnictví,
Jeseník, Rudé náměstí 62

Škamrada Rudolf,

knihářství, papírnictví, Jeseník,
nám. Svobody 22, tel. 292

KNIHKUPECTVÍ

„Svoboda“,

knihkupectví a papírnictví, Je-
seník, Rudé nám. 67, tel. 274
filiální závod Lázně Jeseník

Němeček Adam,

knihkupectví a papírnictví, Vid-
nava č. 12

Pelásek Josef,

knihkupectví a papírnictví, Je-
seník, Kostelní 162

Svoboda Oldřich,

knihkupectví a papírnictví, Mi-
kulovice 325

KOLÁŘSTVÍ**Čabla Alois,**

kolářství, Dolní Lipová 491

Farek Ondřej,

kolářství, Černá Voda 34

Gajdošík Bohumil,

kolářství, Adolfovice 36

Habas Josef,

kolářství, Mikulovice 252

Kotrla Jan,

kolářství, Cukmantl 141

Křenek Václav,

kolářství, Jeseník, ul. m. Tita 36

Kříž Bohumil,

kolářství, Žulová 192

Machala František,

kolářství, Horní Fořt 13

Navrátil Bohumil,

kolářství, St. Červená Voda 212

Přibílik Vladimír,

kolářství, Malá Kraš 55

Sečka L. a Sobek P.

kolářství a karoserie, Bukovice
č. 55

Slouka František,

kolářství, Bílý Potok 64

Ševčík František,

kolářství, Javorník 233

Vrána František,

kolářství, Písečná 36

Závada Ludvík,

kolářství, Široký Brod 139

**KOLONIÁL —
LAHŮDKÁŘSTVÍ —
POTRAVINY —
SMÍŠENÉ ZBOŽÍ**

Adlová Marie,
obchod smíšeným zbožím, Ko-
bylá 142

Bláha Petr,
obchod smíšeným zbožím, Hra-
dec-Nová Ves

Blafák Jindřich,
obchod smíšeným zbožím, Lázně
Jeseník, Kalvodova 360

Boháč Josef,
obchod smíšeným zbožím, Dolní
Domašov

Býma Karel,
obchod smíšeným zbožím, Hra-
dec č. 40

Dobrovolný Jaroslav,
obchod smíšeným zbožím, Dolní
Lipová 154

Fešar Jan,
obchod smíšeným zbožím, Stará
Červená Voda

Hajda Vladimír,
obchod smíšeným zbožím, Jese-
ník, Rudé nám. 65

Hajzer Leopold,
obchod smíšeným zbožím, Jese-
ník, Titova 236

Heinz Karel,
obchod smíšeným zbožím, Sko-
rošice 306

Horváth,
obchod smíšeným zbožím, Dolní
Lipová 299

Chocholáč Alois,
obchod smíšeným zbožím, Česká
Ves 287

Janeček František,
obchod smíšeným zbožím, Zig-
hartice 135

Janiš Antonín,
obchod smíšeným zbožím, Ber-
nartice č. 56

Janošík Josef,
obchod smíšeným zbožím, Jese-
ník, Stalinova 112

Kapounek Rajmund,
smíšené zboží, železo, Míkulo-
vice, tel. 21

Kaškovská Libuše,
obchod smíšeným zbožím, Jese-
ník 16

Kolomazník,
obchod smíšeným zbožím, Horní
Lipová 179

Kozelek Karel,
obchod smíšeným zbožím, Dolní
Lipová 519

Körner Gustav, v nár. správě,
velkoobchod zbožím koloniálním,
veřejná obchodní společnost se
sídlem v Jeseníku, Stalinova 38,
tel. 272

Křepelka Jindřich,
obchod smíšeným zbožím, Cuk-
mantl 74

Kubát Karel,
obchod smíšeným zbožím, lahůd-
ky, Vidnava 62, tel. 27

Kunčická Marie,
obchod smíšeným zbožím, Dolní
Lipová 356

Legerský Bohumír,
obchod smíšeným zbožím, Bílý
Potok 17

Lichtenberg Stanislav,
obchod smíšeným zbožím, Zulo-
vá

Majer Karel,
obchod smíšeným zbožím, Jese-
ník, Lipovská 82

Matěj František,
obchod smíšeným zbožím, uhlí,
dříví, Písečná 21

Mišunová Marie,
obchod smíšeným zbožím, Tomí-
kovice 2

Nedbal Josef,
obchod smíšeným zbožím, Tráv-
ný 85

Neugebauer Blahomír,
obchod smíšeným zbožím, Stará
Červená Voda

Olivová Aloisie,
obchod smíšeným zbožím, Dolní
Lipová 374

Pánek Vladimír,
obchod smíšeným zbožím, kolo-
niál, lahůdky, Jeseník, Rudé ná-
městí 144, tel. 172

Peiger Karel,
obchod zbožím smíšeným, Javor-
ník, Partyzánská

Pluháček Jaroslav,
obchod zbožím smíšeným a ma-
teriálním, Supíkovice 91, tel. 20

Polák Antonín,
obchod zbožím smíšeným, Buko-
vice-Dětičkov 82

Robotka František,
obchod smíšeným zbožím, Ja-
vorník, Masarykovo nám. 200,
tel. 17

Rokyta František,
obchod smíšeným zbožím, Buko-
vice-Dětičkov 93

Smítal Gustav,
obchod smíšeným zbožím, Vel-
ká Kraš 64

Stříž Ludvík,
obchod smíšeným a delikates-
ním zbožím, Jeseník, Tyršova 259,
tel. 191

Šaršon Otakar,
obchod smíšeným zbožím, Cuk-
mantl 105

Šilc Václav,
obchod smíšeným zbožím, Cuk-
mantl 78

Tománek Petr,
obchod smíšeným zbožím, Supí-
kovice 185, tel. 4

Uhřík Jaroslav,
obchod smíšeným zbožím, Dolní
Skorošice 213/262

Unzeitigová Emilie,
obchod smíšeným zbožím, Sko-
rošice 248

Václavík Lumír,
obchod smíšeným zbožím, Nová
Červená Voda 80

Vaverka Antonín,
odborné lahůdkářství, Lázně Je-
seník-Bílý Kříž

Vavřík Antonín,
obchod smíšeným zbožím, Vel-
ké Kunčice 113

Večerka František,
obchod smíšeným zbožím, Širo-
ký Brod 65

Velíkovský Karel,
obchod smíšeným zbožím a tex-
tiliemi, uhlí, Uhelná 107. — Fi-
liálka Nové Vilémovice

Vitouš František,
obchod smíšeným zbožím, Jese-
ník, Stalinova 113

Vlček Svatopluk,
obchod smíšeným zbožím, Dolní
Domašov

Vodák Pavel,
obchodní dům, Ondřejovice 12

Vozniak Josef,
obchod smíšeným zbožím, Horní
Lipová 204

Vrána Vlastislav,
obchod smíšeným zbožím, Stará
Červená Voda

Vrba Ludvík,
obchod smíšeným zbožím, Míkulo-
vice 244, tel. 19

Vrožina Bedřich,
obchod smíšeným zbožím, Vel-
ké Kunčice 113

Vykydal Oldřich,
obchod smíšeným zbožím a ko-
loniál, Vlčice 99

Začal Antonín,
obchod smíšeným zbožím, Dolní
Lipová 194

Zakopal Čeněk,
obchod smíšeným zbožím, Jese-
ník, Titova 48

Zakopal Karel,
obchod smíšeným zbožím, Čes-
ká Ves 280

Zatloukal Oldřich,
obchod smíšeným zbožím, Javor-
ník, Stalinova 7

**Prodejny „Budoucnosti“ v okrese
Jeseník:**

1. Jeseník, Titova 49
2. Jeseník, Dra Beneše 97
3. Bernartice
4. Buková
5. Dolní Lipová
6. Písečná
7. Česká Ves
8. Dětičkov
9. Supíkovice
10. Široký Brod

11. Hukovice
12. Bílá Voda
13. Velké Kunětice
14. Uhelná
15. Javorník
16. Mikulovice
17. Černá Voda
18. Zíghartice
19. Vidnava
20. Domašov
21. Horní Lipová
22. Rejvíz
23. Cukmantl
24. Adolfovice
25. Zulová
26. Cukmantl
27. Horní Grunt
28. Česká Ves
29. Jeseník, Tovární ulice
30. Studený Zejf
31. Bukovice
32. Dolní Grunt
33. Petrovice
34. Mikulovice
35. Kolnovice
36. Travný
37. Vlčice
38. Javorník ves
39. Černá Voda
40. Jeseník, Stalinova
41. Hradec u Jeseníku
42. Kobylá nad Vidnavkou
43. Lázně Jeseník
44. Jeseník, Rudé náměstí
45. Vlčice
46. Nová Červená Voda

KOMINICI

- Krejsa František**,
kominický mistr, Mikulovice
- Maliňák Jan**,
kominický mistr, Jeseník, ul. 28.
října
- Marek Josef**,
kominický mistr, Javorník, Par-
tyzánská 240
- Matůšek Miroslav**,
kominický mistr, Zulová, tel. 43
- Musil Alois**,
kominický mistr, Jeseník, ul. 28.
října 92
- Petroš Bedřich**,
kominický mistr, Cukmantl 299

KOMISIONÁŘSTVÍ

viz Zasilatelství

KOSIKÁŘSTVÍ

viz Proutěné zboží — obchody

KOVÁŘI

- Bugdol Bohuš**,
kovářství, Velké Kunětice 130
- Fiala Tomáš**,
kovářství, Javorník, Gottwaldo-
va 86
- Firčuk Lawrenty**,
kovářství, Bernartice 29

- Fuksa Adolf**,
kovářství, Hradec 25
- Grym Adolf**,
kovářství, Bílý Potok 19
- Hamšík Karel**,
kovářství, Písečná 118
- Harazim Jan**,
kovářství, Javorník 166
- Hrbata František**,
kovářství, Bílá Voda 25
- Jeníček Václav**,
kovářství, Vidnava 182
- Kirakovjan Benjamin**,
kovářství, Dolní Lipová 148
- Koutný Stanislav**,
kovářství, Cukmantl 67
- Kovařík Karel**,
kovářství, Zíghartice 245
- Kristen Alois**,
kovářství, Uhelná 127
- Kuba Vojtěch**,
kovářství, Cukmantl 487
- Kucián Oldřich**,
kovářství, Tomíkovice 28
- Lukšík Emil**,
kovářství, Skorošice 38
- Mezej František**,
kovářství, Javorník, Svatopluka
Čecha 25
- Míchal Jan**,
kovářství, Bukovice 23
- Mořkovský Alois**,
kovářství, Domašov 38
- Mrhálek Jan**,
kovářství, Stará Červená Voda
171
- Neuman Jaroslav**,
kovářství, Mikulovice 294
- Němček Josef**,
kovářství, Bernartice 102
- Ondruch Jan**,
kovářství, Černá Voda 231
- Peitl Leopold**,
kovářství, Jeseník, M. Gorkého
371
- Petrásek Jaroslav**,
kovářství, Uhelná-Horní Pošt 20
- Procházka Ludvík**,
kovářství, Nová Červená Voda
106
- Procházka Rudolf**,
kovářství, Velká Kraš 129
- Prokeš Josef**,
kovářství, Česká Ves 258
- Richter Vojtěch**,
kovářství, Česká Ves 304
- Rozsypal Stanislav**,
kovářství, Supíkovice 56
- Štěpáník František**,
kovářství, Zíghartice 127
- Vojtek Antonín**,
kovářství, Bernartice 298
- Zelík Bohumil**,
kovářství, Zulová 140
- Zemánek František**,
kovářství, Vidnava 269
- Zilka Jiří**,
kovářství, Kobylá nad Vidnav-
kou 119

KOVOPRŮMYSL — VÝROBA

- Báňská a hutní společnost**,
národní podnik, závod v České
Vsi
- FKZ závody**,
Fuchs a spol. v nár. správě Zbro-
jovky Brno, národní podnik, to-
várna na jízdní kola a součástky,
Cukmantl, tel. 5
- „Haro“**,
továrna na plnicí pera, Bílá Voda
- Hassmann W. a syn**,
pod nár. správou, slévárna a
strojírna, Ondřejovice
- Legler Adolf**,
pod nár. správou, továrna na pily
a nástroje, Adolfovice
- Legler Antonín**,
pod nár. správou, továrna na pily
a nástroje, Domašov
- Plisch W.**,
pod národní správou, slévárna a
strojírna, Ondřejovice
- Spielvögel Ervín**,
pod nár. správou, výroba ocelo-
vého pisku, zámečnictví a insta-
lace, Supíkovice
- Strauch a Schmidt**,
zařízení pro lihovary, drožďárny
a instalace, Mikulovice ve Sl.,
tel. 5
- Továrna na armatury**,
pod nár. správou, Dolní Lipová

KOŽENÉ ZBOŽÍ

viz Kůže — obchody

KOŽEŠNICTVÍ

- Dřímál Ladislav**,
kožešnictví, čepice, Jeseník,
Rudé náměstí 151
- Světlý Josef**,
kožešnictví, klobouky, čepice,
Javorník, Partyzánská 165

KRAMÁŘSTVÍ

- Finsterle Julius**,
kramářství, Cukmantl 82
- Havránek Ervín**,
kramářství, Javorník 148
- Peková Božena**,
kramářství, Jeseník, Bezručova 49

KREJČÍ

- Antoš Antonín**,
pánský a dámský krejčí, Jeseník,
Stalinova 107
- Brychnář Josef**,
pánský a dámský krejčí, Černá
Voda 279
- Černý Rudolf**,
pánský a dámský krejčí, Písečná
č. 98

Ducháček Augustin,
pánský a dámský krejčí, Stará
Červená Voda 172

Dvořák Otakar,
pánský a dámský krejčí, Javor-
ník, Stalinova 104

Flek Jaroslav,
pánský a dámský krejčí, Buko-
vice 139

Grenár Václav,
pánský a dámský krejčí, Bernar-
tice 106

Greňo Štefan,
pánský a dámský krejčí, Česká
Ves 133

Grepl Bohuslav,
pánský a dámský krejčí, Vidna-
va 52

Hanáček Josef,
pánský a dámský krejčí, Velké
Kunětice

Hanák Josef,
pánský a dámský krejčí, Jeseník,
Stalinova 42

Hřebíček František,
pánský a dámský krejčí, Jeseník,
Palackého 220

Husek Ferdinand,
pánský a dámský krejčí, Cuk-
mantl 329

Juřík Josef,
pánský a dámský krejčí, Supí-
kovice 649

Kaška Jaroslav,
pánský a dámský krejčí, Kobylá
nad Vidnavkou

Kolomazník Josef,
pánský a dámský krejčí, Jeseník,
Masarykova 280

Kos Vlastislav,
pánský a dámský krejčí, Jeseník,
Stalinova 206

Kozák Karel,
pánský a dámský krejčí, Zighar-
tice 395

Králík Vl.,
pánský a dámský krejčí, Žulová
230

Lipka Oskar,
pánský a dámský krejčí, Horní
Hoštice 90

Maček František,
pánský a dámský krejčí, Travný
79

Míček Josef,
pánský a dámský krejčí, Dolní
Lipová 339

Mikšík Jan,
pánský a dámský krejčí, Bílý
Potok 43

Mikulaščík Ladislav,
pánský a dámský krejčí, Doma-
šov 381

Müller Bedřich,
pánský a dámský krejčí, Bernar-
tice 158

Nezval František,
pánský a dámský krejčí, Lázně
Jeseník 234

Novák Rudolf,
pánský a dámský krejčí, Vidna-
va 123

Pazdera Oldřich,
pánský a dámský krejčí, Stará
Červená Voda 148

Pindák Josef,
pánský a dámský krejčí, Skoro-
šice 63

Pohofelský Jaroslav,
pánský a dámský krejčí, Skoro-
šice 310

Polívka František,
pánský a dámský krejčí, Lázně
Jeseník 396

Procházka Michal,
pánský a dámský krejčí, Uhelná
137

Ptáček Jaroslav,
pánský a dámský krejčí, Miku-
lovice 104

Sedlařík Alois,
pánský a dámský krejčí, Adolfo-
vice 169

Sobek Josef,
pánský a dámský krejčí, Černá
Voda 42

Straka Bohumil,
pánský a dámský krejčí, Dolní
Lipová 258

Šimek František,
pánský a dámský krejčí, Jeseník,
náměstí Svobody 23

Širůčka Karel,
pánský a dámský krejčí, Žulová
31

Šebesta Jan,
pánský a dámský krejčí, Cuk-
mantl 2

Šenkeřík František,
pánský a dámský krejčí, Dolní
Lipová 183

Šteflovič Karel,
pánský a dámský krejčí, Javor-
ník, Partyzánská 197

Štohl Jindřich,
pánský a dámský krejčí, Cuk-
mantl, Nádražní 13

Sušák Josef,
pánský a dámský krejčí, Mikulo-
vice 320

Svub Jindřich,
pánský a dámský krejčí, Jeseník,
Štefaníkova 92

Vincourek Bedřich,
pánský a dámský krejčí, Jeseník,
Stalingradská 1

Volkman Rudolf,
pánský a dámský krejčí, Široký
Brod 53

Zálešák Ladislav,
pánský a dámský krejčí, Ondře-
jovice 254

Zámečník Miroslav,
pánský a dámský krejčí, Zighar-
tice 338

Zbořil Rudolf,
pánský a dámský krejčí, Javor-
ník, Stalinova 8

KUCHYŇSKÉ POTŘEBY — OBCHODY

Kostka František,
kuchyňské potřeby, sklo, křišťál,
Jeseník, Stalinova 72

Procházka Karel,
obchod kuchyňskými potřebami,
Cukmantl 381

KŮŽE — KOŽENÉ ZBOŽÍ OBCHODY

Dvořák Ladislav,
kožené zboží, cestovní potřeby,
Jeseník, Tyršova 275

Hrdina Isidor,
obchod kůží a výroba svrásků,
Jeseník, Titova 50

Klupal Josef,
kožené zboží, Cukmantl, Stalinova
65

Rojko Alexandr,
obchod kůží, Jeseník, V Oblouku
132

LAHŮDKÁŘSTVÍ

viz Koloniál — potraviny — smí-
šené zboží

LÉČEBNÉ ÚSTAVY

Anenský Dvůr,
dependance Ředitelství státních
lázní, dříve Priessnitzovo sana-
torium, léčebný ústav, Lázně
Jeseník, tel. 128, 167, 168

Bílý Kříž,
dependance Ředitelství státních
lázní, dříve Priessnitzovo sana-
torium, léčebný ústav, Lázně
Jeseník, tel. 128, 167, 168

Jubilejní vila,
dependance Ředitelství státních
lázní, dříve Priessnitzovo sana-
torium, léčebný ústav, Lázně
Jeseník, tel. 128, 167, 168

Léčebný dům,
dependance Ředitelství státních
lázní, dříve Priessnitzovo sana-
torium, léčebný ústav, Lázně
Jeseník, tel. 128, 167, 168

Matlochová Žofie,
vodoléčebný dům R. Franze,
Jeseník, Čapkova 344, tel. 103

Ministerstvo národní obrany,
léčebné sanatorium, Lázně Jese-
ník, tel. 125

Revírní bratrská pokladna,
sanatorium Petra Bezruče, lé-
čebný ústav, Lázně Jeseník,
tel. 80

Ředitelství státních lázní,
dříve Priessnitzovo sanatorium,
léčebný ústav, Lázně Jeseník,
tel. 128, 167, 168

Ředitelství státních lázní,
dříve Schrothovy léčebné ústa-
vy, Dolní Lipová 248, tel. 357

LÉKARNY

- PhMr Babraj Bořivoj,**
lékárna „U Panny Marie Pomoc-
né“, Cukmantl, náměstí Osvo-
bození 88, tel. 19
- PhMr Břenek František,**
lékárna „U sv. Antonína“, Javor-
ník, Stalinova 60, tel. 25
- PhMr Huvar Milan,**
lékárna „U anděla strážce“, Mi-
kulovice 380, tel. 36
- PhMr Karkoška Vladimír,**
lékárna „U sv. Václava“, Žulová,
náměstí 24
- PhMr Langer Josef,**
lékárna „Městská lékárna u sv.
Mikuláše“, Jeseník, Rudé ná-
městí, č. 60, tel. 268
- PhMr Novák Josef,**
lékárna „U orla“, Vidnava ve
Slezsku, nám. Dr. Edv. Beneše 40
tel. 34
- PhMr Špaček Bořivoj,**
lékárna „Lázeňská lékárna“,
Dolní Lipová 194

LESNÍ SPRÁVY

- Arcibiskupská lesní správa,**
Cukmantl, tel. 8
Česká Ves, tel. 326
Dětřichov
Dolní Domašov, tel. 7
Dolní Lipová
Filipovice, tel. 2
Heřmanovice
Horní Domašov, tel. 3a
Horní Domašov, myslivna, tel. 3b
Horní Hoštice, tel. 33 přes Ja-
vorník
Javorník, Janský vrch, tel. 10
Ondřejovice
Petrovice
Rejvíz
Stará Červená Voda
Valdenburg, tel. 3c
Zighartice
Žulová, Nýznerov, tel. 8
- Komorní ředitelství arcibiskup-
ských statků, Javorník**
Správa státních lesů,
Javorník, Stalinova 96, tel. 69

LIHOVARY — LIKÉRY VÝROBA

- Friedl Rudolf syn, v nár. správě,**
průmysl pro zpracování ovoce
a výrobu jemných likérů, Cuk-
mantl, tel. 41
- Horák Oldřich,**
továrna na výrobu zařízení pro
lihovary a droždárny, Mikulo-
vice
- Lihovar a sušárna bramborů,**
pila, důl na hnědé uhlí, Uhelná
- Lichwitz Bedřich,**
výroba likérů a Jesenky, Jese-
ník, Stalinova 264

- Lundval, Dr. v nár. správě,**
lihovar, Bílý Potok
- Ing. Navrátil - Buková,**
lihovar a velkostatek, Bernartice
- Víček Josef,**
zuztkování ovoce, Jeseník, Sta-
linova ul.
- Zemědělský družstevní lihovar,**
sušárna bramborů a pila, Doma-
šov, tel. 30 přes Javorník
- Zemědělský družstevní lihovar z.
s. s. o. r.,**
rafinerie, výroba lihovin, výro-
ba malinových a ovocných šťav,
moštárna, Hukovice ve Slezsku,
pošta Velká Kraš, tel. Kobylá 2

LISOVNA

- Peterka Václav, Ing., „EGO,**
lisovna umělých hmot, Mikulo-
vice, tel. 26

MALÍŘI A NATĚRAČI

- Adamík František,**
malíř, Cukmantl 98
- Drápal Augustin,**
malíř a lakýrník, Bernartice 70
- Gazárek Jan,**
malíř a natěrač, Jeseník, Stali-
nova 104
- Hladil Václav,**
malíř a natěrač, Hor. Lipová 123
- Hrazdila Antonín,**
malíř a lakýrník, Cukmantl 618
- Huňka Jan,**
malíř, Bílá Voda 66
- Jelínek Miloslav,**
malíř, Dolní Lipová 171
- Juřík,**
malíř, Bernartice 146
- Kašpárek Jaroslav,**
malíř a natěrač, Zighartice 99
- Kostelník Josef,**
lakýrník, Dolní Lipová 121
- Kovář Josef,**
natěrač a lakýrník, Jeseník, nám.
Svobody 13, tel. 152
- Kozulík,**
malíř a lakýrník, Vidnava 17
- Kučera Karel,**
autolakýrník, Jeseník, Leninova
č. 24
- Melichar Jan,**
malíř a lakýrník, Mikulovice 345
- Michalík Josef,**
malíř a lakýrník, Javorník 84
- Novák Jan,**
malíř a lakýrník, Dolní Lipová
č. 430
- Nýtra Jaroslav,**
malíř, lakýrník a sklář, Píseč-
ná 203
- Oškera Jindřich,**
malíř a lakýrník, Česká Ves 5
- Pešát Alois,**
malíř a lakýrník, Bernartice 51

- Plachta Stanislav,**
malíř a lakýrník, Jeseník, Li-
povská 217
- Polínek Miroslav,**
malíř a lakýrník, Cukmantl 125
- Procházka Josef,**
malíř a lakýrník, Stará Červená
Voda 83
- Ryzí Alois,**
malíř a lakýrník, Zighartice 99
- Sedlařík Bedřich,**
natěrač a lakýrník, Lázně Jese-
ník
- Sembera Vincenc,**
malíř a lakýrník, Jeseník, ulice
Růžickova 44
- Skrabal Zdeněk,**
malíř a lakýrník, Česká Ves 279
- Škrob František,**
malíř a lakýrník, Velké Kuněti-
ce 179
- Skuta Štěpán,**
malíř a lakýrník, Mikulovice 405
- Václavek František,**
malíř a natěrač, Vidnava 145
- Vondra Ludvík,**
malíř a lakýrník, Bukovice 243
- Vychodil Jaroslav,**
malíř a lakýrník, Žulová 201

MECHANICKÉ OBCHODY

- Plucnar František,**
jízdní kola, šicí stroje, kočárky,
mechanická dílna, Jeseník, nám.
Svobody 29
- Strakoš Ignác,**
kancel. stroje a potřeby, opravy,
Jeseník, Puškinova 324, tel. 203

MĚDIKOVECTVÍ

- Horák Oldřich,**
mědikovec, Mikulovice 37

MLÉKO — OBCHODY

- Biedermanová Anděla,**
prodej mléka, Jeseník 541
- Duda Jan,**
prodej mléka, Dolní Lipová 334
- Glier Otto,**
prodej mléka, Horní Lipová 146
- Jung,**
prodej mléka, Jeseník, Stali-
nova 101
- Kadlerová Aloisie,**
prodej mléka, Vidnava 12
- Kopečná Julie,**
prodej mléka, Česká Ves 71
- Králová Božena,**
prodej mléka, Žulová 33
- Křčová Anežka,**
prodej mléka, Jeseník, Titova 50
- Lepková Julie,**
prodej mléka, Dolní Lipová 401
- Mlékárensko-drobežnické družstvo,**
prodejna Cukmantl
- Mlékárensko-drobežnické družstvo,**
prodejna Jeseník,

Mlékárensko-drůbežnické družstvo,
prodejna Mikulovice
Schützová Josefa,
prodej mléka, Jeseník, náměstí
Svobody 143
Soldánová Libuše,
prodej mléka, obchod ovocem a
zeleninou, Lázně Jeseník 78
Vrožina Rafael,
prodej mléka, Velké Kunětice 23

MLÝNY

Čermák Bohumil,
mlýn, Černá Voda 14, tel. 83
Fibinger Alfons,
mlýn, Bernartice 134
Fojtík Oldřich,
mlýn a hostinec, Ondřejovice 34
Ježek Miloš,
válcový mlýn, Stará Červená
Voda 11
Kobliha František,
mlýn a hospodářství, Horní Li-
pová 35
Kunnert Emil,
pod národní správou, Javorník
Marek Antonín,
vodní mlýn a hospodářství, Cuk-
mantl 411
Nevřiva Jaroslav,
válcový mlýn, Zíghartice 115
Novák Oskar,
mlýn, Velké Kunětice 3
Otáhal Josef,
mlýn, Heřmanovice 137
Petr Josef,
mlýn a pila, Domašov, tel. 8b
Pietsch František,
pod národní správou, Javorník
Polach Jakub,
mlýn, Mikulovice, tel. 34
Reinhold Josef,
pod národní správou, Javorník
Rotter František,
pod národní správou, Javorník
Schroth V.,
mlýn pod národní správou, Pi-
sečná, tel. 395
Sitař Josef,
mlýn, Javorník, Gottwaldova
124, tel. 61
Skála F.,
mlýn a pila, Kolnovice
Šmerák Bohumil,
válcový mlýn, Vlčice 135, tel. 12
Sula Jan,
mlýn, Bílá Voda 31, tel. 8
Vyoral František,
mlýn, Skorošice 22

MODISTKY

Burgová Anna,
výroba dámských klobouků, Je-
seník, Šrámkova 160
Hubáčková Miluše,
modistka, Žulová 6
Kupková Olga,
modistka, Jeseník, Tyršova 168

Štefánková Marie,
modistka, Javorník, Stalinova 109

MOTOROVÁ VOZIDLA (SOUČÁSTKY) — OBCHODY

Jánský Eduard,
zastoupení Škoda, Jawa, CZ, Je-
seník, Stalinova 133
Kyjovský Václav,
autopotrby, vulkanisace, Jese-
ník, ulice 28. října 63
Volava Václav,
autodílna, strojní zámečnictví,
Javorník, Stalinova 15, tel. 19

NATĚRAČI

viz Malíři

NOŽÍŘSTVÍ

Vitula Karel,
nožířství, broušení, Jeseník, Rudé
náměstí 25

OBUV — OBCHODY, PRODEJNY

Baťa, národní podnik, prodejny,
Bernartice,
Cukmantl
Dolní Lipová
Javorník
Jeseník
Mikulovice
Vidnava
Žulová
Polický-Popper,
prodejna, Jeseník, Stalinova 137

OBUV — SPRÁVKÁRNÝ — VÝROBA

Bednář Jan,
svrškař, Jeseník, Tyršova 168
Cabák Pavel,
obuvník, Černá Voda 296
Doležal Inocenc,
obuvník, Písečná 207
Dvořák František,
obuvník, Vlčice 220
Flanderka Karel,
obuvník, Velké Kunětice
Fryšták František,
obuvník, Vidnava 57
Gecí Josef,
obuvník, Ondřejovice 57
Hanák Alois,
obuvník, Písečná 95
Hepnárek Oldřich,
obuvník, Jeseník, Stalinova 103
Holas Miroslav,
obuvník, Cukmantl 583
Holub, Robert,
obuvník, Široký Brod 96
Hradil Bohumil,
obuvník, Supíkovice 46
Hrdina Isidor,
svrškař, Jeseník, Titova 50
Chobola Karel,
obuvník, Dolní Lipová 265

Ivan Josef,
obuvník, Tomíkovice 66
Jurník Alois,
obuvník, Malá Kraš 146
Klapuch Antonín,
obuvník, Horní Hoštice 13
Koláček Ferdinand,
obuvník, Černá Voda 241
Konečný Ferdinand,
obuvník, Uhelná 133
Konvička Antonín,
obuvník, Jeseník, nám. Svobody
19
Kožuský Ferdinand,
obuvník, Hradec 51
Lón Josef,
obuvník, Bílá Voda 17
Lysák Josef,
obuvník, Žulová 61
Mačkal Jan,
obuvník, Dolní Lipová 271
Marek Jan,
obuvník, Mikulovice 34
Marholt Jaroslav,
obuvník, Zíghartice 105
Šťaslička Jan,
obuvník, Nová Červená Voda 160
Špaček František,
obuvník, Zíghartice 331
Svábek Eduard,
obuvník, Bernartice 93
Svub Jan,
výroba a prodej obuvi, správ-
kárna, Jeseník, Stalinova 18, tel.
79
Toman Ladislav,
výroba obuvi, Jeseník, náměstí
Svobody 8
Tvrď Jan,
obuvník, Jeseník, Titova 230
Urbančík Bedřich,
obuvník, Domašov 281
Vařeka Emil,
obuvník, Bukovice 48
Vašek Štěpán,
obuvník, Česká Ves 80
Zatloukal Oldřich,
obuvník, Javorník 113
Zdráhal Rudolf,
obuvník, Skorošice 174

OBUVNICKÉ POTŘEBY — OBCHOD

Rojko Alexandr,
obuvnické potřeby, obchod kůží,
Jeseník, V Oblouku 132

OVOCE, ZELENINA — OBCHODY

Abšnajdr Martin,
obchod zeleninou, Cukmantl 610
Bombík František,
obchod ovocem a zeleninou,
Vidnava 24
Friedl Rudolf syn,
národní správa, tovární zpra-
cování, průmysl na zužitkování
ovoce, Cukmantl

Kociánová Božena,
obchod ovocem a zeleninou,
Dolní Lipová 172

Kotráš Josef,
obchod ovocem a zeleninou,
Jeseník, Fučíkova 124

Nerada František,
obchod ovocem a zeleninou,
Vidnava 67

Přikryl Bedřich,
obchod ovocem a zeleninou,
Jeseník, náměstí Svobody 4

Skucínová Rosalie,
obchod ovocem a zeleninou,
Heřmanovice 444

Soldánová Libuše,
obchod ovocem a zeleninou,
prodej mléka, Lázně Jeseník 78

Škoda Antonín,
obchod ovocem a zeleninou,
Javorník 162

Vychodilová Františka,
obchod ovocem a zeleninou,
Jeseník, V Oblouku 226

PAPÍRNICTVÍ — OBCHODY, VÝROBA

Klíč Leoš,
papírnický, kancelářské a školní
potřeby, Jeseník, Stalinova 70

Krkonošské papírny,
národní podnik, vyrábí celulosu
sulfitovou bílou i nebílou,
celulosa specialita na fotopapíry
a bankovky, Písečná, tel. 12

Kříž Rudolf,
papírnický, Cukmantl

Mezihorák Antonín,
papírnický a obchod hračkami,
Supíkovice 120

Michenka Emil,
papírnický, kancelářské potřeby,
Žulová 179

Mužik František,
papírnický, knihářství, kartonáž,
Jeseník, Rudé náměstí 62

Němeček Adam,
papírnický a knihkupectví, Vid-
nava 12

Sitař Antonín,
papírnický, Javorník 218

Svoboda Oldřich,
papírnický a knihkupectví, Mi-
kulovice 325

Škamrada Rudolf,
papírnický a knihářství, Jeseník,
náměstí Svobody 22, tel. 292

Záhumská Marie,
papírnický, Cukmantl, náměstí
Svobody 99

PARFUMERIE — OBCHODY

Kosek Josef,
parfumerie, Jeseník, náměstí
Svobody 10

Kubový Antonín,
parfumerie, drogerie, foto, ma-
teriální zboží, Žulová 14, tel. 37

Kudlíčka Benedikt,
parfumerie, drogerie, Vidnava 92,
tel. 9

PEKAŘI

Beneš Jaroslav,
pekařství, Česká Ves 345, tel. 368

Beňo Jan,
pekařství, Hradec 64

Beyerlová Anna,
pekařství, Žulová

Doseděl Antonín,
pekařství, Javorník 31

Dostálek Milán,
pekařství, Javorník, náměstí
9. května 155

Dušek František,
pekařství, Javorník 201

Geza Olach,
pekařství, Uhelná 3

Haflant Tomáš,
pekařství, Dolní Lipová 316, tel. 5

Hlaváč Josef,
pekařství, Skorošice 319

Hubáček Miroslav,
pekařství, Jeseník, Stalinova 180

Chmelař Metoděj,
pekařství, Česká Ves 195

Chovanec Josef,
pekařství, Černá Voda 204

Ivan Jan,
pekařství, Stará Červená Voda
213

Jiskra Vlastimil,
pekařství, Velké Kunčice 123

Juřík František,
parní pekárna, Cukmantl 104,
tel. 69

Klabáčka Václav,
pekařství, Travný 5

Klečka František,
pekařství, Heřmanovice 462

Kortus Josef,
pekařství, Mikulovice 440

Kravčuk Mikuláš,
pekařství, Cukmantl 147

Krečman Jindřich,
pekařství, Písečná 180

Kubánek Milan,
pekařství, Mikulovice 458

Lán Jan,
pekařství, Vlčice 204

Masař František,
pekařství, Domašov 368

Nemeth Ladislav,
pekařství, Jeseník, maršála Tita
30/31

Němec Jan,
pekařství, Dolní Lipová 253

Novák Bohumil,
pekařství, Supíkovice 155, tel. 10

Opráš Josef,
pekařství, Žulová 11

Pěček Ladislav,
pekařství, Zíghartice 91

Polách František,
pekařství, Vidnava 70

Pospíšil M.,
pekařství, Dolní Lipová 172

Přibyl Alois,
pekařství, Jeseník, Revoluční 139

Sitka Leopold,
pekařství, Černá Voda u Žulové
č. 77

Slaviček Jan,
pekařství, Mikulovice 485

Smyčka Ladislav,
pekařství, Jeseník, ul. 28. října
8, tel. 115

Strnad František,
pekařství, Bukovice 132

Suchý Jaroslav,
pekařství, Ondřejovice 26

Šimek Jan,
pekařství, Velká Kraš 154

Slezar František,
pekařství, Bernartice 251

Vaculík Jan,
pekařství, Bílý Potok 103

Valach Emil,
pekařství, Cukmantl 46

Valach Theodor,
pekařství, Cukmantl 429

Vičar Josef,
pekařství, Bílá Voda 58

Zálešák Rudolf,
pekařství, Bukovice 161

Zaoral Stanislav,
pekařství, Kobylá 97

Závěšický František,
pekařství, Vidnava 29

Závěšický Václav,
pekařství, Jeseník, Stalinova 264

Zuzák František,
pekařství, Kolnovice 52

Zák Antonín,
pekařství, Velká Kraš 141

PENĚŽNÍ ÚSTAVY

Javornická spořitelna,
Javorník, Masarykovo náměstí,
tel. 20

Městská spořitelna,
Cukmantl, tel. 2

Městská spořitelna,
Jeseník, Rudé náměstí 68, tel. 261

Městská spořitelna,
Vidnava, tel. 15

Městská spořitelna,
Žulová, tel. 13

Záložna,
zaps. spol. s obm. ruč., Cukmantl,
tel. 13

Záložna,
Jeseník, Stalinova, tel. 157

Záložna,
Mikulovice, tel. 22

Zemědělská záložna,
Bernartice

PENSIONY

Berghof,
Lázně Jeseník 211

„Božka“,
pension, Sirelský František,
Dolní Lipová

„Eva“,
ministerstva financí, Lázně Jeseník, tel. 218

„Gabriela“,
pension, Heidenreichová Františka, Dolní Lipová,

Grünbaum,
Lázně Jeseník 269

„Jana“, Arno Haněl,
pension, Jeseník, Čapková 346, tel. 366

Jeseník dvůr
Lázně Jeseník

„Marica“,
pension, Supíková Marie, Dolní Lipová

Matlochová Žofie,
pension a vodoléčebný dům, Jeseník, Čapková 443, tel. 103

„Milada“,
pension, Olejníková Antonie, Dolní Lipová

„Morava“,
pension, Haladová Marie, Dolní Lipová

„Myslivna“,
František Daněk, pension a restaurace, Lázně Jeseník

„Praha“,
pension, Šimoník František, Dolní Lipová

„Slunný dvůr“,
závodní rada Svobodných novin, pension, Lázně Jeseník 458, tel. 208

„Sárka“,
pension, Syrovátková Anna, Dolní Lipová

„Vlasta“,
pension, Zdobinský Richard, Dolní Lipová

PILY — NÁSTROJE

„Pilana“,
národní podnik, továrna na pily a nástroje, Adolfovice, tel. 293

PILY — ŘEZIVO

Bárta Čeněk,
pila Domašov

Bauer Vilém,
pila, dřevařství, Cukmantl 437, tel. 12

Břenek,
městská pila, Vidnava, tel. 30

Chlábek Karel,
pila, cihelna, stavitelství, Jeseník, tel. 254

Dráb Otakar,
parní pila, stavitelství, Cukmantl 553, tel. 20

Hanák Antonín,
parní pila, Bukovice, tel. 291

Janovský Pavel,
vodní pila, Bukovice 127

Jelínek N.,
pila, Dolní Lipová, tel. 20

Julina Alois,
pila, Adolfovice

Fa Jung,
národní správa, pila a obchod dřívím, Jeseník, tel. 240, 367

Karen Ota,
parní pila, Horní Lipová, tel. 16

Klaus Fratišek,
pila, Vlčice, tel. 14

Kočvara Alois,
pila, Černá Voda 7

Komorní ředitelství
arcibiskupských statků,
pila, Javorník, tel. 2, 8

Malec Jaromír,
parní pila a obchod dřívím, Dolní Grunt, tel. 47

Matiiovský Mil.,
pila a mramorový lom, Horní Lipová, tel. 16

Obr Bohumil,
pila, výroba dřevěného zboží, Kolnovice 47

Pálka Alois,
pila, Česká Ves 243

Petr Josef,
pila a mlýn, Domašov, tel. Horní Domašov 8

Pilařská společnost s r. o.
v Širokém Brodě,
Široký Brod, okres Jeseník

Rujbr Josef,
pila a stavitelství, Javorník 187, tel. 34, 35

Schroth,
pod národní správou, pila a mlýn, Písečná 395

Skála F.,
pila a mlýn, Kolnovice

Sychra Josef,
pila, Mikulovice 342

Ševinský Robert,
pila a stolářství, Bílá Voda, tel. 9

Švancara J.,
pila, Bernartice

Švestka Boh.,
parní pila a obchod dřívím, Dolní Grunt, tel. 47, přes Cukmantl

Zemědělský družstevní lihovar,
sušárna bramborů a pila, zaps. spol. s r. obm., Horní Foť, tel. 30, přes Javorník

PIVOVARY A SKLADY

Městský pivovar a sladovna,
Vidnava, tel. 17

Sklad hanušovického piva,
Javorník

Sklad hanušovického piva,
Jeseník, O. Březiny, tel. 145

Sklad hanušovického piva,
Žulová, tel. 41

PLETAŘSTVÍ

Kožbálová Karla,
pletárna, Jeseník, ul. 28. října 93

Vydrová Antonie,
pletárna, Dolní Lipová 480

PLYN — VODA

Plynárna a vodárna,
Cukmantl, tel. 29

Plynárna, nár. podnik,
Jeseník, tel. 163

Vodárna městská,
Jeseník, Stalinova, tel. 166

POJIŠŤOVNY

Hasičská pojišťovna,
inspektorát, Jeseník, Rudé nám. č. 59

Mor.-slezská vzájemná pojišťovna,
úřadovna Vidnava, tel. 2

Pražská městská pojišťovna,
zastoupení Javorník, Partyzánská 173

První pražská pojišťovna,
Jeseník, Stalinova ul. tel. 185

Rolnická vzájemná pojišťovna,
zastoupení Javorník, Partyzánská 172

„Slavia“,
pojišťovna, Jeseník, Rudé nám. tel. 130

POKRYVAČI A DLAŽDIČI

Berka Stanislav,
pokryvač, Javorník ves 189

Gerža Miloslav,
pokryvač, Jeseník, ul. 28. října č. 492, tel. 286

Grošek František,
dlaždičský mistr, Jeseník, ul. O. Březiny 198

Konopáč Josef,
pokryvač, Zichartice 2

Snopek František,
pokryvač, Mikulovice 371

Strupek Václav,
pokryvač, Cukmantl, Nádr. ulice 624

Trněný František,
pokryvač, Stará Červená Voda č. 165

POTRAVINY

viz Koloniál — smíšené zboží

POVOZNICTVÍ

Dzubák Hubert,
povoznictví, Javorník, Havlíčkova 177

PRÁDELNY

Družstevní prádelna,
Jeseník, ul. 28. října

Hlobil Antonín,
prádelna, Cukmantl

PROUTĚNÉ ZBOŽÍ (KOŠIKÁŘSTVÍ) — OBCHODY

Dobeš Antonín,
košíkářství, dětské kočárky, výroba košíkářského zboží a proutěného nábytku, Jeseník, Stalínova tř. 119, tel. 280

PRŮMYSLOVÉ PODNIKY

Adersamer Josef a spol. v n. spr.,
tkalcovna hedvábného zboží, Cukmantl, tel. 9.

Bárta Čeněk,
výroba dřevěného zboží, Horní Domašov, okr. Jeseník

FKZ závody Fuchs a spol., v nár. správě Zbrojovky Brno, n. p.,
továrna na jízdní kola a součástky, Cukmantl ve Slezsku, tel. č. 5

Friedl Rudolf syn, n. spr.,
průmysl pro zužitkování ovoce a výrobu jemných likérů, Cukmantl, tel. 41

Petr Josef,
pila a mlýn, Domašov, tel. Horní Domašov 8

„Pilana“,
továrna na pily a nástroje, národní podnik, závody v Adolfovicích a H. Domašově, okr. Jeseník

Slezský průmysl kamene, n. spr. Konstruktiva, nár. podnik,
Jeseník, Benešova 72

Strauch a Schmidt,
zařízení pro lihovary — droždárny, Mikulovice ve Sl., tel. 5

Tkalcovny a úpravny jemného lnu, národní podnik,
Jeseník, tel. 146, 216, 220, 234

Tvorba, stavební závody,
z. s. s. r. o., Praha II, Václavské nám. 17, tel. 247-85, pobočný závod Cukmantl ve Slezsku, tel. 20

A. Rösner a spol., národní správa
S. Neugebauer a spol., nár. správa,
vápenky a kamenolomy, Zighartice, tel. 45 a 46

PUŠKY — PRODEJ

Štíelec Jaroslav,
prodej a opravy pušek, Jeseník, náměstí Svobody 16

RADIO

viz Elektropotřeby — prodej

RESTAURACE, KAVÁRNY, VINÁRNY, HOSTINCE, HOTELY, UBYTOVACÍ PODNIKY

Adámek Albín,
ubytovací hostinec, restaurace, Černá Voda 113, tel. 80

Adámek Josef,
hotel Praha, Javorník, Masarykovo náměstí 117

Balajková Rozalie,
hostinec, Mikulovice 58

Barnet Jan,
hostinec, Tomíkovice 96

Baroš František,
ubytovací hostinec, Travný 33

Bazger Ladislav,
hotel Ramzovské sedlo, Ramzová 4

Bečák Břetislav,
hostinec u zastávky, Ondřejovice 178

Beránek Vladimír,
ubytovací hostinec, Jeseník, Titova ul.

Bernat Leo,
hotel „U nádraží“, Jeseník, u nádraží

Bertel Miroslav,
hostinec, Ondřejovice, u státní silnice 50

Bělín Karel,
vinárna Vinopa, Jeseník, Rudé náměstí 143, tel. 303

Bolek František,
hotel Jeseník, Jeseník, Stalínova 141, tel. 226

Borýsek Josef,
hostinec, Mikulovice 100

Brožek Karel,
hostinec, Hradec 31

Bušina Vítězslav,
vinárna, Vidnava 78, tel. 25

Čamaj Antonín,
ubytovací hostinec, Horní Lipová 126

Čech Antonín,
hostinec, Nová Ves u Hradce

Daněk František,
pension a restaurace Myslivna, Lázně Jeseník 75/76

Daněk Jaroslav,
hostinec, Kobylá 20, tel. 6

Dian Andrej,
hostinec, Skorošice 171

Dolanský František,
hostinec, Jeseník, Tyršova 91

Fellmayer Ludvík,
hotel Zátíší, Račí údolí u Javorníka

Fojtík Petr,
hostinec, Bílý Potok

Fridrich František,
hotel Slezský dvůr, Jeseník, Palackého 15

Gajdušek František,
hostinec, Domašov 173

Galatík Vincenc,
nádražní restaurace, Mikulovice

Halabala Josef,
hostinec, osada Bobrovník u Dolní Lipové

Hanulík Rudolf,
hostinec, Česká Ves 115

Helia Josef,
hostinec, Supíkovice 20, tel. 16

Hercík Alois,
ubytovací hostinec, osada Valdenburg u Domašova

Herman Bohuslav,
Velké Kunčice 76

Heřmánek Jaroslav,
hostinec, osada Strachovičky u Velkých Kunčic

Hildebrand Antonín,
hostinec, Horní Hoštice 12

Hlaváč Jaroslav,
hostinec, Kobylá 53

Hlavica Josef,
nádražní restaurace, Dolní Lipová

Hlavsa Ladislav,
hotel Praha, Javorník

Hlobilová Božena,
hostinec, Stará Červená Voda 20

Hnilicová Růžena,
ubytovací hostinec, Černá Voda 48

Holub Jan,
Noskova chata — Rejviz 29

Horák Čestmír,
hostinec, Zighartice 256

Hostinec,
Mikulovice 59

Hovořík František,
hotel Svoboda, Rejviz 1

Hrabal Jaroslav,
hostinec, Bernartice 32

Hradil František,
Lidový dům, Jeseník, ulice 28. října 63

Hrubá Filomena,
hostinec, Bukovice 25

Chata „Jeseník“,
Pokorný Bohuslav
Rejviz 43, tel. 3

Chmelař Jan,
ubytovací hostinec, Domašov 99

Chrastina Jan,
ubytovací hostinec, Zulová 7

Chýlková Zofie,
hostinec, Domašov 42

Chytilová Emilie,
nádražní restaurace, Jeseník

Indruch Ferdinand,
ubytovací hostinec, Bernartice 62, tel. 19

Janková Josefa,
hotel Lípa, Dolní Lipová

Janošek Josef,
ubytovací hostinec, Pisečná 110, tel. 6

Jehlička Jindřich,
hostinec, osada Starost u Zulové

Jeř Bohumil,
hotel, restaurace, Horní Grunt 51

Jurášek Jaroslav,
hotel Květen, Jeseník, Stalinova 92, tel. 228

Jurčík Alois,
hostinec, Velké Kunčice 4

Juříček Karel,
hostinec, osada Dolní Fořt 15, Uhelná

Juřík Josef,
cukrárna - kavárna, Jeseník, Stalinova 189

Juřík Josef,
hostinec, osada Roklín u Černé Vody

Kaděra Antonín,
hotel Poštovní domov, osada Filipovice u Domašova

Kaňák Rudolf,
ubytovací hostinec, Písečná 148

Kaňovský Antonín,
hotel Svoboda, Javorník 197

Klímeš Josef,
ubytovací hostinec, Mikulovice 13, tel. 10

Knebl Antonín,
hostinec, Skorošice 266

Knob Jan,
ubytovací hostinec, Javorník 167

Kopeček Ctirad,
hostinec, Dolní Grunt 44

Kosík František,
chata Zlatý Chlum, Široký Brod 106

Kovač Andrej,
ubytovací hostinec, Zíghartice 256

Králík Antonín,
hostinec, Česká Ves 6

Krejza Štěpán,
hotel Praděd, Vidnava, náměstí Dr. Ed. Beneše, tel. 3

Krejza Václav,
hostinec, Tomíkovice 7

Kunz Albert,
restaurace na Křížovém vrchu, Bukovice 10

Kurfürst Josef,
hostinec, Adolfovice 41

Kvasnička Vincenc,
hostinec, Zíghartice 208

„Lesní dům“,
hostinec, Česká Ves 289

Macek Jindřich,
hostinec, Adolfovice 46

Máchal Ludvík,
hotel Beseda, Jeseník, náměstí Svobody 9

Menšík Ondřej,
hotel u nádraží, Dolní Lipová 354, tel. 14

Měkynka Josef,
ubytovací hostinec, Bílá Voda 58

Mikesková Zofie,
ubytovací hostinec, Ondřejovice 178

Mikoláš Miloš,
hostinec, osada Hukovice u Velké Kraš

Mikulík Josef,
ubytovací hostinec, Žulová 13

Mrázek František,
hotel U Jeleny, Heřmanovice 135

Musial Viktor,
hostinec, Bílý Potok 18

Náhlík František,
ubytovací hostinec, Horní Lipová 37

Navrátil Josef,
hostinec, Široký Brod 92

Noskova chata,
rekreační středisko SNB, Rejvíz 29

Novák Evžen,
hotel Praděd, Jeseník, Revoluční 178

Novák František,
výletní restaurace, osada Malá Kraš 58, u Velké Kraš

Obzina František,
ubytovací hostinec, Stará Červená Voda 104

Ondruch Josef,
hostinec, Javorník ves 124

Orálek Josef,
hotel Slovan, Jeseník, Rudé náměstí 22/23, tel. 122

Orálek Reinhold,
hotel Slunce, Cukmantl 50

Panák Alois,
hostinec, Zíghartice 149

Pastor František,
kavárna, Vidnava 73

Podola,
chata KČT, Červenohorské Sedlo, tel. 4

Podzimek Jaroslav,
restaurace Rychta, Dolní Lipová

Pokorný Bohuslav,
chata „Jeseník“, Rejvíz 29, tel. 4

Poštovní domov,
pension, pošta Horní Domašovice, tel. 6

Procházka Václav,
hostinec, Jeseník, Bezručova 29

Prokeš Jaroslav,
hostinec, Vlčice 6

Radčanský Bedřich,
hotel Jelen, Vidnava 191

Riedl Vladimír,
ubytovací hostinec a řeznictví, Skorošice 26

Rygl Oldřich,
hostinec, Stará Červená Voda

Řezníček Antonín,
hostinec, Ondřejovice 64

Sadilek Miroslav,
hotel Dělnický dům, Cukmantl 157, tel. 30

Saraka Jan,
ubytovací hostinec Zátíší, osada Dětiňov u Bukovic, tel. 186

Skříček Antonín,
hostinec, Javorník 38

Slováček Emil,
ubytovací hostinec, osada Fojtova Kraš 49 u Velké Kraš

Sochor Ludvík,
chata na Šeráku, Adolfovice 171, pošta Ostružná

Stabrava Robert a Božena,
hostinec, Kolnovice 1

Staněk Alois,
hostinec, osada Salisov u Ondřejovic

Stejskal Boh.,
nádražní restaurace, Cukmantl

Stejskal Inocenc,
hotel Reinhold, Žulová 13, tel. 35

Surý Antonín,
ubytovací hostinec, restaurace, Žulová 1, tel. 29

Sušeň Jaroslav,
hostinec, Skorošice 192

Svaček Julius,
hostinec, Široký Brod 92

Safránek Stanislav,
Laušmanova chata, Červenohorské sedlo, pošta Horní Domašov, tel. 1

Šenkýř Bohumil,
ubytovací hostinec, Velká Kraš 30

Ševčík Josef,
hotel Exner a Zuzi, Lázně Jeseník 278

Ševinský Robert,
hostinec, Bílá Voda Ves 31

Šigut Antonín,
hostinec, Bukovice 232

Šima Stanislav,
hotel Šustek, Cukmantl 28

Simeček Pavel,
hostinec, osada Hamberk u Bílého Potoka

Škarpa Jan,
hostinec, Bílá Voda 12

Šmérák Bohumil,
hostinec, Vlčice 94

Svihel Josef,
ubytovací hostinec, Písečná 22

Tomková Anna,
hotel závodní, Česká Ves 83, tel. 94

Touš Karel,
hostinec, Mikulovice 5, tel. 29

Uhlíř Ladislav,
hotel Selská světnička, Dolní Lipová

URO,
hotel Praděd, Cukmantl 197

Vaněk Antonín,
ubytovací hostinec, Bílá Voda Jedlovec 53

Vašut Jan,
hostinec, osada Staré Podhradí 8, u Černé Vody

Václavík Boleslav,
hostinec, Česká Ves 102, tel. 284

Verl Arnošt,
ubytovací hostinec, Petrovice 60

Velikovský Vladimír,
ubytovací hostinec, Uhelná 4, tel. 77

Vyhlídal Vojtěch,
ubytovací hostinec, Stará Červená Voda, tel. 11

Vyrubalík Karel,
hotel Národní dům, Javorník,
Masarykovo náměstí 2, tel. 37

Zbořil František,
hostinec, osada Vojtovice 27,
u Vlčice

Zelinka Karel,
ubytovací hostinec, Supíkovice
116, tel. 11

Záček Antonín,
hostinec, Skorošice 13

Zeravý František,
ubytovací hostinec, Horní Hošti-
ce 58

Župka František,
ubytovací hostinec, Černá Voda
131

RUČNÍ PRÁCE — OBCHODY

Hofová Anna,
ruční práce, Dolní Lipová 323

ŘEMENÁŘI

viz Sedláři, brašnáři a čalouníci

ŘEZNICTVÍ, UZENÁŘSTVÍ

Belant Alois,
řezník a uzenář, Javorník, ulice
9. května 160, tel. 31

Borjan Antonín,
řeznictví a hostinec, Velké Ku-
nětice

Březina J.
řeznictví, Jeseník, Žižkova 39,
tel. 118

Bucher Jiří,
řezník a uzenář, Jeseník, Rudé
náměstí 63, tel. 133

Bumba Václav,
řezník a uzenář, Dolní Lipová 218

Černý Bohuslav,
řezník a uzenář, Jeseník, V Oblou-
ku 2, tel. 345

Dorňák Jindřich,
řezník a uzenář, Skorošice 283

Drda Jindřich,
řezník a uzenář, Jeseník, Stali-
nova 112, tel. 161

Ferbínek Josef,
řezník a uzenář, Cukmantl 145,
tel. 44

Frič Rudolf,
řezník a uzenář, Bernartice 190

Gajdošík Josef,
řezník a uzenář, Bukovice 115

Holzer Jan,
řezník a uzenář, Dolní Lipová
245, tel. 2

Hrnčíř Alois,
řezník a uzenář, Žulová 52, tel. 15

Jansa Jaroslav,
řezník a uzenář, Vidnava 83,
tel. 29

Jurásek Matěj,
řezník a uzenář, Vlčice, tel. 11

Jurčák Antonín,
řezník a uzenář, Domašov 30

Juřena Vilém,
řezník a uzenář, Jeseník, Lipov-
ská 512, tel. 129

Koryčánek Oldřich,
řezník a uzenář, Písečná 169,
tel. 2

Kotík Ignác,
řezník a uzenář, Bernartice 237

Kovařovský Karel,
řezník a uzenář, Supíkovice 42,
tel. 13

Kresa František,
řezník a uzenář, Jeseník, Stali-
nova 134, tel. 127

Kretek Vilém,
koňský řezník, Vidnava, tel. 14

Kvapil Jaroslav,
řezník a uzenář, Javorník, Hav-
líčkova 191

Labaj Jan,
řezník a uzenář, Zíghartice 276,
tel. 59

Lazar Josef,
řezník a uzenář, Jeseník, Stali-
nova 325, tel. 164

Mádr Vladimír,
řeznictví a hostinec, Tomákovice 7

Mašek Květoslav,
řezník a uzenář, Písečná 49

Měkyna Bohumil,
řezník a uzenář, Javorník, Par-
tyzánská 196

Musil Antonín,
řezník a uzenář, Černá Voda 146

Náhlík František,
řeznictví a hostinec, Horní Lipo-
vá 37, tel. 24

Pecina Josef,
řezník a uzenář, Dolní Lipová 487

Pěček Jaroslav,
řeznictví a hostinec, Zíghartice 97

Pecha Ladislav,
řezník a uzenář, Zíghartice 257

Pliska Stanislav,
řezník a uzenář, Černá Voda 52

Pospíšil Josef,
řezník a uzenář, Jeseník, Stali-
nova 121

Prokša František,
řezník a uzenář, Ondřejovice 32

Rozehnal Metoděj,
řezník a uzenář, Česká Ves 79

Sahánek Jaromír,
řezník a uzenář, Česká Ves 85

Sobek Josef,
řezník a uzenář, Supíkovice 111

Šaršon František,
řezník a uzenář, Cukmantl, nám.
Svobody 42, tel. 67

Senkýř Bohuslav,
řezník a uzenář, Velká Kraš 30

Serý Alois,
řezník a uzenář, Brod Široký 75

Sevčík František,
řezník a uzenář, Jeseník, nám.
Svobody 12

Skábal Jan,
řezník a uzenář, Žulová 56, tel. 17

Skapa Jan,
řezník a uzenář, Bílá Voda 12

Šťastný František,
řezník a uzenář, Bílý Potok 108

Vaňous Ladislav,
řezník a uzenář, Heřmanovice 246

Vaškových František,
řezník a uzenář, Mikulovice 254

Velikovský Vladimír,
řezník a uzenář, Uhelná 4, tel. 77

Zrník Jan,
řezník a uzenář, Domašov 3

Zákovský Václav,
řezník a uzenář, Mikulovice 323

SEDLÁŘI, ŘEMENÁŘI, BRAŠNÁŘI A ČALOUNÍCI

Dubanský Cyril,
sedlák a brašnář, Jeseník, Stali-
nova 94

Dvořák Ladislav,
brašnář, Jeseník, Tyršova 275

Hanák Vojtěch,
sedlák a řemenář, Mikulovice 312

Holec Antonín,
čalouník a sedlák, Javorník, Par-
tyzánská 176

Jurček Bohumil,
sedlák a čalouník, Stará Červená
Voda 39

Kluba,
sedlák a čalouník, Cukmantl, Sta-
linova 65

Krátký František,
sedlák a řemenář, Jeseník, 28.
října 46

Křemen Karel,
čalouník, Žulová 120

Kunštatský Josef,
sedlák a řemenář, Javorník 236

Matěj Jaromír,
čalouník, Jeseník, Tyršova 248

Palička František,
sedlák a řemenář, Vidnava 241

Paschke Antonín,
sedlák a čalouník, Bernartice 57

Trávníček Tomáš,
čalouník, Jeseník, Titova 28

Wolmuth Jaroslav,
sedlák a řemenář, Vidnava 87

SKLADY

Budoucnost,
zaps. spol. s r. o., sklad, Jeseník,
Stalinova 38, tel. 272
Písečná, tel. 9

**Centrální hospodářské skladiště
v Opavě,**
zaps. spol. s r. o., filiálka Jeseník,
Stalinova 95, tel. 334a, b, c, d

Hospodářské skladiště,
Bernartice

Hospodářské družstvo,
Javorník, ulice 9. května 174,
tel. 14

SKLENÁŘI

- Glouček Pavel,**
sklenářství, Vidnava 71
Matěna Albert,
sklenářství a brusírna skla, Je-
seník, náměstí Svobody 13, tel.
299
Procházka Karel,
sklenářství, Cukmantl 381

SKLENĚNÉ ZBOŽÍ — OBCHODY

- Kostka František,**
sklo, porcelán, kuchyňské potře-
by, Jeseník, Stalinova 73
Matěna Albert,
sklo, rámování, křišťál, Jeseník,
náměstí Svobody 13, tel. 299

SMÍŠENÉ ZBOŽÍ

viz Koloniál, potraviny

SODOVKÁRNY A VÝROBY OVOCNÝCH ŠTÁV

- Hříbek Jan,**
výroba sodové vody a limonád,
Cukmantl 550, tel. 23
Chytil Břetislav,
sodovárna a výroba ovocných
šťáv, Jeseník, ulice 28. října 61
Kopp Vladimír,
sodovárna a výroba ovocných
šťáv, Žulová 166
Lichtwitz Bedřich,
výroba likérů, kosmetických pří-
pravků a francovek, Jeseník,
Stalinova 264
Obec Vidnava,
pivovar a sodovárna, Vidnava
Petřík Miroslav,
sodovárna, Javorník, Stalinova
46
Zatloukal Bohuslav,
sodovárna, Mikulovice

SOUSTRUŽNÍCI

- Koupil František,**
soustružnictví rohu a výroba ku-
řáckých potřeb, Cukmantl 2

SPORTOVNÍ POTŘEBY — OBCHODY

- Ostrý Antonín, ing.,**
sportovní potřeby, mechanická
dílna, Jeseník, Rudé náměstí 57
Vítek Ladislav,
obchod sportovními potřebami,
hračky, porcelán, sklo, upomín-
kové předměty, Jeseník, Kostelní
221
Vychodilová Jiřina,
odborný obchod sportovními po-
třebami, Jeseník, Rudé nám. 64

STAVITELÉ

- Bábek Ladislav,**
stavitelství, Jeseník, Stalinova
417, tel. 239
Chrást Karel,
stavitelství, Jeseník, Benešova 3,
tel. 254
Československé stavební podniky,
nár. podnik, Jeseník, Benešova 3,
tel. 254
Rujbr Josef,
stavitelství a pila, Javorník 187,
tel. 34, 35
Stejskal,
stavitelství, Žulová
Tománek Štěpán, architekt,
podnikání staveb, Cukmantl 295,
tel. 79
„Tvorba“, stavební závody,
zaps. spol. s r. o., Praha II.,
Václavské náměstí 17, tel. 247-85,
pobočný závod Cukmantl, tel. 20
Vurm Josef,
stavitelství, Vidnava, tel. 23 a 31

STOLÁŘSTVÍ — TRUHLÁŘSTVÍ

- Bárta Čeněk,**
Domašov 160
Bartoň Karel,
Jeseník, Žižkova 45
Bombera Theodor,
Javorník 140
Borovec Antonín,
Jeseník, ulice 28. října 53
Chrást Karel,
Jeseník, Práškova ulice
Cverna Theodor,
Černá Voda 55
Čuněl Josef,
Supikovice 113
Dědic Jan,
Bukovice 209
Doležal František,
Široký Brod 3
Fojtek Květoslav,
Skorošice 272
Fraj Josef,
Javorník, Janošikova 8
Frebort Břetislav,
Nová Červená Voda 152
Hammerle Eman,
Bernartice 234
Hanáček Antonín,
Velká Kraš 47
Hanák Alois,
Žigartice 378
Holuša Václav,
Česká Ves 318
Hruda Jaroslav,
Dolní Lipová 209
Husek Karel,
Cukmantl 192
Charouse Josef,
Vlčice 97
Chasák Filip,
Dolní Lipová 410
John Ludvík,
Písečná 166
Julina Alois,
Adolfovice 48
Julius Antonín,
Mikulovice 124
Jurčík A.,
Písečná 39
Káňa Jan,
Cukmantl 102
Knap Rostislav,
Tomíkovice 119
Košata Karel,
Dolní Grunt 83
Krška Josef,
Cukmantl 235
Křepelka Jindřich,
Rejvíz 73
Kupčák Alois,
Heřmanovice 470
Lapáček Břetislav,
Jeseník 179
Máchal Jaroslav,
Cukmantl 330
Máchal Jaroslav,
Cukmantl 16
Malík František,
Dolní Lipová 437
Marek Josef,
strojní stolařství a pohřební
ústav, Vidnava 3
Novák Rudolf,
stolařství, Velké Kunětice
Pišek Antonín,
Dolní Domašov 31
Pokorný Stanislav,
Bukovice 212
Salcman Václav a Frant. Zvěřina,
Jeseník, Stalinova 118
Slanina Richard,
Uhelná 47
Soška Josef,
Adolfovice 168
Soukup Alois,
Široký Brod 148
Ševinský Robert,
Bílá Voda 31
Škuta František,
Mikulovice 40
Tesař Josef,
Mikulovice 276
Tesař Rostislav,
Jeseník, Stalinova 102
Trnka František,
Dolní Lipová 359
Vrábel Alois,
Dolní Lipová 99
Zamoravec Benedikt,
Písečná 206
Zaplatílek Josef,
stolařství a truhlářství, Jeseník,
náměstí Svobody 14/15
Zapletal Jaroslav,
Jeseník, Otakara Březiny 228
Zatloukal František,
Žulová 25

SVADLENY

viz Dámské krejčovství

TEXTIL — OBCHODY

Adler Vladimír,

módní zboží, Mikulovice 334, tel. 35

Aronová Růžena,

krátké zboží, Jeseník 163

Burian Josef,

módní zboží a vlna, Jeseník, Stalinova 135

Černý Rudolf,

střížní zboží, Písečná 98

Diapa Petr,

módní, střížní a krátké zboží, Cukmantl, náměstí Svobody 26, tel. 59

Děvař a Vinklerová,

módní dům, konfekce, Jeseník, Rudé náměstí 159, tel. 176 (byl Děvař 317)

Hájková Marie,

módní závod, konfekce, Zíghartice 90

Hofman Karel - Dvorský,

módní zboží, oděvy, obchod peřím, Žulová, telef. 15

Kalas Jan,

střížní zboží, Javorník, Partyzánská 183

Kaštilová Anděla - Luzinová,

módní dům, Vidnava 10

Komárek František,

textil, Žulová 30

Kováčová Boža,

střížní zboží, textil, Jeseník, Poštovní 352, tel. 267

Krejčí František,

pánské a dámské látky, hedvábí, Jeseník, Tyršova 259, tel. 269

Kudláček Josef,

střížní zboží, textil, Javorník 110

Kukla Bohumil,

střížní zboží a komisionářství, Dolní Lipová 373

Májek Alois,

módní zboží a konfekce, Jeseník, Stalinova 69

Mohylová Marie,

obchod krátkým zbožím, Vidnava, Stalinova 93

Němečková Aurelie,

obchod textiliemi a peřím, Jeseník, Stalinova 131

Novák Jaroslav,

módní zboží a textil, Javorník, Stalinova 115, tel. 24

OP-Oděvní průmysl,

prodejna, Jeseník, Stalinova 73

Příšálková Blažena,

obchod textilním zbožím, Cukmantl, náměstí Svobody 40

Příbyla Josef,

obchod textilním zbožím, Jeseník, Stalinova 129

Senk František,

módní zboží, Jeseník, ulice maršála Tita 54

Svub Jenda,

módní zboží, Jeseník, Rudé nám. 24

Tkalcovny a úpravny jemného lnu, národní podnik, Jeseník, tel. 146, 216, 220, 234,

Vávra Václav,

obchod textilním zbožím, Cukmantl 145

Vincourek Bedřich,

textil a krejčovství (na míru), Jeseník, V Oblouku 1

Vymazal Sl.,

konfekce a látky, Jeseník, Tyršova 81, tel. 83

TISKÁRNY

Kamenotiskárna,

Bukovice, tel. 104

Kunovjánek Antonín,

knihtiskárna, Cukmantl 645, tel. 61

Svoboda,

tiskařské a nakl. podniky, knihtiskárna, Jeseník, Rudé náměstí, tel. 358

TKALCOVNY

Adensamer Josef a spol. v n. spr.,

tkalcovna hedvábného zboží, Cukmantl, tel. 9

Tkalcovny a úpravny jemného lnu,

národní podnik, Jeseník, tel. 146, 216, 220, 234

TRAFIKY

Bečák Břetislav,

Ondřejovice 178

Beneš Robert,

Velká Kraš 61

Bodnar,

Velké Kunětice

Burý Karel,

Jeseník — Osvětový dům

Folga Felix,

Skorošice 300

Haniš,

Cukmantl 4

Herškovič Jindřich,

Česká Ves, proti MNV

Hlobil Jindřich,

Stará Červená Voda

Hončík Alex,

Vlčice

Chovanec Gustav,

Bernartice 123

Chrastina

Javorník

Knotová,

Supíkovice 134

Kolinský František,

Jeseník, Stalinova 170

Krejčí Karel,

Zíghartice

Kurica Jiří,

Dolní Lipová 170

Kvapilík Albín,

Dolní Lipová 222

Leudar,

Mikulovice

Melníček Jan,

Vidnava 28

Mikeš Stanislav,

Javorník 121

Mitáš Václav,

Písečná 146

Mrázek František,

Heřmanovice 135

Ošřádalová Marie,

Tomíkovice 97

Paloncý Jan,

Jeseník, Titova 55

Pešat Theofil,

Kobylá 62

Popovič,

Bukovice

Richter Josef,

Česká Ves 161

Rušňák Štěpán,

Cukmantl 90

Svoboda František,

Horní Lipová 226

Svobodová Zdeňka,

Jeseník, Revoluční 240

Terban Jan,

Dolní Domašov

Třeštík Karel,

Černá Voda

Valíček Jaroslav,

Žulová 221

Vejchoda Antonín,

Jeseník, Rudé nám. 64

Vengláš Artur,

Bílá Voda 10

Zajícová Valerie,

Mikulovice 328

Žeravík František,

Horní Hoštice

TRUHLÁŘSTVÍ

viz Stolařství

UBYTOVACÍ PODNIKY

viz Restaurace, kavárny, vinárny, hostince, hotely

ÚČETNÍ KANCELÁŘE

Adamec Oldřich,

Jeseník, Rudé náměstí

Hradil Josef,

Jeseník, Rudé náměstí

Kovařík Alois,

Cukmantl 302

Vojtíšek Vlastimil,

Cukmantl, nám. Svobody 18

UHLÍ — OBCHODY

Bělca Alois,
obchod uhlím a dřívím, Vidna-
va 6

Fogl Jiří,
obchod uhlím a dřívím, Černá
Voda 247

Hospodářské skladiště,
obchod uhlím a dřívím, Bernar-
tice

Kadlíček,
obchod uhlím a dřívím, Dolní
Lipová

Kling a Huppert,
obchod uhlím, dřívím a koksem,
komisionářství, Jeseník, Rudé n.
č. 64

Knichal Vladimír,
obchod uhlím, dřívím a koksem,
komisionářství, zasilatelství, Je-
seník, Lipovská 337, tel. 213

Konstruktiva,
obchod uhlím a dřívím, Cuk-
mantl

Kroupa J.,
obchod uhlím a dřívím, Supíko-
vice 15

Kuchař Jan,
obchod uhlím, dřívím a povoz-
nictví, Mikulovice 39

Mahelka Jaroslav,
obchod uhlím a dřívím, Bernar-
tice 7

Makyca Josef,
velkoobchod uhlím a koksem,
Jeseník, nám. Svobody 21, tel. 149

Matěj František,
obchod uhlím a dřívím, Písečná
č. 60

Novák Bohumil,
obchod uhlím a dřívím, Heřma-
novice 154

Novák František,
obchod uhlím a dřívím, Žulová
č. 222

Novák Jakub,
obchod uhlím a dřívím, Česká
Ves 84

Vodák Pavel,
dřevo, uhlí, koks, Ondřejovice 12

UPOMÍNKOVÉ PŘEDMĚTY

Vítek Láďa,
upomínkové předměty, galante-
rie, Jeseník, Kostelní ul. 221

USNĚ

Hrdina Isidor,
usně, obchod kůží a výroba
svršků, Jeseník, Titova 50

UZENÁŘSTVÍ

viz Reznictví

VÁPENKY

viz Cihelny — doly

VELKOOBCHOD

Kosch Vojtěch, nást. Klein Gustav,
velkoobchod pod národní sprá-
vou, Jeseník, Rudé nám. 157, tel.
13

VELKOSTATKY

Coufal K., Velká Kraš
zahradnictví, květiny, zelenina,
Holan Josef, Vlčice, tel. 3
Lach, nár. spr. Hampl, Horní Heř-
manice

Lachnik, nár. spr. Skazík, Horní
Heřmanice
nár. spr., Uhelná, tel. 74
Rychtr Václav, Široký Brod
Horní Heřmanice

VINÁRNÝ

viz Restaurace, kavárny, hostince,
hotely, ubytovací podniky

VODÁRNÝ

viz Plyn — voda

VÝROBA KOŠTAT

Borovičková Anna,
výroba košťat, Jeseník

VÝROBA OVOCNÝCH ŠTÁV

Viz Sodovkárny

VÝROBA PLNICÍCH PER

„Haro“,
továrna na plnicí pera, nár. spr.,
Bílá Voda u Javorníka

VÝROBA UMĚLÝCH STŘEV

Šparlínek Vlad.,
výroba umělých střev, Cukmantl
č. 159

ZAHRADNÍCI

Damašek Josef,
Jeseník, Šrámkova 159

Doleček Jaroslav,
Bernartice 111

Dvořáček František,
Cukmantl

Foltýn Stanislav,
Písečná 181

Hrdlička Václav,
Jeseník, Stachanovců 10, tel. 187

Javůrek František,
Supíkovice 71

Kudela Vojtěch,
Žulová 216

Kvapil František,
Cukmantl

Kvapil Vlad.,
Cukmantl

Kyjovský František,
Jeseník, Husova ul.

Peševa Karel,
Bukovice 67

Pištlák Josef,
Bernartice 228

Potyš Leo,
Javorník

Starýchvojtu Karel,
Javorník, Zahradní 234

Vinklár Vlad.,
Stará Červená Voda 214

Zaoral Stanislav,
Kobylá n. Vidn.

ZÁMEČNÍCI

Beck Oldřich,
strojní zámečnictví, Česká Ves
č. 67

Beníček Josef,
strojní zámečnictví, Jeseník, ul.
28. října 62

Blaha Antonín,
strojní zámečnictví, Vidnava 31

Buchala Emil,
strojní zámečnictví, Dolní Lipo-
vá 290

Černý Ladislav,
stroj. zámečnictví, Bernartice 209

Doupovec Jan,
strojní zámečnictví, Javorník,
Stalinova 10

Drápela Jan,
strojní zámečnictví, Heřmanovi-
ce 75

Duda Oldřich,
strojní zámečnictví, Jeseník,
Stalinova 113

Fischer Jaromír,
strojní zámečnictví, Skorošice
č. 317

Fukal Josef,
strojní a stavební zámečnictví,
autogenní elektrosvařování, Je-
seník, Stalinova 130

Gryc Oldřich,
strojní zámečnictví, oprava kanc.
strojů, Jeseník, Stalinova 169

Havelka Jan,
strojní zámečnictví, Cukmantl 83

Horálek Edvard,
strojní zámečnictví, Supíkovice 47

Hospodářské centr. skladiště,
strojní zámečnictví, Javorník

Hrubý František,
strojní zámečnictví, pilníkárna,
Jeseník 355

Kaluža Eduard,
strojní zámečnictví, výroba drá-
těných vložek, Jeseník, K. Čap-
ka 240

Kaštyl Vlad.,
strojní zámečnictví, Široký Brod
č. 99

Kloboučník Josef,
strojní zámečnictví, Písečná 31

Kněžek Karel,
strojní zámečnictví, Česká Ves
č. 293

Konečný Jan,
strojní zámečnictví, Stará Čer-
vená Voda 162

Košata Karel,
strojní zámečnictví, Ondřejovice
č. 240

Kozelek František,
strojní zámečnictví, Dolní Lipo-
vá 494

Krajča František,
strojní zámečnictví, Zichartice
č. 216

Kubica Max,
strojní zámečnictví, Mikulovice
č. 344

Kůtný Karel,
strojní zámečnictví, autodílna,
Bukovice 186

Linek Jan,
strojní zámečnictví, Žulová 170

Langer Milan,
strojní zámečnictví, Černá Vo-
da 312

Liška František,
strojní zámečnictví, Vlčice 108

Lojka Josef,
strojní zámečnictví, Supíkovice
č. 47

Mořkovský František,
strojní zámečnictví, autodílna,
Jeseník, Stalinova 94

Navrátil František,
strojní zámečnictví, Kobylá nad
Vidnavkou 36

Ostrý Ing.,
strojní zámečnictví, Jeseník, M.
Gorkého 75

Paňura Bedřich,
strojní zámečnictví, Skorošice
č. 309

Ponížil Karel,
strojní zámečnictví, Vidnava 60

Rubert Vladimír,
strojní zámečnictví, Žulová 67

Sádecký Josef,
strojní zámečnictví, Mikulovice
č. 413

Skála Josef,
strojní zámečnictví, autodílna,
Jeseník, ul. 28. října 59

Starůstka Ladislav,
strojní zámečnictví, autodílna,
Jeseník, Vodní ul.

Strakoš Ignác,
jemná mechanika, opravy kanc.
strojů, Jeseník, Puškinova 324

Sidlochofský Bohumír,
strojní zámečnictví, Vidnava 263

Šnyrek Konrád,
strojní zámečnictví, Mikulovice
č. 398

Svancara Karel,
strojní zámečnictví, Jeseník, mar-
šála Tita 51

Trunec Jan,
strojní zámečnictví, Uhelná

Třeteisk Eduard,
strojní zámečnictví, Velké Kuně-
tice

Veselý Evžen,
strojní zámečnictví, Cukmantl 529

Veselý Josef,
strojní zámečnictví, Bernartice
97

Vlázlo Josef,
strojní zámečnictví, Cukmantl 133

Votava Václav,
strojní zámečnictví, Javorník,
Stalinova 15

Zapletal František,
strojní zámečnictví, Javorník,
Havlíčková 32

Z A S I L A T E L S T V Í K O M I S I O N Á R S T V Í

Knichal Vlad.,
zasílatelství, komisionářství a ob-
chod uhlím, Jeseník, Lipovská
č. 337, tel. 213

Z E L E N I N A

viz Ovoce — obchody

Z L A T N I C T V Í — O B C H O D Y

Brumla Jan,
hodinářství, zlatnictví, Cukmantl,
nám. Svobody 25

Metzenauer Vladislav,
prodej klenotů, bižuterie a nákup
zlata, Jeseník, Stalinova 137

Šenberger Dobromír,
klenoty, hodinářství, Jeseník,
Palackého 20

Z U B N Í T E C H N I C I

Novák Jaromír,
Dolní Lipová 363

Šimek Arnošt,
Javorník 222

Z V Ě R O L Ě K A Ř I

MVDr Enenkel Antonín,
Javorník, Smetanova 277, tel. 38

MVDr Fleischer Egon,
Jeseník, nám. Svobody 21

MVDr Špak Antonín,
Velká Kraš

MVDr Wágner Jindřich,
Jeseník, Poštovní 351

Z E L E Z O — O B C H O D Y

Fukala Zdeněk,
velkoobchod železem a barev.
kovy, Cukmantl, tel. 34

Hájek Jan,
obchod železem, Vidnava, tel. 16

Ležák Jan,
obchod železem, radio, elektro,
Jeseník, Revoluční 138, tel. 270

Müller J.,
obchod železem, Cukmantl 79

Petr František,
obchod železem, Jeseník, Rudé
nám. 164, tel. 259

Procházka Jan,
obchod železem, Písečná 83

Rubert Alfred
obchod železem, sklo, Žulová 20

OBSAH

Úvodem, Zdeněk Slezák	5
Programové prohlášení, Mil. Sochor	10
Jesenicko v pásmu dějin, Josef Dvořák	15
Lázně Jeseník a čs. lázeňství, Vojtěch Šmíd	36
Jesenická zima vás zve	40
Kultura a osvěta v okrese jesenickém, Hubert Flanderka	43
Svaz národní revoluce, kpt. Ctibor Novák	48
Zemědělství na Jesenicku, Jaroslav Pavlas, Ing. Vladimír Moravec	55
Družstevnictví Jesenicka	60
Školství jesenického okresu, Boh. Ranocha	62
Báňská a hutní společnost	64
Vývoj peněžnictví na jesenickém okrese, František Přikryl	65
Zásobování a výživa na okrese jesenickém	68
Ze zdravotního referátu ONV	71
Co jsme vykonali pro zčeštění jmen, Boh. Ranocha	73
Sokol na Jesenicku zakotvuje, Boh. Ranocha	75
K historii textilního průmyslu, Ing. O. Zícha, Al. Polák	75
Žulová, nejmenší město v ČSR, Jar. Novák	82
Okres jesenický ve statistických číslech, A. Hradil	85
Lázně Dolní Lipová	87
Myslivost na Jesenicku, A. Voznica	91
Maloobchod na Jesenicku, R. Lipina	93
Význam průmyslu kamene ve Slezsku, Ing. Kroupa	94
Sport a tělovýchova na Jesenicku	96
Lázně Jeseník	105
Železniční spoje — mapka	106
Turistika na Jesenicku, J. Petrák a V. Šmíd	107
Biskupské statky ve Slezsku	119
Javorník, J. Rujbr	120
Stručný přehled dějin zámku Jánský vrch v Javorníku	122
Vidnava, Mir. Srubek	124
Pojišťovny ve znárodnění	126
Majes, mlékařsko-drůbežnické družstvo	128
Jesenicko v očích turistů, K. Brada	130
Mikulovice ve Slezsku, Boh. Chrástina	135
Celkový obraz Jesenicka	136
Vlčice, Ant. Drozdek	143
Význam Konstruktivy v průmyslu kamene	145
První pomoc na Jesenicku	146
Seznam obcí okresu Jeseník	147
Seznam průmyslu, obchodů a živností	152

Vydal	Okresní národní výbor v Jeseníku
Sestavil	Otto Šmíd
Obálka	Vilém Krmníček
Tiskla	Státní tiskárna v Praze, pobočka v Chebu
Štůcky	Chemigrafie B. Zelenka, Praha II, Legerova 34